

NOTICES
OF
S A N S K R I T M S S.
SECOND SERIES

BY
MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA ÇĀSTRĪ, M.A.
Honorary Joint Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal.

PUBLISHED
UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF
BENGAL
VOLUME II.

CALCUTTA :
BAPTIST MISSION PRESS.
1904.

PREFACE TO VOLUME II.

THIS volume contains notices of 266 manuscripts mostly
her not mentioned in the *Catalogus Catalogorum* or not
properly described in any descriptive Catalogue. The notices
ve been collected in Bengal and in Behār and include works
all subjects. They have been arranged in the alphabetical
der. A classification of the works and their analysis is
ven below :—

Vedas.—Works on the *Samhitās* and *Brāhmaṇas* are
rare in these Provinces. But occasionally works subsidi-
o the study of the *Vedas* are found here and there. Of
the *Sarvānukramanīvr̥tti*, No. 248, by Śaḍguruṇiṣya,
ready been published in the *Anecdota Oxoniensia*.
apratika, No. 250, gives the first word of
its R̥ṣi, chandaḥ, and devatā; Hanumaddurga, No. 264,
ted to the Atharva Veda is a work on the worship of
mān for the purpose of attaining prowess and military
; Anukramanikā, No. 5, is the well-known work by
Ciyatattvasūtrikā, No. 25, by P
ka has been described in L. 902; Kāṇḍānukramanikā, No. 29, not in Cat. Cat., is an index to the Kāṇḍas or
ers of the Yajurveda with a commentary.

Purāṇas.—This volume contains a number of Māhā-
or works on local tīrthas; of these Yamunāmāhātmya,
0, is affiliated to the Padmapurāṇa, the day sacred to
munā being the second day of the waning moon in the
of Kārttika; Narmadāmāhātmya, No. 112, is affiliated
Revākhaṇḍa of the Śkandapurāṇa; Naimiṣāranyamā-
am, No. 116, is affiliated to the same purāṇa; Miçṛita-
mya, No. 163, is also affiliated to the same purāṇa,
the interlocutors being Çiva and his consort, it looks

more like a Tantra than a Purāṇa. An abstract of the contents of this work has been given in page 8 of the Report attached to the eleventh volume of the Notices of Sanskrit MSS. Utpalāraṇyamāhātmya, No. 22, is affiliated to the Brahma Saṃhitā of the Skandapurāṇa. Utpalāraṇya one of the nine Aranyas sacred to Kṛṣṇa. It includes Brahmāvartta, the holy seat of the Brāhmaṇas, within its limit. This work is also in the form of a Purāṇa, though the interlocutors being Hara and Pārvatī, it looks like a Tantra. Tīrth-jālandharamāhātmya, No. 71, is affiliated to the Brāhmaṇa-purāṇa. It treats of the holy places in the Jalandar Doab between the Sutlej and the Beas in the Panjab. Citrakūṭamāhātmya, No. 64, is affiliated to the Vṛhad-Rāmāyaṇa though it is in the form of a Purāṇa, the interlocutors being Āṇḍilya and Bhruçuṇḍī. Pañcavaṭīmāhātmya, No. 7, is affiliated to the Padmapurāṇa, describes the holiness of Nāgavāṭī which is traditionally identified with the Pañcavaṭī of Rāmāyaṇa. These are the Māhātmyas described in this volume. The treat of holy places in Northern India alone.

Gūṇaratnakoṣa, No. 54, is a hymn to Viṣṇu and Lakṣmī by Rāṅgarāja Bhaṭṭa, who is said to have been a Kumāra Prince, belonging to the Kūra family. It has many commentaries. The commentary in the present codex is by Śrī Nityānanda is by no less a person than Nityānanda, a Vaishṇava reformer of Southern India. Viṣṇu-hymn is known by his name Rāṅganātha.

Bhaviṣyapurāṇa, No. 151, from the Library of the Maharāja of Hatwa, appears to be a more complete copy of the purāṇa than any hitherto noticed. It contains in the Pūrva-Bhāga 287 chapters divided into Brāhmaṇaparva, Mahābhārata-parva, and Viṣṇuparva. Then comes the Madhya-Bhāga divided into four parts, the first having 25, the second 25, the third, 25, and the fourth, 11 chapters. The first parts of the Madhyatantra appear to be the same as those in MS. A in L. 2553. The first 144 chapters of the Pūrva-Bhāga appear to be the same as those in MS. A in L. 2553. The w

mainly divided into nine parts named after the first nine tithis. This division seems to have been unknown to Rājā R. Mitra. The present codex has all the nine, while MS. A in L. 2553 ends with the Saptamī. MS. B. in L. 2558 seems to be an entirely new work, commencing from the dissolution and recreation of the world. The present codex seems to be the real Purāṇa, the others are partial dilutions.

Viṣṇudharmottara, No. 190, in the same Library is a complete work in three Kāṇḍas. The first Kāṇḍa consists of 269 chapters; the second has 111 chapters and a large portion without chapter marks. The third Kāṇḍa has no chapter marks whatever. The interlocutors throughout are Vajra, the great-grandson of Kṛṣṇa and Mārkaṇḍeya. It contains all the various Paurāṇika topics concerning life. In Southern India this work is regarded as the second part of Garuḍapurāṇa. In Northern India this is regarded as an independent Upapurāṇa to be differentiated from Viṣṇudharma L. 2293 and the MS. described in I.O., Vol. VI, page 1308.

Çivagītātikā, No. 211, by Kālādivyekaṭādrināyaka is a commentary in the interest of the Advaita sect on the Çivagītā in the Padmapurāṇa in sixteen chapters. This is to be differentiated from the Çaṅkaragītā in the Viṣṇudharmottara.

Çivatattvasudhānidhi, No. 212, affiliated to the Skandapurāṇa belongs to Southern India. There is a maṅgalācaraṇa in the beginning of the work in which appears the word likhāmi instead of Vaksye. It is meant to be the scribe's maṅgalācaraṇa. The work treats of Çiva as looked upon from the Advaita point of view.

Vaidyanāthapūjavidhi, No. 199, affiliated to the Skandapurāṇa, treats of the process of worshipping the earthen phallic emblem of Çiva in the peculiar form of Vaidyanātha.

Sanatkumāra-Saṁhitā, No. 237, from the Çivapurāṇa, contains a chapter on the Māhātmya of Avimukṭa or Benares. There is another work of this name affiliated to the Skandapurāṇa.

Kaṣikalpalatikā, No. 36, and Dattātreyā-Sahasranāma, No. 94, are other Paurāṇika works described in this volume.

Haribhaktisudhodaya, No. 265, is a part of the Nārada-purāṇa. It is complete in 20 chapters and it treats of devotion to Hari.

The appearance of a MS. of the Brahmāṇḍa purāṇa, No. 144, containing 10,000 Ṣlokaś out of 12,000, the traditional extent, goes against the theory that this purāṇa hardly exists in a complete body, but seems to be made up of a large number of Māhātmyas. It is composed of Prakriyā, Anuṣaṅga, Upodghāta, Madhyabhāga and Brahmāṇḍāvartta pādas. The same work in Stein, p. 205, contains only the first two pādas. Babu Nagendranātha Vasu in his edition of the Brahmāṇḍa purāṇa, in Bengali character, quoting Nārada purāṇa, says that there are two works going under this name : one is a Mahā and the other an Upa purāṇa. The Mahā purāṇa is divided into four parts : Prakriyā, Anuṣaṅga, Upodghāta, and Upasaṅhāra. The topics of the second and third are mostly found in the present codex, but those in the other two, seem to have been very greatly condensed.

(1) *Kavya*.—Bhramaradūtam, No. 158, is a wretched imitation of Kālidāśa's Meghadūtam by Rudra Nyāyavācaspati Bhaṭṭācāryya, son of Vidyānivāsa, and grandson of Vidyāvācaspati. He seems to have been the great Nyāya commentātor Rudra Nyāyavācaspati, and not the poet Rudra Nyāyavācaspati who wrote the Bhāvavilāsa in honour of Māna Simha's son. The father of the poet Rudra is not Vidyānivāsa but Vidyāvilāsa. The work is to be differentiated from the Keral, a work entitled Bhramara Sandeṣa by Vāsudeva, mentioned in page 449, J.R.A.S., 1884.

Candradūtam, No. 61, by Kṛṣṇacandra Tarkālaṅkāra, son of Gopikānta Bhaṭṭācāryya, is another wretched imitation of the same work. Sabhākaustubha, No. 240, was compiled by Darpanārāyaṇa Mitra, under the orders of Harinārāyaṇa Mitra Vaṅgādhikāri, the Revenue Record-keeper of the Sāba of Bengal, and published by Rāmanārāyaṇa Mitra in B.S.

PREFACE.

1077 during the prosperous reign of Aurangzeb Alamgir I. The capital of Bengal was then at Dacca. It is a mirror of the times as the compilation treats only of those topics which were generally talked of in learned assemblies in those days, otherwise it would be difficult to account for the motley combination of subjects to be found in page 214. It does not appear from the preamble that the assistance of Brāhmaṇas was taken. The Mitra family of Bengali Uttara Rāḍhiya Kāyasthas seems to have cultivated Sanskrit to a very great extent two centuries ago.

Gīta-Rāghava, No. 53, is a wretched imitation of Jayadeva's Gītagovinda by Hariṣaṅkara. Another work of this name by Prabhākara has been noticed by Bhāṇḍarkar.

Prastāvasāra-saṁgraha, No. 135, by Rāmaçarmā, is a collection of couplets on a variety of subjects from Purāṇas, Kāvya, and so on, mostly to be found in the Hitopadeça.

Kṛṣṇakeli, No. 41, by Kṛṣṇamohana, complete in 7 sargas, is a poem of ordinary merit. The author wrote four other works, entitled Nītiçata, Amṛtaçata, a collection of hymns, and Amṛtodaya. Rāmaliḷā L. 1533, also seems to be by the same author.

There are two Dramatic notices in this Volume: one, Kṛtārtha-Mādhava, a secular Drama, No. 38, by Rāmamāṇikya Kavirāja, and the other, Vikhyātaviçaya, No. 186, on the fall of Kaṛṇa in the battle of Kurukṣetra by Lakṣmaṇa Māṇikya Deva, one of the Bhṛās of Bengal in Akbar's time, who ruled the District of Noakhali almost as an independent Prince. He was a patron of learned Brāhmaṇas whom he settled in his principality from Mithilā. From the notice before us he seems to have written several Dramas, the best of which, the work under notice, was enacted at Kurukṣetra on the occasion of a great pilgrimage there before the assembled Princes of India, who were greatly delighted by seeing the ancient scenes of the Bhārata war and wanted to see some anecdote of that war enacted. Manohara, the manager of the Prince's theatre, is spoken of in the highest terms.

Stotras.—Nyāsatilaka, No. 119, by Veṅkaṭanātha, a hymn to Kṛṣṇa, Raṅganātha and others, with a commentary by Ṣṛīnivāsa, is very popular with the Rāmānuja sect. Rājā Rajendralāla in noticing this work has confounded the text with the commentary, see L. 3103. The text is by Veṅkaṭanātha Vedāntācāryya, the founder of the Vaḍagele sect, who mark their forehead with the Y mark. This is the principal sect of the followers of Rāmānuja. His Ṣatadūṣaṇi raising one hundred objections against the advaita theory of Ṣaṃkara is the standard work of Veṅkaṭācāryya's followers. Ṣṛībhāṣya Ṣṛīnivāsa, the commentator of the present work belonging to the Kauṣika gotra was the pupil of another Ṣṛīnivāsa, the protege of Lakṣmaṇa Iyer, who again received his knowledge of Vedānta from Bādhūla Ṣṛīnivāsa, the Guru of Rāmānuja Dāsa. the author of Caṇḍamāruta, the commentary on Ṣatadūṣaṇi.

Raṅganāthapādukāsahasraṃ, No. 175, by the same Veṅkaṭanātha, is in honour of the footprint of Raṅganātha. Ramamahimnaḥ stotra, No. 180, by Vijayarāmācāryya, is an imitation of the famous Mahimnaḥ stava by Puṣpadanta. The author was a pupil of Caturbhuja. For other works of his, see p. 570 B, Vol. I, Cat. Cat. Sūryyātharvaṇiṣa, No. 252, purposes to be an upaniṣad of the Atharva Veda in honour of the Sun-god. Stavāmṛtalahari, No. 254, by Viṣvanātha Cakravartti the commentator of Bhāgavata, according to the tenets of Caitanya sect, is a collection of short hymns in eight verses each, on Vaiṣṇava saints of the Caitanya sect, such as Narot-tama, Lokanātha, and of Kṛṣṇa and Rādhā. Atmamandira-stotra, No. 15, by Yāmunācāryya, the grandson of Nātha Muni, is a curious stotra on self as Kṛṣṇa. Caitanyacandrāmṛta, No. 65, is by Prabodhānanda Sarasvatī. The author was in his early years a Vaidāntika of the Ṣaṃkara sect. He was converted by Caitanya into one of his staunchest supporters. The story is given in Caitanyacaritāmṛta, a Bengali work written at the end of the sixteenth century. The author belonged to the early part of that century. Before conversion he was celebrated as Prakāṣānanda, the author of the Vedānta-

siddhānta-muktāvalī. Rasikāśvādinī, No. 66, by Ānandī is a commentary on the same. Rasakalpalatā, No. 176, by Mohanānanda, is a hymn to Kṛṣṇa. Svadharmāmṛta-sindhu, No. 260, by Ćukasudhī, who appears to have been a follower of the Nimbārka School of Vaiṣṇavism, who accepted the Vedas, the Mahābhārata, the Pañcarātras, the text of the Rāmāyaṇa as Ćāstras and reject the authority of the rest. The work is in 25 chapters. It is a comprehensive work on the rituals of the Nimbārka School and it occasionally treats of their philosophy too.

Vaiṣṇava works of the Caitanya sect.—Very few works are attributed to Caitanya the founder of the sect. Aufrecht mentions only three works under the name of Caitanya. One of these is Premāmṛta, L. 736, beginning with Yam Brahmā, &c. There is a commentary on that work in this volume, by Harinārāyaṇa Ćarmā, entitled Premāmṛtaṭikā, No. 138. Bhaṇāmṛta, No. 150, gives the process of worshipping Kṛṣṇa in the form of ordinary Smṛti works, by raising objections and refuting them, by Narahari Thakkura, the oldest man who accepted young Caitanya as an incarnation of Viṣṇu. He belonged to the Vaidya caste and was an inhabitant of Ćrikhaṇḍa in the District of Burdwan. His descendants are still the most noted Vaiṣnavas of Bengal. They invented the melody known as Manoharasāhī Kīrttana. Rāgavartma-candrikā, No. 178, treats of *bhakti* as produced from feelings as opposed to that produced by study and by following the processes laid down in the Ćāstras.

Gaurāṇoddeṣa dipikā, No. 60, is a curious work; it traces the followers of Caitanya to his followers in his previous incarnations. For instance, Jagannāth Miṣra, the father of Caitanya, is traced to Nanda, the father of Kṛṣṇa, and to Daṣaratha, the father of Rāma. Every follower of Caitanya is traced to one of the gopikās or milkmaids in the Kṛṣṇa incarnation and to one of the Monkeys in the Rāma incarnation. The Author, Kavikarṇapūra, was the son of Sivānanda Sen of Kācnapāda who every year used to purvey the Bengali followers of

- Caitanya to Puri as long as that great Reformer lived, the expenses being defrayed by Vāsudeva Datta, of Sātgaṇḍī, a Bania Millionaire. Karṇapūra was about 12 when Chaitanya died, and he composed this work in Śaka 1498 *i.e.*, 1576 A.D. He was educated at Kumārahaṭṭa, modern Halisahar, 26 miles north of Calcutta. He does not name his guru as it is prohibited to take the Guru's name. But his guru wrote a commentary on the Bhāgavata and consecrated an image of Kṛṣṇa under the name of Kṛṣṇadeva.

Anthology.—There are two works on this subject in this volume, *viz* :—Subhāṣitam, No. 248, a collection of Ṣlokaś on a variety of subjects current among the Rāmanuja Sect and Subhāṣita-sāra-saṃgraha, No. 249.

Poetics.—Kavipriyā, No. 28, is the same work as the Kāvya-laṅkāravṛtti by Vāmana. Kāvyaakaumudī, No. 85, by Ratna-bhūṣaṇa is a modern work by a Paṇḍita belonging to the Vaidya caste in East Bengal. It includes certain chapters on Grammar in the beginning. The date, Śaka 1781, given after the colophon, may, in this instance, be referred to the composition of the work. This is to be differentiated from the work of the same name given in Cat. Cat. Sāhityaratnākara, No. 246, by Dharma Sudhī, the son of Parvanātha or Parvatanātha, who was the elder brother of Rāma Paṇḍita belonging to a learned family at Benares, and treats of Vācya, Lakṣya, Vyāṅga and Guṇa.

Vyākaraṇa.—Taddhitagaṇadīpikā, No. 77, by Saccidānanda Mahānta Thākura, appears to be a work on groups of words taking same suffixes. It belongs to the Saṃkṣiptasāra School. Taddhitatīkā, No. 78, by Vaṃṣīvadana, also belongs to the same School. The Author's father was Vaṇīṣṭha and mother Rāyamati. He wrote notes on the commentary by Goyīcandra. In this volume there is another work by the same author entitled Sandhipadaṭṭippanī, No. 239. Dhātugaṇa, No. 108, by Bhīmasenācāryya belongs to Panini's School. Dhātupravodha, No. 109, by Kālidāsa, the son of Kāmadeva Vācaspati, was written under the order of Rāmagovinda Cakravartin.

This probably belongs to the Kātantra School. Pañjivākya-pravodha, No. 123, by Narahari Çarmā is a commentary on Trilocana's Pañji. This is a unique work. Akhyātavyākhyānam, No. 12, by Vilveçvara Tarkācāryya, a great writer on the Kātantra School, is another part of the work as Notices, Second Series, Vol. I, 247, where the work goes by the name of the author. Upasargavṛtti, No. 28, by Bharata Sena, son of Gaurāṅga, who belonged to the Mugdhavodha School of Sanskrit Grammar. Another work by the same author entitled Gaṇapāṭha treats of groups of words susceptible to the same grammatical changes. It treats not only of groups of roots but of other groups also.

Katipaya-kāraka-vyākhyānam, No. 27, by Vidyāsāgara, is a part of the author's great work on the Kātantra School. Kātantra-pariçīṣṭatikā, No. 30, by Govinda Paṇḍita is a commentary on Çrīpati Datta's Pariçīṣṭa. Kṛtpādavivarnaṃ, No. 39, a part of Sārāvalī, by Raghuvīra Bandyopādhyāya, belongs to the Saṃkṣiptasāra School. Sārāvalī, No. 245, is a work composed by Nārāyaṇa Banerji, the founder of the Banerji family of Khānākula in the Hughli District. No. 39 is by a descendant of his and professes to be a supplement of his work. Vaṇçivadana's Kṛdantaṭippanī, No. 40, also belongs to the same school. Kramakaumudī, No. 45, by Dhanañjaya, does not seem to belong to any particular school as the author says that his work is Nānāmatānuvandhā. It treats of the classification of Sanskrit roots. Vākyagovinda, No. 184, by Rāmeçvara Sena of the Vaidya caste whose genealogy is thus given. Vināyaka's son was Dhanvantari. His grandson, Hiṅga Sena. His son Bhombu, who had three sons Ravisena, Ujjvala, and Rāma Sena. Ujjvala's son was Çrīdhara whose son was Çānti Sena. In Çānti Sena's family was born Nilakaṇṭha whose son was Rāma Kṛṣṇa. In his family was born Madhusūdana, the father of the author and an inhabitant of Kābjāpallī. The work treats of the analysis of sentences and the connotation and denotation of terms. Vibhakti-tattvām, No. 187, is another work on logic as applied to gram-

mar: It treats of the various meanings of grammatical terminations. Çabdaratna, No. 205, by Janārdhana, Çabdasādhana by Rāmakānta, No. 206, are works on declensions belonging to the Kātantra School. Kārakacakra by Bhavānanda Siddhāntavāgiça, who flourished at Navadvīpa by the end of the sixteenth century and whose descendants in the 9th and 10th remove are still living, is a work of great merit on the logical analysis of the 'cases' in Sanskrit. The present volume contains an anonymous commentary on that work being No. 34. Anvayaçikṣā, No. 6, by Rāmakṛṣṇa Çarmā is a work on Sanskrit composition and it belongs to the Kātantra School of Grammar. Saṃkṣiptasāravvyākhyā, No. 231, by Maheça Pañcānana, is an unique commentary on Saṃkṣiptasāra entitled Bhāvārthadīpikā. The Author's father was Vidyārṇava. A ṭippanī, or notes on the same work by Gopāla Cakravartī, is to be found in No. 232. The author has a commentary on the Caṇḍī.

Tantras.—Akulāgamatantra, No. 1, is an original tantra treating of Yoga. It has nine paṭalas. The interlocutors are Nārada and Çiva. It presupposes a whole literature on the subject and takes much from the Dharma Çāstras. Kātyāyanī tantra, No. 31, treats of the worship of Kalī in the forms of Kātyāyanī, Mahādurgā, and Jagaddhātrī. Tripurāsāratantra, No. 92, in ten paṭalas treats of Bhakti and Yoga besides the ordinary topics of tantras. Puraçcarapaṭalahaṛītantram, No. 128, is a dialogue between Subhagā and Nārada. Viçvāmitra-Saṃhitā, No. 189, is a dialogue between Çiva and his consort on the subject of mantra and their proper exercise and efficacy.

Yogasāra, No. 173, is an original tantra said to contain one hundred thousand çlokas in which unlike other tantras Çiva asks questions and Pārvatī answers them. It is a larger manuscript than that noticed in page 307 of Volume I. The chapters are named paricchedas. Merutantra, No. 169, has a chapter on widow-marriage. Çivarahasya, No. 213, is a large work in 100,000 çlokas divided in 12 aṃças. A nearly com-

plete work has been noticed by Burnell. But he classifies it as a tantra, while Stein who saw 4-12 amṣas classes it with Purāṇas. The Codex under notice is the eleventh Amṣa complete in 50 chapters. I should like to call this work a Saṃhitā consisting of some Tāntrika and some Paurāṇika chapters. The second Amṣa has been noticed in the Notices, Second Series, Volume I, No. 361. But there it is affiliated to the Skandapurāṇa. There are other notices, too, affiliating it with that Purāṇa. Saṃat-Kumāra Saṃhitā, 238, in 25 Pāṭalas, is a Tāntrika work to be differentiated from the work of the same name belonging to the Skandapurāṇa. Samayācāratāntra No. 241, is a totally different work from L. 755.

Prapañcasāra, No. 129, attributed to Ṣaṅkarācāryya treats of the condition of a child in the womb. Prapañcasāra, No. 180, is the same work as described by Eggeling, p. 869. Devī-rahasya, No. 106, treats of the incarnations of Caṇḍikā in 120 Ṣlokas; Siddhikhaṇḍa, No. 247, in Hindi by Nityanātha Siddha treats of the six dark rites.

Ṣiva-Saṃhitā, No. 214, appears to be a totally different work from L. 474. This is complete in 500 Ṣlokas, while that is incomplete with 2511. This is divided into pāṭalas while that is divided into Adhyāyas. This treats of Yoga, while that treats of a dualistic system of Ṣaivadarṣana. This is said to be Īṣvaraviracita, composed by Ṣiva, a statement which stamps it as a Tantra.

The Tāntrika compilations contain Kulapūjanacāndrikā, No. 37, by Candraṣekhara Ṣarmā, treating of the process of worship in the left-handed form. Tantradīpanī, No. 79, by Rāmagopāla is a compilation made in 1636 Saka. The author describes himself as a disciple of Kāṣināthānanda Nātha, a Yogī. The work includes many Buddhist rites such as the worship of Mañjughoṣa. Akṣobhya and Tārā are mentioned in the very first verse in a manner which stamps it as Buddhistic. Akṣobhya is placed on the forehead of Tārā just as Dhyaṇī Buddhas are placed on the forehead of Bodhisattvas.

• Tantrapradīpaprabhā, No. 80, by Saṃātana Tārkačāryya,

a commentary on Tantrapradīpa which commences with the word Ekadeśī and ends with the word Āhita sukha. This is not the Tantrapradīpa by Gadādhara L. 2172, nor is it Tantra pradīpa by Jagannātha Notices, Second Series, Vol. I, p., 146. This is a short commentary in 500 Slokas on some Tantra-pradīpa yet to be discovered. Tantrasaṅkṣepa-candrikā, No. 81, by Bhavānī Ṣaṅkara Banerji, deals with the ordinary topics of Tantra. Tārārahasya, No. 83, by Rājendra Ṣarmā is a different work from the well-known work of that name by Brahmānanda. The work is complete in 82 chapters and deals with the ordinary Tāntrika rites. The author distinguishes his work from others by the following epithet—प्रकटगुप्ततस्मदायकुलकौलात्तरनिगर्व्वरहस्यातिपरापररहस्यातिपूर्वरहस्याचिन्त्यप्रभावत् तारारहस्य. He gives his genealogy as follows:—वेदगर्भ, ऋषपाणि, विद्यापति, धनपति, कृष्णानन्दमहाशय, त्रैलोक्यनाथ, रामानन्द, वंशीदास, महामहोपाध्याय किशोर, राजेन्द्र. This Vedagarbha is not one of the five progenitors of the Bengali Brāhmaṇas of that name.

Tikṣṇā kalpa, No 90, composed in Saka 1732, at Cānd-pratāpa a parganā in the district of Dacca, by the local zemindar Rādhāmohana. Tikṣṇā is described in the Vācas-patya as a form of Tārā, fond of strong drinks and human sacrifices.

Nārāyaṇārcāratnamālā, No. 114, by Bhagavat Gosvāmī, treats of the Tāntrika worship of Nārāyaṇa in which puraṣ-carāṇa may be dispensed with.

Puraṣ-carāṇadīpikā, No. 127, by Candracekhara was composed in 1512 probably of the Saka era. The author begins with a Mangalācarāṇa to Kṛṣṇa but treats of all sorts of mantras.

Ṣarabhapūjāpaddhati, No. 207, a part of the Ākāṣa-bhairavatantra and Ṣarabheṣakavaca, No. 208, are works devoted to the worship of Ṣarabha, the lord of birds, who, in this form, was a popular object of adoration among the Tāntrikas.

Ṣyāmāsaparyyāvidhī, No. 224, by Kācīnātha Bhattā-cāryya, composed in Śaka 1679, is divided into seven Vibhāgas.

It says that a single utterance of the name of Kālī is more efficacious than thrice repeating the thousand names of Viṣṇu.

Mahīṣamardinīstavarahasyaprakāśah, No. 160, is a commentary by Jagadīṣa Pañcānana on Mahīṣamardinistava which consists of eight couplets, the first letters of each of the couplets taken together forms the Mahīṣamardinīmantra in eight letters.

Kāmāpañcatīrthavidhi, No. 33, treats of the worship of Kāmākhyā.

Çalagrāmalakṣaṇaṃ, No. 209, treats of 34 varieties of Çalagrāma stones. Each is distinguished from the other by peculiar position of lines and circles inside the stones.

Smṛiti.—Tithidvaidhaprakaraṇam, No. 86, by the great Çūlapāṇi treats of those tithis which fall on two days. The worship of gods and goddesses should be performed in the A.M. part of the tithi, while rites for the propitiation of departed ancestors are to be performed in the P.M. part of it.

Tithivivekatikā, No. 87, by Çrīnātha Acāryacūḍāmaṇi. Both the compiler and the commentator are well-known writers. But the work has not yet been properly described. The Sanskrit College Library has only one page of the work. The MS. under notice is, however, complete. Tithyādividhi saṃgraha, No. 89, by Raghūttama Tarkaçiromaṇi is a unique work not mentioned in Catalogus Catalogorum.

Dānasāgaravidhi, No. 97, appears to be an unique MS. by an unknown author, on Dānasāgara, the Ocean of gifts, by which is meant 16 times sixteen gifts.

Dāyatattva vyākhyā, No. 98, is also a unique anonymous work.

Durgārcākālaniṣkarṣa, No. 99, and Vratākālaniṣkarṣa, No. 201, by Madhusūdana Vācaspati, appear to be unique.

The materials of Durgārcākaumudī, No. 100, by Paramānanda Vedāntavācaspati, are drawn from the Kālikāpurāṇa.

Durgārcāmukura, No. 101, by Kālicaraṇa, treats of the Jagaddhātrīpūjā in the month of Kārttika. This pūjā is an exact counterpart of the Durgāpūjā in Āçvina, but it is

finished in one day while Durgāpūjā takes three days. The work is divided into two parts called *Mukurās*, one devoted to Durgā and the other to Kālī. This also is unique.

Dhānyācalādidānatattvaṃ, No. 110, treats of the gifts of mountains of paddy and mountains of sugar and so on. Unique.

Navyadharmapradīpa, No. 113, by Kṛpārāma is a unique MS. of Smṛti compilation. Kṛpārāma lived at a time when Tilakarāma and Kṛṣṇacandra were great landlords on the two sides of the Ganges. Both these Rājās flourished during the middle of the eighteen century : one lived at Burdwan and the other at Kṛṣṇanagara. The author's guru was Jayarāma, an extremely old man with a corpulent body, grey hair, and red appearance. The Author is perhaps one of the eleven Paṇḍits employed by Warren Hastings for the compilation of that work on Hindu Law, the translation of which goes by the name of Halhed's Gentoo Law. The codex under notice though incomplete extends to 4,200 ślokaś.

Nigūḍhārthaprakāśikā, No. 137, a commentary on Āṣṭa-
pāṇi's Prāyaścittaviveka, appears to be a brand-new discovery.

Gotrapravaraviveka, No. 56, by Dhanañjaya, a part of
Dharmapradīpa and Vṛhad-gotra-pravara-mañjarī by Puruṣo-
tama Paṇḍita, No. 142, are works on gotra and pravara of the
brāhmaṇas compiled from the Purāṇas and Dharma Śāstras.

Mūrkhaḥ, No. 167, treats of a variety of Smṛti topics
and not of prāyaścitta only as stated in Cat. Cat. 464b.

Vrata-bodha-vṛtti, No. 202, is a work on vrataś according
to Vaiṣṇava rites. This is also called Vrata-vodhanī-saṃgraha.

Çuddhikārikā, No. 218, by Nārāyaṇa Vandyopādhyāya,
Çuddhitattvakārikā, No. 219, by Rāmabhadra Nyāyālaṅkāra,
Çuddhiprakāśa No. 220, by Çrīkṛṣṇa Cakravartī, Çuddhi-
pradīpikā, No. 221, by Kṛṣṇadeva Smārtta-vāgiṇa. Çuddhi-
muktāvalī, No. 223, by Mahāmahopādhyāya Bhīma of the
Kāñjivillī race and Çudrāhaḥ-kṛtya-Tattva-prayoga, No. 222,
by Raghunānanda, are not mentioned by Aufrecht.

Of the four works on Çrāddha, Çrāddhatattvavivṛt

No. 226, by Kaçinātha is well-known. Çrāddhaprakaraṇa, No. 227, by Narottama, is mentioned in the India Office Catalogue. Çrāddhavivekavyākhyā, No. 228 by Rāmakṛṣṇa Tarkapañcānana and Çrāddhakālanirūpaṇa, No. 225, by Madhusūdana Vācaspati, appear to be unique.

Satkriyāsāradīpikā, No. 235, by Gōpāla Bhaṭṭa, is a work on Hindu rituals of the Vaiṣṇava sect. Gopāla Bhaṭṭa was a follower of Caitanya and he wrote other Smṛti works too for his sect. He belonged to Southern India and lived at Vṛindāvana where all Sanskrit works of this sect were composed. Gopāla Bhaṭṭa in his compilation of this work follows Aniruddha and Bhīma Bhaṭṭa.

Sat-smṛti-sāra, No. 236, by Jānakīrāma Sārvabhauma, and Sarvasādhāraṇapramāṇatattva, No. 242, appear to be orthodox works on Brahminical rites.

Smṛtikalpadruma, No. 256, in Bengali, gives, for the use of those men in Paṇḍita families who are not very strong in Sanskrit, rules of conduct in clear and lucid Bengali. The work was composed by Rādhāvallabha Kavivāgīṇa, son of Mukunda Miçra. The work is termed Kalpadruma or desire-fulfilling tree and its chapters are termed Mañjarī.

Smṛtisamkṣepa, No. 257, by Narottama and Smṛtisamkṣepasāra, No. 258, by Rāmakānta Cakravartī, son of Madhusūdana Bhaṭṭācāryya are works on orthodox Brahminical rites not to be found in Aufrecht.

Svatvavicāra, No. 259, attempts to define the rights of property and goes deeply into the philosophy of it. The style is that of the Navadvīpa School of Nyāya.

Ahnikakārikā, No. 21, is a short work on the daily rites of brahmaṇas belonging to the Çaiva sect based on the Tryambakakalpa attributed to Çaunaka.

Acārollāsa, No. 13, by Khandorāya Paṇḍita is a part of Paraçurāmaprakāṣa, a complete digest of Hindu Law and rituals compiled by the author under the order of Paraçurāma Miçra the prince of Yamunāpurī on the Gomati which is Modern Jaunpur: Paraçurāma was a Çākadvīpī

Brahmaṇa who obtained from the Emperor the title of Vāṇī-rsāla Rāya, and who is described as an ornament of learned men. The author's ancestors held for a long time the position of Dharmādhikāra at Benares. The genealogy runs thus:—

	Mahīpati	Paṇḍit.
his	son	Ananta Paṇḍita.
his	son	Kṛṣṇa Paṇḍita.
his	grandson	Nārāyaṇa Paṇḍit.
his	sons	Nilakaṇṭha and Khandorāya.

The author quotes from the original Smṛtis, the Purāṇas, the Rāmāyaṇa, the Mahābhārata, the Viṣṇudharmottara, the Āmbapurāṇa, the Bhaviṣyapurāṇa, Vaikhānaś and other Āgamas, the Śaiva Āgamas, Medhātithi, Kalpataru, Kālādarṇa, Mitākṣarā, Hemādri, Parāṇaramādhava, Smṛticandrikā, Smṛtyarthasāra, Madanavala, Smṛtidarpaṇa, Prayogapārijāta, Siddhāntaṇṇakhaṇḍa, Nyāya, Panini, Mimāṃsā and the Āgamas. He does not quote from Kamalākara. He, therefore, seems to have flourished in the beginning of the seventeenth century or a little earlier. The 25th chapter of this work is devoted to the origin and position of the Ākadvīpī Brahmaṇas.

Prayogadarpaṇa, No. 132, is different from L. 1,775 and L. 2,773. It is anonymous and complete. It deals with the last rites of man, his cremation, and his grādha. The author makes his obeisance to Āridhara the author of Smṛtyartha-sāra and to all compilers down to his Guru.

Mahārṇavakarmavipāka, No. 159, a work on Karma-vipāka, *i.e.*, diseases, good fortune, and misfortune generated by good or evil deeds in previous births. The work is by the same Viṇveṇvara Bhaṭṭa who compiled the Madanapārijāta, but this time the patron was not Madanapāla the Kacchva Rājā but his second son Māndhātā. Vākyatattva, No. 185, is a part of the Dvaitatattva by Siddhānta pañcānana who wrote also a commentary on Daṇḍakarma. The work treats of Vākya or Saṃkalpavākya, *i.e.*, the wording of resolution to perform any religious duty. It should contain the

name of the month, the fortnight and the lunar day. There is a meagre notice of this work in L. 296.

Svargavāda, No. 261, dealing with, from the point of view of Smṛti, what Svarga or heaven is, appears to be a different work from Eggling 1191 B p. 651 A.

Daṛṇana, Vedānta.—Brahma-sūtrabhāṣya, more correctly oṚju vyākhyā, No. 143, is by Vijnānabhikṣu. It stamps Vijnānabhikṣu, though he is known to be a commentator of and even the writer of the Sāṃkhya pravacana Sūtras, as a Vaidāntika.

Sārāvali, a commentary on the Bhagavadgītā, No. 148, by Rāma-caṅkara, who appears to belong to the family of Nārāyaṇa Banerji, of Khānākula, whose Smṛti compilation "the Sārāvali" has already been noticed.

Pañcikaraṇavārttikābharāṇa, No. 121, has already been described by Weber.

Tattvacandrikā or Pañcikaraṇavivaraṇatīkā, No. 122, by Brahmānandatīrtha, a disciple of Sadācivānandatīrtha, appears to be a different work from that mentioned by Hall, No. 139.

Tattvānusandhāna, No. 76, by Mahādeva Sarasvatī the disciple of Svayamprakāśānanda Sarasvatī, is an independent treatise on Vedānta. The codex is accompanied with a commentary entitled Advaitacintākaustubha by Ānanda Sarasvatī, a disciple of the same.

Vedāntatattvabodha, No. 193, is an anonymous work of the Nimbārka School.

Vedāntatattvamañjarī, No. 194, by Ṣaṅkarācāryya, Paramahamṣa, who appears to be a very different person from the great Ṣaṅkara.

Vedāntatātparyyanivedanaṃ, No. 195, by Govinda, the son of Nilakaṇṭha and Bhogavṫi, appointed as professor of Vedānta by Lakṣmaṇa Paṇḍita, is an independent treatise on Vedānta; not mentioned by Aufrecht.

Vedāntaratnamālā, No. 196, by Ananta Bhaṭṭa, the younger brother of Keṇava Kaṇṁīrī, is an independent treatise of the Nimbārka School.

Vedāntasaṁjnāprakriyā, No. 197, is a treatise ex-

plaining the technical terms of the Vedānta System of Hindu Philosophy. Vedāntasiddhāntamuktāvali with its commentary forms No. 198. The text is by Prakāṣānanda who became a convert to Caitanyism and assumed the name of Pravodhānanda Sarasvatī Gosvāmī, and the commentary is by Nānādīkṣita, a disciple of Prakāṣānanda when he was a Vedāntist.

Vyāsaśāstravṛtti, No. 200, is by Raṅganātha, the disciple of Anandāchārya: the codex is complete. It contains in brief the ideas of Ṣaṅkarācāryya on the Vedānta Sūtras.

Ṣaṭadūṣanī is a well-known work by Veṅkaṭanātha. A work of the same name, No. 204, by Ṣrinivāsadāsa, the protege of Lakṣmaṇa Deṣika, has been written with the same object, namely, refuting Ṣaṅkara. (See page VI.)

Ṣṛisūktabhāṣya, No. 229, by Rāmacandra, belonging to the Atri Gotra, is a commentary on the Ṣṛi Sūkta, not known to Aufrecht.

Upāsanāvinoda, No. 24, is unique. It treats of the Vedānta topics but at the same time inculcates the worship of Rāma.

Adhikārasaṃgraha, No. 4, by Veṅkaṭanātha Vedāntācāryya treats of the Adhikāra sections of the Vedānta Sūtras. An enumeration of the Adhikāras will be found in page 4 of this volume. It is accompanied by a commentary by an unknown author.

Mīmāṃsā—Saṅkarśakāṇḍabhāṣya, No. 244, was known only in quotations. The last four books 13th, 14th, 15th and 16th of the Mīmāṃsā Sūtras form the Saṅkarśa kāṇḍa. They form a sort of appendix to the Pūrva Mīmāṃsā. They seem not to have been commented upon by Ṣavara Svāmī, and hence later Mīmāṃsākas neglected them. The prevailing opinion, therefore, was, and still is, that the Pūrva Mīmāṃsā has only twelve chapters. The bhāṣya has been written as a supplement to the Bhāṭṭadīpikā of Khaṇḍadeva, a commentary on the first twelve known books of Mīmāṃsā. This has been written by Bhāṣkara Agnicit, the son of Gambhīra.

He says twelve kalās made the work, Dipikā, a lamp. He has made it full in 16 kalās and therefore rendered it candrikā or moonlight. • Khaṇḍadeva was the guru of Jagannāth Paṇḍit of Dārā Sheiko, the son of Shah Jehan. The Paṇḍitarāja is well known by his numerous works, and by his supposed conversion into Muhammadanism for the sake of a Muhammadan girl. The author of the present bhāṣya must, therefore, have flourished some time after Khaṇḍadeva within the last two hundred and fifty years. The work has been printed in the Paṇḍit.

Sāṅkhya.—Kapilasūtravṛtti, No. 32, is an anonymous commentary on four of the Sāṅkhyasūtras of Kapila, probably Tattvasamāsa. It is a short work running to 125 ślokas only. The last verse emphasises upon four Sūtras only.

Nyāya.—Nyāya Sūtra or Nyāya Sūtroddhāra, No. 118, by Vācaspati Miśra, is an attempt to fix the readings of the Sūtras of Gautama. There is another work on the same subject by Vācaspati Miśra entitled Nyāya Sūcinibandha, published as an appendix to the Nyāyavārttika in the Bibliotheca Indica series. The opening verses of these two works, Nyāya Sūtroddhāra and Nyāya Sūci do not however agree.

Nyāya nibandha : नमामि धर्मविज्ञानवैराग्यैश्वर्यप्राप्तये

निधये वाग्बुद्धीनामक्षपादाय तायिने ।

अक्षपादप्रणीतानां सूत्राणां सारबोधिका

श्रीवाचस्पतिमिश्रेण मया सूची विधास्यते ॥

Nyāya Sūtroddhāra : श्रीवाचस्पतिमिश्रेण मिथिलेश्वरसुरिणा

लिख्यते मुनिमूर्द्धण्य श्रीगौतममतं महत् ।

There is no closing verse to the Uddhāra but the closing verses of the Sūci fix the date of Vācaspati at 888, probably of the Saka era. The Sūci counts the number of Adhyāyas, Āhnikas, Prakaraṇas, Sūtras, Padas, and Akṣaras, but the Uddhāra is satisfied with the bare wordings of the Sūtras. The Uddhāra makes Vācaspati the court Paṇḍita of Mithilā and this is the first statement connecting Vācaspati with that country.

Nyāyadīpikā, No. 117, by Rāmakṛṣṇa Tarkāvataṃṣa Bhāṭṭācāryya, is an independent treatise dealing with not only the 16 padārthas of the Naiyāyikas but also other topics that had grown up since the time of Gotama. It is a short work running through 225 ślokaś in 16 chapters. The author's aim was to make Nyāya Śāstra, easy. The author quotes a sentence from Gadādhara's work entitled Amūṁiti Gādādhari, though the wording is slightly different from the current text. Hence he seems to have flourished within the last two hundred years.

Padārthakhaṇḁana-tika, No. 124, is a commentary on Padārtha-khaṇḁana, one of the great works of Raghunātha Ćiromaṇi, the founder of the Navadvīpa School of Nyāya-Vaiṣeśika. The commentary is by Rudra Nyāyavācaspati. Unique. Muktiavādarahasya, No. 165, is a commentary on Muktiavāda by Gadādhara. The commentary is anonymous.

Ćaktivādavivṛti, No. 203, a commentary by Mādhava Siddhanta on Ćaktivāda, a work on logic as applied to grammar by Gadādhara. Madhava's pupils are still living. Mādhava's father was Viṣvesvara, who was descended from Rājendra, who turned aside by the power of his yoga the impetuous current of the Bhairava, a river in the District of Jessore, and who again was a descendant of Ćakrapāṇi of the Pūti—Gāi.

Avayavatīkā, No. 8, Asādhāraṇa-siddhānta-rahasya, No. 10. Ācāryyānumāṇaṭippaṇi, No. 14, and Viruddha-Jāgadiṇi, No. 188, are works on different sentences and sections of Gaṅgeṇa's work, the Tattvacintāmaṇi. The second is by Mathurānātha, the first and third by Gadādhara, and the fourth by Jāgadiṇa.

Jyotiṣa.—Catalogus Catalogorum Vol. I mentions five different works under the name of Jyotiṣsāra, page 211b-212a and Vol. II mentions one, page 201b. The present volume contains notices of two other works of the same name and on the same subject; one, No. 73, by Kṛṣṇadeva Smārtta-vāgiṇa and the other No. 74, by Maheṣa Pañcānana. Jyoti-ratna, No. 75, by Gopāla Ćakravartti; Jyotiṣaratna, No. 72,

by Keçava Tarkapañcānana and Bālavivekinī, No. 139, by Nanhidatta; Saṃksepa-Jyotirākara, No. 233, by Rāmagovinda Cakravartī; Saṃketa-sārāvalī, No. 230, by Çivarāma Çarmā are also works unknown to Aufrecht. All these are elementary works on astronomy and astrology as applied to Smṛti. Another work on the same subject, Jyotirgranthaḥ, by Devakīnandana, forms No. 107. The MS. is incomplete. It ends with the third chapter. Narajanmalakṣaṇa, No. 111, Janma candrikā, No. 68, and Jātaristyādīnirṇayaḥ, No. 69, by Vidyārṇava, are works on horoscopy. Praçnadīpa, No. 133, by Kāçinātha and Praçnasamgraha, No. 134, by Tājakācāryya, are works on fortune-telling—one according to the Indian, the other according to the Arabic system. The first is known to Aufrecht, the second is not.

Āya-prakarāṇam, No. 20, is a work on fortune-telling: by multiplying the length with the breadth and dividing the result by six, the remainders become the means of fortune-telling.

Vaçiṣṭha-saṃhitā, No. 183, appears more to be a work on Yogas than on astronomy. It differs, however, from L. 453. The Yog taught here appears to be tinged with Buddhist ideas. Vaçiṣṭha is said to have learnt the Yoga on Tārī mantra from Buddha at China, and here is a system of Pāçupata Yoga tinged with the idea of Buddhist Çūnyatā.

Adbhutasāgara, No. 3, is a work on omens extending to over 2,000, çlokas. There is a work of this name attributed to Vallāla Sena.

Vaidyaka.—Rasacandrikā, No. 177, by Mādhava Kavacandra is a work on Alchemy; Rāmavāṇa, No. 181, by Dāmodara is a book on the treatment of fever and so on. Snehamālikā, No. 255, is a work on the preparation of medicinal oils. Cikitsādarpaṇa, No. 63, is a new compilation. Hāmādrī Tikā, No. 266, is entitled Ayurveda-rasāyana, described in page 932a of the I.O. Catalogue.

ÇILPĀ.—Manavasāra, No. 161, is a work on domestic, palatial, and temple architecture. This is the same as that

described in page 62 of Burnell's Tanjore Catalogue. The MS. begins with the thirty-fifth and ends with the forty-seventh chapter of the work, which is sometimes called *Manasāra*.

NOTICES OF SANSKRIT MSS. 1893.

No. 1. अकुलागमतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 43. Lines, 7 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roailgrāma. District Dhākā, Bābu Yogindranātha Raya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नारद उवाच ।
यत् छट्पादौ त्वया नाथ सुनिसिद्धैरेकधा ।
अनेकशास्त्रमय्यादा कथिता परमेश्वर ॥
प्रसन्नो भव देवेश भवदुःखविनाशन ।
अनेकशास्त्रधमणादस्माकं भामितं मनः ॥
एतच्च कारणं किञ्चित् प्रयोगः प्रीयते युतौ ।
योगश्च षड्विधं प्रोक्तं मानात्वं तस्य दृश्यते ॥ इत्यादि ।

End. अभ्यासाच्च स्वयं प्राप्नो गच्छते व्योममण्डलम् ।
अयं योगः सर्वशास्त्रे विजानीयाद्भरानने । .
गुरोः प्रसादात् ज्ञातव्यं रश्मिमकुलागमम् ॥

Colophon. इति श्रीअकुलागमे योगशास्त्रे योगसारसमुच्चयो नाम नवमः पटलः ॥ * ॥
श्रीदुर्गा शरणम् ॥

विषयः । १ मे पटले,— योगज्ञानादिकथनम् । २ ये पटले,— कर्माकर्मादिकथनम् । ३ ये पटले,— विन्दुनिर्धारणादिः । ४ र्ये पटले,— षड्विधयोगधूमसामागदिकथनम् । ५ मे पटले,— गुणत्रयविभागादिकथनम् । ६ छे पटले,— शूलसूत्रादिकथनम् । ७ मे पटले,— षट्चक्रादिकथनम् । ८ मे पटले,— दीक्षाशब्दव्युत्पत्तिमुत्पन्नं तन्माहात्म्यादिकथनम् । ९ मे पटले,— आत्मसादिकथनमिति ।

No. 2. अघोरपञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 6 × 4 inches. Folia, 145. Lines, 5 on a page. Extent, 750 ślokas. Character, Nāgarā. Date, ? Place of deposit, Hātuyā Mahārājā's Library. Appearance, Fresh. Verse. Generally correct.

1 A. S. B.

Beginning. ॐ अघोराय नमः ।
 ॐ विमोदप्रिश्चरासीनं ईशानं पार्ष्णीपतिम् ।
 त्रिशूलचक्राङ्गधरं कपाळास्त्रिविभूषणम् ॥
 चारुणगन्धर्वसिद्धीधसेवितं त्रिपुरान्तकम् ।
 पार्ष्णी विनता भूत्वा पप्रच्छ परमेश्वरम् ॥ इत्यादि ।

End. गजयाम्नादयो दुष्टाः पलायन्ते दिशो दश ।
 सर्वे दुष्टाः प्रणश्यन्ति चेत्याज्ञा पारमेश्वरी ॥

Colophon. इति स्त्रीचराजः सम्पूर्णः ॥

विषयः । १ । अघोरस्य पूजापठलम् । २ । अघोरपूजापद्धतिः । ३ । अघोरसङ्क्ष-
 मस्य । ४ । अघोरकवचम् । ५ । अघोरस्तोत्रम् ॥

No. 3. अद्भुतसागरः . Substance, country-made paper, 12 × 6 inches.
 Folia, 65. Lines, 11 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Bengali.
 Date, Sk. 1700. Place of deposit, District Bardhamāna, Kājodā, Post
 Office Anḍāl, Rājendranātha Nāyik. Appearance, old. Verse. Generally
 correct.

Beginning. श्रीश्रीदुर्गायै नमः । अथाद्भुतनिरूपणम् । तत्र दृढगर्गः ।
 अभूतपूर्वं यत्पूर्वं × × × जायतेऽन्यथा ।
 तद्भुतमिति प्रोक्तं नैमित्तं स्यान्निमित्तजम् ॥
 अथाचोत्पादविवेकः । तत्र गर्गः ।
 प्रकृतेरन्य उत्पातः संशये तावदीदृशः ॥
 त्रिविधः स तु विज्ञेयो दिव्यनाभसभूमिजः ॥ इत्यादि ।

End. चन्द्रः प्रतिमुखे तिष्ठन् सप्रज्ञो यदि दृश्यते ।
 सर्वधान्यानि शृण्वन्ति जातं जातञ्च नश्यति ॥
 कृत्वा शस्त्रञ्च रोगञ्च अनादृत्यं तथैव च ।
 उपद्रवञ्च भूताशिताः । (?)
 तदा द्विगुणकाले च फलं विद्यात् शुभाशुभम् ।
 मयूरचित्रे ।
 क्षोद्रेवापु विज्ञेयमद्भुतं निष्कलं हि तत् ।
 मत्स्यपुराण-विष्णुचर्मांतरयोः । यदि निर्भिकारमन्त्रः पर्जन्यस्यजति सप्त
 रात्रात् । प्रथममुपगच्छतीति शेषः ॥ • ॥

Colophon. इति अद्भुतसागरः समाप्तः । १७०० श्लोकाः ।

विषयः । उत्पत्तिरूपम् । सूर्याद्भुतावर्त्तादिकथनम् । शुभसूचकचन्द्रलक्षणम् । राक्षो-
रद्भुतावर्त्तादिकथनम् । पञ्चफलादिनिरूपणम् । पञ्चभङ्गकथनम् । मङ्गलाद्यद्भुतावर्त्तादिकथनम् ।
मध्यमार्गचारिफलकथनम् । बुधाद्यद्भुतावर्त्तादिकथनम् । मण्डलफलादिनिरूपणम् । मन्त्र-
विशेषचारसमयफलादिनिरूपणम् । वर्णफलादिनिरूपणम् । रथादिवर्षाद्भुतादिनिरूपणम् ।
उत्काललक्षणादिनिरूपणम् । वातवृष्ट्याद्यद्भुतादिनिरूपणम् । गजाद्याद्यद्भुतनिरूपणम् । अद्भुत-
फलफलादिनिरूपणश्चेति ।

No. 4. अधिकारसंग्रहः (सटीकः) By वेङ्कटनाथवेदान्ताचार्यः. Substance,
country-made paper, 12×5½ inches. Folia, 32. Lines, 11 on a page.
Extent, 850 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sam. 1879. Place of
deposit, Candrakōṭā, District Medinīpura, Mahānta Rāmānuja Dāsa.
Appearance, new. Verse. Correct.

शृलस्य—

Beginning. प्रपदनमये विद्याभेदे प्रतिष्ठितचेतसः
प्रतिपदमिह प्रज्ञादायं दिशन् दयाधमाः ।
शठरिपुशुक्यासप्राचेतसादिनिबन्धन-
अमपरिणतश्रद्धाश्रद्धाशया मम देशिकाः ॥
एते मङ्गलमपोढमन्त्रशरीरमाधाय नाथादय'
स्वयन्ते प्रतिमन्दमौल्यविविधोदन्ता स्वदन्तामिह ।
श्रद्धातयशरणदम्पतिदयादिव्यापगाथापकाः
स्पर्धा + + + विपक्षपदवौ वैदेशिका देशिकाः ॥ इत्यादि ।

ढीकायाः प्रारम्भवाक्यम् ॥

जीलक्ष्णाय नमः । इह खलु भगवान् कवितार्किकसिंहः सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः
मीमान् वेङ्कटनाथार्यः वेदान्ताचार्यवर्यः रक्षय्यसाराचार्याधिकारार्थसंग्रहेषु
शिष्यबुद्धिसमाधानं कुर्वन्नादाचार्यप्रणामरूपमङ्गलवाजेन स्वरूपयाचात्म-
ज्ञानं प्रार्थयते विद्याभेदे प्रपदनमये प्रथमुपायत्वेन प्रमाणप्रसिद्धे प्रपदन'
इत्यर्थः । इत्यादि ।

End.

शृलस्य—

स्त्रीतुं निन्दितुमशक्तमथवा स्त्रीतुं सख्यं जगत्
किं निश्चिन्तयन्मन्त्रिणमरसे सुखे परं तद्विषयम् ।

शिक्षाः शिक्षितबुद्धयः श्रुतिपथे येषां वयं ये च न-
 स्मत्सन्तोषसमर्पणसमिदं साङ्गमरैः किं परैः ॥
 आशिक्षयवाग्लिशितबुद्धिरनभ्यस्तयः
 सत्सम्प्रदायपरिशुद्धमनाः सद्दर्शी ।
 सङ्केतभोतिररहितः स ह्येष्वसत्ताः
 सम्मर्गमौमनुविधास्यति शास्त्रतीर्णः ॥

Colophon.

इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्तन्त्रस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ता-
 चार्यस्य कृतिषु अधिकारसंपन्नः समाप्तः ॥

(टीकायाः शेषवाक्यम्)

आशिक्षयवान् शास्त्रविज्ञासशाली निश्चितबुद्धिः श्रुतार्थधारणशक्तः अनभ्य-
 स्तयः गुणे दोषाविष्करणरहितः सता श्रुतिस्मृत्यविरोधिना संप्रदायेन
 परिशुद्धमनाः निःसंशयबुद्धयः सद्दर्शी सद्बुध्यः अर्थविशेषं जिज्ञासुः
 सङ्केतभोत्या रहितः ह्येषु निःसारग्रन्थेषु असत्ताः पुरुषः यः सः शास्त्रतीर्णं
 अविविधसम्प्रदायां सम्मर्गमौमनुविधास्यति × × × × ॥
 इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्तन्त्रस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदा-
 न्ताचार्यस्य कृतिषु अधिकारसंपन्नः समाप्तः । शुभमस्तु संवत् १८७८ ।

विषयः। मङ्गलाचरणपत्रप्रयोजने उक्ता उपोद्घाताधिकार-सारनिष्कर्षाधिकार-प्रधानप्रति-
 तन्त्राधिकार-अर्थप्रपञ्चाधिकार-परदेवतापारमार्थाधिकार-तत्त्वत्रयचिन्ताधिकार-सुसुक्ष्माधि-
 कार-अधिकारविभागाधिकार-उपायविभागाधिकार प्रपत्तियोग्याधिकार-परिवारविभागाधिकार-
 पुरुषार्थाधिकार-शास्त्रीयनियमाधिकार-श्रियलत्याधिकार-सिद्धोपायशोधनाधिकाराणां संपन्नः ।

No. 5. अनुक्रमणिका . Substance, country-made paper, 7 × 2½ inches.
 Folia, 44. Lines, 7 on a page. Extent, 608 śloka. Character, Nāgara.
 Date, Sk. 1734. Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa. Ap-
 pearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ । गं । अथ ऋग्वेदान्तायै शाकलके सूक्तप्रतीक-
 ऋक्संख्या-ऋषिदैवतचन्द्रांस्तनुक्रमिष्यामी यथोपदेशम् ॥ इत्यादि ।

End. ऋग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥

Colophon.

इति कात्यायनप्रोक्तानुक्रमणिका समाप्ता ॥ * ॥ शुभमस्तु शाके १७३४
 अक्षिरोनामसम्पत्तरे वसन्तऋतौ अधिकवैशाखमासे ज्येष्ठपक्षे पञ्चम्यां
 तिथौ भृगुवासरे पूर्वाषाढनक्षत्रे मिथुनस्थे देवगुरौ इदं पुस्तकं समाप्तम् ॥ •

विषयः । ऋग्वेदीयशक्तशिक्षाया ऋषिदेवतचन्द्रसां निर्णयः ।

No. 6. ऋग्वयशिक्षा . By रामकृष्णशर्मा . Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 10. Lines, 3 on a page. Extent, 400 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mānpāsā, District Bākharganja, Paṇḍita Jagaccandra Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Incorrect. •

Beginning.

नमः शिवाय ।

मत्वा लक्ष्मपदद्वन्द्वं श्रुत्वा समी वचस्तुता ।

हृत्तिर्द्वयीयशिक्षायाः श्रीरामकृष्णशर्मणा ॥

श्रुत्वा दीर्घां च सन्ध्याया विन्दुसर्गां च कादिना । (?)

एवं ... मेवका श्रेया पञ्चाशद्वर्णमास्तिका ॥ इत्यादि ।

End.

साधूक्तिर्द्विविधा पद्यमयी गद्यमयीति च ।

चन्द्रसा प्रथितं पद्यं गद्यम् पदराजिना ॥

Colophon.

इत्यन्वयशिक्षा समाप्ता ॥

विषयः । अत्र प्रथमं स्वरनिरूपणम् । ततो वाक्यान्वयरीत्यादिः गद्यपद्यनिरूपणश्चेति ।

No. 7. अमरकोषटीका . By रत्नेश्वरः . Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 84. Lines, 8 on a page. Extent, 2,000, çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Aḍāihāzār, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो महागणपतये ॥ ॐ नमो विष्णवे ॥

भवानीचरणभोजं नत्वा गुरुपदं ततः ।

टीकामरकोषस्य वृत्ति रत्नेश्वरः सुधीः ॥

पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न च मे श्रमः ।

मानातन्त्रं समाश्लोक्य बालकाद्यो ममोद्यमः ॥

अत्र ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारपरिप्राप्ततया शेषविघ्नविनाशाया अभिसन्देशतः स-
स्कारकीर्तनेन परोपदेशेन च पुण्यसर्जयम् ग्रन्थलदाय यस्मेति । अगं
पर्वतं आधत्त इत्यगाधो विष्णुः हे धीराः स विष्णुः सेव्यतां । अन्यैस्तु धीरा
इत्यत्र च प्रसिद्धिं व्याख्यायते । यस्य अगाधस्य विष्णोर्लोकपाङ्गनादयो गुणा
अमघा निष्पापा निर्मला इति यावत् । ज्ञानं ददातीति ज्ञानदा सरस्वती

तथा विशिष्टस्य यद्वा ज्ञानदा सरस्वती ईलंक्षीः ज्ञानदे तथा विशिष्टस्य
वा सिन्धुरपि तथा विष्णोः सागरशायित्वात् तत्पल्लवास्तथावस्थितिः ॥
इत्यादि ।

End.

बीजस्य कोषः पञ्च बीजकोषः कोषोऽस्ती ... .. पात्रे इति मेदिनी । त्रिषते
ष्टब् वरणे वाङ्मलादटेन वरं दल्लानां दीप्तिं षटति इत्यपि सन्ध्यायां
वराटः । (?) द्वयं पद्मबीजाधारे । पद्मबीज इति केचित् ॥ इह काष्ठे
यदुक्तं तत् स्त्रोकेन संहरति उक्तमिति । तत्र स्वर्गवर्गः सप्तधा उक्तः
पातालसप्ततुर्धा शब्दाद्भौत्यादिशब्देन रूपरसादीनां ग्रहणं एषाञ्च सङ्गत-
मिति तत्र स्वःसङ्गतं देवादि असुरादि च व्योमसङ्गतं मेघादि नक्षत्रादि
च दिक्सङ्गतं दिग्गजादि कालसङ्गतं दिनपक्षादि धा (?) सङ्गतं विचारणादि
शब्देन रूपरसादिगन्धादिक ... .. यशोनिन्दादि च नाट्यधुक्कुशादि-
पातालसङ्गतं ... ..

Colophon.

इति श्रीवन्द्यघटीय-श्रीरमानाथशर्मात्मज-श्रीरत्नेश्वरशर्माविरचितामरकोष-
टीका समाप्ता ॥

अथ यज्जिखितं धान्त्या चाज्ञानाज्जिखितञ्च यत् ।

शुष्यं पण्डितैः शोधं प्रार्थना प्राञ्जलिर्भवेत् ॥

। मत्कृतिं समालोक्य स्वपौरुषसमीक्षया ।

वदमाणादभं कुर्वन् सुकृतं तस्य नश्यतु ॥

त्वा नारायणं देवं भवानौचरणन्तः ।

ऽपादं नमस्कृत्य चक्रे टोकेयमुत्तमा ॥

त्वेन लिखिता पुष्पी हस्तेन नीयते यदि ।

। ता वै गर्दभस्तस्य माता च शूकरी भवेत् ॥

। हरिः शरणं मुदा ॥

विषयः । अमरसिंहकृतस्य कोषस्य व्याख्यानम् ।

No. 8. अवयवटीका . By गदाधरभट्टाचार्यः . Substance, country-made
paper, 18 x 4½ inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100
lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Medinipur, Post Office Khadār grāma Kurān, Paṇḍita Ambikācarāṇa
Vidyāsāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. श्रीहरिः । कास्तिकेऽनुकूला भय । अनुमानं निरूप्य न्यायतत्त्वव्यवहार-
पथं प्रतिजानीते । मूले तच्चेति निरुक्तमनुमानं परार्थं विचारद्वारायां
मध्यस्थस्य विवादविषयसाध्यनिश्चयरूपप्रयोजनसाधनं न्यायसाध्यं न्याय-
प्रयोज्यमित्यर्थः । वादिप्रयुक्तन्यायजन्यशब्दबोधेन मध्यस्थस्य स्तिरूपरामर्श-
रूपानुमानजननादिति भावः । ज्ञायमानस्तिरूपानुमानत्वे विशेषणस्य
परामर्शस्य न्यायाधीनत्वेन तद्विशिष्टस्य तथात्वमित्यवधेयम् । अथवा अनु-
मानमनुमितिः परार्थं मध्यस्थस्य साध्यसंशयनिवृत्तिरूपप्रयोजनसाधनं परः
प्रतिवादी अर्थो निवृत्तिर्यस्मात् तादृशमिति वा । एतेन निरूपणप्रयोजन-
मुपदर्शितम् । इत्यादि ॥

End. एतन्मतं दूषयति वीक्षयापीति । अयम्भावः सज्जानसत्त्वादिनोपस्थितेऽवधिकर-
णेषु साध्यवत्त्वप्रतीतावपि धूमवत्त्वावच्छेदेन वक्रिमत्त्वापत्तात् तत्तद्रूपसामाना-
धिकरण्यत्वेवाधिकरणेषु साध्याभावावगाहितत्वात् व्यभिचारबुद्धौ बाधका-
भावस्तस्माच्छब्दतो व्याप्तिप्रत्ययार्थमेव व्याप्तिं प्रतीच्छाकृपा वीक्षा । द्विवक्त-
यत्पदसमभिव्याहारस्थले तत्पदार्थांशे विधेयबोधकपदस्य यत्पदार्थविधेयव्याप-
कताविशिष्टसार्थलक्षणाया निरुद्धत्वात् व्याप्तिबोधानुपगमे धूमव ... ..
अधिकरणानामेव यत्र बुद्धिस्थाना तत्र तत्र यो यो धूमवान् स वक्रिममिति
प्रयोगस्यापि प्रासादपत्तेः तादृशयत्तत्पदार्थेषु सर्वेषु वक्रिमत्सु धूमवत्त्व-
बोधात् वक्रिधूमप्रत्ययधिकरणस्याबुद्धिस्थलेन तदर्थविरहादिति ॥ ० ॥

Colophon. श्रीकाशी जयतिनरा । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामणीयानुमानखण्डान्तर्गतस्य अवयवग्रन्थस्य शिरोमणिकृतदिधीत्याख्या
टीकायाः व्याख्यानम् ।

No. 9. अष्टोत्तरसहस्रमहावाक्यरत्नावली . By रामचन्द्रेन्द्रः . Substance,
country-made paper, 12×5 inches. Folia, 42. Lines, 8 on a page.
Extent, 600 śloka. Character, Nāgara. Date, 'P Place of deposit,
Hātuyā Mahārāja's Library. Appearance, fresh. Prose and verse. Cor-
rect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमद्विज्ञाधिष्ठानपरमहंससद्गुरोरामचन्द्राय नमः ।
ईशाद्युपनिषत् प्रोद्यन्महावाक्यकलेवरम् ।
विकलेवरकैवल्यं रामचन्द्रपदं भजे ॥
विज्ञाधिष्ठानसम्प्राप्तबाहुदेवेन्द्रमूर्तये ।

श्रीदेशिकसूत्रपाय परस्मै ब्रह्मणे नमः ॥
 मत्वा श्रीदेशिकं ब्रह्म × × भिक्षताम् ।
 मन्वावाक्यरत्नाकरिकिरणावलिरौच्यते ॥ इत्यादि ।

End. फलभूतमन्वावाक्यफलो वै देहसक्तः ।
 एवंविधादिदेहान्तमन्वावाक्यकलेवरः ॥
 वस्तुतो निर्विशेषात्मा त्रिपाद्गारायणोऽस्मिन्मन्त्रः ।
 यन्मन्वावाक्यसिद्धान्तमुक्तचित्तेकगोचरम् ॥
 वास्तुदेवेन्द्रसंज्ञं तं नौमि नारायणं महः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्य श्रीवास्तुदेवेन्द्रसरस्वतीचरणकमलमन्त्र-
 रन्दलप्रसन्न-रामचन्द्रेन्द्रप्रथितेशाष्टोत्तरशतपनिषत्सारसंग्रहभूताष्टोत्तर-
 सङ्ख्यमन्वावाक्यरत्नावली परिपूर्णा । ॐ तत्सत् ॥

विषय । अत्र प्रथमं ऋगादिक्रमण वेदविभागनिरूपणं तेषां शाखाप्रशाखाकीर्तनम् । ततो
 मन्वावाक्यरत्नावल्यधिकारिनिरूपणं, अष्टोत्तरशतपनिषदां शाखाभेदनिरूपणं, ईशाष्टोत्तर-
 शतपनिषदां सारसंग्रहेति ।

No. 10. असाधारणसिद्धान्तसङ्ग्रहस्यम् . By मधुहानाथतर्कवागीशः . Substance,
 country-made paper, 16½ × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page.
 Extent, 700 plokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 District Medinipura, Post Office Khadār grāma Kurān, Paṇḍita Ambikā
 Carāṇa Vidyasāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. श्रीदक्षिणकालिका स्फुरतु मम चित्ते ॥ सर्व्वमनित्यं प्रमेयत्वादित्यादेः
 स्वमते साधारणत्वात् तत्रातिव्याप्तिप्रदर्शनासङ्गतेराह सम्प्रदायेति । तन्मते
 निश्चितसाध्यतदभाववद्दृष्टिरेव साधारणतया उक्तहेतोरनुपसंहार्य्यत्वा-
 साधारणत्वदशायामलक्ष्यत्वमेवेति भावः । ननु मणिकारमते वास्तवसाध्या-
 भाववद्दृष्टिरेव साधारण इत्येव कुतोऽवधारितमित्यत आह अतरेवेति
 स्वमते तस्य लक्ष्यत्वादेवेत्यर्थः । अग्रे सिद्धान्तग्रन्थे निश्चितसाध्यवत्तदव्य-
 दित्वमित्यत्र तत्पदस्य प्रक्रान्तनिश्चितसाध्यवत्परामर्शकत्वे साध्यसंग्रह-
 विषयीभूतपक्षे स्वपक्षे च वर्तमानसङ्केतावतिप्रसङ्ग इत्यतस्तस्य साध्यवन्मात्र-
 परतां स्पष्टयितुं व्याचष्टे निश्चित इति । इत्यादि ।

End. तथाच प्रतिहेतुपरामर्शेऽप्रामाण्यज्ञानमिति पर्य्यवसितार्थः । इत्येवाव्याप्य-
 त्वाद्विज्ञानस्यानुमितिविरोधिव्याप्यवत्ताज्ञानसत्वेऽकिञ्चित्करता व्याप्यवत्ता-

परामर्शप्रतिबन्धात् दुर्घटना वेत्यसङ्गतिरिति परास्व अप्रामाण्यज्ञानाख्या-
त्वादर्धेर्भूतावच्छेदकानवच्छेदकानवच्छिन्न एव हेतो भानात् तस्य व्याप्ति-
निश्चयाप्रतिबन्धतया विरोधनिश्चयोत्पेजकीभूततत्त्वमवधाने प्रकृतसाध्यानु-
मितिसम्भवात् ॥

Colophon. ॐ काली जयति । इत्यसाधारणसिद्धान्तरहस्यम् ।
श्रीकालीचरणाम्बोजे धर्मकामार्थमुक्तिदे ।
मनो धायतु मे नित्यं हरेषु इव पङ्कजे ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामणौयानुसामन्तान्तर्गतासाधारणग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 11. आख्यातवादविवरणम् . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vardhamāna, Kājodāgrāma, Post Office Anḍāl, Yatindranātha Nāyok. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीकृष्णः शरणम् । नन्वाख्यातस्य यत्नवाच्यत्वं शक्तिपादकं विना कथ-
मवधारितमतमाह पञ्चतीति ॥ इत्यादि ।

End. संयोगानुकूलस्य व्यापारस्य तरोरपि सत्वात् त्यजति ह्यह इत्यपि स्यादित्यर्थः ।
गुरुमतमाह तचेति घटं जानातीत्यसङ्गतेराह कश्चिदिति ॥ • ॥

Colophon इत्याख्यातवादविवरणं सम्पूर्णम् ॥ * ॥

विषयः । आख्यातवादाग्रन्थस्य व्याख्यानम् ॥

No. 12. आख्यातव्याख्यानम् . By विश्वेश्वरतर्काचार्यः . Substance, palm-
leaf, 17×1 inches. Folia, 101. Lines, 3 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Vidgṛh, Paṇḍita Iṣānacandra Smṛtipañcānana. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ परमदेवतायै नमः । द्विवचनम् । अधिकारसूत्रमिदं • वक्ष्यमाणानां
संक्षेपाय कार्याकार्यनिमित्तानां यदुदीरणं सोऽधिकारः ॥ इत्यादि ।

End. अन्त्येय निमित्तमित्यनेन समवायस्तथाः सम्बन्धः प्रतिपादितः । अधि-
कारमतेस्तथा दर्शनादाह सपरस्वराया इति ॥ * ॥

Colophon. इति महाभारतपाश्चात्यविश्वेश्वरतर्काचार्यविरचिताख्यातव्याख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रीयाख्यातपादस्य व्याख्यानम् ॥

No. 13. आचारोक्तासः . (परमुरामप्रकाशोयः) By खड्गोरायपण्डितः . Sub-
stance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 103. Lines, 7 on a page.
Extent, 3,600 ślokaś. Character, Bengali. Date, P Place of deposit,
Calcutta Çyāmapukura, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh.
Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

निश्च्योतन्मदगण्डमण्डलमिक्षुङ्गावलीमकुल-
ध्वानाकर्षणिसीक्षिताद्युगलव्याङ्गद्वयजालप्रभः ।
श्रीविष्णुनाथनगरी जयति निक्षोकां
नारायसीति सुखभा किञ्च यच्च मुक्तिः ।
तच्च श्रुतिस्मृतिपुराणविषादविज्ञो
धर्माधिकार्य्यं सद्योपतिपण्डितोऽभूत् ॥
नस्मादभूत् श्रीमदमनपण्डितो
यः सर्वशास्त्राभिनिवेशमण्डितः ।
तस्यापि खलुः किञ्च लब्धपण्डितः
काश्च मे धर्मं सच्चि येन खण्डितम् ॥ (?)
तदीयखलुः सकलार्थवेत्ता
निरन्तराक्षोचितधर्मशास्त्रः ।
ततः स नारायणपण्डितोऽपि
समादिशदुपन्यसिमं विधातुम् ॥
तं धर्मशास्त्रार्थविषादनिष्ठं
पुनं कनिष्ठं हि गुणैर्गौरितम् ॥
कीनारायणपण्डितस्य तमयः श्रीमौलिकण्ठानुजः
खड्गोराय इति श्रुतिस्मृतिपुराणार्थं समुद्धृत्य च ।
नत्वा देवमभीष्टदं खण्डितरो विद्वज्जनश्रीमते
+ + कुरुते निबन्धमखिलपन्थार्थचाराधदम् ॥

मन्त्राद्याश्च क्षुत्तीः सर्वाः पुराणान्यष्टिहानि च ।
 नारायणं भारतश्च विष्णुधर्मोत्तरं तथा ॥
 शान्तिपुराणञ्च तथा भविष्यञ्च विशेषतः ।
 वैखानसाद्यागमांश्च तथा शैवागमादिकान् ॥
 मेधातिथिं कल्पतरुं कालादर्शं भित्ताक्षराम् ।
 हेमाद्रिञ्च पराशरसाधनं क्षुत्तिचन्द्रिकाम् ॥
 क्षुत्त्यर्थसारं मदनमलञ्च क्षुत्तिदर्पणम् ।
 प्रयोगपारिजातञ्च तथा सिद्धान्तशेखरम् ॥
 न्यायपाणिनिमौमांसा आगमाः परिशीलिताः ।
 तथापि वालिशिलाश्च धार्ष्ट्यमालम्ब्य यत्नया ॥
 नाम्ना हि परशुरामप्रकाश इति विभुतो ग्रन्थः ।
 प्रकटयतु धर्मतत्त्वं तमसाहतमर्थतत्त्वमिव । इत्यादि ।

End.

वामनं कङ्कितञ्चैव दुःस्वप्नेषु सदा स्मरेत् ।
 एवमन्योऽपि सप्तशतौजपादिविधिर्भयः । अथ दुःस्वप्नतारतम्येन शक्तभेदेन
 च व्यवस्था श्रेया । इति स्वप्नप्रकरणम् ।

Colophon.

इति परशुरामप्रकाशे निम्नमयूखः । इति शाकदीपीय कुसावतंसवोस्त्रि-
 मित्रात्मजपण्डितमण्डलीमण्डनायमान-सार्धभौमसूत्रवाणी-रसाक्षरायपदवी-
 विराजमानमानोद्भूत-श्रीमत्परशुराममित्रकारिते वाराणसीसूत्रधर्माधिकारि-
 नारायणपण्डितात्मज-कण्ठोराय-पण्डितविरचिते परशुरामप्रकाशे आचारी-
 ज्ञासः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । आदौ प्रबोधमयूखः । तत्र आचारादिकथनम् । आङ्गिरसकथनम् ।
 वारप्रशंसा । प्रबोधकालमिरूपणम् । प्रातर्जप्यादिकथनम् । मातृस्यदर्शनमिरूपणम् ।
 १ य मयूखे, क्षुत्तिकाप्रक्षणे कालादिनिश्चयः । सूत्रपूरौषत्यागविध्यादिः । शौचविधिः । मण्डूष-
 विध्यादिश्च । २ ये ज्ञानमयूखे, दन्तकाष्ठप्रमाणकथनम् । निषिद्धदन्तकाष्ठदिकथनम् ।
 दन्तधावनकालादिकथनम् । केशप्रसाधनादिकथनम् । ४ र्थे मयूखे, ज्ञानभेदादिकथनम् ।
 ज्ञानमहिमकथनम् । प्रातःज्ञानविधिः । नैमित्तिकज्ञानादिविधिश्च । ५ मे वल्लभमयूखे, परि-
 धेयवस्त्रादिकथनम् । परिधानविध्यादिकथनम् । ६ छे मयूखे, जर्द्धपुष्टप्रशंसादिः । तुलसी-
 काष्ठमालाधारविध्यादिः । विभूतिमाहात्म्यकथनम् । भक्तधारणनिन्दादिकथनम् । विभूति-
 धारणाधिकारिकथनम् । वस्त्रधारणादिनियमश्च । ७ मे मयूखे, सन्ध्याकर्मप्रशंसादिकथनम् ।
 सन्ध्यावन्द्यार्थकथनम् । सन्ध्यानुष्ठानविध्यादिः । प्राणायाममाहात्म्यादिकथनम् । मार्जनादि-

विधिः । अर्घ्यदानविधादिः । गायत्रीमन्त्रिकथनम् । गायत्रीजपविधादिः । जपयोग्य-
 प्रदेशादिकथनम् । जपमालालक्षणादिकथनम् । सन्ध्याक्रमकथनम् । सन्ध्याविधिनिषेधादिश्च ।
 ८ मे मयूखे, होमप्रशंसादिः । होमकालादिनिरूपणम् । होमविधिश्च । ९ मे मयूखे,
 दानप्रशंसा । नित्यदानविधादिश्च । १० मे मयूखे, अभिवादनविधिः । प्रत्यभिवादन-
 विधादिश्च । ११ शे मयूखे, वेदाभ्यासप्रशंसा । वेदाध्ययनविधादिः । विद्यादान-
 फलम् । अनध्यायदिनादिनिरूपणम् । १२ शे मयूखे, कुशपञ्चणकालादिकथनम् । कुश-
 प्रतिनिधिकथनम् । १३ शे मयूखे, धनार्जनप्रशंसा । ब्राह्मणादीनां दत्तिकथनम् । स्वदत्तमु-
 खानफलादिकथनम् । १४ शे मयूखे, माध्याह्निकस्नानादिविधिः । गृहस्नानविधिश्च । १५ शे
 मयूखे, ब्रह्मयज्ञप्रशंसादिः । तत्कालनियमादिः । तर्पणविधिश्च । १६ शे मयूखे, देवपूजा-
 प्रशंसा । देवपूजाकालनिरूपणम् । अधिकारिनिरूपणम् । पूजास्थानादिनिरूपणम् । शाल-
 ग्रामसाक्षात्प्रादिकथनम् । शालग्रामलक्षणनिरूपणम् । दामोदरादीनां लक्षणनिरूपणम् । उप-
 वासप्रभ्यादिनिवेदनविधिः । पुष्पमाहात्म्यम् । चयनविधादिः । विष्णुपूजायां निषिद्धपुष्पादि-
 कथनम् । पञ्चायतनक्रमकथनम् । पार्थिवपूजाविधादिः । गुरुपूजादिः । निर्मात्यादि-
 धारणविधिः । देवार्चनाकरणे प्रायश्चित्तादिकथनम् । १७ शे मयूखे, पञ्चयज्ञप्रशंसामुत्तेन तदकरणे
 दोषकीर्तनम् । वैश्वदेवविधादिः । नित्यश्राद्धविधिः । अन्नदानफलादिकथनम् । १८ शे मयूखे,
 भोज्याभोज्यनिरूपणम् । भोजनकालादिकथनम् । भोजनोत्तरकर्मादिनिरूपणम् । ताम्बूल-
 भक्षणविधादिश्च । १९ शे मयूखे, विभ्रामनियमादिकथनम् । सायंसन्ध्याविधादिश्च । २० शे
 मयूखे, निद्राविधिः । भार्यागमनविधादिः । स्वप्नानां शुभाशुभत्वकथनम् । २१ शे मयूखे,
 श्राद्धस्वरूपकथनम् । श्राद्धाकरणे दोषकथनम् । अनुकल्पविधिश्च । २२ शे मयूखे, श्राद्धाद्यधि-
 कारिनिरूपणम् । २३ शे मयूखे, श्राद्धकालादिनिरूपणम् । षोडशश्राद्धकालादिनिरूपणम् ।
 सपिण्डीकरणव्यवस्थादिः । वृद्धिश्राद्धव्यवस्थादिश्च । २४ शे मयूखे, श्राद्धयोग्यप्रदेशादिकथनम् ।
 २५ शे मयूखे, श्राद्धार्हब्राह्मणपरीक्षा । शकद्वीपब्राह्मणानां शकद्वीपस्य च निरूपणम् ।
 शकद्वीपिलोकाणां स्वरूपकथनम् । तथा शकद्वीपब्राह्मणानां स्वरूपकथनम् । शकद्वीपि-
 ब्राह्मणानां उत्पत्तिकथनम् । शकद्वीपब्राह्मणनिसन्तानविधादिश्च । २६ शे मयूखे, श्राद्ध-
 पाकार्चमन्त्रादिकथनम् । श्राद्धयोग्यधान्यादिनिरूपणम् । श्राद्धविहितभोजनपानादिनिरूपणम् ।
 २७ शे मयूखे, श्राद्धपरिभाषा । २८ शे मयूखे, अग्नौकरणहोमविधादिः । श्राद्धभोजन
 कालादिनिरूपणम् । विकिरविधादिः । पिण्डप्रमाणादिकथनम् । पिण्डदानविधादिश्च ।
 २९ शे मयूखे, वैश्वदेवश्राद्धशेषभोजनविधादिः । ३० शे मयूखे, श्राद्धतर्पणविधादिः ।
 पार्थिवश्रादानुक्रमश्चेति ।

No. 14. आचार्यानुमानटिप्पणी. By गदाधरभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 650 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Post Office, Khadâr, grāma Kurāna, Paṇḍita Ambikācarāṇa Vidyāsāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. श्रीकालीचरणाम्बोजं हृदि तिष्ठ सदा मम ।
उपलक्षणस्यैव परिचायकत्वेन प्रसिद्धतया परिचायकत्वाप्रतिक्षेपेण लिङ्ग-
मेव विशेषकमिति विशेषणत्वापगमो व्युत्पत्तिः । न च परिचायकत्व-
प्रतिक्षेपपर एवायं ग्रन्थः । अप्रिमस्येन्द्रियसंयोगपरिचायकत्वाभिधानस्यासङ्गते-
रत उपलक्षणविशेषणसाधारणपरिचायकत्वपरतां प्रकृतेर्दर्शयति परिचाय-
कत्वमिति । इत्यादि ।

End. अथवाभ्युपगमवादः सत्यतत्त्वावच्छेदकावच्छिन्नविशेषकवक्त्राद्यनुमितिल-
रूपविशेषकार्यकारणतावच्छेदकगर्भे वक्त्रानुमितित्वादिनिवेशादेवोपपत्तेरुद्-
वच्छिन्नं प्रति हेतुत्वान्तरस्य निर्युक्तिकत्वात् सुखादिसाधारणात्मगुणत्वावच्छिन्नं
प्रति मनस्त्वेन कारणात्मकत्वात् तत एवानुमितेः सकरणकलनिष्ठा
अनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति ज्ञानत्वादिना हेतुत्वमपि निर्युक्तिकमित्यस्वरस-
वीजमव बोद्धव्यम् ।

Colophon. इति आचार्यानुमानगदाधरीयटिप्पणी समीप्ता । श्रीकाली मम चतसि
स्युरतु । श्रीरामः ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामणिदीधितेरनुमानखण्डायानुमितिग्रन्थस्य आचार्यानुमानांशस्य
व्याख्येयम् ।

No. 15. आत्ममन्दिरस्तोत्रम्. By यासुनाचार्यः. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent, 150 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Mahānta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, new. Verse Incorrect.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।
ॐ स्वाद्यन्निव सर्वेषां × × × × सुदुर्लभम् ।
श्रीनयामास योगीन्द्रसं बन्धे यासुनाचार्यम् ॥

नमो नमो यासुनाय यासुनाय नमो नमः ।
 नमो नमो यासुनाय यासुनाय नमो नमः ॥
 नमो यासुनपादाङ्गे रेणुभिः पावितात्मने ।
 विदिताखिलवेद्याय गुरवे विदितात्मने ॥
 + + + + +
 ममै नमो मधुजिदङ्गिसरोजतल
 ज्ञानानुरागमहिमातिशयातिशोभे ।
 नाथाय नाथमुनये + + + + +
 नित्यं यदि + चरणौ शरणं मदीयम् ॥
 भूयो नमः परिमिताद्युतभक्तितत्त्व-
 ज्ञानाद्यताम्रिपरिवाहशुभैर्वचोभिः ।
 लोकोऽवतीर्णपरमार्थसमग्रभक्तिं
 + + + नाथमुनये यमिमां वराय ॥ इत्यादि

End

ननु प्रपन्नः सल्लदेव भाथ
 तवाहमस्मीति च याचमानः ।
 तवानुकम्पाः स्मरतः प्रतिज्ञां
 मदेकवर्णं किमिदं व्रतं ते ॥
 (?) प्रकृतिमत् लक्षणाविवेके
 प्रेमप्रवर्णवधिसात्मवक्तम् ।
 पितामहं नाथमुनिं विप्रोक्त्य
 प्रसीद मद्गुह्यमपि नयित्वा ॥
 यत्पादाङ्गोऽवध्यानविध्वस्तोऽपेक्षकत्वः ।
 वस्तुनामुपयातोऽहं यासुनेयं नमामि तम् ॥

Colophon. इति श्रीयासुनाचार्यविरचितायां (?) आत्ममन्दिरस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । यासुनाचार्यस्य स्तुतिः ।

No. 16. आनन्दलहरीटीका . By रामशङ्करचूडामणिः . Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Hugli, Khānākul Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Bramhanārāyaṇa Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

नत्वा श्रीरामपितरौ रामशङ्करशर्मन्वा ।

आनन्दसहचरीव्याख्या तन्यते रामतुष्टये ॥

अद्वैतवक्तुः कतिमो ... व्याख्या कृताऽस्या बहुधा पुरा सा ।

दीर्घैरभुक्तोद्गिरणैर्मिरस्ता गृह्णन्विमां मे रघुनाथ धीराः ॥

तत्र धीरपरम्परापरिप्राप्ततयाद्वैतवीद्विगुणः शङ्कर इव श्रीशङ्कराचार्यः
 शिव इति मङ्गलप्रतिपादकं निर्दिशन् खेष्टदेवं श्रीरामचन्द्रं स्तोमार्भमाद्यः
 परमात्मनस्तस्मात्तिपुण्यवतां चर्यादीनामेवाराध्यतया अक्षमकृतपुण्यः सन् किं
 स्तोमीत्याह शिव इत्यादि — शिवशब्दोऽव श्रीरामपरः नित्ये परे ब्रह्मणि
 शिवे इत्यध्यात्मरामायणात् सर्वदेवात्मकः शिवः ॐ तत्सत् इत्येवमत्र-
 चन्द्रस्य नामाष्टोत्तरं शतमिति पद्मपुराणाच्च ... ..

देवो दीप्तिमान् पुण्यक्षेत्रोक्तपक्षेद् यदि शक्तियुक्तो भवति तदा ब्रह्म
 निश्चितं स्पष्टितुमपि न कुशलः न समर्थः शिरसास्ननज्वेदमुक्तश्च ...
 ... .. अतो हे हरिहरविरिञ्चादिभि-
 रप्याराध्य विष्णुशिवब्रह्मेन्द्रप्रभृतिभिरप्याराधनीय सस्वकार्यनिष्पञ्चाया-
 भ्यर्थनीय ... .. अं अक्षराणामकारोऽस्तीति अकारः स्यात्
 परं ब्रह्मेति चोक्ताकारलक्षणं त्वां प्रणक्तुं प्रकृष्टेन भक्त्यतिशयादिना नमस्कृतुं
 स्तोतुं वा ... .. अक्षतपुण्यः नास्ति कृतपुण्यं यस्य स जनस्तथा च कृत-
 पुण्याभाववान् जनः अथवा न कृतं पुण्यं येन सः ... .. कथं प्रभवति
 समर्थो भवति ॥ इत्यादि ।

End.

अथ भक्त्या पुनरप्याह कठिने इत्यादि — हे सीतापते अचरोऽपि त्वं यथा
 आदेवि किरातकन्यकाभिः सग्यगद्दीप्तिमत्किरातबाह्याभिर्युतेऽपि किञ्च
 निश्चितं तत्र विष्णुशैले विन्ध्यपर्वते लपय तत्कृपां विना तासां तनु-
 पर्वतस्य च प्रकाशवस्त्राभावात् । न च कथं चित्रकूटादिं विज्ञाय विन्ध्यो-
 पादानमिति वाच्यं तद्भक्ताया निवासतस्तदुक्तं धन्यासि कृतपुण्यासि
 विष्णुभक्तासि पार्श्वेतीति विन्ध्याचलनिवासिनोऽतीत्यादौति ध्येयम् । तथा मम
 मानसे कठिने काठिन्येऽपि निर्जितशरदारविन्दो अनेनातिक्रमस्तथापि
 तव चरणी निधत्स्व निधापयेत्यर्थः ॥ १०५ ॥ (अतः परं अष्टितमम्)

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दसहचरीस्तोत्रस्य श्रीरामचन्द्रपक्षे व्याख्यानम् ।

* No. 17. आगन्दलहरीटीका . (हरिभक्तिसुधोदया) By हरिनारायणः .
Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 37. Lines, 12 on
a page. Extent, 1,400 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, District Dhākā, Ādāihājār, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra.
Appearance, old Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परमदेवतायै ।

हरिनारायणः श्रीमान् विश्वामित्रकुलोद्भवः ।

तमोत्थामन्दलहरीहरिभक्तिसुधोदयाम् ॥

अथ खलु दुस्तरदुःखसंघातघोरतरसंसारसागरान्तब्रह्मसन्मानप्रबल-
वक्त्रयानलज्वालाजालकवलनविकलान् सकललोकानालोक्यात्मतत्त्वज्ञाननि-
दानजगदुपादानकारण-परदेवतासमाराधनोपाय-मन्त्रयन्त्रध्यानविधानप्रस-
न्नान्तःकरणो भगवान् शङ्कराचार्य्यो विश्वार्यातिरहस्यतन्त्राण्यनेकशो जन्म-
मरणाद्यनेककलेशरूपामङ्गलरक्षितां मन्त्रयन्त्रध्यानार्चनभजनप्रकारं प्रकाशयन्
भवानीस्तुतिमारभते । शिव इत्यादि । शिवः शक्त्येति शिवोऽविद्या
तत्कार्य्योपार्जितजन्ममरणाद्यनेककलेशरूपा मङ्गलरक्षितत्वात् कल्याणरूपः
सदाशिवः केवलनिर्गुणं ब्रह्म वा शक्त्या कर्तुमकर्तुमन्यथा कर्तुं शक्त्या
त्रिगुणात्मिकया अघटनघटनपटौयस्या प्रकृत्या यदि शुक्तः परिप्लव्णो भवति
तदा प्रभवितुं प्रभुतां विधातुं शक्तः समर्थो भवति । तथाहीच्छाज्ञान-
क्रियात्मकशक्तिसम्बन्धादेव गुणातीतस्यापीश्वरत्वात् दृष्ट्यादिकार्य्ये प्रवृत्ति-
रिति भावः । इत्यादि ॥

End.

प्रकारान्तरेणापि पुनस्तस्मान्मसाञ्च पवित्रीकर्तुमिति ।

पवित्रीकर्तुं नः पशुपतिपराधीनहृदये

इयामिचैर्नैरवरणधवलश्यामवचिभिः ।

नदः शोणो गङ्गा तपनतनयेति भ्रुवमसुं

चयाणां तीर्थानामुपनयसि सम्भेदमनघे ॥

हे पशुपतिपराधीनहृदये महादेवायनचित्ते अनघे निष्पापे भ्रुवं निश्चितं
नोऽस्मान् पवित्रीकर्तुं अवरणधवलश्यामवचिभौ रक्तशुक्लकण्ठकान्निभिर्नैः
शोणो नदः गङ्गा शुक्ला तपनतनया कालिन्दी च कृष्णा इत्येतन्नामकानां
चयाणां तीर्थानां अमुं सम्भेदं सङ्गमं उपनयसि प्रापयसि कीदृशैर्नैर्देया-
मिषैर्दयैव मित्रं येषां तैः ... ..
विष्णुपञ्चोऽपि अये इति सम्बोधनं पशुपतिपराधीनहृदिति गङ्गावशेषश्च

अथवा पश्यतिपराधीनहृदये इति समुद्भूतमेव गङ्गाविशेषणं इं कामं
ददातीति इदः कृष्णस्य कृष्णवर्णत्वात् तत्सादृश्यं वा सतीति इदया यमुना
अमघे स्थाने पूर्ववन्निमित्तसप्तमी वा अनघे निष्पापे जने दयाभिभैरिति
बान्धवः शेषं समानमिति ।

Colophon. (अतःपरं खण्डितम्)

विषयः । शङ्कराचार्यकृताया आनन्दलहरीयाः शक्तिपञ्चे विष्णुपञ्चे च व्याख्यानम् ।

No. 18. आनन्दलहरीटीका . By श्रीकान्तभट्टः . Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 63. Lines, 11-14 on a page. Extent, 1,520 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1851. Place of deposit, Benares city, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणकमलोभ्यो नमः ।

अमलकमलनेत्रा पूर्णशीतांशुवक्त्रा

दनुजममुज्जदेवैर्वन्दिता सिद्धसंघैः ।

उदिततरणितेजोमण्डलारक्तकान्ति-

दिशतु सकलसिद्धिं सुन्दरी साधकेभ्यः ॥

श्रीरामजीगुरुपदाम्बुजभक्तिपूतः

श्रीकान्तभट्टकवणात्तसमस्तविद्यः ।

गङ्गाधरेण गुरुणोदितशास्त्रमुद्धा

जीकां करोति विबुधः कविराजशर्मा ॥ इत्यादि ।

End. हे वाचां जननि वाचां मातर्मदीयाभि वीर्यि मम वाणोभिस्तवेयं क्षुतिः ।

यतस्त्वं वाचां जननी मम मूढस्यायमभिमानः ॥ • ॥

Colophon. इति श्रीकान्तभट्टविरचितं सौन्दर्यलहरीटीक्यं सम्पूर्णम् ॥ सम्बत् १८५१ ॥

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीया व्याख्यानम् ।

No. 19. व्यापस्तम्बसूत्रे ऋद्धप्रश्नः . Substance, country-made paper, 10×3 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 756 Sūtras. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Benaras city, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, fresh. Prose. Correct.

- Beginning.** त्रीगणेशाय नमः । अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते उद्गयन-पूर्व-
पञ्चाङ्गः-पुण्याङ्गेषु कार्याणि यज्ञोपवीतिना प्रदक्षिणम् । पुरस्तादुद्गवोपक्रमः
तथापवर्गः । इत्यादि ।
- End.** छन्दः समवेतान्मन्त्रवतः ॥ मन्त्राभिर्गावो गृह्यन्ते । येन जुहोति तदग्नौ
प्रतिपद्य । अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । इत्यादि ॥
- Colophon.** इत्यापस्तम्बसूत्रे गृह्यप्रश्नः समाप्तः ॥ * ॥
- विषयः ।** छान्दोग्यजुर्वेदीयानां गृह्यकर्मकथनम् ।

No. 20. आद्यप्रकरणम् . Substance, country-made paper, $7 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent, 80 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares city, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Verse. Correct.

- Beginning.** त्रीगणेशाय नमः । आद्यप्रकरणम् । दीर्घत्वेन विस्तारं गुणयित्वा षड्भि-
र्भाजयित्वा शेषं आद्यः स्यात् । अष्टौ आद्याः ।
ध्वजधूमोऽथ सिंहः स्यादृषभस्य खरो गजः ।
ध्वाञ्चक्षैव क्रमोद्भूते रायाष्टकमुदाहृतम् ॥
यतत् फलसुक्तं गर्गेण ॥ इत्यादि ।
- End.** सेव्यसेवकयोश्चैव गृह्य-तत्त्वसामिनोरपि ।
परस्परं मित्रयोश्च एकनाडी प्रशस्यते ॥ इति ।
- Colophon.** अतः परं खण्डितम् ।
- विषयः ।** ज्योतिषोक्तसंज्ञाभाष्यभवनसंग्रहः ॥

No. 21. आह्निककारिका . Substance, country-made paper, $10 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent, 208 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares city, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

- Beginning.** त्रीगणेशाय नमः ।
ब्राह्मे सृष्टर्मे चोदयाय चिन्तयेदात्मनो हितम् ।
गुरुं विष्णुं नमस्कृत्य सान्नापितोस्तथैव च ॥

अस्तं गच्छति तिग्मांशं व्याधिगत एव यः । (?)

स्वपेन वागयतः स्थित्वा समस्तामपि तां निशाम् ॥ इत्यादि ॥

End.

महादेवं समाराध्य वैद्यम्बकमृचं जपेत् ।

सर्वान् कामानवाप्नोति शम्भोस्तस्य प्रसादतः ॥

Colophon.

इति शौनकीयच्यम्बककल्पः ॥ * ॥

विषयः । सूर्योदयमारभ्य अस्तं यावत् विप्राणां नित्यकर्मकथनम् ।

No. 22. उत्पलारण्यमाहात्म्यम् . (ब्रह्मसंहितान्तर्गतम्) . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 20. Lines, 18 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1933. Place of deposit, Hātuā Mahārājā's Library. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुवरणकमलोभ्यो नमः ।

• श्रीगङ्गाभागीरथ्यै नमः ।

कृष्णं कृष्णायजं राधां क्लृप्तितां क्लृप्तिकृष्णाम् ।

वन्दे यशोदां गोपीश्वरं वन्दे मूर्द्ध्ना निरन्तरम् ॥

व्यासं वैयासकिं स्रुतं शौनकादीन् सुनीश्वरान् ।

गिरिजां गिरिजाकान्तं प्रणमामि सदैव हि ॥

सुनय ऊचुः ।

अरण्यानां भवानां यन्माहात्म्यं गदितं त्वया ।

कृतस्तवीत्यल्लारण्यमाधिक्येन निरूपितम् ॥

अतो येन निदानेन तत् प्रशस्तमभूद् यतः ।

तन्नः कथय सर्वज्ञ अक्षया ससुपस्थितान् ॥

कथाश्रुतं नैव वयं लम्बुष्ठाभोजनिस्तुतम् ।

कदापि न विलप्यामः पिवकोऽपि सुकर्मकृत् ॥

स्रुत उवाच ।

अःकर्णयध्वं तत्सर्वं यन्मां शृण्व्य सप्तमाः ।

हिंनोमि युष्मत्सन्देशानुमाप्रश्नानुसारतः ॥ इत्यादि ।

Ehd. न चोत्पलानां माहात्म्यं भवान्यै भूतनायकः ।
 स्ववर्णयद् यथेदानीं तद्गूढं ओतुमर्हस्य ॥
 यः करोत्युक्तीनां बुद्धिं हृदयस्यः सदा मम ।
 तस्मै लक्ष्मण्य मङ्गते नमः कारुण्यवर्द्धये ॥
 या इमाः कथिता रम्याः कथाः श्रेयस्य वेधसः ।
 सदैव देवदेवेशस्ताभिः लक्ष्मणः प्रसीदतु ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये पार्ष्वतीश्वरसंवादे भवान्याः पञ्च-
 सूक्तिकथनं नामैकविंशोऽध्यायः । ॐ तत्सत् । शुभम् । संवत् । १९११ ।

विषयः । इति श्रीब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये ब्रह्मस्तुतिर्नाम प्रथमोऽध्यायः ।
 इति श्रीब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये द्वितीयोऽध्यायः । इति श्रीब्रह्मसंहितायामुत्पला-
 रण्यमाहात्म्ये ब्रह्मयज्ञवर्णनं नाम तृतीयोऽध्यायः । इति श्रीब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये
 बर्हिष्मतीवर्णनं नाम चतुर्थोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये गङ्गावतरणं नाम
 पञ्चमोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये ब्रह्मावर्तश्चेवमाहात्म्यं नाम षष्ठोऽध्यायः ।
 इति ब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये ब्रह्मावर्तमहिमा नाम सप्तमोऽध्यायः । इति ब्रह्म-
 संहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये ब्रह्मावर्तश्चेवयात्रावर्णनं नामाष्टमोऽध्यायः । इति 'ब्रह्मसंहिताया-
 मुत्पलारण्यमाहात्म्ये ब्रह्मावर्तश्चेवयात्रादिफलकथनं नाम नवमोऽध्यायः । इति ब्रह्मसंहिताया-
 मुत्पलारण्यमाहात्म्ये ज्ञानतीर्थवर्णनं नाम दशमोऽध्यायः । इति ब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्य-
 माहात्म्ये कपिलेश्वरवर्णनं नामैकादशोऽध्यायः । इति ब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये
 सीतातीर्थवर्णनं नाम द्वादशोऽध्यायः । इति ब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये लक्ष्मण-
 तीर्थकथनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये भुवश्चेवमाहात्म्यकथनं
 नाम चतुर्दशोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये शुकतीर्थमाहात्म्यकथनं नाम
 पञ्चदशोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये रामतीर्थवर्णनं नाम षोडशोऽध्यायः । इति
 ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये दशरथमेवतीर्थमाहात्म्यं नाम सप्तदशोऽध्यायः । इति ब्र० सं०
 उत्पलारण्यमाहात्म्ये गोचरणतीर्थमाहात्म्यं नामाष्टादशोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये
 अष्टतीर्थयात्राविधिः नामैकोनविंशोऽध्यायः । इति ब्र० सं० उत्पलारण्यमाहात्म्ये अष्टतीर्थयात्रा-
 कथनं नाम विंशोऽध्यायः । इति श्रीब्रह्मसंहितायामुत्पलारण्यमाहात्म्ये पार्ष्वतीश्वरसंवादे
 भवान्याः पञ्चसूक्तिकथनं नामैकविंशोऽध्यायः ॥

No. 23. उपसर्गदृष्टिः . By भरतसेनः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 150 çlokas. Character, Bengali. Date, • ? Place of deposit, Dhātrigrāma, District Bardhamāna, Paṇḍita Śaṣṭhīdāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीहरिः हरणम् ।

पार्ष्वनीशङ्करौ नत्वा बाह्यामासुपकारिका ।

भरतेनोपसर्गाणां दृष्टिः स्वल्पा विधीयते ॥ इत्यादि ॥

End.

प्रसिद्धा गदिता अर्थाः शेषा ज्ञेयाः प्रयोगतः ।

Colophon.

इति वैद्य-गौराङ्गमञ्जिकाग्रज-श्रीभरतसेनविरचितोपसर्गदृष्टिः समाप्ता ॥*

विषयः । प्रपरासुपसर्गाणामर्थादितिरूपणम् ।

No. 24. उपासनविनोदः . Substance, country-made paper, 12½×5 inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. *Extent, 500 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामचन्द्राय नमः ।

नत्वा रामं परं ब्रह्म सच्चिदानन्दविग्रहम् ।

उपासनविनोदोऽयं क्रियते ज्ञानसिद्धये ॥

इह खलु प्रथमं तावत् स्वाध्यायोऽध्येतव्य इत्यध्यायशब्दवाच्यवेदाक्षरराशे
पेक्षणं विधीयते । तत्राध्ययनं किंरूपं कथञ्च कर्तव्यमित्यपेक्षया अष्टवर्ग
ब्राह्मणसुपनीतमध्यापयेत् ।

आवर्णां प्रोष्ठपद्यां वा उपाकृत्य यथाविधि ।

युक्तकृन्दांस्तधीयेत मासान् विप्रोऽर्द्धपक्षमान् ॥

इत्यादि व्रतनियमविशेषोपदेशैः ... .. विधीयन्ते ॥ इत्यादि ॥

End.

अतो जन्मादिवाक्ये च जगत्कर्तुं लोपादानव्योर्ब्रह्मलक्षणतया विवक्षित-
त्वात् लक्ष्यस्य ब्रह्मपदार्थस्य दुरपक्रममेवेति । उक्तन्यायेन ब्रह्मशब्दस्य
सुखार्थः सिद्धः । उक्तञ्च गायत्रे ।

वेदे भूरिप्रयोगाच्च गुणयोगाच्च शान्तिर्निधि ।

तस्मिन्नेव ब्रह्मशब्दो सुखार्थस्य महासुखे ॥

यस्मिन् प्रयुज्यमाने तु गुणयोगः सुपुष्कलः ।
तत्रैव सुख्यदृष्टोऽयमन्यचेत्युपचारतः ॥ इति ।
ब्रह्मशब्दस्य परमात्मन्येव सुख्यदृष्टिर्नान्यवेति ॥

Colophon. (अतःपरं खण्डितम्)

विषयः । अत्र प्रथमं भक्तिस्वरूपनिरूपणम् । ततः श्रीरामोपासनाप्रकरणम् । सविशेष-
ब्रह्मनिरूपणम् । अद्वैतनिरूपणञ्च ॥

No. 25. ऋग्वेदप्रातिशाख्यम् . By भगवान् शौनकः . Substance, country-
made paper, 8×3 inches. Folia, 51. Lines, 7 on a page. Extent,
710 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares.
city, Paṇḍita Vāmanācāryya Ṣāstri. Appearance, tolerable. Verse.
Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॐ ।

परावरे ब्रह्मणि यं स्यादूर्ध्वदात्मानं वेदमिधिं सुनीन्द्राः ।
तं पद्मगर्भं परमं त्वादिदेवं प्रणम्यर्चं लक्षणमात्रं शौनकः ॥
माण्डूकेयः संहितां वायुमात्रं तथाकाशं चास्य माण्डूय एव ।
समानतामनिष्ठांस्वरे च मत्वागस्त्यो विपरिहारं तदाच ॥ इत्यादि ।

End. अघोष उर्यगो घोषात् स्थर्शोऽन्तःस्थाश्च घोषिणः ।
अपूर्वं उष्मासंयुक्तो मकारो ह्यातिष्ठान्विताम् ॥ (?)
एकारश्च एकारश्च ऐतूष्माणूयणिविता ॥ (?)

Colophon. इति भगवत् शौनकप्रणीत ऋग्वेदप्रातिशाख्यं समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । वर्णानामुच्चारणस्थाननिरूपणम् । उदात्तादिस्वरभेदेनोच्चारणनिरूपणम् । तेषां
गुणलघुत्वादिकथनम् । ऋग्वेदोक्तप्रयोगसिद्धादिकथनञ्च ॥

No. 26. एवकारविचारः . Substance, country-made paper, 14×2½
inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 185 ślokas. Character,
Bengali. Date, Sk. 1601. Place of deposit, District Dhākā, Dhānakodā
Paṇḍita Pitāmbara Bhaṭṭācāryya, Appearance, old. Prose. Generally
correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । एवकारस्यान्त्यायोगायोमान्ययोगान्ताश्च प्रत्येकं
ऋग्वेदोऽर्थः । इत्यादि ।

End. न तु तद्विशिष्टान्यस्वरूपसम्भवावच्छिन्नाधिकरणतासम्भवेन इति न काव्य-
मुपपत्तिरिति ॥

Colophon. इति एवकारविचारः समाप्तः ॥ श्रीहरिः ।
इन्दुविन्दुरसेन्दुन्दे शुचौ भार्गववासरे ।
स्वार्थं श्रीकृष्णदेवो हि बलिष्ठत् पुस्तकं निशि ॥

विषयः । एवकारस्य विचारसुखेन व्याख्यानम् ।

No. 27. कतिपयकारकव्याख्यानम् . By विद्यासागरः . Substance, country-made paper, 17×4 inches. Folia, 57. Lines, 9 on a page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Medinīmaṇḍala, Paṇḍita Vāmanadāsa Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । समासच्छकपदोपस्थाप्येन समासाघटकपदार्थस्य
मान्यः । आकाङ्क्षाविरहात् । इत्यादि ।

End. प्रकृतविभक्तेरपादानाश्रितत्वाभावेनाव्यवहितसूत्रीयक्रमस्यैवोचितत्वात् ननु
देवदत्तसंप्रदादि । ... ..

Colophon. इति श्रीविद्यासागरकृतायां दुर्गेटीकाहस्तौ कतिपयकारकव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । दुर्गसिंहकृतहस्तैः कारकपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 28. कविप्रिया . By वामनमिश्रः . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 52. Lines, 6 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kājodā grāma, Post Office Anḍāl, Akhilaṇḍa Nāyek. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य परमं ज्योतिर्वामनेन कविप्रिया ।

काव्यालङ्कारसूत्राणां तेषां इतिविधीयते ॥

काव्यं प्राञ्चमलङ्कारात् । काव्यं चतुः प्राञ्चमुपादेयं भवत्यलङ्कारात् । काव्य-
शब्दोऽयं गुणालङ्कारसंस्कृतयोः शब्दार्थयोर्वर्तते । इत्यादि ।

End. कुयेन नागेन्द्रमिवेन्द्रवाहनमित्यत्र इन्द्रवाहनशब्दे वाहनमाहितादिति शर्ल
न भवति स्वस्वामिमात्रं विवक्षितं तेनेन्द्रवाहनमिति ।
सदसक्तो मया शब्दा विविच्यास्येन दर्शिताः ।
अनयेव दिशा कार्यं शेषाणामप्यवेक्षणम् ॥

Colophon. इति वामनमिश्रविरचिता कविप्रिया समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । प्रथमाधिकरणे, — १ माध्याये प्रयोजनस्थाननिरूपणम् । २ याध्याये अधि-
कारिचिन्तारौतिनिरूपणम् । ३ याध्याये काव्यशरीरादनिरूपणम् । द्वितीयाधिकरणे, — १
माध्याये दोषनिरूपणम् । २ याध्याये वाक्यार्थदोषदर्शनम् । तृतीयाधिकरणे, — गुणादि-
विवेचनम् । चतुर्थाधिकरणे, — १ माध्याये शब्दालङ्कारविचारः । २ याध्याये उपमाविचारः ।
ततः शब्दालङ्कारविवेचनम् । पञ्चमाधिकरणे, — १ माध्याये प्रयोगादनिरूपणम् । २ याध्याये
शब्दशुद्धादनिरूपणम् ॥

No. 29. काण्डानुक्रमणिकाविवरणम् . Substance, country-made paper, 8 × 3
inches. Folia, 11. Lines, 12 on a page. Extent, 258 ślokas. Character,
Nāgārī. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa
Solāpurkār. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ काण्डानुक्रमो विस्तरतो व्याख्यायते अथ काण्डानु-
क्रम इत्यादि काण्डशेषान् यथा काण्डं विदध्यात्तु विचक्षण इति वचनात्
काण्डशेषसंयुक्तानि पुरोडाशीयादीनि क्रमेण निर्दिश्यन्ते ॥ इत्यादि ।

End. यः वेदवित् यजुर्वेदं पठन् एतान् उक्तान् ऋषीन् वेद जानाति सः
ऋषीणां सायुष्यं ब्रह्मणः सास्त्रोक्तं एति प्राप्नोति इत्यर्थः ॥

Colophon. इति काण्डानुक्रमणिकाविवरणे चतुर्थोऽध्यायः ॥ * ॥

विषयः । काण्डानुक्रमणिकाव्याख्या ।

No. 30. कातन्त्रपरिशिष्टटीका . By गोविन्दपरिहितः . Substance, palm-
leaf, 13 × 1 inches. Folia, 94. Lines, 3 on a page. Extent, 1,150 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā,
Āḍāihāzār, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose.
Correct.

Beginning.   ॐ नमो गणेशाय ।

शिष्टाचारपरिप्राप्तं प्रारब्धविप्लवाशक्तम् चरिममस्कारं कुर्वन् शिष्यशिष्यार्थ-
मादौ निब्रूयति संसारेति । अस्यार्थः चरिं नत्वा कातन्त्रपरिशिष्टं ब्रूमः ॥
परिशिष्टं यदुदृष्टादिसुपचारात्मकद्विधायकं सूचयति यथा कृतिना न
कृताः कृत इति कृत्तच्छेपे न कृतमित्यर्थः । संसारतिमिरमिहिरमिति
विशेषणं नमस्कृतोपयुक्तं दर्शितम् । नमस्तत्वं प्रतिपादयति मञ्जेशमिति
तथाहि सर्वमियोजकत्वमिति संसारोत्काष्टत्वेन नमस्तत्त्वमिति । इत्यादि ।

End.

तच्छब्देन प्रकृतं कर्म उच्यते तस्य प्रत्ययस्तत्प्रत्ययः असङ्गतमिति न विद्यते
संज्ञा यस्येति विषयः । ननु कथमेतदुपपन्नं मासादीनामपि काष्ठादि-
संज्ञायाः सत्त्वात् नैवमित्याहपादानादिसंज्ञानामविषय इति प्रस्तुतत्वादिति
भावः काष्ठादिशब्देन कियन्तोऽभिधीयन्ते इति विशिष्टप्रतिपत्तिश्चिन्तये
स्रोतेन काष्ठादिकं प्रतिपादयति काष्ठस्येति काष्ठस्य काष्ठशब्दवाच्यस्येत्यर्थः
काष्ठभेदानां मासपक्षादीनां अप्वमानस्य क्रोशादेः अपादानादेरविषय
इति परच निगदितं कथमिदानीं तद्विधायधिकरणे दर्शितमित्याह
अधिकरणविधिरयमित्यादि यत्र स्वपदेन सच काष्ठादेः सम्बन्धलेनोपस्थिति-
स्तत्रैवायं विधिः । श्रौत्यस्येति किमिति राजावापानं पठतीति पाठोऽग्राह्य
एव अधिकरणसंज्ञाविषयत्वेन कर्मत्वं सिद्धमिति दुर्गमतस्वीकारेऽप्यदोषात्
मदयुक्तमित्याह इत्येत्यादि कर्मणि विधेयः ... .. ।

Colophon.   इति गोविन्दपण्डितविरचितकातन्त्रपरिशिष्टे सन्धिप्रकरणम् ॥

No. 31. कात्यायनीतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 10×4½
inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 588 ślokaś. Character,
Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa
Solāpurkār. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.   श्री पाञ्चतुवाच ।

ये देव जगदानन्दं दृष्टिस्थित्यन्तकारक ।

तयोक्तास्त्रिलोक्येषु देवी कात्यायनी पुरा ॥

• कात्यायनीति विख्याता सा कथं तद्वद् प्रभो ॥ इत्यादि ॥

End.

श्रीशिव उवाच ।

इति ते कथितं देवि संक्षेपेण तवाग्रतः ।

महादुर्गा-जगद्धात्री-विद्योत्पत्तिं सुदुर्लभाम् ॥

Colophon.

इति कात्यायनीतन्त्रेऽष्टप्रतिः पटलः ।

विषयः । कात्यायन्युत्पत्तिकथनम् । तस्याः पूजादिकथनञ्च । महादुर्गाजगद्धात्र्युत्पत्तिकथनम् । तस्याः पूजादिकथनञ्च ।

No. 32. कापिलसूत्रवृत्तिः . (संक्षिप्ता) Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent, 126 çlokas. Character, Nāgara. Date, P Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

यद्वाग्विभूतिरसमाखिलतत्त्वजाना

नानार्थतत्त्वममलं परिबोधयन्ती ।

श्रेयः करोति जगतां भगवन्तमाद्यं

तं श्रीमच्छर्षिकपिशं प्रभुमानतोऽस्मि ॥ इत्यादि ।

End.

इत्येवं परिसूचयन्मतिमते मोक्षापन्नं कापिलम् ।

खण्डाणाममलं द्विकद्वयमिदं जीयाच्चिरं चेतसि ॥

Colophon.

इति संक्षिप्तसांख्यशास्त्रे कापिलसूत्रवृत्तिः समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । सांख्यसूत्रस्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ।

No. 33. कामापद्धतीर्थविधिः . Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 9. Lines, 6 on a page. Extent, 200 çlokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Dhākā, Roail, Bābu Ÿogindramohana Rāya. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Generally correct.

beginning.

ॐ नमः कामाख्यायै । अथ कामापद्धतीर्थविधिः । तत्र पथक्रमः ।

पूर्वे तु धनकामः स्यात् राज्यकामस्तु पश्चिमे ।

उत्तरे मुक्तिकामस्तु देशान्ये रिपुनाशनम् ॥ इत्यादि ।

End.

तस्याः स्मरणमात्रेण पुन इति कामाख्यासंक्षेपपूजा अथ षोडशानामिच्छिद्वान्ते ॥ • ॥

Colophon. लिपिरियं आषाढस्य चिंशदिवसीया ॥ • ॥

विषयः । कामाख्यापूजाप्रयोगादिः ।

No. 34. कारकचक्रटीका. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent, 950 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1746. Place of deposit, District Vākuḍā, Post Office Sālatādā, Vākulo, Paṇḍita Caṇḍicaraṇa Cattopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः । क्रियानिमित्तत्वमिति क्रिया धात्वर्थः तन्निमित्तं तत्प्रयोजकं प्राप्तं गच्छति इत्यादौ गमधात्वर्थः । इत्यादि ।

End. इत्यत आह नौकापदञ्चेति । ननु काष्ठलौहप्रचयरूपा मानद्वारश्च-कारभ्य (?) इत्यत आह नौकाया इति ॥ * ॥

Colophon. समाप्तं कारकचक्रटीका । शकाब्दाः १७४६ ।

विषयः । कारकचक्रस्य व्याख्यानम् ।

No 35. काव्यकौमुदी. By रत्नभूषणः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 130. Lines, 7 on a page. Extent 3,200 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1731. Place of deposit, District Barisāl Mānapāçā, Paṇḍita Govindacandra Çiromaṇi. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. नमो गणेशाय ।

विदधान्यपूर्वमखिलं पुष्पाति खेच्छयाय संचरति ।

ब्रह्माच्युतचरजयिनी जयति कवेर्भारती देवी ॥

स्वरूपमिति शब्दानां तदर्थं च निगद्यते ।

प्रागेव बाह्यबोधार्थं ततः काव्यं निरूप्यते ॥

श्रीरत्नभूषणेनैवा तथापि च यथामति ।

विविच्य शब्दानर्थान् क्रियते काव्यकौमुदी ॥ इत्यादि

End. दोषाणामेवमन्येषामौचित्येन कचिदुधैः ।

अदोषता गुणलक्षणाभयलक्ष गम्यताम् ॥

अनुभयत्वं दोषगुणाभाववत्त्वं ... .. ।

ग्रन्थेऽत्र काव्यकौमुद्यां विदन्तु सुधियः सुखम् ॥ ० ॥

Colophon. इति वैद्य-श्रीयुतरत्नभूषणलतायां काव्यकौमुद्यां दोषनिर्णयो नाम दशमः
परिच्छेदः । शाक्ते सोमलक्ष्मणशैलशशिनि त्वङ्गे गते कर्मके ॥ * ॥

विषयः । १ म परिच्छेदे नामकाण्डम् । २ य परि० लिङ्गादिकिरूपणम् । ३ य परि०
धातुप्रत्ययादिकथनम् । ४ यं परि० काव्यस्य प्रयोजन-कारण-स्वरूपादिकिरूपणम् । ५ म परि०
अभिनिर्णयः । ६ ष परि० गुणीभूतव्यङ्ग्यशब्दार्थविचित्रनिर्णयः । ७ म परि० गुणविवेकः । ८ म
परि० अलङ्कारनिर्णयः । ९ म परि० अर्थालङ्कारविवेकः । १० म परि० दोषनिर्णयश्चेति ॥

No. 36. काशीकल्पलतिका . Substance, country-made paper, 16×4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 450 çlokas. Character, Bengali. Dato, ? Place of deposit, Gāḍuriā, District Barisāl, Paṇḍita Durgācaraṇa Nyāyaratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः काशे ।

देवान्न प्रणमामि चक्षु न च यत्ने मुक्तिदानक्षमाः

ज्ञानाधीनतया अतस्तु विदुषां कौटादिकानामपि ।

तत्त्वज्ञानकरं कसौ जडमतिः वन्दे न षड्दर्शनं

श्रीकाशीं प्रणमामि यान्तसमये निर्व्याणमुक्तिप्रदा ॥ इत्यादि ।

End. दोषो न दृष्टः ।

विषयः । काशीस्तवादिकथनं तन्माहात्म्यकथनञ्च ।

No. 37. कुलपूजनचन्द्रिका . By चन्द्रशेखरशर्मा . Substance country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Vidgā, Paṇḍita Ānandacandra Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ तमो गणेशाय ।

त्वा गुणपदद्वन्द्वं चन्द्रशेखरशर्मणा ।

तयते कौस्तिकश्रीत्ये कुलपूजनचन्द्रिका ॥

नन्वप केचामधिकार इति जिज्ञासायां कालीयामले भैरवं प्रति देवीवाक्यं ।
सर्व्वेचामधिकारोऽप नैव कार्या विचारणा ।
सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सत्यं सत्यं न संशयः ॥ इत्यादि ।

End. न्युल्लीकृत्य ततः पात्रं पुष्पं तत्र क्षिपेद्बुधः ॥

Colophon. अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । कौलिकानां पूजाविध्यादिः ।

No. 38. कृतार्थमाधवः . By राममाणिककविराजः . Substance, palm-leaf, $13 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 3 on a page. Extent, 650 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Mattagrāma, Bābu Amṛtānanda Kavirāja. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सङ्घा छट्टिविधो कृता निरुपमा नैपुण्यसौमेव या
सा श्रेयांसि सुलोचना दिशतु वो गोपात्मजानां वरा इत्यादि ।

End. माध । निरुपमा । सर्व्वे गता अहमपि गन्धिन्यालये गच्छामीति निष्क्रान्तः ।

Colophon. इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे । तृतीयोऽङ्कः । अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । माधवसुलोचनोपाख्यानात्मकं नाटकम् ।

No. 39. कृत्यादविवरणम् (सारावलीयम्) . By रघुवीरवन्द्योपाध्यायः . Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 51. Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Hugli, Khānākul, Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Pūrṇacandra Tarkavāgiṇī. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीरामः ।

अनाद्यनाथं रघुनाथमद्वयं चैतन्यमानन्दमनादिमादरात् ।
प्रथम्य ङीका रघुवीरशर्मणा कृता कृतः कोविदमोदहृदये ॥
अथ नामपदसाधनमारभते तद्धि प्रथमादिसप्तविभक्त्यधीनं सा च विभक्ति-
र्नामोत्तरविधेया प्रायो नाम-कृतप्रत्ययाधीनसाधनमिति नामोत्तरविचितात्
तद्वितादपि प्राक् नामोत्पादककृतप्रत्ययविधायकं पादमातनुते तत्र च

शब्दशानयोर्दशकारेषु पुरस्कृतसङ्घर्षान्तिदेशकित्त्वयविधेयत्वाच्च तत्-
कृतमादौ विदधानि । सङ्घ । धातोः कृत्पर्यन्तमधिकार इति धातोरिति
व्याख्यातम् । इत्यादि ।

- End.** एवं प्रकृतिप्रत्ययागमादिभिरन्यानि साधनीयानि । तथाचोक्तमाचार्यैः ।
वर्णागमो वर्णविपर्ययश्च द्वौ चापरो वर्णविकारनाम्नौ ॥
- Colophon.** इति श्रीरघुवीरवन्द्योपाध्यायकृतौ सारावल्यां तृतीयकृत्पादविवरणं
समाप्तम् ।

विषयः । नारायणकृतसारावलीव्याकरणान्तर्गतकृदन्तपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 40. कृदन्तटीका. By वंशीवदनः. Substance, country-made
paper, 17×3 inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent, 900 ślokas.
Character, Bengali. Date, Sana 1270. Place of deposit, Kājodā, Post
Office Anḍāl, Paṇḍita Yādu Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose.
Correct.

- Beginning.** ॐ नमः शिवाय ।
श्रीरामं जलदग्ध्रामं जितकामं तनुश्रिया ।
रत्नसिंहासनासीनं शानमुद्राकरं भजे ॥
सङ्घ ॥ तिङ्प्रत्ययानन्तरं कृत्प्रत्ययविधानं इति तिङ्धर्मिप्रत्ययद्वयमाह ।
इत्यादि ।

- End.** अस्मादिति स्वभावेत्यादि दृढदित्यादौ यथा तुक् तद्व्याप्तमेव ॥
श्रीवंशीवदनं विशिष्टविमयं विद्वज्जगज्जीवनं
कृते रायमती सती मतिमती श्रीमान् विशिष्टः स्वः यत् । (?)
व्याकारे क्रमदीचरेण चरिते श्रीमन्दिना शोधिते
गौरीचन्द्रकृते तु तद्विरचिते पादकृतीयो गतः ॥०॥

- Colophon.** इति कृदन्तटिप्पणी समाप्ता । सन १२७० साल ।

विषयः । संचितसारीयकृदन्तपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 41. कृष्णकेलीनामकाव्यम् . By कृष्णमोहनः . Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 45. Lines, 4 on a page. Extent, 550 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Roāil Raghunāthapura, Paṇḍita Ramanīmohana Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अमन्तब्रह्माण्डं धमति सदकाण्डं तनुवच्चां
विलेयस्याधारस्त्वणुपरिमितं मानसमहो ।
जगद्भृत् मायागुणत इति सोऽपि प्रयमितो
मज्जोकः प्रेमाब्धेरवतु गुणमुच्छेः स निश्चिह्नम् ॥ इत्यादि ।

End.

काण्डं नीतिशतं तथाश्चतशतं खोचखजां यष्टिका
पूर्वे चाप्यश्चतोदयस्तु चतुरो दृष्टादिकं संपञ्चाम् ।

Colophon.

इति श्रीकृष्णमोहनकृतश्रीकृष्णकेलीनामकाव्ये सप्तमः सर्गः । समाप्तश्चायं
ग्रन्थः ॥ • ॥

विषयः । कृष्णक्रीडावर्णनम् ।

No. 42. कृष्णाभिषेकविधिः . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 110 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Caukidāngā, Nandigrāma, Rājapura, Paṇḍita Aṭalavihāri Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally incorrect.

Beginning.

ॐ श्रीदुर्गा । अथ कृष्णाभिषेकविधिः । स्नातः शुचिः कृतनित्यक्रियः
कुशश्चक्षुषाक्षान् वासनशुद्धादिकं विधाय । इत्यादि ।

End.

इति पुरुषसूक्तेन मन्त्रेण षोडशकलसंज्ञानये । ततस्तद्वज्रं परिवर्त्य
मृद्वमानीय षोडशोपचारैः पञ्चोपचारैर्वा पूजयेत् ।

Colophon.

इति कृष्णाभिषेकविधिः ॥ * ॥

विषयः । श्रीकृष्णस्याभिषेकविधिसूत्रप्रयोगादिषु ।

No 43. कौलगजमर्दनम् . By श्रीकृष्णानन्दाचलः . Substance, country-made paper, 11 x 5 inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent, 600 çlokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1941. Place of deposit, Hātuā Mahārājā's Library. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

गणपतये नमः ।

मत्वा श्रीगणमाथपादकमलं प्रत्यूषकक्षानलं
मार्गणं भव मे स्वपादयुगलं देव्यङ्गिपद्माचलम् । (?)
लब्धं यत्पदसेवनेन सकलं वेदान्तवाचां फलं
तं केशासपदादिसज्जमचलं संभृत्य लब्ध्वा बलम् ॥
विप्राणां रक्षणार्थाय विदुषां तोषचेतवे ।
स्मृत्यागमादिभिः कुर्व्ये दुष्कौलगजमर्दनम् ॥ इत्यादि ।

End.

येषां बुद्धिस्तु नो धर्मो यथेष्टं सचरन्ति ते ।
यथेष्टाचारतस्तेषां नो वृद्धिर्न च वै क्षतिः ॥
रम्भचन्द्राङ्गचन्द्रेभ्यो भावाख्ये विक्रमाद्भुते ।
आषाढासितपक्षत्यां काशिकायामिदं कृतम् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमत्केशाचल्यतिविर्यशिश्व-श्री-
कृष्णानन्दाचलनिर्मितं कौलगजमर्दनं समाप्तम् । सम्बत् १९४१ ।

विषयः । तान्त्रिकसम्प्रदायमतविषयमतस्थापनम् ।

No. 44. क्वावादः . Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 64 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Barisāl, Gāḍuriā, Paṇḍita Durgā-
çaraṇa Nyāyaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

क्वाप्रत्ययस्य क्वाचवात् प्रागभावे शक्तिः ॥ इत्यादि ।

End.

असङ्कोचेनैवोपपत्तौ सङ्कोचस्यान्याय्यत्वात् इति समाप्तः ॥

Colophon.

इति क्वावादः समाप्तः ॥

विषयः । क्वाप्रत्ययस्य विचारः ।

No. 45. क्रमकौमुदी. By धनञ्जयः. Substance, palm-leaf, 14×1½ inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Rājasāhi, Baidyabel-ghariyā, Bābu Çaçibhūṣaṇa Cakravartti. Appearance, old. Verse. In-
correct.

Beginning.

नमः शिवाय ।

विबुधमुनिप्रणीन्द्रचौदसीमन्तिनीना-

मुरसि सुभगसम्यग्ने पलायोद्यतानाम् ।

गच्छविलसद्वीन्द्रसुक्तातेराप्रवेद्यः

स्मितमवतु पुरारेः प्रच्छदश्चमूर्ते ।

... ..

... ..

युगित्योः क्रमकौमुदीं प्रतिपद्यमानोद्यत्यै सुख-

प्रज्ञमै च धनञ्जयः प्रतनुते सन्तोऽनुगृह्णन्विसाम् ॥

येऽङ्गाश्चो धातुसम्बन्धास्तेऽनुबन्धाः प्रकीर्तिताः ।

काव्यवर्णैः प्रयुक्तोऽत्र सुखोच्चारणसिद्धये ।

भू सत्तायां तथोत्पत्तौ चित्तौ संज्ञानके तथा ॥ इत्यादि ।

End.

भूचुराद्योर्निविष्टाः सूर्येऽन्येऽनुक्तास्तु धातवः ।

तथोर्बुत्करणभावादसमाप्तसमुच्चये ॥

Colophon.

नानामतानुबन्धेयं धनञ्जयविनिर्मिता ।

(?) धराया २०० श्लोकेषु समाप्ता क्रियाकौमुदी ॥ • ॥ श्रीचरणे नमः ॥

विषयः । भुवाद्यदाद्यादिधातुर्थानां निरूपणम् ।

No. 46. गङ्गालहरीटीका. By सदाशिवभट्टः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 20. Lines, 16 on a page. Extent, 912 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City. Govinda Bhaṭṭa Solāpūr-kār. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो गङ्गादेव्यै ॥

पितुः स्तुत्ये स्थिता विमलसुकुमारोक्तमधिया

चिन्तांशुं आकर्षयन्निभयविदूनेन समसा ।

- विधुं चित्ता वक्तिं सरसमविबुद्धा गिरिभुवा
 शुभं भीतो नीतो दिशतु वड वः शम्भुतनयः ॥ इत्यादि ।
- End. इमां पीयूषलहरिं जगन्नाथेन निम्निताम् ।
 यः पठेत् तस्य सर्वं जायते सर्वसम्पदः ॥
 लकायपठनफलमाह 'इमामिति पीयूषस्य अक्षतस्य लहरिं तां यथा
 इत्यादि ॥
- Colophon. शके कौलकसंज्ञके नृसुखके सम्भासके चैत्रके
 वारै भार्गवके तिथौ करणके सर्पस्य सम्भासके ।
 मूले मे विबुधौघचिन्तसुखदा ङीका समाप्ता मरा-
 तेषां पातु समस्तपापहरणी मङ्गा मङ्गेशाङ्गमा ॥
 नारायणी यस्य पितामहोऽभून्माणीकभट्टस्य पिता यद्दीयः ।
 गोपी यद्दीया जननी सुशीला ङीका कृता तेन सदाशिवेन ॥
 इति सदाशिवविरचिता जगन्नाथनिर्मितगङ्गासहस्र्या व्याख्या समाप्ता ॥
- विषयः । गङ्गासहस्रीनामकस्य जगन्नाथकृतस्य स्तोत्रस्य व्याख्या ।

No. 47. गणपाठः. By भरतसेनः. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent, 500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bandhamāna Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

- Beginning. श्रीहरिः शरणं ।
 शरणागता तन्वक्तान्तः सम्पदस्त्रीनोऽपि सम्पदान्दाता ।
 पीतविषो जितस्यत्युच्चिषचरिणो हरो जयति ॥
 समेतः कतिचिदातून् गृहीतानादिना तथा ।
 नचादर्धेन सुपद्येन ब्रवीति भरतो भिषक् ॥ इत्यादि ।
- End. देवता वन्दे देवं वन्दे देवता भक्तिरस्तु देवे भक्तिरस्तु ॥ देवादिः ॥
- Colophon. इति वैद्य-हरिहरबालनवंशसम्भूत-गौराङ्गमल्लिकात्मज-श्रीभरतसेनकृतमङ्ग-
 पाठः समाप्तः ॥ * ॥
- विषयः । सुम्भबोधमतेन धालर्यादिनिरूपणम् ।

No. 48. गणेशपञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 85. Lines, 5 on a page. Extent, 400 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।
 ॐ श्रीभैरव उवाच । (?) देव्युवाच ।
 ॐ भगवन् भूतभयेश कुलधर्मप्रकाशक ।
 कुलेश त्रितुमिच्छामि तन्त्रस्यास्तोत्रारङ्कम् ॥
 श्रीभैरव उवाच ।
 ऋधुमा देवि कौशेशि कौशिकानां हितेच्छया ।
 तन्त्रोत्तरारङ्गे वक्ष्यामि ... .. ॥
 गणेशस्य च पञ्चाङ्गं ... .. ।
 ... .. ॥
 देवि वक्ष्ये रक्षस्यं ते प्रश्नोत्तरमिदं महत् ।
 ऋषिपुत्रसमभक्तोभ्यो भक्तोभ्यो सुनिश्चायनम् ॥ इत्यादि ।

End.

पञ्चाङ्गस्य गणेशस्य रक्षस्यं मम पार्श्वेति ।
 विना शिष्याय नो दद्यात् साधकाय विना तथा ॥
 पटलं पद्धति ... .. मन्त्रनामसङ्ख्यकम् ।
 स्तोत्रं पञ्चाङ्गमनिशं गोपनीयं स्वयोजिवत् ॥

Colophon.

विषयः ।

इति श्रीदेवीरक्षस्ये महागणपतिस्तोत्राख्यानं नाम शताधिकविंशः पटलः ।
 श्रीमहागणपतेर्देवीरक्षसाङ्कर्मत-पूजापद्धति-सङ्ख्यनाम-कवच-स्तोत्रात्मकपञ्चा-
 ङ्गस्य कथनम् ॥

No. 49. गयामाहात्म्यम् . (वायुपुराणीयम्) . Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 25. Lines, 12 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1932. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।
 कृत उवाच ।
 सनकाश्चैर्महाभागैर्देवर्षिः सप्त नारदः ।
 सनत्कुमारं पप्रच्छ प्रथम्यं विधिपूर्वकम् ॥

नारद उवाच ।

सप्तकुमार मे ब्रूहि तीर्थं तीर्थीतमोत्तमम् ।

नारकं सर्वभूतानां पठतां शृण्वतां तथा ॥ १

सप्तकुमार उवाच ।

वक्ष्ये तीर्थवरं पुण्यं शिवादी सर्वतारकम् ।

गयातीर्थं सर्वदेशे तीर्थेभ्योऽप्यधिकं श्रेष्ठम् ॥ इत्यादि ।

End.

उपाख्यानमिदं पुण्यं शृण्वेतिष्ठति पुस्तकम् ।

सर्पाग्निचौरजनितं भयं तत्र न विद्यते ॥

पठेद्वा पाठयेद्वापि पूजयेद्वापि पुस्तकम् ।

तस्य गेहे स्थिरा लक्ष्मीः सुप्रसन्ना भविष्यति ॥

स्तुत उवाच ।

सप्तकुमारो मुनिपुङ्गवाय

पुण्यां कथां तत्र निवेद्य भक्त्या ।

समाप्तं पुण्यवनेन्दपते

विबुध्य सङ्गीतमृतं जगाम ॥

Colophon.

इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवराहकल्पे गयामाहात्म्येऽष्टमोऽध्यायः । श्रीरामो-

जयति तदा । सम्पत् १८९२ चैत्र कृष्ण त्रयोदश्यायां पुस्तकं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । वायुपुराणान्तर्गतम् गयातीर्थस्य माहात्म्यम् ।

No. 50. गर्गसंहिता. Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 302. Lines, 11 on a page. Extent, 5,600 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1931. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātua. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

बीमवेशाय नमः ।

ॐ नमो भगवते तुभ्यं वासुदेवाय साक्षिणे ।

प्रसुखायानिबद्धाय नमः सङ्कर्षणाय च ।

बीमर्ग उवाच ।

इत्थं बीकण्णचरितं मया ते कथितं सुते ।

चतुःपदार्चदं नृणां किं भूयः नोत्तमिच्छसि ॥

श्रीशौनक उवाच ।

बहुलाशो मैथिलेन्द्रः नीलमोऽष्टचरित्रियः ।

किं पप्रच्छार्थं देवर्षिं तन्मे ब्रूहि तपोधन ॥ इत्यादि ।

End.

नवसर्गविसर्गाद्यां स्वर्गभट्टसंज्ञिता ।

चतुर्वर्गप्रदासुक्ता गगौर्गर्गाचलं ययौ ॥

शरद्विकचपङ्कजप्रियमतीव विद्वेषक-

मल्लिन्दमुनिलेखितं कुलिशकञ्जचिक्राभृतम् ।

स्फुरत्कनकमूपुरं दलितभक्ततापचयं

चलद्गुतिपदद्वयं हृदि दधामि राधापते ॥

Colophon.

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंज्ञितायां विज्ञानखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे ब्रह्म-
निरूपणं नाम दशमोऽध्यायः ॥ संवत् १८३१ ॥ ... ..

विषयः ।

अथ नवखण्डाः सन्ति । आदौ विश्वजित्खण्डस्तत्र श्रीमद्गर्गाचार्यसंज्ञितायां विश्वजित्खण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे मरुतोपाख्यानं नाम १ अध्यायः । १ ग० सं० वि० ख० ना० ब० संवादे प्रद्युम्नविजयाभिषेको नाम १ अ० । ३ ग० सं० वि० खण्डे यादवसैन्यनिर्गमनं नाम २ अ० । ४ ग० सं० वि० खण्डे प्रद्युम्नदिविजयार्थगमनं नाम ४ अ० । ५ ग० सं० वि० ख० ना० ब० संवादे कलिङ्गदेशविजयो नाम ५ अ० । ६ ग० सं० वि० ख० ना० ब० संवादे मरुधन्वमाश्वमाहिषातीरेशविजयो नाम ६ अ० । ७ ग० सं० वि० ख० ना० ब० सं० गुर्जर-
राठविजयचेदिदेशगमनं नाम ७ अ० । ८ ग० सं० वि० खण्डे ना० ब० सं० धुमन्तकवधो नाम ८ अ० । ९ ग० सं० वि० खण्डे ना० ब० संवादे रङ्गपिङ्गवधे शिशुपालयुद्धे चेदिदेश-
विजयो नाम ९ अ० । १० ग० सं० वि० खण्डे ना० ब० संवादे कौकण कुटक विगर्भे केरल-
मैलङ्ग-महाराष्ट्र-कर्णाटविजयकारूपदेशगमनं नाम १० अ० । ११ ग० सं० वि० खण्डे ना० ब० सं०
दन्तवल्कलपुत्रे कर्णदेशविजयो नाम ११ अ० । १२ ग० सं० वि० खण्डे ना० ब० सं० उशीमर-
विदर्भ-कुन्त-हरददेशविजयेऽगस्त्यकार्ष्णिज्ञानप्रसाधौ नाम १२ अ० । १३ ग० सं० वि० खण्डे ना०
ब० सं० शास्त्रमक्षारसङ्काविजयो नाम १३ अ० । १४ ग० सं० वि० वेङ्गटाद्रिप्राविद्धदेशविजयो
नाम १४ अ० । १५ ग० सं० वि० ख० ना० ब० सं० उज्जैशङ्कामरवङ्गसीमाधौगकरूपकैकेयविजयो
नाम १५ अ० । १६ ग० सं० वि० ख० ना० ब० संवादे १७ अ० । १८ ग० सं० वि० ख० ना० काशी-
कोशलोत्तरनरपाण्डनेमिषकारूपसाक्षकान्यकुञ्जकापिण्डविन्दुनिषधभद्रसधुशूरसेनदेशविजयो नाम
१८ अ० । १९ ग० सं० वि० ख० ना० ब० सं० कुण्डदेशगमने यदुकौरवोपाख्यानं नामैकोनविंशो-
ऽध्यायः । २० ग० सं० वि० ख० ना० ब० सं० कौरवयुद्धवर्णनं नाम २० अ० । २१ ग० सं० वि०
ख० ना० ब० सं० यादवकुलविप्लवे २१ अ० । २२ ग० सं० वि० ख० ना० ब० सं० इन्द्रप्रस्थविगर्भ-

'वैराटकुबजाङ्गलकौशाम्बेच्छगौराङ्गविजये भरतखण्डद्विजयधो नाम १९ अः । १९ ग० सं०
 वि० ना० ब० सं० करवीरदेशविजयपञ्चदशप्रयाणं १९ अः । २४ ग० सं० वि० ना० ब० सं० यक्ष-
 पक्षे युद्धे (गज) युद्धवर्णनं नाम २४ अः । २५ ग० सं० वि० ना० ब० सं० यक्षदेशप्राग्-
 ज्योतिषपुरविजये २५ अः । २६ ग० सं० वि० ना० ब० सं० रङ्गवल्लीचैवदेशविजये किम्बुब-
 खण्डविजये २६ अः । २७ ग० सं० वि० ना० ब० सं० दशार्णदेशविजये हरिवर्षखण्डविजयो
 नाम २७ अः । २८ ग० सं० वि० ना० ब० सं० उत्तरखण्डविजयो नाम २८ अः । २९ ग० सं०
 वि० ना० ब० सं० मकरडिण्डिमसिंहज्यौहदेशविजयशृङ्गविजये हिरण्यखण्डविजये २९ अः । ३० ग०
 सं० वि० ना० ब० सं० कलङ्कदेशमानवदेशविजये रम्यखण्डविजये ३० अः । ३१ ग० सं० वि० ना०
 मन्मथदेशविजये केतुमालखण्डविजयो ३१ अः । ३२ ग० सं० वि० ना० भद्रदेशविजये भद्राक्षखण्डे
 चन्द्रावत्युपाख्याने हृष्टदैत्यवधो नाम ३२ अः । ३२ ग० सं० वि० ना० भद्राक्षखण्डगमने चन्द्राव-
 त्युपाख्याने दैत्ययुद्धे भूतसन्नापनदैत्यवधो नाम ३२ अः । ३४ ग० सं० वि० ना० चन्द्रावत्युपाख्याने
 हृष्टदैत्यवधो नाम ३४ अः । ३५ ग० सं० वि० ना० कालमाभवधो नाम ३५ अः । ३६ ग० सं०
 वि० ना० मञ्जानाभवधो नाम ३६ अः । ३७ गर्गाचार्यसंहितायां चन्द्रावत्युपाख्याने हरि-
 श्मनुदैत्यवधो नाम सप्तत्रिंशोऽध्यायः , ३८ ग० सं० वि० ना० च शकुनियुद्धवर्णनं नाम ३८ अः ।
 ३९ ग० सं० वि० ना० कृष्णागमनं नाम ३९ अः । ४० ग० सं० वि० चन्द्रावतीयुद्धोपाख्याने गण-
 ङ्गागमनं नाम ४० अः । ४१ ग० सं० वि० ना० युद्धोपाख्याने शकुनदैत्यवधो नाम ४१ अः ।
 ४२ ग० सं० वि० ना० यु० शकुनिवधोनाम भद्राक्षखण्डविजयो ४२ अः । ४३ ग० सं० वि० ना०
 इलाहखण्डवने सुतपोदेशविजये वेदनगरवर्णनं नाम ४३ अः । ४४ ग० सं० वि० इलाहखण्डग-
 मने वेदादिस्तुतिवर्णनं नाम ४४ अः । ४५ ग० सं० वि० इला रागकृत श्रीकृष्णान्तर्धानवर्णनं
 नाम ४५ अः । ४६ ग० सं० वि० इला गन्धर्वदेशविजये वसन्तमासतीवर्णनं नाम ४६ अः ।
 ४७ ग० सं० वि० इला देवदेशविजये शक्रसखयुद्धं नाम ४७ अः । ४८ ग० सं० वि० इलाहख-
 ण्डविजये प्रद्युम्नद्वारागमनं नाम ४८ अः । ४९ ग० सं० वि० यज्ञारम्भे स्वजननिमन्त्रणं नाम
 ४९ अः । ५० गर्गाचार्यसंहितायां विश्वजित्खण्डे नारदब्रह्माक्षसंवादे उपसेनमहोदये राज-
 सुखयज्ञोत्सववर्णनं नाम पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तः ॥ विश्वजित्खण्डः ॥ ० ॥ द्वितीयो
 गोलोकखण्डस्तथा । १ गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखण्डे जनकनारदसंवादे श्रीकृष्णमाहात्म्य-
 वर्णनं नाम १ अध्यायः । २ ग० सं० गो० ना० वैदेहनारदसं गोलोकवर्णनं नाम २ अः ।
 ३ ग० सं० गो० ना० नारदब्रह्माक्षसंवादे आगमोद्योगवर्णनं नाम ३ अः । ४ ग० सं० गो० ना०
 ना० ब० सं० उद्योगप्रसन्नवर्णनं नाम ४ अः । ५ ग० सं० गो० ना० ब० सं० भगवदुत्सवसंवादे
 भगवदागमोद्योगवर्णनं नाम ५ अः । ६ ग० सं० गो० ना० ब० सं० कंसवधवर्णनं नाम
 ६ अः । ७ ग० सं० गो० ना० ब० सं० कंसद्विजयवर्णनं नाम ७ अः । ८ ग० सं० गो० ना०
 ना० ब० सं० श्रीराधाजन्मवर्णनं नाम ८ अः । ९ ग० सं० गो० ना० ब० सं० वसुदेवविवाह-

वर्णनं नाम ८ अः । १० ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० वल्लभजन्मवर्णनं नाम १० अः ।
 ११ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० श्रीलक्ष्मणजन्मवर्णनं नाम ११ अः । १२ ग० सं० गो० ख०
 ना० व० सं० मन्दमहोत्सववर्णनं नाम १२ अः । १३ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० पूतना-
 मोक्षो नाम १३ अः । १४ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० संवादे शकटासुरहृण्यवर्णनं नाम
 १४ अः । १५ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० विश्वदर्शन मन्दप्रभाव-श्रीलक्ष्मणनामकरणं नाम
 १५ अः । १६ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० श्रीराधाविवाहवर्णनं नाम १६ अः । १७ ग०
 सं० गो० ख० ना० व० सं० श्रीलक्ष्मणालक्षरित्रे दक्षिणवर्णनं नाम १७ अः । १८ ग० सं० गो०
 ख० ना० व० सं० यशोदाप्रसूतदर्शनं नाम १८ अः । १९ ग० सं० गो० ख० ना० व० सं०
 यमलार्जुनभक्तो नाम १९ अः । २० ग० सं० गो० ख० ना० व० सं० भगवद्भक्तवर्णने दुर्गा-
 सप्तो मायादर्शने मन्दमन्दमन्दोत्सववर्णनं नाम २० अध्यायः ॥ समाप्तश्चायं गोलोकखण्डः ॥ ० ॥
 तृतीयो हन्दावनखण्डस्तत्र । १ श्रीगर्गाचार्य्यसंज्ञितायां श्रीहन्दावनखण्डे श्रीमन्दुमन्दसंवादे
 हन्दावनमोक्षोत्सववर्णनं नाम १ अः । २ ग० सं० ह० ख० गिरिराजोत्पत्तिकथनं नाम २ अः ।
 ३ ग० सं० ह० ख० मन्दमन्दसंवादे कालिन्यागमनवर्णनं नाम ३ अः । ४ ग० सं० ह० ख०
 नारदवल्कलाक्षसंवादे वत्सासुरमोक्षो नाम ४ अः । ५ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० वत्सासुर-
 मोक्षो नाम ५ अः । ६ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० वत्सासुरमोक्षो नाम ६ अः । ७ ग०
 सं० ह० ख० श्रीलक्ष्मणोच्चारणवर्णनं नाम ७ अः । ८ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० धेनुकासुर-
 मोक्षो नाम ८ अः । ९ ग० सं० ह० ख० कालियदमनदावाग्निपानं नाम ९ अः । १० ग० सं०
 ह० ख० ना० व० सं० शेषोपाख्यानवर्णनं नाम १० अः । ११ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं०
 कालियोपाख्यानवर्णनं नाम ११ अः । १२ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० राधाकृष्णप्रेमप्रकाश-
 वर्णनं नाम १२ अः । १३ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० तुलसीमाहात्म्य-तुलसीपूजनं नाम
 १३ अः । १४ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० प्रीतिपरीक्षणं नाम १४ अः । १५ ग० सं० ह०
 ख० ना० व० सं० कृष्णदर्शनं नाम १५ अः । १६ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० रासक्रीडायां
 हन्दावनविहारो नाम १६ अः । १७ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० रासक्रीडायां मोक्षनवाङ्ग
 लता-कुसुदन (?) मधुवनविहारो नाम १७ अः । १८ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं० रा० श्री०
 कामवन-कोकिलवनविहारे तानखीलावर्णनं नाम १८ अः । १९ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं०
 रा० श्री० शेषशायिलता-भाण्डीरवनविहारो नाम १९ अः । २० ग० सं० ह० ख० ना० व० सं०
 रा० श्री० लोचनकुम्भहावनविहारे शङ्खचूडवधो नाम २० अः । २१ ग० सं० ह० ख० ना० व०
 सं० रा० श्री० हन्दावनविहारे शिवास्तुर्य्योपाख्यानं नाम २१ अः । २२ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं०
 रा० श्री० हन्दावनविहारे शिवास्तुर्य्युनिवरप्रणिर्नाम २२ अः । २३ ग० सं० ह० ख० ना० व० सं०
 शङ्खचूडवधोपाख्याने विरजानदीसमुद्रोत्पत्ति श्रीदामशायप्रस्तावो नाम २३ अध्यायः । समाप्तश्चायं
 हन्दावनखण्डः ॥ ० ॥ चतुर्थो गिरिराजखण्डस्तत्र । १ गर्गाचार्य्यसंज्ञितायां गिरिराजखण्डे नारद-

रत्नदेवतकाचक्षमाद्यात्म्यं नाम १४ अः । १५ ग० द्वा० कपिठकृष्णगङ्गापगोपीभूमिमाद्यात्म्यं नाम १५ अः । १६ ग० द्वा० सिद्धान्तमाद्यात्म्यं राधादर्शनं नाम १६ अः । १७ ग० द्वा० सिद्धान्तमाद्यात्म्यं राधाकृष्णसमागमे राधाप्रेमप्रकाशः १७ अः । १८ ग० द्वा० सिद्धान्तमाद्यात्म्यं १८ अः । १९ ग० द्वा० प्रथमसर्गे श्रीलासरोवर-हरिमन्दिर-ज्ञानतीर्थ-क्षणकुण्ड-बलभद्रसरोवर-गणेशतीर्थ-दानखल-मायातीर्थमाद्यात्म्यं नाम १९ अः । २० ग० द्वा० द्वितीयसर्गे इन्द्रतीर्थ-सूर्यकुण्ड-ब्रह्मतीर्थ-नैल-क्षोचित-सप्तसमुद्रकमाद्यात्म्यं नाम २० अः । २१ श्रीगर्गाचार्यसंज्ञितायां श्रीद्वारकाखण्डे तृतीय-सर्गे पिण्डारकमाद्यात्म्यं याचामाद्यात्म्यं २१ अध्यायः ॥ समाप्तश्चायं द्वारकाखण्डः ॥ ० ॥ नवमो विज्ञानखण्डस्तत्र । १ इति श्रीगर्गाचार्यसंज्ञितायां विज्ञानखण्डे व्यासगमनं नाम १ अध्यायः ॥ १ ग० वि० व्यासोपसेनसंवादे लोकगतिनिरूपणं नाम १ अः । २ ग० वि० व्या० सं० निर्गुणभक्ति-वर्णनं नाम २ अः । ३ ग० वि० व्या० सं० भक्तमाद्यात्म्यं नाम ३ अः । ४ ग० वि० व्या० सं० भक्त्युत्कर्षवर्णनं नाम ४ अः । ५ ग० वि० व्या० सं० मन्दिरप्रतिष्ठावर्णनं नाम ५ अः । ६ ग० वि० खण्डे ८ अः । ७ ग० वि० व्या० सम्वादे ८ अः । १० इति गर्गाचार्यसंज्ञितायां विज्ञानखण्डे नारदब्रह्मज्ञानसंवादे ब्रह्मनिरूपणं नाम १० अध्यायः ॥ समाप्तश्चायं विज्ञानखण्डः ॥ ० ॥

No. 51. गायत्रीपञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 136. Lines, 5 on a page. Extent, 510 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātua. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य भगवाद् याज्ञवल्क्यः स्वयम्भुवम् ।

परिच्छन्ति + ब्रूहि ब्रह्मन् गायत्र्या उत्पत्तिं श्रोतुमिच्छामि ब्रह्मज्ञानोत्पत्तिं
प्रकृतिं परिच्छन्ति ॥ इत्यादि ।

End. विश्वामित्रसमुद्गतं जितकरं सर्वार्थसिद्धिप्रदं

श्रीवाणी परमं प्रभातसमये पारायणं नित्यम् ।

वेदानां विश्वेदमन्त्रसकलं सिद्धिप्रदं सर्वदा

संप्राप्नोति परं सर्वसुखदं आयुष्यमारोग्यदम् ॥

Colophon. इति श्रीविश्वामित्रकृतो गायत्रीस्तवराजः सम्पूर्णः ।

विषयः । गायत्रीहृदय-चन्द्रामल-तन्त्रोक्तगायत्रीरहस्यान्तर्गतगायत्रीनित्यपूजापद्धति-
चन्द्रामलौद्यगायत्रीरहस्यान्तर्हितगायत्रीसहस्रनाम-विश्वामित्रसंज्ञितान्तर्गतगायत्रीकवच-विश्व-
मित्रकृतगायत्रीस्तवराजरूप-पञ्चाङ्गस्य कथनम् ।

No 52. गीतगोविन्दटीका . By चैतन्यदासः . Substance, country-made paper, $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 53. Lines, 9 on a page. Extent, 1,800, çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Dāsārā, Paṇḍita Guruprasāda Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीचैतन्यलपासीधुकपोन्मतेन केनचित् ।
टीका संगृह्यते गीतगोविन्दस्य समासतः ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीलक्ष्म्यप्रार्थना । प्रत्यूहयदुत्सवान् मुग्धे उत्तौ पिता प्रीतिमवाप्यते । (?)
तद्वत् श्रीलक्ष्म्यचैतन्यः प्रीयतामन्न जल्पते ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्म्यचैतन्यपूजक-श्रीचैतन्यदासगोखामिविरचितायां श्रीगीतगोविन्द-
टीकायां द्वादशसर्गविहतिः सम्पूर्णा ॥ ० ॥

विषयः । जयदेवकविकृतस्य श्रीलक्ष्म्यलौलात्मकस्य गीतगोविन्द-छाकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No 53. गीतराघवः . By हरिशङ्करः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office, Aṇḍāl. Kājoḍā, Paṇḍita Kārtikacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ श्रीरामचन्द्राय नमः ।
श्रीरामचरणसरोजध्यायसन्धानधीरो (?)
दशरथगृहभाजं विश्वराजं स्वराजम् ।
+ + + + +
+ + + + + ॥
बागदेवताचरितचिन्तितचित्तसद्भा
जीजानकीचरणचिन्तनचक्रवर्ती ।
श्रीरामचन्द्रवनवासकथासमेतं
काव्यं करोति हरिशङ्करभूमिदेवः ॥ इत्यादि ।

End. अतनुवनालसपरिमिश्रितललित
रिन्द्वाद्वि विहसति विमवति सीता ।
जिनपति-कुञ्जरकरनिभवाङ्क-
वक्षयित-सुतनुरतनुरणभीता ॥ (?)

द्विजचरित्रकृत्परिवर्तितगीतक-
मिदमुद्यतु चरित्रजनसुदि सारम् ।
कलियुगमानुष-वक्रविधकिस्त्रिष-
निविद्धविपिनपरिचमनकुठारम् ॥

Colophon.

श्रीरामचन्द्राय नमः ।

विषयः । नामाविधरागेण प्रथमसर्गे रामपरिदेवनादिकथनम् । १ य सर्गे, — भरत-
सम्भाषणम् । २ य सर्गे, — पञ्चवटीहृत्नाम्न्युपेक्षादर्शनादिः । ४ य सर्गे, — श्वमचरितादि-
कथनम् । ५ म सर्गे, — जानकौदर्शनम् । ६ छ सर्गे, — अनुमत्प्रेषणादिः । ७ म सर्गे, —
अयोध्यागमनादिवर्णनम् ।

No. 54. गुणरत्नकोषः. (सटीकः) By रङ्गराजभट्टः. Substance, country-
made paper, 11 x 4½ inches. Folia, 17. Lines, 18 on a page. Extent, 850
çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District
Medinipura, Candrakonā, Bhārata Rāmānuja Dāsa. Appearance, old.
Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

सूत्रस्य ।

चिथे समस्तचिद्विधानसमं चरेः ।

अङ्गीकारिभिराङ्गीकैः सार्थयन्त्ये कृतोऽङ्गलिः ॥

अज्ञासपक्षवितपाक्षितसप्तश्लोकी-

निर्व्याचकोरकितनेमकटाचश्लोकात्

श्रीरङ्गराम्यंतस्तमङ्गलदीपलोकां

श्रीरङ्गराजमहिषीं नियमावयामः ॥

अनुकलतनुकाण्डाक्षितनारक्ष्यभूत्-

प्रतिदिशमुजशाखबीसखानोकचर्हिः ।

काननयनगुलुस्वस्वारपुष्पद्विरेका

रचयतु मयि लक्ष्मीः कवयवलीः कटाक्षान् ॥ इत्यादि ।

ढी- प्रा-

बीमते रामानुजाय नमः । श्रीकूरकूळपद्मः पारावारपार्श्वचन्द्रमासतुर्दश-
विंशविंशसिनीविंशसमुत्तुरविम्बायमान-श्रीरङ्गायककव्यासमासाहित-
कुमारसाधव्य-बीमिवासभूत-श्रीरङ्गराजभट्टनामधेयकविरविज्ञेन प्रादित्त-

प्रत्यपरिसमाप्ते, सकृत्प्रत्यप्रतिपादितदेवतामेवाहो नमस्करोति । विधे ।
समस्तपिद्विद्विति । इत्यादि ।

End.

मूलस्यान्तवाक्यम् ।

येनैवमक्षरगतिं परमं पदं वा
 कश्चिदक्षरभरं वक्षते वितोष्य ।
 यश्चै न किञ्चिदुचितं हतमित्ययम्य
 त्वं ह्यस्यै कथय कोऽयमुदारभावः ॥
 इत्युक्तिकैतवशतेन विद्वन्मयासि
 तानम्य सत्यवचसः पुत्रपान् पुराणान् ।
 यद्वा न मे भुजबलं तव पादपद्म-
 स्थाभे त्वमेव शरणं विधितः हतोऽस्मि ॥
 औरङ्गे शरदां शतं सद्यः सुसुदुर्गेषु निष्कण्टकं
 निर्दुःखं सुसुखं च दास्यरसिकां भुक्त्वा सम्बद्धिं पराम् ।
 युष्मत्पादसरोरब्धक्षररताः स्नामस्त्वमन्मा पिता
 सर्वं च त्वमपि त्वमेव भवन् स्त्रीकुम्भैकस्मात् ह्यपाम् ॥

इति श्रीगुणरत्नकोषः समाप्तः ॥

टीकाया अन्तर्वाक्यम् ।

औरहेति — निष्काण्डकादिपदत्रयं क्रियाविशेषणं दास्यरसिकां दास्यरस-
सञ्चितां दास्यसम्बन्धमिति यावत् सुहृद्भिः सद्यः प्रतापुर्वै पुत्रवधः इत्युक्ता
+ एवसानपथ्यं दास्यमेवाभुमुष्य ततः परमपि युवयोः पादपद्मनिरता
भवामः । अस्माकं मातापितृप्रभृतिसकलं तमेव सम्यन्त्य तमेव तस्मादु-
क्त्वात् कृपां निर्जेतकदयां अस्मद्विषये स्त्रीकुरप्पेति सर्वं समञ्जसम् ।

Colophon. इति श्रीमदुरामानुजाचार्यविरचित-श्रीगुणरत्नकोषव्याख्यानं सप्तमम् ।

विषयः । रत्ननाथनामान्तरितस्य भगवतो विष्णोः शक्त्याश्च लक्ष्मीदेव्याः सावात्मकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 55. गोक्षप्रवरदर्पणः. By कमलाकरभट्टः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Çyāmapukura, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Prose. ~~Not~~ correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणात्मज-जीमदामल्लस्य स्तुतुम् ।

कमलाकरसंज्ञेन गोत्रप्रवरनिर्णयः ।

क्रियते विदुषां प्रीत्यै ग्रन्थामाहोष्य सर्व्वशः ॥

तत्र सगोत्राय दुहितरं न यच्छेत् : असमानप्रवरैर्विवाह इत्यापस्तम्ब-
गौतमाचार्यैः सगोत्रा सप्रवरा निषिद्धा । इत्यादि ।**End.**

भोगनस्त्वा परित्यज्य पालयेज्जवनौमिव ।

अज्ञानादेव वै शूद्रेत् त्विभिर्गर्भसु कथ्यते ॥ इति ।

तच्छ्रोत्रियोपलभ्या स्याद्विषयत्वेन शेषमिति दिक् ॥

Colophon.

इति श्रीकमलाकरभट्टकृत-गोत्रप्रवरदर्पणः समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । समानगोत्रादिविवाहदोषकथनमुखेन गोत्रप्रवरादिरूपणम् ।

No. 56. गोत्रप्रवरविवेकः . (धर्मप्रदीपान्तर्गतः) By धनञ्जयः . Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 42 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office, Rūpaganja, Nāorā, Paṇḍita Īivacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीसूर्याय नमः ।

अथ गोत्रप्रवरविवेकः ।

जमदग्निर्भरद्वाजो विश्वामित्रादिगोत्रमाः ।

वशिष्ठकाश्यपागस्त्या मुनयो गोत्रकारिणः ॥

एतेषां ग्रन्थपत्र्यानि तानि गोत्राणि मन्यन्ते ॥

एतदुपलक्षणम् । अन्येषामपि दर्शनात् । प्रवरस्तु गोत्रप्रवर्तकस्य मुने-
र्थावर्तको मुनिगणः । जमदग्निगोत्रस्य जमदग्नि-शौर्व्वे वशिष्ठाः । भरद्वाज-
गोत्रस्य भरद्वाज-आत्रिरस-वार्हस्पत्याः । विश्वामित्रगोत्रस्य विश्वामित्र-
मरीचि-कौशिकाः । अत्रिगोत्रस्य अत्रि-आत्रेय शतात्मपाः । इत्यादि ।**End.**धन्वन्तरिगोत्रस्य धन्वन्तरि-अक्षर-नैयभुव-आत्रिरस-वार्हस्पत्याः । एवमन्ये
अवधारतो ज्ञातव्याः । विष्णुहस्तिगोत्रस्य विष्णुहस्ति-आत्रिरस-वार्हस्पत्याः ॥**Colophon.**

इति धनञ्जयकृते धर्मप्रदीपे गोत्रप्रवरविवेकः ॥ इति श्रीदुर्गा ।

विषयः। गोपालक्षणम् । प्रवरक्षणम् । जमदग्निप्रभृतिसप्तचिंशद्गोपाणां प्रवरकथनम् ।
मतभेदमाश्रित्य केषांश्चैद्गोपाणां प्रवरस्य द्वैविध्यकथनम् ।

**No. 57. गोपालपट्टाङ्गम् . (गोपालपटल-गोपालमन्त्रपद्धति गोपालसहस्र-
नाम-गोपालकवच-गोपालस्तवराजात्मकम्)** Substance, country-made paper,
7×4 inches. Folia, 104. Lines, 5 on a page. Extent, 100 ślokas.
Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library,
Hātūā. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः । शुभम् ।
ॐ गोपीजनान्को प्रवदेद् ब्रह्ममायामिसुन्दरी ।
अयं दशाक्षरो मन्त्रो दृष्टादृष्टफलप्रदः ॥
अथ पूजाप्रकरणम् । इत्यादि ।

End. राजव × × × मेति भवेत् सर्वजनप्रियः ।
अक्षरां श्रियमाप्नोति स वाग्मी जायते भुवम् ॥

Colophon. इति श्रीगौतमीयतन्त्रे गोपालस्तवराजः समाप्तः ॥

विषयः। अङ्गन्यास-ध्यान-विन्दुबीज कामबीज-अङ्गमन्त्राद्यात्मकगोपालपटल-गोपालमन्त्र-
पद्धति-सम्बोधनतन्त्रोक्तहरपाश्वर्तरीसंवाद्मयगोपालसहस्रनाम-सनत्कुमारसंहितामार्गतत्रैलोक्य-
अङ्गनामगोपालकवच-गौतमीयतन्त्रान्तर्निहितगोपालस्तवराजात्मकोऽयं ग्रन्थः ॥

No. 58. गोपालसहस्रनामभूषणम् . By दयालुशर्मा . Substance, country-
made paper, 16×5 inches. Folia, 31. Lines, 16 on a page. Extent,
1,200 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1885. Place of deposit,
District Medinīpura, Candrakopā, Bhārata Rāmānuja Dāsa. Appearance,
tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीविद्यागुरवे नमः ।
ॐ नमः श्रीभुवोरस्य देवाय दुरितच्छिदे । (?)
कृष्णाय तदुपमद्वे गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥
त्रिकौर्वात्मिसाक्ष्यभूषणं गोपिकापतेः ।
शिवः शिवदत्ता × × र्क्षे दक्षिणमवताद् विभुः ॥
जयजय + + + + + ।

इह खलु सकलभुवनवन्द्यामवयैकशरणचरणा पञ्जरार्पितवसुमतीमण्डला
गौरी निजस्वामिनं शङ्करं जगतां सुखकरं शिवं प्रवृत्ति तदन्तर्गत-
मिच्छतीति शङ्कराभिप्रायदृष्ट्यन्तर्गतानुकूलव्यापाराश्रया गौरीति शब्द-
बुद्धेरित्यादि ॥

End. चे मन्त्रादेवि तस्य गृहे सदा सर्वस्मिन् काले श्रीगोपाक्षो देवः वसेत् यस्य
गेहे नाम्नां सखसमिति पूजितमपि तिष्ठति किं पुनरभ्यस्तमिति सिद्धम् ।
इति श्रीगोपाक्षसखसनामस्तोत्रं विवृतं समाप्तम् ॥
बुद्धौ श्रद्धिमतो निरीक्ष्य नितरां गोष्ठान् क्रियासु स्थिरान्
प्रायो प्राविद्धभूसुरानिति यदोर्वेशावतंसो विभुः ।
शाम्भ्याजतयात्पुपासनपरामवानयनभूसुरा-
म्हाकक्षीपनिवासिनोऽथ सवितुर्भर्गानुरूपान् भुवि ॥
सारसताः कान्यकुजा गोडा उत्कलमैयिजाः ।
पद्मगोडाः समाख्याता विन्ध्यस्योत्तरवासिनः ॥

+ + × +
मास्मान् विश्वर यादवेन्द्र जगतां नाथेन्द्रदर्पापहन्
+ + + + ।
+ + + + +
दीनानाथदयामिधे दयितया नाथान् सनाथान् कुरु ॥

Colophon. इति श्रीभगवदर्पितसर्वस्वेन भूदेवशर्माशिष्येण मित्रश्रीमदुदयालुशर्माणा
विरचितं श्रीगोपाक्षसखसनामभूषणं समाप्तम् ॥ संवत् १८८५ ॥

विषयः । गोपाक्षसखसनामस्तोत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 59. गोपालसखसनामविवृतिः . Substance, country-made paper,
13×5 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 150 ślokaś.
Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library,
Hātūā. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ नमः श्रीगुणोत्तरे देवाय कुरितस्मिहे ।
कल्याण तदुपशङ्गे गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

चिकीर्षोर्नामसाहस्रभाष्यं श्रीगोपिकापदेः ।

शिवः शिवदयालोर्म दक्षिण्यमवतादिभुः ॥ इत्यादि ।

End. यस्य गेहे बान्नां सप्तसमिति पूजितमपि तिष्ठति किं पुनरभ्यस्यमिति ॥

Colophon. इति श्रीगोपालसहस्रनामविहतिः समाप्ता ॥

विषयः । गोपालसहस्रनामव्याख्यानम् ।

No. 60. गौरगणोद्देशदीपिका . By कविकर्णपूरः . Substance, country-made paper, 13 x 5 inches. Folia, 10. Lines, 13 on a page. Extent, 325 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Seyādsol via Rāṇigañja Çricandranānda Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

यः श्रीहृन्दावनभुवि पुरा सञ्चिदानन्दसाम्द्रो
गौराङ्गीभिः सदृशसचिभिः श्यामधामा ननर्त्त ।
तासां शसत् दृढतरपररीरक्षसन्धेदतः किं
गौराङ्गः स न जयति नवद्वीपमाळम्बमानः ॥ इत्यादि ।

End. गौराङ्गकामशरणौ चिरञ्जीवसुलोचनौ ।

नयेन्न × × मुख्याख्यामिति शास्त्रानुसारतः ॥
श्रीश्रीनाथस्य पूर्व्याख्या मया न प्रकटीकृता ।
+ + कारपरौपाठ्या यो भागवतध्वजिता ॥
कुमारचङ्गे यत्कीर्तिः कृष्णदेवो विरचाम (?)
× × मन्त्राक्तः क्रमभङ्गभूता-
सो मेऽपराधं क्षपया क्षमन्तु ।
गुणान् विनिर्णीय सतां स + +
ब्रह्मेष्टेषाः कथितं न शक्ताः ॥
मीमांसकेभ्यः शठतार्किकेभ्यो
विशेषतो हेतुवचः + + ।
गोप्यः प्रयत्नाद्भ्रमशास्त्रविदुभ्यो
देयः सदा गौरपदान्तयेभ्यः ॥

श्रीगौराङ्गगणोद्देशदीपिका रचिता मया ।

दीप्यतां परमानन्दसन्दोहा भक्तवेश्मनि ॥

शाकेवसुप्रहसिनीव युक्ते + ×

ग्रन्थो ममाविरभवत् कथमस्य वज्रात् ।

चेतन्यचरितादृतमग्रचितैः

शोधः नितगौरगणाख्य एषः ॥ (?)

Colophon. इति श्रीकविकर्णपूरविरचिता श्रीगौराङ्गगणोद्देशदीपिका समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । नित्यानन्दद्वैतादिसकलगौराङ्गपार्वदनामादिनिरूपणम् ।

No. 61. चन्द्रदूतम्. By श्रीकृष्णचन्द्रतर्कालङ्कारः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Extent, 112 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āḍāihājār, District Dhākā, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

रामो रामाभिरामो रमितकरभरैरात्मरामाभिरामो-

त्तमो मोमुह्यमानो भट्टिति विद्यति तं वीक्ष्य चन्द्रं तदीयेः ।

सूरोऽयं वा सूरौ वा सूररिपुरिति वा स्वर्मेणिवी विभानि

प्राणेशोवक्त्रचन्द्रः किमु गगनचरस्तर्कयामास चेतत् ॥

नायं सूरः कुवलयवपुर्न सूरः स्वजलक्षया

मारप्रादुर्भवनवचनो न सूरारि ... .. ।

न प्राणेशोसुवदनशशी सूरगो यत् ... ..

जाने प्राणप्रणयविकली दुःखशङ्की शशाङ्कः ॥ इत्यादि ।

End.

इति निगदितवाक्यः प्रेक्षमाणः शशाङ्कं

मदनशरहतान्नो वर्द्धिषा रिक्तमाणः ।

विरहजलधिजेन प्रेमवारिप्रपूर्णे

रघुवरकुलसिञ्चः स्नातले सम्पपात ॥

इति कतिपयवेलाः संस्थितो सूर्ध्वितात्मा

किमिति किमिति वाक्यैर्बोधितो लक्षणेन ।

भट्टिति करिकरौघैः क्षाशिताशास्त्र दृष्ट्वा

शिव शिव विदितात्मा जिह्वायामास रामः ॥

Colophon. इति श्रीगोपीकान्तभट्टाचार्यात्मज-श्रीकृष्णचन्द्रतर्कालङ्कारविरचितं चन्द्र-
दूतमहाकाव्यं समाप्तम् ॥
मत्काव्यपौष्पशरसप्रमोदो येषाञ्च ... .. ।
मृकन्तु ते मत्कृतकाव्यमेतत् श्रीराम ... कोमलाङ्गम् ॥
श्रीहरिकृष्णशर्माख्यो लिपिरेषा पुस्तिका च ।

विषयः । सीतां प्रति रामस्य दूतरूपेण चन्द्रमसः प्रेषणम् ।

No. 62. चम्पूभारतम् . By अनन्तभट्टः . Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 1869 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vêdo, Post Office Raghunāthapura, District Mānabhūma Venkṭaṭa, Varadācāryya Gosvāmī, Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. कलत्रं वो विधत्तां करडमदधुनौल्लोलकल्लोलमाला-
खेलल्लोलम्बकोल्लोलसुखरितदिक्प्रक्रवाकान्तरालम् ।
प्रलं वेतसरलं सततपरिचलत्कर्णतामप्ररोचं
दूताङ्कुरचिह्नीर्षादरविद्यतफणाष्टरुभूषासुजङ्गः ॥ (?) इत्यादि ।

End. श्रीरेदीक्षा घटितनिजदोर्द्धर्मभूर्वेदिपार्श्वे
साक्षीणां शतमखटशां सन्धानोऽभ्यसूयाम् ।
तत्ताध्यक्षं नियमपरधीराजहारारक्षमेधं (?)
... .. ॥
राज्ञां मौलिपरम्परां चरणयोः पाणौ प्रदानश्रियं
बुद्धो रजेन योदयं हृदि हृपां सत्यं रसज्ञाक्षणे । (?)
वाहो सागरमेखलां वसुमतीं मखे किरौटं मुदा
कुर्वन्मर्त्यतनूभयस्त्रिरमसौ गोपायति स्म प्रजाः ॥ * ॥

Colophon. इत्यनन्तभट्टस्य कृतौ चम्पूभारते द्वादशलक्षकः समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । संक्षेपेण महाभारतीयविषयस्य कथनम् ।

No. 63. चिकित्सादर्पणः . Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 313. Lines, 10 on a page. Extent, 9390 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vākule, Post Office Sālataṭṭā, District Vāṅkuḍā. Bābu Balarāma Caudhuri. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

रोगमादौ परीक्षेत ततोऽनन्तरमौषधम् ।
 ततः कर्म भिषक् पश्चात् ज्ञानपूर्व्यं समाचरेत् ॥
 औषधा कीरसाः सर्व्वे मन्त्रयित्वा प्रदापयेत् ।
 तेन सर्व्वं प्रयच्छन्ति व्याधुरारोग्यमेव च ॥
 अथातो मूलिकाश्चरणविधिमाह ।
 स्वभावारण्यमेकान्ते प्रभाते मन्त्रयुक्तिनः ।
 संप्राप्त्यमौषधेनैव न चेद्भवति काष्ठवत् ॥ इत्यादि ।

End.

कोषातकी नीलकण्ठा स्नाङ्गुली सङ्घदेविका ।
 चक्रमर्द्धास्तकाकन्दकाकमाक्षीरविप्रिया ।
 विष्णुक्रान्ता हस्तिशृण्वी विदारौ भङ्गराट् पटुः ॥

Colophon.

अतःपरं खण्डितम् ॥ ० ॥

विषयः । औषधपचणकरणादिनिरूपणम् । भेद्यादिज्वराकुशनिरूपणम् । वृषकुडूयादि-
 कथनम् । काञ्जिकरसादिनिरूपणम् । वारवस्त्रिकथनम् । लघुगङ्गाधरचूर्णादिनिरूपणम् ।
 पचण्यादिचिकित्सा । मन्त्राशङ्क्यद्यादिनिरूपणम् । शतावरीष्टतादिनिरूपणम् । मूलादि-
 चिकित्सा । उदररोगादिचिकित्सा । निर्गुण्डोतैलादिनिरूपणम् । कुष्ठरोगचिकित्सादिः ।
 कर्णरोगादिचिकित्सा । शिरोरोगादिचिकित्सा च ॥

No. 64. चित्रकूटमाहात्म्यम्. Substance, country-made paper, 8×5 inches. , Folia, 40. Lines, 11 on a page. Extent, 880 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1933 Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātunā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

रामं कामाभिरामं रघुकुलतिष्ठकं सीतया शोभनीयं
 श्यामं भक्तार्तिनाशं स्वजनभयहरं वामदेवाधिवन्द्यम् ।
 कामं कामार्तिनाशं कलिकलुषहरं कामदं कामदामां
 वन्दे लोकाभिरामं दशरथतनयं रावणारिं रमेशम् ॥
 यतः सर्वाणि भूतानि प्रतिभानि स्थितानि च ।
 यच्चैवोपशमं यान्ति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

... ..

श्रुत्वा रामायणं कृष्ण-रामचारित्रभूषितम् ।
भुशुण्डिं परिपश्यन् श्राण्डिल्यो भगवान्दधिः ॥
श्राण्डिल्य उवाच ।

श्रुतं त्वत्तः कृपासिन्धो जगदुत्पत्तिकोरणम् ।
बभूवुना श्रोतुमिच्छामि तीर्थमाज्ञात्प्रसूतमम् ॥
चिचिक्कूटो गिरिः श्रेष्ठः श्रीरामपदभूषितः ।
यस्मिन् श्रीजामकीनाथो रमते सर्वदेव हि ॥
माज्ञात्प्र श्रोतुमिच्छामि रक्षस्यं श्रुतिसन्निभम् ।
श्रुत्वा परमैश्वर्य श्रीरामस्य गिरिः प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. माज्ञात्प्रमेतत् कथितं पुरातनं वाल्मीकिगीतं सुतधान्यवर्द्धनम् ।
शृण्वन्ति गायन्ति शृण्वन्ति ये मराठो रामभक्तिं सततं हृदये ॥

Colophon. इति श्रीबृहद्भारमायणे श्रीचिचिक्कूटमाज्ञात्प्रो समस्ततीर्थवर्णनं नाम चोद्देशो-
ऽध्यायः समाप्तः । जेठ वदि संवत् १८३३ अथवस्थान श्रीचिचिक्कूट ।

विषयः । चिचिक्कूटमाज्ञात्प्रकीर्तनम् । प्रसङ्गतः सर्वतीर्थानां माज्ञात्प्रकीर्तनम् ।

No. 65. चैतन्यचन्द्रामृतम्. By प्रबोधानन्दसरस्वती. Substance country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 37. Lines, 3 on a page. Extent, 277 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Seyādsol, District Vardhamāna, Cī Candranātha Thākura. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगौराङ्गः शरणम् ।
सुमहं चैतन्याकृतिमतिविमर्यादपरमा-
ङ्गुतोदायं वर्यं ब्रजपतिकुमारं रसयितुम् ।
विशुद्धस्वप्नेनमदमधुरपीयूषलहरौ
प्रदातुं चान्येभ्यः परपदनवद्दीपप्रकाशम् ॥ इत्यादि ।

End. ब्रह्मेशादिमहाचर्य्यसहिमापि महाप्रभुः ।
सुगन्धबालोदितं कुला-किङ्गोरस्यं भविष्यति ॥

दृष्टं न शास्त्रं गुरवो न प्रष्टा
 विवेचितं नापि बुधैः सुबुद्ध्या ।
 यथा तथा जल्पतु बालभावात्
 तथैव मे गौरवर्हिः प्रसीदतु ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीप्रबोधानन्दसरस्वतीगोस्वामिना विरचितं श्रीमच्चैतन्यचन्द्रावृतं
 सम्पूर्णम् । श्रीश्रीनरहरिचैतन्य ॥

विषयः । श्रीचैतन्यदेवस्य स्तवः ।

No. 66. चैतन्यचन्द्रामृतशाय्या . (रसिकास्त्रादिनी) . Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 11 on a page. Extent, 1,320 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Uthuli, Ćrī Dinabandhu Gosvāmī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय नमः ।
 कृत्वा दण्डप्रणामं स्वगुरुवरमहाश्रीमद्विष्णुपद्मे
 केनाप्यामन्दि-मान्ना प्रकरणघटिका रच्यतेऽनर्घबुद्ध्या ।
 टीका चैतन्यचन्द्रावृत्तरसरसिकास्त्रादिनी वैष्णवानां
 देवास्त्रीनामिवास्तु कुलदनुजघटा मोहिनीव ... ॥ इत्यादि ।

End. तत्तत् अवयादिपूर्वकप्रेमावृतवर्तितं स्तुतितम् ।
 प्रेमनाम ... त्वादि श्रीकृष्णवन्दनमाधुरीम् ।
 राधिकाञ्च विजानीयात् को वा गौरवर्हि विना ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीचैतन्यचन्द्रावृत्तेऽवतारमहिमप्रकाशे विंशतिपद्यात्मके रसिका-
 स्त्रादिन्यां टीकायां संशयो विभागः ॥

विषयः । चैतन्यचन्द्रावृतस्य शाय्याजम् ।

No. 67. कृन्दः . Substance, country-made paper, 6 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 115 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Gobiinda Bhaṭṭa Solā-purkār. Appearance, old. Prose and verso. Correct.

- Beginning.** श्रीगणेशाय परापर्याय श्रीहृत्पाय नमः । ॐ ।
 म य-र-स त-ज-भ-न ल ग संमितं धमति वाङ्मयं जगति यस्य
 स जयति पिङ्गलनागः शिवप्रसादाद्दिशुद्धमतिः ।
 त्रिगुणविद्धि सकारं लघुादिसमन्वितं यकाराख्यं
 लघुमध्यमन्तरे यं सकारमनो गुणनिबद्धम् ॥ इत्यादि ।
- End.** शेषः प्रचित इति । अचानुक्तं गाथा । द्विकौलौ । मित्रौ । प्रथमा
 मित्राः वसवस्त्रिकाः ।
- Colophon.** इति हन्दः समाप्तम् ॥
- विषयः ।** हन्दसं विशेषेण कथनम् ।

No. 68. जन्मचन्द्रिका . Substance, palm leaf 15×1½ inches. Folia, 59. Lines, 3 on a page. Extent, 463 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kalasakāti viā Barisāl, Paṇḍita Kā-
 ṣiṣvara Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमः सूर्याय । अथ जन्मचन्द्रिका लिख्यते । अथ पापसौम्यपञ्च-
 निर्णयः । अर्द्ध-नेन्दर्क-सौवाराः पापाः सौम्यास्ततोऽपरे । इत्यादि ।
- End.** शत्रुस्थाने स्थितो जीवो रिपुगेही विधोः सुतः ।
 एष शत्रुहतो योगो यदि शत्रुसमो भवेत् ॥
- Colophon.** इति जन्मचन्द्रिका समाप्ता ॥

विषयः । पापादिपञ्चनिर्णयः । पञ्चदृष्ट्यादिकथनम् । पञ्चशेषादिनिरूपणम् । पञ्चाणा-
 मुचनीचादिकथनम् । पञ्चाणां मूलचिकोणादिकथनम् । नाक्षत्रिकदशादिकथनम् । पञ्चाणां
 ज्योतिषज्ञानम् । योगादिकथनम् ॥

No. 69. जातरिष्ट्यादिनिर्णयः . By विद्यार्णवः . Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 35. Lines, 5 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ākiādhāla, Post Office Lohajanga, District Dhākā, Paṇḍita Kācinātha Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ।
 प्रब्रह्म परमानन्दं कृत्वा विभुवनेश्वरम् ।
 वक्ष्ये विश्वार्थो विद्वान् जातरिष्टादिनिर्णयम् ॥
 आदौ गण्डनिरूपणम् । द्वीपिकायाम् ।
 अश्विनी-मघ-भूलार्मी तिष्ठो गण्डाद्यनादिकाः ॥ इत्यादि ।

End. अष्टितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । गण्डादिनिरूपणम् । जगद्व्यानादिनिरूपणम् । जातकशिरोज्ञानादि-
 निरूपणम् । दण्डाधिपादिकथनम् । भूर्वादिप्रसवज्ञाननिरूपणम् । रिष्टादिनिरूपणम् ।

No. 70. जानकीगीता . By श्रीहृद्याचार्यः . Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent, 198 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Bharatarāmānuja Dāsa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।
 साक्षाद्यमर्पयति भक्तिलवेऽप्युदयं
 प्रेमणि प्रदर्शयति पादसरोजशोभाम् ।
 विभ्रं निवारयति या भजतां समस्तात्
 सा जानकी विजयते कुलदेवतं नः ॥
 विद्युच्चमत्कृतिमवाप निरीक्ष्य कान्तिं
 शोभं करीन्द्रनिकरो गतिमाकलय्य ।
 यस्या विलोक्य वदं परितापमिन्दुः
 सा जानकी रघुपतेर्मुदमातनोति ॥

× × × ×

गन्धार-रागे एकताली ताळी ।
 जय जय जानकि रघुपतिदयिते
 विधि-शिव-सनक-शुकादिकमन्त्रिते ।
 देवि शरणं तव कथया अभिलषिता
 विभुवनगुह्या । भु ॥ इत्यादि ।

End. जय जितदूषणा सुरकुलभूषणा जय जय हरिदयिते ।
जय कविकमलविरोचन सुन्दर जय जय निखिले चिते ॥
जय दशसुखलक्षणिकरुताशन जय जय युवतिमणे ।
जय जय सद्यद्दय सकलेश्वर जय जय नतचरणे ॥

+ + +

विद्याविभूषणयुतो हरिरङ्गनाभ-
पादारविन्दमधुपो यदिदं व्यथत ।
श्रीजानकीचरितगीतसुदधभावात्
तत् साधवः प्रतिदिनं सुदिताः पिवन् ॥

Colophon. इति श्रीचर्याचार्यविरचिते श्रीजानकीगीते ज्ञानन्दसीतारघुनन्दनो नाम
षष्ठः सर्गः ॥

विषयः । गीतगीतविन्दानुकारिणी श्रीजानकीविषयिणी मीताबलिः ॥

No. 71. जालन्धरमाहात्म्यम् (ब्रह्माण्डपुराणीयम्). Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent, 1,080 çlokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1839. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātua. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । शोककादय जन्तुः ।
रुत रुत महाभाम सहाममविदम्बर ।
धन्योऽसि जनकन्योऽसि यस्य ते मतिरीदृशी ॥
जालन्धरस्य माहात्म्यं आवितं कुलसप्तम ।
पुनश्च श्रोतुमिच्छामस्वतः किञ्चिन्माहात्म्य ॥ इत्यादि ।

End. वक्तुमर्होऽसि सर्वं चि किं वाच्यमधिकं मया ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे जालन्धरमाहात्म्ये त्रयोदशोऽध्यायः । सम्पत् १८२८

विषयः । १ मे अध्याये विषाग्रमाहात्म्यम् । २ ये अध्याये वाणगङ्गाख्यापनम् । ३ ये अध्याये
नक्ष माहात्म्यकीर्तनम् । ४ र्थ-१२ शेषे अध्यायेषु जालन्धरमाहात्म्यादिकथनम् ।

No. 72. ज्योतिषरत्नं . By केशवतर्कपञ्चानन . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Extent, 420 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1748. Place of deposit, Vākule viā Sālatadā, District Vākuḍā, Bābu Caṇḍicarāṇa Caṭṭopādhyāya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ राधाकृष्णभ्यां नमः ।

श्रीलक्ष्मं सच्चिदानन्दं प्रणम्य जगदीश्वरम् ।
द्वितीय ज्योतिषः स्त्रोकान् सच्चिनोमि यथोचितम् ॥
तच्च सर्वकार्येषु वर्जनीयत्वात् प्रथमं वारवेला लिख्यते ।
रवेर्वर्गं चतुः पञ्च सोमे सप्तद्वयं तथा ।
कुजे षष्ठं द्वितीयञ्च बुधे वाणततीयकम् ॥
गुरौ सप्ताष्टकञ्चैव विचत्वारि च भार्गवे ।
शनावाद्यन्तषष्ठञ्च वारवेला प्रकीर्त्तिता ॥ इत्यादि ।

End.

सदशाभिर्दशां जला नवभिर्भागसाधरेत् ।
लब्धा मासास्तु तच्छेषं पूरयित्वा तु निंशता ॥
अक्षैर्हृत्वा दिनं लभ्यं तच्छेषे षष्ठिपूरिते ।
नवभिश्च हृते लब्धा श्रेया दण्डास्तदन्तरे ॥
ज्योतिःशास्त्रमन्त्रादिभिः सारात्सारतरं कृतम् ।
अभ्यस्यमेतत् सततं व्यवहारोपयोगि यत् ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीकेशवतर्कपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितं ज्योतिषरत्नं समाप्तम् ॥ * ॥
शकाब्दाः १७४८ ।

विषयः । वारवेलाकथनम् । रिष्टादिकथनम् । चन्द्रवामवेधशुक्लादिकथनम् । नक्षत्राणां देवतानिरूपणम् । अक्षतयोगादिकथनम् । विवाहविहितनक्षत्रादिनिरूपणम् । सप्तशलाकावेधादिनिरूपणम् । युतयामिकादिकथनम् । नववध्वागमनकालादिकथनम् । ऋतुफलादिनिरूपणम् । मन्मकरणाग्नप्राशनादिकालनिरूपणम् । तिथिदग्धादिकथनम् । पक्षाक्षतादिकथनम् । जीवपनादिनिरूपणम् । रव्यादिभोगकालनिरूपणम् ।

No. 73. ज्योतिःसारः . By श्रीलक्ष्मदेवस्मार्तवागीशभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,576 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Medinīpura, Rādhānagara, Paṇḍita Guruprasanna Vidyārātṇa. Appearance, tolerable Prose and verse. Correct.

Beginning.

श्रीकृष्ण मामुद्धर ।

श्रीसूर्यं विभूराजश्च श्रीगुरुं श्रीरघून्मम ।

मत्पास्यते कृष्णदेवो ज्योतिःसारं सतां मुदे ॥

प्रकाशते प्रदीपेन वर्तमानघटादिकम् ।

ज्योतिःशास्त्रप्रदीपेन विश्वं कालानयौदितम् ॥

सप्तविंशतिभैर्योतिस्तत्तं स्तिमितवायुगम् ।

तदकांशो भवेद्भाशिर्नवर्त्तचरणाङ्कितः ॥

अस्यार्थो यथा,— अश्विन्यादिसप्तविंशतिमन्त्रे ज्योतिस्तत्तं भवति तत्तत्तं

स्तिमितवायुगं स्थिरेण वायुविशेषेण धृतम् । तस्याकांशो द्वादशांशो

अश्विन्यादिमन्त्रनवपादाङ्कितो राशिर्भवेत् । तथाच अश्विन्यादिसप्तविंशतां

भानां नवनवाङ्गिभिरेकैकराशिर्मेधादिद्वादशैव ते ॥ इत्यादि ॥

End.

अतएव विष्णुपुराणम् ।

स्रुते सकलकल्याणभाजनं यच्च जायते ।

पुरुषं तमजं नित्यं ब्रजामि शरणं हरिम् ॥

रिष्टयो व्यतिपाताश्च येऽन्ये त्वनौतिसम्भवाः ।

ते नामस्मरणाद्विष्णोर्नाशं यान्ति महाकामः ॥

विदेशगतधातुरन्वेषणाय न गन्तव्यम् ।

विष्णुपुराणम् ।

ततः प्रभृति वै धाता धातुरन्वेषणे द्विज ।

प्रयातो न पश्यति तथा तन्न कार्यं विजानता ॥

ततः प्रभृति न धातुः कनौयान् मार्गमिच्छति ।

अन्विष्य दुःखमाप्नोति तेन तत्परिवर्जयेत् ॥

इति याचाप्रकरणं समाप्तम् ।

Colophon.

इति महामहोपाध्याय—श्रीकृष्णदेवस्वामिर्वागीशभट्टाचार्यविरचितो ज्योतिः-

सारः समाप्तः ॥

विषयः । राशिनिरूपणम् । केन्द्रपर्यायतत्स्थाननिरूपणम् । पञ्चवर्णकथनम् । दिग्धिप-
निरूपणम् । दिक्बलिकथनम् । गुणरसाधिपकथनम् । जात्यधिपकथनम् । वेदाधिप-
कथनम् । दुष्टतिथिनिरूपणम् । ग्रहचन्द्रादिशुद्धिनिरूपणम् । जातक-सुखप्रसवादिजाराज-
योगप्रभृतिनिरूपणम् । पापग्रहरिष्टिकथनम् । रिष्टिभङ्गादिनिरूपणम् । द्विपञ्चयोगफलनिरू-
पणम् । अन्तर्दशाफलादिनिरूपणम् । क्षुत्प्रभृतिफलनिरूपणम् । याचाप्रकरणम् ॥

No. 74. ज्योतिःसारः . By महेश्वरपद्मानन . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 26. Lines, 5 on a page. Extent, 650 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kājodā, District Bardhamāna vid̐ Aṇḍāl, Paṇḍita Mādhava Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो विवस्वते ॥

प्रथम्य भास्करं देवं बालकानां चित्तैषिणा ।
क्रियते कीमद्वैद्येन सारो ज्योतिषि यत्नतः ॥
वैशाखो ज्येष्ठ आषाढः आवषो भाद्रसंज्ञकः ।
आश्विनः कार्तिको मार्गः पौषो माघस्तथैव च ॥
फाल्गुनश्चैव इत्येव मासा द्वादश विभुताः ।
इति माससंज्ञा ॥ इत्यादि ।

End.

मैत्रोत्तराष्ट्रधनिष्ठधातुपिबोऽम्बुदे + वषणे शुभेऽर्के
वारे कुशुकेन्दुश्चस्यतीर्णा शुभप्रदः स्यात् सरसः प्रकाशः ॥ * ॥

Colophon.

इति महेश्वरपद्माननविरचितो ज्योतिःसारः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीहरिः ।

विषयः । मासराशिसंज्ञादिनिरूपणम् । अष्टतारिद्योगनिरूपणम् । रविचन्द्रादिशुद्धि-
निरूपणम् । याज्ञिकतिथिनर्त्तनादिनिरूपणम् । निषिद्धनक्षत्रादिकथनम् । द्रेक्षाण्यवस्थादिः ।
जन्मलग्नादिनिर्णयः । चन्द्रादीनां स्थूलदशानिरूपणम् । वर्षणजनिताकालकथनम् ।
विवाहनक्षत्रादिकथनम् । गण्डपादादिनिरूपणम् । वास्तुप्रकरणम् । जलप्रवाहादिकाल-
निरूपणम् ।

No. 75. ज्योतीरत्नम् . By गोपालचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 16×2½ inches. Folia, 154. Line, 5 on a page. Extent, 3,850 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, District Medinipura, Post Office Çirṣā, Yadupura, Paṇḍita Rājendralāla Gosvāmī. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

सप्तमीशविरिद्धि-स्वररजनौजानीन्दुजक्रूर + + वा-
गीशा स्फु + + नाकिंराडशिशिनो सङ्गा प्रथम्याम्बिकास् ।

व्योतीरलमिदं तनोति सुधिया मोदाय नानागमात्
 संगृह्याच्छिष्टकर्मसु चित्तिसुरो गोपालमामा हती ॥
 वराहादिहस्तान् पन्थानास्त्रोक्त्य बहुरो मया ।
 निरूप्यते कर्मकाण्डः सविशेषः सतां सुदे ॥
 स्वरूपं राशिचक्रस्य मन्त्राणाञ्च कौन्तेनम् ।
 देवताकौन्तेनं तेषां मन्त्रै + + + ॥ इत्यादि ।

End.

शब्दागमं सुनिपुणं कविचन्द्रपादात्
 योऽधीत्य तत्र + + स्वमतं व्यतानीत् ।
 कात्यादिशास्त्रनिवृत्तेषु तथा × ×
 यः सर्वदा यरचयद् बहुशस्तु पक्षान् ॥
 व्योतीरलमिदं तस्य + + + + ।
 नानापन्थेषु यज्ज्ञेयं + + + + ॥
 वेदाङ्गवाणावनि १५८४ संमितेऽप्ये
 शाके दिनेषु प्रसदां गते च ।
 गोपालशर्मा समपूरि शास्त्र-
 मिदं सुदा रूपवता + + + + ॥

Colophon

इति श्रीकविचन्द्रचरणारविन्दद्वन्द्वनिःस्यन्द + + + मधुवन-श्रीगोपाङ्क-
 चक्रवर्तिविरचितं व्योतीरलं सम्पूर्णम् ॥ श्रीरामः शरणम् । शकाब्दा १६११

विषयः । राशिमन्त्रनिरूपणम् । सप्तविंशतिमन्त्रवृत्तिराशिमण्डलनिरूपणम् । लग्न-
 स्थाननिरूपणम् । कालाशुद्धिविवेचनम् । चन्द्रतारादिशुद्धिविवेचनम् । पुंसवनादिज्ञान-
 निरूपणम् । छविकर्मादिनिरूपणम् । दृष्टिज्ञानादिनिरूपणम् । शुभलग्नादिनिरूपणम् ।
 शक्रोत्यानादिप्रकरणनिरूपणम् ॥

No. 76. तत्त्वानुसन्धानम् . (अद्वैतचिन्ताकौस्तुभनामकटीकासहितम्)

Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches. Folia, 147. Lines, 12 on
 a page. Extent, 5,292 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place
 of deposit, Mahārājā's Library, Hātua. Appearance, new. Prose and
 verse. Correct.

Beginning.

सूक्तस्य । इतिर्नामविषयचैतन्याभिव्यक्तकोऽन्तःकरणाज्ञानयोः परिणाम-
विशेषः । अभिव्यक्तकलं नामापरोक्षव्यवहारजनकत्वमावरणपरिणामो नाम ।
इत्यादि ।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यम् । श्रीकृष्णाय नमः ।
प्रमातारं मामै फलमैपि च मेयं विजगतां
नियन्तारं जीवं विगलितभिदं शुद्धमसलम् ।
यमाकुर्योगीन्द्रा जडतनुसमासन्नवशतो
नसामस्तं कृष्णं व्रजयुवति ... कमलम् ॥
तत्त्वमस्यादिवाक्यजन्याखण्डापरोक्षदृष्ट्या ज्ञाननिष्ठिरानन्दावाप्तिश्च भवती-
त्युक्तं तच्च केयं इतिः किं वा तच्च प्रमाणं कथं वा तदुत्पत्तिः दृष्ट्या वा किं
प्रयोजनमित्याकाङ्क्षायां प्रमाप्रमाभेदेन द्विविधां इत्तिं निरूपयितुं प्रथमां
इत्तिं सूचयति इतिर्नामिति । इत्यादि ।

End.

सूक्तस्य ।

परमसुखपयोधौ मग्नचित्तो मदेश-
चरि-विधि-सुरसुखान् देशिकान् देशमाचमम् ।
जगदपि न विजाने पूर्णसत्यात्मसंवित्-
सुखतनुरश्चमात्मा सर्वसंसारशून्यम् ॥
यदुकुलवररत्नं कृष्णमन्यांश्च देवान्
मनुजपशुखगादीन् ब्राह्मणादीन् न जाने ।
परमसुखसमुद्रे ... .. तन्मयोऽहं
गलितनिखिलभेदः सत्यबोधैकरूपः ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमत्सूक्तप्रकाशानन्दसरस्वतीपूज्यपाद-
शिष्यमहादेवसरस्वतीमुनिविरचितं तत्त्वानुसन्धानं ॥
मत्तिसहितध्यानयोगेन बन्धे श्रीषे साक्षात्कृतोऽष्टौ मुनिवरनिकरैः शुद्धसत्त्वै-
षदावैर्मुक्तो गम्यो मुकुन्दो यदुकुलतिलकः ज्येष्ठे भूयसेऽस्तु ॥ (?)
जिज्ञासितयो विमलान्तरै-
रानन्दविज्ञानसदैकरूपः ।
वेदान्तवेद्यो यतिवर्य्यगम्यो
गोपीजनैशः प्रदिशत्वभोदम् ॥

बाधोति वेदवचनानि बध्नि देवीं
 यामात्मयोनिमृच्छिणीं हृदये स्मरन्ति ।
 यच्चिन्मया संकलशास्त्रलतो भवन्ति
 तामानतोऽस्मि सततं प्रणतेष्टदात्रीम् ॥
 दुरन्तसंसारमहाम्बराघोः
 समुद्धृतो येन दयालुनाहम् ।
 मञ्जुतमं तं पुरुषोत्तमं श्री-
 स्वयंप्रकाशं गुरुमानतोऽस्मि ॥
 नामानि रूपाणि निरस्य वेदो
 यद्बोधयेन्नित्यनिरस्तमोहम् ।
 साक्षिस्वरूपं परिपूर्णरूप-
 महं तदेवास्मि विमुक्तगम्यम् ॥

अन्तर्वाक्यं टीकायाः । पूर्णेति । पूर्णः अपरिच्छिन्नः सत्यात्मा कालचयाबाधित-
 स्वरूपः संवित् चिद्रूपः सुखतनुः सुखस्वरूपः असङ्गोऽक्षयं पुत्रप इत्यादि-
 कृत्या कर्तृत्वादिसर्वसंसारवर्जितः आत्माहमित्यनुभवामीत्यर्थः । भिन्न-
 तथा स्नेहदेवतामपि न पश्यामीत्याह यदुक्तमेति । तत्र हेतुमाह परम-
 सुखेति ॥

उपासकानां हार्दस्य तमसो विनिवर्तकम् ।
 श्रीलक्ष्मणस्य गलेऽद्वैतचिन्ताकौस्तुभमर्पितम् ॥
 अध्वारोपापवादोन्मृदितजडतनुर्द्वैतहेतुः परात्मा
 ... .. ।
 ... ..
 ... .. तैकगम्यः ... .. ॥ (?)

इति श्रीमत्परमहंसपरित्राजकाचार्य-श्रीमत्स्वयंप्रकाशानन्दसरस्वतीपूज्य-
 पादशिष्यभगवदानन्दसरस्वतीमुनिचूडामणिविरचिते तत्त्वानुसन्धानव्याख्याने-
 द्वैतचिन्ताकौस्तुभे चतुर्थः परिच्छेदः । समाप्तोऽयम् ॥

विषयः । मूलस्य । इति प्रथमः परिच्छेदः । टीकायाः । इति श्रीमत्परमहंसपरि-
 त्राजकाचार्य-श्रीमत्स्वयंप्रकाशानन्दसरस्वतीपूज्यपादशिष्यभगवन्महादेवानन्दसरस्वतीमुनिविरचिते
 तत्त्वानुसन्धानव्याख्यानेऽद्वैतकौस्तुभे प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः । मूलस्य । इति द्वितीयः परि-
 च्छेदः । टीकायाः । इति ... .. द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः । मूलस्य । इति तृतीयः

परिच्छेदः । टीकायाः । इति श्री ... .. द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः । सम्बत् १८९९ ।
 सुखस्य । इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमत्सुखप्रकाशानन्दसरस्वतीपूज्यपादशिष्यमहा-
 देवसरस्वतीमुनिविरचितं तत्त्वानुसन्धानम् ॥ टीकायाः । इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-
 श्रीमत्सुखप्रकाशानन्दसरस्वतीपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दसरस्वतीमुनिचूडामणिविरचिते तत्त्वानुस-
 न्धानव्याख्यानेऽद्वैतचिन्ताकोस्तुभे चतुर्थः परिच्छेदः ॥

No. 77. तद्धितगणदीपिका . By सच्चिदानन्दमहान्तठाकुरः . Substance,
 country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page.
 Extent, 360 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Dakṣiṇakhaṇḍa, District Bardhamāna, Post Office Ukhaḍā, Gauragunā-
 nanda Thākur. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीकृष्णचैतन्यः । आर्यागाथा । हन्तयमकम् ।
 गोकुलभूमौ योऽजनि गोकुलराजाम्बुदा च तं वन्दे ।
 गोकुलविधाधिनयो गोकुलमण्यकरोच सोधम् ॥
 सरस्वतीं नमस्कृत्य क्रियते गणदीपिका ।
 तद्धितस्य च पद्येन सच्चिदानन्दधीमता ॥
 ... .. अथ गथा ।
 अजिङ्काश्च वङ्गवाञ्छकः कोकिलस्तथा ॥ इत्यादि ।

End. सहायपामकुमारौ पामवण्डस्तथैव च ।
 मनोज्ञादिगंधो ज्ञेयोऽन्येऽपि चात्र प्रयोगतः ।
 भुजङ्गप्रयातम् ।
 कृतेऽस्मिन् गणे योऽप्यशुद्धो विजात-
 स्तदा शोधनीयः कृपावत्-सुधीभिः ।
 सुमौर्त्ता धमः स्याद्वत् तत्र को वा
 सदैतद्विचिन्त्यात्र चर्चाय सन्तः ॥

Colophon. इति तद्धितगणदीपिका समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । पद्येन संचेपतस्तद्धितगणाद्विनिरूपणम् ।

No. 78. तद्धितटीका . By वंशीवदनः . Substance, country-made paper, 14×3 inches, Folia, 31. Lines, 11 on a page. Extent, 1,250 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1814. Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office, Ukhḍā, Dakṣiṇakhanda. Gauraguṇānanda Thākura. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीगौराङ्गः ।

श्रीरामचरणद्वन्द्वमङ्गलसङ्ग्रहधनम् ।

वन्द्यहृन्दारकेर्वन्द्यमिन्दिरामन्दिरं भजे ॥

तद्धितप्रत्ययेषु विधान्तरेषु स्त्रिङ्गानां स्वभावतः प्रातिपदिकनिष्ठत्वेन सङ्घि-
हितत्वात् स्त्रिङ्गकार्यम् । इत्यादि ।

End. समस्तत्वेऽपि इत्यङ्गे अधिकाराणां प्रवृत्तिनिमित्तता । इति न्यायादनुवर्त्त-
नीयमिति भावः ॥ * ॥

Colophon. श्रीवंशीवदनं विशिष्टविनयं विद्वज्जनप्रीणनं

रूढे रायमती सती सतिमती श्रीमान् वशिष्ठः स्वयम् ।

व्याकारे ऋमदीश्वरेण रचिते श्रीमन्दिना शोधिते

गोपीचन्द्रकृते तु मङ्गिरचिते पादे चतुर्थे लिङ्म् ॥

युगाब्जाष्टेन्दुमिते शके ।

विषयः । सङ्घिसंसारस्य तद्धितपादव्याख्यानम् ।

No. 79. तन्त्रदीपनी . By रामगोपालशर्मा . Substance, country-made paper, 18×4½ inches. Folia, 213. Lines, 7 on a page. Extent, 4,500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1626. Place of deposit, Boḍiā, District Rājshāhi. Paṇḍita Kālidāsa Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो मणेशाय ।

काञ्चन्यासविधौ तु निश्चलविधौ नायामयेऽभोजिधौ

नान्यः पातुमस्तं विनाङ्गिकमस्तं श्रीनाथधन्वन्तरेः ।

तारा तारण्येतरे नहि तरिर्भिन्नाय कूर्द्धि स्वयं

घनेऽशोभ्यगुणं तदीयचरणं वन्दे नमो मेऽवताम् ॥

निगमागोचरतत्त्वां तारितभुवननयीसङ्गाम् ।

किङ्करसिद्धकदम्बां जगदम्बां कीम्यमास्तम्बाम् ॥

कस्तौ विषयतादात्म्याकुलाशेषचेतसाम् ।
 ज्ञानाय तन्यते सिद्धिसाधनी तन्त्रदीपनी ॥
 श्रीनाथाङ्गिसहायेन रामगोपालशर्मणा ।
 तन्त्राणां सारमाह्वय ज्ञात्वा साधकसम्पत्तिम् ॥
 तत्रादौ ब्रह्मनिरूपणम् । यथा हुतिः ।
 अजामेकां लोहितशुक्लकृष्णां
 प्रजा बह्वीर्जनयन्तीं स्वरूपाम् । इत्यादि ।

End.

आगमे सर्वविद्याश्च सर्वशास्त्रार्थसामने ।
 आगमे सर्वदेवा हि आममाश्च परा गतिः ॥
 येऽभ्यसन्ति त्विदं शास्त्रं पठन्ति पाठयन्ति वा ।
 सिद्धयोऽष्टौ करे तस्य धनधान्यादिसम्पदः ॥
 आहताः सर्वलोकेषु भोगिनः क्षोभकारकाः ।
 आप्नुवन्ति परं ब्रह्म सर्वशास्त्रविशारदाः ॥
 यदत्र लिखितं ध्यान्या मौद्यादयश्चापि वसिमतम् ।
 तत्सर्वं ज्ञेयतां सातरस्त्रिहस्ता यतोऽम्बिके ॥
 मन्त्रेश्वरप्रोक्तनिगूढशास्त्र-
 मर्णार्थमिदं स्तुपितं यदत्र ।
 श्रीरामगोपालधरामरस्य
 कृतौ मङ्गलः परिशोधनीयम् ॥
 षडक्षिरसचन्द्रमःप्रमितशकसम्बत्सरे (१६९६)
 स्मरारिसुखपङ्कजाङ्गलितसौधधारोक्षिता ।
 नितान्तपरविदुषे परमतस्त्रसंसेविनां (?)
 चिदर्थपरिपुञ्जिता जयति तन्त्रदीपन्यसौ ॥ ० ॥

Colophon.

इति परमनिरञ्जन-श्रीकाशीनाथानन्दनाथपदारविन्दैकशरण-श्रीरामगोपाल-
 शर्मकृत-तन्त्रदीपन्यासेकादशोक्ताः ॥ समाप्तेयं तन्त्रदीपनीति । श्रीदुर्गा-
 चरणे भक्तिरस्तु ॥ ० ॥

विषयः । १ प्रथमोक्तावे तत्त्वज्ञानादिविवेचनम् । २ ये सामान्यज्ञादनिरूपणम् ।
 ३ ये विष्णुसूर्यादीनां मन्त्रकथनम् । ४ र्थे श्रीविद्यादिमन्त्रपूजादिकथनम् । ५ मे विद्या-
 प्रकरणम् । ६ छे तारिण्यादिप्रकरणम् । ७ मे मङ्गुबोधादिमन्त्रनिर्णयः । ८ मे स्ववक्त्रवादिः
 ९ मे पूजोपचारादिनिर्णयः । १० मे विजयाकल्पादिः । ११ से कुण्डादिनिरूपणमिति

No. 80. तन्त्रप्रदीपप्रभा . By सनातनतर्काचार्यः . Substance country-made paper, 18×3 inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1741. Place of deposit, District Rājasāhi, Puṭhiā, Paṇḍita Guruprasāda Çiromaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । पूर्वा । एकदेशोऽस्यास्तीति एकदेशी तत्रैकदेशशब्दे-
नावयव उच्यते इत्युक्तम् ॥ इत्यादि ।

End. यदि हितसुखशब्दयोगे आशेषि षष्ठी तत्कथं प्रमा यदुणिनां हितं इत्यादि-
प्रयोग इत्यत आह आहितसुखाभ्यामित्यादि ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीसनातनतर्काचार्यविरचितायां तन्त्रप्रदीपप्रभायां अक्षरभित्तपदाः
समाप्तः ॥ * ॥ शकाब्दाः १७४१ ।

विषयः । तन्त्रप्रदीपस्य व्याख्यानम् ।

No. 81. तन्त्रसंक्षेपचन्द्रिका . By भवानीश्वरवन्द्योपाध्यायः . Substance, country-made paper, 18½×3½ inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 3,000 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Hughl, Khānākul Kṛṣṇanagara, Bābu Pūrṇacandra Bandyopādhyāya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. (१ म पत्रं नास्ति)

अथ शिष्यसूचकम् ।

शक्तो विनीतः ... अज्ञावान् धारणक्षमः ।

समर्थश्च कुलीनश्च प्राज्ञः सचरितो यती ॥

एवमादिगुणैर्गुणैः शिष्यो भवति नान्यथा ।

गुरुता शिष्यता वापि तयोर्वैत्सर ... ॥

... ..

तत्र गुरोर्दीपा यथा,—

परीवादवैधककर्माश्रया-कितवता-क्रियाहीनता-तत्तत्कल्पानभिज्ञता-गुरुनि-
न्दा-अर्जता-सदासात्वर्य-स्त्रिच-गलत्कुष्ठ-नेत्ररोग-कुमख-ग्राहदन्तस्थिरा-
ह्राधि ... .. वज्रभोक्तृत्व-सौजित्य-पत्नीपुत्रीभयराहित्यानि ।

इत्यादि ।

End. मन्त्रेषोक्तास्त्युक्तेन स्वाहान्तेन विचक्षणः ।
 ... ..
 इति स्मृतौ स्वाहान्तमन्त्रे स्वाहान्तरं निषेधयति ।
 मन्त्रतन्त्रप्रकाशकानां मन्त्र इत्यभिधीयते ॥

Colophon. इति वन्द्यवर्दीय-श्रीभगवान् श्रीशङ्करदेवशर्माविरचिता तन्त्रसंक्षेपचन्द्रिका
 समाप्ता ॥

विषयः । शिष्यलक्षणम् । गुणदोषनिरूपणम् । साधककर्तव्यनिरूपणम् । अक्षरमन्त्र-
 निरूपणम् । राशिमन्त्रनिरूपणम् । मन्त्रचक्रनिरूपणम् । कुलाकुलचक्रनिरूपणम् । दीक्षा-
 कालनिरूपणम् । साधनानिर्णयः । मन्त्रस्य दशविधसंस्कारनिरूपणम् । तान्त्रिकसन्धाननिरू-
 पणम् । दुर्गादिगायत्रीनिरूपणम् । पूजानिरूपणम् । प्राणायामनिरूपणम् । पुरस्चरणलक्ष-
 णम् । अक्षरपूणादिमन्त्रनिरूपणम् । श्यामापूजाप्रकरणम् । ऋष्यादिन्यासनिरूपणम् । राम-
 लक्ष्म्यादिमन्त्रनिरूपणम् । छद्यादिन्यासनिरूपणम् । दुर्गाशतनामस्तोत्रम् । श्यामास्तोत्रम् ।
 शिवस्तवकवचादिः । संक्षेपस्तोमनिरूपणम् । कूर्मादिचक्रनिरूपणम् । सर्वतोभद्रमण्डलादि-
 निरूपणम् । पञ्चायतनीदीक्षानिरूपणम् । कुलविधानम् ॥

No. 82. तारापञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 7 × 4 inches.
 Folia, 168. Lines, 6 on a page. Extent, 1,175 çlokas. Character, Nāgarā.
 Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātūā. Appearance,
 new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ श्रीताराभगवत्यै नमः । तत्सत् ।
 श्रीदेव्युवाच ।
 भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वगमविचक्षण ।
 श्रीमन्महोपताराया ... तद्भवता परम् ।
 स्मृत्तं यत् कृपाशोधे कथयस्व दृष्टवज्ज ॥
 श्रीभैरव उवाच ।
 श्रीतारा परमा विद्या जगज्जैतन्यरूपिणी ।
 नामः परतरा विद्या नातः परतरो मनुः ॥ इत्यादि ।

End. मोक्षार्थी लभते मोक्षं धनार्थी लभते धनम् ।
 विद्यार्थी लभते विद्यां तर्कव्याकरणादिकाम् ॥

इदं स्तोत्रं पठेद् यस्तु सततं भक्तिमान् नरः ।
 तस्य शत्रुः क्षयं याति महाप्रज्ञा च जायते ॥
 पीडायां वापि संयासे महीत्याते तथा भये ।
 य इदं पठते स्तोत्रं सुखं तस्य न संशयः ॥

Colophon. इति श्रीताराकल्पे तारास्वरराजः समाप्तः । शुभम् ॥

विषयः । श्रीतारायाः पटल-पूजापद्धति-तारार्णवौयसहस्रनामस्तोत्र-भैरवीतन्त्रोक्त-
 वैष्णोक्कमोहननामककवच-ताराकल्पीयमहोपतारास्वरराजरूपपञ्चाङ्गम् ।

No. 83. तारारहस्यम् . By राजेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×3¼ inches. Folia, 98. Lines, 7 on a page. Extent, 1,300 çlokas. Character, Bengali. Date, Sana 1225. Place of deposit, Baradā Ajabnagar, Post Office Ghāṭāl, District Medinīpura, Paṇḍita Īcānacandra Vācaspati. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरवे ।

अथ श्रीराजेन्द्रकृत-श्रीतारारहस्यं लिख्यते ।
 अथ प्रातःकृत्यमभिलिख्यते । गौतमीयतन्त्रे ।
 इदानीं पूर्वकृत्यं प्रसङ्गात् कथयामि ते ।
 यत् कृत्वाधिकारिणीं याति मन्त्रयन्त्रार्चनादिषु ॥
 येन विना न सिद्धिः स्यात् नरकश्च प्रपद्यते ॥
 यामले च ।
 प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भक्तितो यजेत् ।
 तस्य पूजा च विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥
 स्वतन्त्रे ।
 शुद्धस्फटिकसङ्काशं शुद्धशौमविराजितम् ।
 मन्त्रानुलोपनं शान्तं वराभयकराम्बुजम् ॥
 मन्दस्मितं भिज्जगुप्तं काव्येनावलोकितम् ।
 वामोदशक्तिसंयुक्तं शुक्लाभरणभूषितम् ॥
 स्वशक्त्या दण्डस्त्रेण धृतचारुकलेवरम् ।
 वामे धृतीत्यङ्गायाश्च दशङ्गायाः सुशोभनम् ॥
 परामन्दरसोहासस्तोचनद्वयपङ्कजम् ॥ इत्यादि ।

End.

ऋतुः ऋद्धश्यामिन्यश्नत्तस्मात्तु गर्दिताः ।
 पुत्रास्तांस्तपि या युग्मा अयुग्मा कन्यकाप्रदाः ॥
 त्यक्ता चन्द्रमसं दुष्टं मघां सूर्यां विहाय च ।
 शुचिः संनिविशेत् पत्नीं पुंसामर्थो विशेषता ॥
 शुचिं पुत्रं प्रसूयेत सुखार्थप्रसाधकम् ॥
 इत्यादि मन्वादिमुनिप्रणीत-
 शास्त्रप्रणीते पथि वर्तमानः ।
 न बध्यते कल्पवृक्षपाशैः
 श्रीरामचन्द्रस्य पदं समेति ॥
 ... ...

Colophon.

इति प्रकटगुप्ततरसम्प्रदायकुलकौलीतरनिर्गव्यरहस्यातिपरापररहस्याति-
 पूर्व्वरहस्याचिन्त्यप्रभाववत्-तारारहस्ये आगमशास्त्रे वेदगर्भवंशीय-राष्ट्रीय-
 महासन्तोपाध्याय श्रीयुक्तकिशोरारामजीशुतराजोन्द्रद्विजविरचिते मन्त्रचैत-
 न्यादिविवेचनो नाम द्वाविंशतमः परिच्छेदः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
 वेदगर्भः शुक्लपाणिस्तथा विद्यापतिः स्मृतः ।
 प्ल्यातो धनपतिर्विप्रः कृष्णानन्दो महाशयः ॥
 चैलोक्यनाथो विष्णुनाथो रामानन्दस्तथा स्मृतः ।
 वंशीदासः सुतो विप्रकिशोरोऽपि महाशयः ।
 राजेन्द्र इति विष्णुनाथो गुणदेवार्चने रतः ॥
 अचासीद् वेदगर्भो जगति ... ... विद्यापतिश्च
 कृष्णानन्दस्तनूजस्तदभिनवस्तुतः श्रीचैलोक्यनाथः ।
 रामानन्दस्तदीयस्तनय इह च तन्मन्दनो वंशीदास (?)
 क्षतपुत्रः श्रीकिशोरोऽस्य तनय इह श्रीलराजेन्द्रशर्मा ॥
 तेनैवेदं प्रयत्नात् गुणचरण ... ..
 ... ..
 संसारे दुःखसारे सकलसुखकरं तारिणीतलसुप्तं
 दत्तं संसेव्य चिलोकीमपि वशयति चम्पकः स्थाप साक्षात् ॥
 समाप्तश्चायं ग्रन्थः लिखितं ... .. सन् १९९५ शाल ।

अथ प्रथमद्वितीयतृतीयपरिच्छेदेषु प्रातःकृत्य-गुणस्त्रीवादिनिर्णयः । तत्पुर्व्वे
 [। पञ्चमे ख्यानादिशोधनप्रकरणम् । षष्ठे प्राचायामविधानम् । सप्तमे भुक्त-

भ्राह्मिकाष्टपुरपादिकरूपणम् । अष्टमनवमदशमेषु मानसपूजादिविवेचनम् । एकादशे यन्त्रादि-
विवेचनम् । द्वादशे अर्धशोधनविशेषनिरूपणम् । त्रयोदशे दैवीपूजानिरूपणम् । चतुर्दशे
पुण्यादिविवेचनं तारास्तोत्रकथनञ्च । पञ्चदशे स्तवादिः । षोडशे मन्त्रसिद्धेरुपायादिकरूपणम् ।
सप्तदशाष्टादशोनविंशतिषु माहादिविवेचनम् । एकविंशे मन्त्रभेदविवेचनम् । द्वाविंशे मन्त्र-
चैतन्यादिविवेचनञ्च । इति ।

No. 84. तिथितत्त्वटीका . By काशीरामवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 103. Lines, 8 on a page. Extent, 3,500 *çlokas*. Character, Bengali. Date, Sk. 1778. Place of deposit, Amara-pura, District Medinipura, Post Office Rādhānagara, Paṇḍita Guruprasanna, Bidyāratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

શ્રીરામો જયતિ ।

मन्त्रा गुरोश्चरणपद्मरज्ज्वांसि वृद्धा
 श्रीकान्तकामचरणस्य निधाय चित्ते ।
 श्रीकाशिरामसुलतनी हृदिनां हिताय
 तिथ्यादिसत्त्वविष्टितिं विसनोति सम्यक् ॥
 स्मृतिशास्त्राम्बुधौ श्रीज्ञानतन्त्रेण जगद्गुणम् ।
 विट्पितृभ्यो नमो नमो नमो नमो नमो ॥

ऽनानाशस्त्रपारदृष्ट्या वन्द्यघटीय-श्रीमान् रघुनन्दनभट्टाचार्यः
 ऽवच्छेदगणनामाविधयाष्टाज्जनितसन्देहस्य स्मृतिशास्त्रस्य मुन्यन्तर-
 ऽनयुक्तिभ्यां तत्त्वं निर्णय्य ददानीन्तनानां सुखबोधाय निबन्धांश्चकार ।
 तत्र च स्मृतिशास्त्रस्य स्वभावतो दुर्गमतया कानिचित् कठिनानि सन्नि-
 षत्तत्त्वानि मया यथावति व्याख्यायन्ते । तत्र तिथितत्त्वयाष्टा । इत्यादि ॥

तत्पूर्वदिने च सायं षष्ठीस्वाभात् तन्नामन्त्रणं निर्विवादं अत उक्तपटिका
तदधिकेति । तदनुपपत्तेः नामन्त्रणानुपपत्तेः । अनुपपत्तौ हेतुमाह पूर्व्येति
पत्रिकाप्रवेशदिवसीय पूर्व्यद्वितीयदिवसीयायाः व्यवहितत्वात् पत्रिकाप्रवेश-
व्यवहितपूर्व्यदिनेन व्यवहितत्वात् इत्यर्थः । परदिवसीयायाः षष्ठाः
कर्मानर्हत्वात् तिथिसकृत्वात् घटिकान्यूनत्वाच्चेति बोध्यम् । सूक्ष्मानुरोधात्
सूक्ष्मज्वरानुरोधात् मध्याह्नादौ यदि ऋचं प्रविशतीत्यन्वयः । विसर्गे
पवीविसर्जनम् ।

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता तिथितत्त्वटीका समाप्ता ॥
 शके बख्खगसप्तमामिते सूर्य्ये गते चरिम् ।
 टीकेयं लिखिता श्रीकृतेचाराणाख्यशर्मणा ॥
 श्रीगोपाक्षपदाश्रीने मनो मे भमरायताम् ॥

विषयः । रघुनन्दनकृततिथितत्त्वस्य दुर्गोत्सवान्तं व्याख्यानम् ॥

No. 85. तिथितत्त्वटीका . By रामचरणविद्यावाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 17 × 3 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhātrigrāma, District Bardhamāna, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । घन्यारम्भे विघ्नविघाताय देवतानमस्काररूपमङ्गल-
 माचरन् शिष्यप्रवृत्त्यर्थं प्रतिजानीते प्रणम्येति । इत्यादि ।

End. अथवा अयोदशवर्षानन्तरं चतुर्दशवर्षे कृष्णैकादश्यां षोडशश्राब्दं कुर्यादिति ।

Colophon. इति श्रीरामचरणविद्यावाचस्पतिना कृतेयं तिथितत्त्वतीयसामान्यकाण्डटीका
 समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । रघुनन्दनकृत तिथितत्त्वतीयसामान्यकाण्डस्य व्याख्यानम् ।

No. 86. तिथिद्वैधप्रकरणम् . By शूलपाणिमहामहोपाध्यायः . Substance, country-made paper, 17½ × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 225 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Amarapura, District Medinipura, Post Office Rādhānagara, Paṇḍita Guruprasanna Bidyāratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो रामाय ।

वचनद्वैधसंज्ञातसंशयच्छिदुरः सताम् ।

ततोऽनु सुदमत्युचैर्द्विचष्टतिथिनिर्णयः ॥

प्रतिपदादितिथिविशेषविहितानां खानदानादीनां कर्कषामकष्टतिथौ निः
 संशयमनुष्ठानम् । यदा तु वृद्धिहासादिना दिनद्वये तिथिप्रतिपदा कुर
 क्रियेतेति संशये निर्णयः । तत्र सम्बन्धप्रदीपः ।

सा तिथिस्तद्विहाराचं यस्यामभ्युदितो रविः ।
 नया कर्माणि कुर्वीत ह्यसहस्रं न कारणम् ॥
 यथास्तं सविता याति पितरस्तामुपासते ।
 तिथिं तेभ्योऽपराङ्मो हि स्वयं दत्तः स्वयमुवा ॥
 इति गृह्यपरिशिष्टवचनात् देवकर्माणि उदयगामिनीति व्यवस्थामाह । न च
 पूर्वदिने षष्ठीयुक्तसप्तम्येकादशीयुक्तद्वादशयोः परदिने विनिर्गमे 'स्वयं' इत्य-
 विष्णुव्रते स्नातानिति वाच्यं भविष्यपुराणविरोधात् ॥ इत्यादि ।

End.

यथा मनोरथद्वितीयायां दिवा वासुदेवार्चनं राजौ चन्द्रोदये चर्चदासं वक्तुं
 भोजनादिकं यथा विष्णुधर्मो,—
 देवसम्यक् पुष्पैस्तु धूपदीपानुलेपनैः ।
 उदुगच्छतश्च बालेन्दोर्दद्यादर्थं समाहितः ॥
 नक्तं भुञ्जीत च नरो यावन्निष्ठति चन्द्रमाः ।
 अस्तं गते न भुञ्जीत व्रतभङ्गभयान्नरः ॥
 अस्तं गते चन्द्रे । तथा पद्मपुराणे,—
 दिवाराजौ व्रतं यच्च यवमेव तिथौ स्मृतम् ।
 तस्यामुदययोगिन्यामाचरेत्तद्व्रतं व्रती ॥
 तेन प्रतिपदादियुक्तापि द्वितीया कर्माचं दिवाराजौ न च लभ्यते न च
 तदा युग्मादरः कार्यः । द्वितीयाद्वितीयायुग्मदिने द्वितीयाविहितकर्माणि
 द्वितीया कालस्यास्त्राभादित्यर्थः ।

Colophon.

इति साङ्गिहयानमहामहोपाध्यायश्रुतपाणिविरचितं तिथिविवेकप्रकरणं समा-
 प्तम् । श्रीश्रीगुरुः ।
 शाके खरिपुमैवाङ्गे दिङ्मण्डतिथिनिर्णयः ।
 ग्रन्थोऽयं लिखितः श्रीमद्वेङ्गारामाख्यशर्मणा ॥

विषयः । सत्सु तिथिषु परम्परविज्ञेषु प्रतिपदादितिथिकृत्यकालनिर्णयः ॥

No. 87. तिथिविवेकटीका . By श्रीनाथाचार्यचूडामणिः . Substance,
 country-made paper, 15½ × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page.
 Extent, 400 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of de-
 posit, Khā-ākul Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Brahmanārāyaṇa Bidyālaṅkāra,
 Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

श्रीरामः शरवम् ।

गजनिमीलनवन्न मनश्चिरं

इधति दर्शनतत्त्वविदः क्षुण्णौ ।

षट्पदार्थविचारजङ्घाः × × ×

नदिह त्रिष्यङ्गितार्थमम वमः ॥

श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्मा ।

याख्या तिथिविवेकस्य यथार्थानि वितन्यते ॥

शास्त्रस्य परार्थतया तत्प्रवृत्त्यङ्गं सम्बन्धप्रयोजनं पन्थाशीर्षाद्व्याप्तिमादौ
निबध्नाति वचनद्वयेति । संशयच्छिदुर इति । यद्यपि त्रिदिभिः कर्म-
कर्त्तर्य्यैर्वाभिधानं तथापि केचिदर्थकर्त्तर्य्यपि दोषात्प्रकारमिदुरो दृष्टारिपच-
च्छिदुर इति दृष्टिकारोक्तमयेन कर्त्तर्य्यपि साधुरित्याहुः । इत्यादि ।

End.

अतएव वक्ष्यति ।

दिवा रात्रौ त्रयं यच्च एवमेव तिथौ स्मृतम् । इति ।

एवमेवेति दिवारात्र्यापिन्यामित्यर्थः द्वितीयाकालस्यास्त्राभादिति शेषः ।

एवञ्च यद्युभयदिनस्यापि दृष्ट्या दिवसान्द्वितीयादिति यदिदं वसरात्रि-
स्तत्रैव युष्मादयो मान्ययेत्युक्तमिति सर्व्वमनुकूलम् ।

कृत्तुरिति, नावज्ञेयो ग्रन्थो यत्रास्ते विषयता मन्तौ ।

+ + + + + × ॥

सुशिक्षितवैषयज्ञेयोः श्रीनाथशर्मा ।

कृता तिथिविवेकस्य दीक्षा तात्पर्य्यदीपिका ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्याय-श्रीमच्छ्रीकराचार्यात्मज-श्रीमच्छ्रीनाथाचार्य्यपुत्रमन्त्रि-
कृता तिथिविवेकदीक्षा तात्पर्य्यदीपिका समाप्ता ॥ श्रीसीतारामः ।

श्राक्ते वर्ग्यदिनिरजनीमाद्यैर्मिते श्रीमते

श्रीरामश्चामलपदयुगं ध्यात्वा पितुः पादकम् ।

नत्वा जन्मावगमिकरहरं प्रस्थापितं कोमलं

श्रीनाथाचार्य्यगुरुवरकैर्य्यैः कृते मे स्तिपिः ॥

विषयः । प्रलपयित्ततिथिविवेकस्य याख्यामम् ।

No. 88. तिथिसंग्रहः. Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1749. Place of deposit, Bākuliā, Post Office Sālatāḍa, District Vāṅkūḍā. Bābu Caṇḍicarāṇa Caṭṭopādhyāya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्रायेण सङ्कल्पानामेव कर्मसामारम्भकत्वात् आदौ च यव लिख्यते । कायवाङ्मनोभिरजितं कर्म फलदाय समर्थमिति श्रुत्या चयाचामङ्गलमुक्तम् । इत्यादि ।

End. तथा ब्राह्मे ।
सर्वदाजानि नियमा आवासाश्च तपांसि च ।
यज्ञो दानं तथा जपः श्राद्धश्च सूरपूजनम् ।
गङ्गायान्ते कृतं सर्वं कीटिकोडिगुणं भवेत् ॥

Colophon. इति समाप्तम् । लिखितमिदं गुप्तचरसेन शकाब्दाः १७४९ ॥

विषयः । सङ्कल्पादिनिरूपणम् । मङ्गलासादिनिरूपणम् । अर्थवाद-निषेध-पर्युदासादि-निरूपणम् । जन्मतिथ्यादिव्यवस्था । प्रतिपदादितिथिव्यवस्था । दुर्गोत्सवव्यवस्थादिः । महा-ज्येष्ठादिनिरूपणम् । अर्द्धोदयादिनिरूपणम् । सुवर्णदानविधिसङ्क्षेपस्त्यादिकथनम् ।

No. 89. तिथ्यादिविधिसंग्रहः. By रघूत्तमसर्कशिरोमणिः. Substance, country-made paper, 17×8 inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Extent, 750 ślokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Bidgā, Bikramapura, District Dhākā. Paṇḍita Ānandacandra Bidyā-lankāra, Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
भवाब्धिपङ्के च निमग्नकानरा
भवन्ति यत्पादयुगं पुरहिषः ।
रघूत्तमसर्कशिरोमणिर्नमः
तनोति तिथ्यादिविधेयं संग्रहम् ॥ इत्यादि ।
तत्र प्राप्तायवहितोत्तरत्नविशिष्टविधेयभाषादेव विशिष्टनित्यलाभावात् ।
इति संक्षेपः ।
शिशुशिशिष्यपादद्वन्द्व + + प्रबालाद्
यदिह रघुकुलं नेति तत्पादयुगम् । (?)

निरवधि हृदि धृत्वा प्राप्नुयात् वाक्पतित्वं
भुवि वपुरवसाने यद्भवेत् किन्त्वकथ्यम् ॥ * ॥

Colophon. इति तिथ्यादिविधिसंपन्नः सम्पूर्णः ॥ * ॥

विषयः । तिथिस्वरूपादिनिरूपणमुखेन तिथ्यादिव्यवस्था ।

No. 90 तौत्साकल्पः. Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 81. Lines, 8 on a page. Extent, 2,700 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roail, District Dhākā. Babu Yogendranātha Rāya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

चितिरूपेण या कृतकमेतद्ब्रूयाय स्थिता जगत् ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै त्रिभूर्भुवः ॥
प्राप्ते मुहुर्मे उत्थाय परिधायाम्भुजान्तरम् ।
उपवीतसमाकारमुत्तरीयं विष्टृत्य च ॥
प्रलास्य नेत्रे आचम्य मूलाधारे त्रिकोणके ।
मुखाद्वतप्रक्षुद्धारां ध्यात्वा शोधेन बोधयेत् ॥ इत्यादि ।

End. कूर्मप्रवृत्तं कुर्यात् दक्षिणस्य च पृष्ठकम् ।
एवं बद्धा कूर्ममुद्रां सर्वसिद्धिं प्रयच्छति ॥
संसृष्टा अङ्गुलीः संख्याः (अतःपरं खण्डितम्)

Colophon. शके वर्षेऽश्विनिर्जितेतिथिधरणीमे तु चन्द्रप्रतापि-
श्रीराधामोहनस्य द्विजमणिधरणीभर्तुरानन्दमूर्तेः ।
संसारपापपाथोनिधिपतितजनोत्तारतारापदेच्छो-
तौत्साकल्पः सुस्तिप्रस्तिभुवनजननीतारिणीधोप्रकाशः ॥

विषयः । १ मे पटले,—प्रातःकृत्यादिकथनम् । जपपूजादिविधिः । यन्त्रादिकथनम्
आसनशुद्धादिविधिः । मातृकाध्यानादिः । ध्यानविध्यादिः । न्यासादिनिरूपणम् । एक-
जटापूजाविधिस्तत्प्रयोगादिश्च । २ ये पटले,—पूजोपचारादिनिरूपणम् । मन्त्राभिषेकादि-
निरूपणम् । ३ ये पटले,—नित्यासाधकस्तवादिः । ४ र्थे पटले,—पुरश्चरणस्थानादिनिरू-
पणम् । ५ मे पटले मायास्तोत्रादिः । मुद्रादिनिरूपणम् । अतःपरं खण्डितम् ।

No. 91. तीर्थतत्त्वम् . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 32. Lines, 7 on a page. Extent, 625 lokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Mānapāsā, District Barisāla. Paṇḍita Mathurānātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगतामीश्वरं हरिम् ।

स्मृतितत्त्वे तीर्थतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End. कलौ तु सर्व्वतीर्थाणि खं खं वीर्य्यं खभावतः ।

गङ्गायां प्रतिमुद्यन्ति सा तु देवी न कुवचित् ॥

अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । तीर्थयात्राविधिः । गयापद्धतिकथनम् । प्रयागमाहात्म्यकथनम् । मथुरा-
माहात्म्यकथनम् । खानगुह्यादिकथनम् । गङ्गामाहात्म्यं खण्डितम् । अतःपरं नास्ति ।

No. 92. त्रिपुरासारतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent, 280 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roail, District Phākā. Babu Yogīndramohana Rāya, Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । पार्व्वत्युवाच ।

त्रिपुरेश महाभाग कुलाचारप्रबोधक ।

सारं त्रीणिपुरेशान्याः कथयस्व मयि प्रभो ।

सप्तलक्षसं विद्याः कथितास्तन्त्रभेदतः ।

तेषु सारतरा का वा का वा शीघ्रफलप्रदा ॥ इत्यादि ।

End. अन्तर्यामिन् देवि बहिर्यामिं न चाचरेत् ।

अन्तर्यामिं हि चरिते बहिर्यामिं प्रवर्त्तते ।

देवताशापमाप्नोति न च देवी प्रसीदति ॥ * ॥

Colophon. इति त्रीसारतन्त्रे दशमः पटलः सम्पूर्णोऽयं तन्त्रः (?) ॥ श्रीदुर्गा ॥

विषयः । १ मे पटले, — भक्तिविधानादिकथनम् । २ ये पटले, — दशविद्यादिकथनम् ।
३ ये पटले, — महासन्त्रविवरणम् । ४ र्थे पटले, — सन्त्रार्थादिकथनम् । ५ मे पटले, — पूजा-
विध्यादिः । ६ छे पटले, — गुह्यसन्त्रगोपनविध्यादिः । ७ मे पटले, — योगोद्दयकथनम् । ८ मे
पटले, — पूजाक्रमादिकथनम् । ९ मे पटले, — षट्कर्मासाधनप्रकरणम् । १० मे पटले, — अन्त-
र्यामादिकथनमेति ।

No 93. चोटकदीपिका . By सच्चिदानन्दयोगी . Substance, country-made paper, 11×7 inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ विश्वसन्निधि बलतः स्फुरदखिलसकलमसा
परिनिर्मितविपुलस्वरपिहितसकलमहिमा ।
व्यवहारिकवपुषा विधिवचनदिकविवयो
मम मानसनिष्ठयोऽखितां जगदखिलम् ॥ इत्यादि ।

End.

नियन्तारं सच्चसमीर्षेत्यादिभुतिसिद्धं विष्णुं सुसुन्दरं नमामीत्यर्थः ॥

Colophon.

इति श्रीपूज्यपादयोगीन्द्रशिष्येण सच्चिदानन्दयोगिना विरचिता तत्त्वदीपिका
चोटकदीपिका समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । भुतिसारसमुद्धरणव्याख्यानम् ।

No. 94. दत्तात्रेयसहस्रनाम (ब्रह्माण्डपुराणीयम्) . Substance, foolscap paper, 6×4 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1936. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । दत्तात्रेयसहस्रनामप्रारम्भः ।

कृत उवाच ।

पुण्ये भागीरथीतीरे तपस्वनां परमपम् ।
समत्कुमारं ब्रह्मर्षिं ज्ञानयोगपरायणम् ।
सर्व्वे समेत्य मुनयः पप्रक्षुर्मुनिपुङ्गवम् ॥

कथय जगुः ।

कथ्यतां भो मुनिश्रेष्ठ भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥

समत्कुमार उवाच ।

प्रब्रूय परमानन्दमादिदेवं जगत्पतिम् ।
दत्तात्रेयं महात्मानं सत्यविज्ञानभास्करम् ॥ इत्यादि ।

End.

य इदं पठते नित्यं पाठयेद्वा समाहितः ।

सर्व्वान् कामानवाप्नोति दत्तात्रेयप्रसादतः ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे ब्रह्मसामने समत्कुमारब्रह्मर्षिसम्वादे दत्तात्रेयसहस्र-
नाम सम्पूर्णम् ॥ श्रीलक्ष्मणाय नमः । सम्बत् १८११ ।

विषयः । दत्तात्रेयस्य भगवतः सहस्रनामकथनम् ॥

No. 95. दत्तात्रेयसहस्रनामस्तोत्रम् . Substance, foolscap paper, 6×4 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent, 189 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुदत्तात्रेयाय नमः ।

श्रीपार्ष्वत्युवाच ।

देव शङ्कर सर्वेश भक्तानामभयप्रद ।

विश्वं प्रति शृणु मे शम्भो नराणां हितकारिणीम् ॥

श्रीहंशर उवाच ।

वद प्रिये महाभागे भक्तानुपहृत्कारिणि ।

श्रीपार्ष्वत्युवाच ।

देवदेवस्य दत्तस्य हृदयं ब्रूहि मे प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. महदारभ्य भुवि जेष्ठः प्रसिद्धश्चाभवद्भूतिः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं ब्रह्माव-
स्थायां दत्तात्रेयोपदेशितं सकलपुराणवेदोक्तप्रपञ्चार्यसारवत्सहस्रनामस्तोत्रं
सम्पूर्णम् ॥ स्त्रिं माथुरासेष ।

विषयः । दत्तात्रेयस्य भगवतः सहस्रनामस्तोत्रकथनम् ॥

No. 96. दत्तात्रेयहृदयस्तोत्रम् . Substance, foolscap paper, 6×4 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 42 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1936. Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।

कदाचिच्छङ्कराचार्यश्चिन्तयित्वा दिवाकरम् ।

किं साधितं मया लोके पूजया चैव वन्दनैः ॥

- बहुकाले गते तस्य दत्तात्रेयो महासुनिः ।
 स्वप्ने प्रदर्शयामास स्वर्ग्यरूपमनुत्तमम् ॥ इत्यादि ।
- End.** गुणभक्ताय दत्तव्यमन्यथा न प्रकाशयेत् ।
 तव देवाय कथितं भक्तिं ज्ञात्वा मया शुभे ॥
 दत्तात्रेयस्य हर्षया स भवेद्दीर्घमायुः (?)
- Colophon.** श्रीचन्द्रयामले श्रीशिवपार्ष्णीसम्वादे दत्तहृदयस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥
- विषयः ।** दत्तात्रेयस्य भगवतो हृदयाकुस्तोत्रकथनम् ।

No. 97. दानसागरविधिः . Substance, palm-leaf, 14×1½ inches. Folia, 14. Lines, 3 on a page. Extent, 350 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Vahara, Paṇḍita Tārīṇicarāṇa Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ दानसागरविधिः । दानकौमुदीये । तत्र दान-
 क्रममाह व्यासः । भूदौपात्रमित्यादि ।

End. ताम्बूल-विचित्रोपानद्व्युगल-विचित्रध्वजेन गात्रसार्जनीयस्य । विविच-
 दार्ष्टान्साय नमः । इत्यादि वाक्यम् ॥

विषयः । दानसागरप्रयोगादितिरूपणम् ।

No. 98. दायतत्त्वव्याख्या . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 350 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1739. Place of deposit, District Barisāl Mānapāsā, Paṇḍita Mathurānātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । तत्त्वं स्वाययप्रतिपादकसम्बन्धेन तादृशस्मृतिव्य-
 साधारणरूपं दायतत्त्वमिति यावत् । ... निबध्यन्ते इत्यस्य क्रियन्ते
 इत्यर्थकत्वे पिबहृतविभागस्य इत्यन्यापत्तिसामग्रीसंज्ञे आत्मन्येव निश्चय-
 सञ्भावः ॥ इत्यादि ।

End. दायभागकारोऽपि अस्य पुनरेव विषयो यत्र एकस्य भ्रातुरल्पसंख्याकाः पुत्राः
 अपरस्य चाल्पसंख्याकास्तत्र पिबतो भागकल्पना इत्याह ॥ * ॥

Colophon. इति दायतल्लयाख्या समाप्ता ॥ शकाब्दाः १०१६ ॥

विषयः । रघुनन्दनकृतस्य दायतल्लस्य व्याख्यानम् ।

No. 99. दुर्गार्चाकालनिष्कर्षः. By मधुसूदनवाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरवे ।

नत्वा दुर्गां महाभागां सारदर्शां कृषामयीम् ।

तदर्चाकालनिष्कर्षं करोति मधुसूदनः ॥ इत्यादि ।

End. यजमानस्य चित्ताय पूजां कुर्यात् । महागुरुनिपाते तन्न कुर्यात् इत्यस्य विस्तरेण ॥

Colophon. इति श्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचितो दुर्गार्चाकालनिष्कर्षः समाप्तः ॥ * ॥
ॐ गुरुः ।

विषयः । दुर्गापूजाव्यवस्थादिनिरूपणम् ।

No. 100. दुर्गार्चाकौमुदी वा दुर्गार्चापद्धतिः. By परमानन्दवेदान्तवाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Extent, 600 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कालिकापुराणोक्तदुर्गापूजाविधिर्लिख्यते ॥ अष्टादशभुजापक्षे कृष्णमययां विस्ववृक्षे देव्या बोधनं षोडशभुजापक्षे कृष्णचतुर्दश्यां बोधनम् ॥ इत्यादि ।

End. नवम्यां दक्षिणादानमुचितं विसर्जनस्य पूजाश्रितादिति साङ्गपूजानन्तरमेवोचित्यात् । विद्यापतिरप्येवं । ततो जलश्रीङ्गां कृत्वा मङ्गलमाचरेत् ।
श्रीगोविन्दपदद्वन्द्वनन्दनानन्दनाम्ना ।
दुर्गार्चाकौमुदी अथ परमानन्दशर्मा ॥

Colophon. इति श्रीमद्वामदेवोपाध्यायवेदान्तवाचस्पतिभट्टाचार्यकृता कालिकापूराणीय-
दुर्गार्चापद्धतिः समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । कालिकापूराणीयदुर्गापूजाविधिसूत्रप्रयोगश्च ।

No. 101. दुर्गार्चासुकरः . By कालीचरणः . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 600 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning. ॐ तत्सत् । अथ दुर्गार्चासुकरः ।

प्रणम्य दुर्गाचरणं मुचेता

करोति कालीचरणोऽतिभक्तिः ।

तदीय-दुर्गानवमी-दिनार्चन-

व्यवस्थितेर्निर्णयसुप्तम् स्फुटम् ॥

. अथ कार्तिकशुक्लनवम्यां दुर्गापूजासाध कामाख्यातन्त्रे । इत्यादि ।

End. सदाशिवं पूजयित्वा अन्नपूर्णां प्रपूजयेत् ।

तत आकङ्क्षन्ति इति मन्त्रेण तदितरसूत्रमन्त्रेण वा होमं कृत्वा शक्त्येदष्टो-
त्तरशतप्रदक्षिणप्रणामं कृत्वा दक्षिणां दद्यात् ॥

विषयः । अथ सप्तद्वयमस्ति । प्रथमखण्डो दुर्गार्चासुकरस्तत्र जगद्धात्रीपूजाकालादि-
निरूपणम् । तत्पूजाप्रयोगश्च ॥ द्वितीयखण्डे कालिकार्चासुकरस्तत्र कालिपूजाकालादिनिरू-
पणम् । अन्नपूर्णापूजादिनिरूपणश्च ॥

No. 102. दुर्गापञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 98. Lines, 5 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वतन्त्रज्ञ साधकानां जयावह ।

यत् पुरा सूचितं देवि दुर्गापञ्चाङ्गसुप्तम् ॥

तद्वच्च कृपया ब्रूहि यद्यस्ति मयि ते दया ॥ इत्यादि ।

End.

कीभैरव उवाच ।

इदं रहस्यं परमं दुर्गासम्बन्धमुत्तमम् ।

Colophon.

इति कीवप्रयामलतन्त्रे देवीरहस्ये दुर्गास्तोत्रं पञ्चाशत्पदकः ॥ दुर्गापञ्चाङ्गं समाप्तम् ॥

विषयः । १ मे पटले, — दुर्गापूजाविधिः । ९ ये पटले, — दुर्गापूजापद्धतिविरूपणम् ।
१ ये पटले, — दुर्गायाः सहस्रनामकथनम् । ४ र्ये पटले, — दुर्गाकवचम् । ५ मे पटले, —
दुर्गायाः स्तोत्रम् ॥

No. 103. देवतावाटरहस्यम् . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 3. Lines, 3 on a page. Extent, 38 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mollāigrāma, District 24-Parganas, Paṇḍita Gopālacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । देवतावाचक इन्द्रादिपदानामिन्द्राय स्वाहा इत्यादि
मन्त्रात्मकचेतन एव शक्तिः ॥ इत्यादि ।

End.

शक्तिसम्बन्धेन मन्त्रपदवत्त्वस्यैव मन्त्ररूपत्वादिति ।

Colophon.

इति देवतावाटरहस्यम् ॥ * ॥ -

विषयः । देवताशब्दविचारः ॥

No. 104. देवीमाहात्म्यव्याख्या . By गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 3,000 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Boāil grāma, Babu Yogīndracandra Rāya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायैः ।

यत्पादपद्मनिशं परिवन्द्य भक्त्या
योगीन्द्रहृन्दपरिवन्द्यपदो जरोऽभूत् ।
तस्याः सुतेर्दृष्टिरियं प्रकाश्यते
गोविन्दरामेण विपश्चितां मुदे ॥ इत्यादि ।

End. स्वर्यात् जन्म उत्पत्तिं समासाद्य प्राप्य सावर्णिर्मेनुर्भविता । स्त्रीकमेकं
वारद्वयं केचित् पठन्ति तदिहाप्रमाणं वचनाभावात् प्राचीनव्यवहारा-
भावाच्च ॥ इति देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥
नागाग्निरेतोनयनारिष्वयी १६१८
गते शकान्दे गिरिजापदाब्जम् ।
गोविन्दरामेण सदा प्रणम्य ।
व्यकाशि चण्डीस्तुतिस्तिकेयम् ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता चण्डीस्तुतिव्याख्या
समाप्ता ॥ * ॥ श्रीरामः ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणीय-देवीमाहात्म्यव्याख्या ।

No. 105. देवीमाहात्म्यटीका. (तात्पर्यकौमुदीनाम्नी) By रघुनाथचक्रवर्ती .
Substance, country-made paper, 17×1½ inches. Folia, 102. Lines, 3
on a page. Extent, 1,400 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1682.
Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Bahar, Paṇḍita Tārinīcarāṇa
Bidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।) देवी
भगवती आद्या शक्तिः । यदनुपजात् सर्वेषां सर्वकर्मासु शक्त्यधिक्यम् ॥
इत्यादि ।

End. एवमप्रकारेण सूरयः देव्या वरं लब्ध्वा क्षत्रियवर्धनः क्षत्रियश्रेष्ठः स्वर्यात् जन्म-
समासाद्य संप्राप्य सावर्णिर्मेनुर्भविता सावर्णिर्भवितामनुरिति पुनरावृत्तिः
समाप्तिं द्योतयति ।

Colophon. इति वैशाखस्य चतुर्विंशतिदिवसे शनिवारे कृष्णपक्षीयष्टमीयायां तिथौ
दिवाप्रहरद्वयगते श्रीरघुनाथचक्रवर्तिज्ज्ञायां तात्पर्यकौमुद्यां देवीमाहात्म्य-
व्याख्यानं समाप्तम् ॥ * ॥ शुभमस्तु शकान्दाः १६८२ ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणीय-देवीमाहात्म्यव्याख्या ।

No. 106. देवीरहस्यम् . Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 120 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

राजीवाय ।

भगवन्भवतारा मे चण्डिकाया स्वयोदिता ।

एतेषां प्रकृतिं प्रकृन् प्रधानं वक्तुमर्हसि ॥

ऋषिपुत्राय ।

इदं रहस्यं परममनाख्येयं प्रवक्षते ।

भक्तोसीति न मे किञ्चित् तवावाच्यं नराधिप ॥ इत्यादि ।

End.

आख्यानं दिव्यसूक्तीनामभीष्टफलदायकम् ।

तस्मात् सर्वप्रयत्नेन देवीं जप मिरन्तरम् ॥

सप्तजन्मार्जितेर्देवैर्मन्त्राद्यत्याश्रितैरपि ।

पाठमात्रेण मन्त्राणां सुच्यते सर्वकिल्बिषैः ॥

देव्या ध्यानं मयाख्यानं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सर्वकामफलप्रदम् ॥

Colophon.

इति श्रीवैद्यनिकरहस्यं तन्त्रोक्तं समाप्तम् । शुभम् ।

विषयः । चण्डिकापूजाविधानम् । पूजाकरणे फलान्तिशय्यकथनम् ॥

No. 107. दैवकीनन्दनम् . (ज्योतिर्गन्धः खण्डितः) By दैवकीनन्दनः ; Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Kāliganja grāma Dakṣiṇābhāga, Paṇḍita Rakṣākara Nyāyapañcānana. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीदैवकीनन्दनसादिभूतं,

प्रणम्य विश्वेश्वरभोषवन्द्यं ।

विधीयते दैवकीनन्दनाख्यं,

दैवज्ञमोदाय चिताय शास्त्रम् ॥

आदौ भास्करमीश्वरं ... .. साक्षात् सुराणां वरं

विश्वेश्वरं विश्वगतं ... .. ।

नानाशास्त्रमुपास्य भास्करमतच्छालोक्य वाराहकं,

ज्योतिःशास्त्रमकल्पयन्नवमिदं श्रीदेवकीनन्दनः ॥

बुधानाञ्च पिबुद्धीणां बोधाय विबुधोपमं ।

विदधाति मन्त्राबुद्धिदैवज्ञद्रुतबुद्धये ॥

यद्यस्ति वाङ्मना भट्टति प्रवेष्टुं,

ज्योतिःक्रियायामिह दत्तचित्तं ।

न ज्योतिषे नास्ति विना जगत्यां,

क्रिया हि काचित्पदिदं रक्षीहम् ॥ (?)

अथ नक्षत्राणि । अश्विनी भरणी ज्येष्ठा रोहिणी मृगशिरा ... ..

... .. एषामधिष्ठात्री देवता यथा । अश्वि-यम-दहन-कमलज-

शशि-शुक्लभूत ... .. ततो राशिनाम ।

मेघद्वयमिथुनकर्कटसिंहकन्यातुलाविष्णुधनुर्मकरकुम्भमीनाः ।

अथ योगाः ।

विष्णुधनुः प्रीतिरायुष्यान् सौभाग्यः शोभनस्तथा ।

अतिगण्डः सुकर्म च धृतिः शुक्लस्तथैव च ॥

गण्डो हृदिर्भुवश्चैव व्याघातो चर्षणस्तथा ।

वज्रश्चाष्टमं व्यतीपातो वरीयान् परिघः शिवः ॥

साध्यः सिद्धः शुभः शक्रो ब्रह्म इन्द्रश्च वैधृतिः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ नक्षत्रगुणः । प्रियभूषणः शुभदः दक्षोऽश्विन्यां ॥ १ ॥ ... ..

... ..

धनी मधुरवाक् प्रजावान् स्त्रीजितो धार्मिकः सुखी जितशत्रुस्त्वहि-

ब्रह्मे ॥ १६ ॥ पूर्णाङ्गः सुभगः शूरः शुचिर्वज्रवाक् पौष्णे ॥ १७ ॥ * ॥

Colophon.

इति माण्डव्ये देवकीनन्दने तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥ * ॥

मीने प्राप्ते रवेरंघ्रे चन्द्रमाने शनेर्दिने ।

समाप्ता पुस्तिका चैवा श्रीरामसुन्दरशर्माणा ॥

विषयः । मङ्गलाचरणम् । नक्षत्रकथनम् । नक्षत्राधिष्ठातृदेवताकथनम् । राशि-
कथनम् । योगकथनम् । करणकथनम् । वारकथनम् । रव्यादिवाराणां गुणकथनम् । गोच-
रादिपञ्चाणां गुणदोषकथनम् । एते विषयाः प्रथमाध्याये वर्तन्ते । द्वितीयाध्याये तावत्,—

दशक्रमकथनम् दशाफलकथनम् । पञ्चस्थितिकथनम् । षडष्टककथनम् । प्रीतिद्वादश-
कथनम् । विवाहे कन्याया गोचरादिष्वफलकथनम् विवाहे भासदोषकथनम् । राशीनां
जातिकथनम् । वर्णनिर्णयश्च । तृतीयाध्याये तु,— गणकथनम् । नवान्नभक्षणविधिः । मूतम-
पूपभक्षणविधिः । गर्भधारणक्रमेण जन्मप्रकरणम् । श्लेष्मकथनम् । बालनिष्क्रमणम् । अन्न-
प्राशनम् । शूङ्गाकरणम् । कर्णवेधः । विद्यारम्भः । उपनयनम् । वस्त्रास्त्राङ्गारधारणम् । देव-
प्रतिष्ठाकथनम् । द्रविणाधाननिषेधः । कूपकथनम् । अक्षयणीयकथनम् । यात्राप्रकरणम् ।
वास्तुलक्षणम् । गृहारम्भः । नववध्वागमनम् । रोगविमुक्तिज्ञानम् । राशीनां गुणकथनम् ।
नक्षत्राणां गुणकथनमेति ।

No. 108. धातुगणः . By भौमसेनाचार्यः . Substance, palm-leaf,
14×1½ inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 300 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Rājasāhi
Baidyabelghariyā, Babu Çaçibhūṣaṇa Çakravartti. Appearance, old.
Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

सूत्राणि धातवः शब्दा वेदशास्त्रप्रयोगिनः ।

व्याहृता मुनिना येन तस्मै पाणिनये नमः ॥ .

भू सत्त्वायाम् । इत्यादि ।

End.

आदौ च एवं ।

वृद्धाविति वृद्धिशब्दः मध्येऽपि दृढुस्त्रिगति ।

वृद्धेरिति वृद्धिशब्दः एवञ्च मङ्गलं शास्त्रम् ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीआचार्यभौमसेनेन प्रणीतो धातुगणः समाप्तः ॥*॥ नमो गणपतये ॥*॥

विषयः । धातुवर्णनरूपम् ।

No. 109. धातुप्रबोधः . By कालिदासचक्रवर्ती . Substance, country-
made paper, 13×3 inches. Folia, 55. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200
ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā,
Vikramapura, Vidgā, Paṇḍita Īcānacandra Smṛtipaṇcānana. Appearance,
tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 संसारध्वान्तविध्वंसि चतुर्वर्गप्रदं त्वणाम् ।
 ईडे ऋक्पदाभोजमात्मनः कामसिद्धये ॥
 श्रीर-श्रीरामगोविन्दचक्रवर्त्तिमहोजसः ।
 जितस्त्रियशःकर्त्तरादेशात् कृतनिश्चयः ।
 वाचस्पतिप्रतिमभूसुरकामदेव -
 वाचस्पतेस्तनयसद्गनि सद्गिविष्टः ।
 धातुप्रबोधमसुमन् शिशुप्रियार्थं
 संक्षेपतः प्रकुर्वते द्विजकालिदासः ॥
 धातवो द्विविधाः प्रोक्ता सकर्माकर्म्मभेदतः ॥

End.

प्रायशो मोक्षन्ते न प्रदर्शन्ते ते च यथाविधानं ज्ञास्यन्त ॥

Colophon.

इति कालिदासचक्रवर्त्तिकृतः-धातुप्रबोधे पञ्चमपरिच्छेदः ॥ * ॥

विषयः । धातुप्रबोधेनिरूपणमुख्येन तद्रूपादिकथनम् ।

No. 110. धान्याचलादिदानतत्त्वं . Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 21. Lines, 5 on a page. Extent, 400 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mānabhūma Post Office, Raghunāthapura, Nerogrāma, Paṇḍita Veṅkaṭa Varadācāryya Gosvāmī. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

प्रथम्य जगतामीशं ज्ञानकाशप्रदं शिष्यम् ।
 धान्याचलादिदानेषु तत्त्वं वक्ष्यामि यत्नतः ।
 तदाह मातृपुराणम् ।
 महादेवं प्रति देवर्षिप्रश्नः ।
 भगवन् श्रोतुमिच्छामि दानमाहात्म्यमुत्तमम् ।
 यदक्षयं परे लोके देवर्षिगणपूजिते ॥ इत्यादि ।

End.

अथ दानपूर्वोत्तरदिने निवेदनोपवाससङ्कल्पवाक्ययोः परदिने च दान-
 सङ्कल्पपुण्याहादिवाचनवरणवाक्येषु धान्याचलपदस्थाने शर्कराचलनिवेशात्
 वाक्यं कुर्यात् सस्यहादिप्रस्थापनप्राज्ञाष्टपञ्चापनञ्च कर्म्म धान्याचलपत्र-
 नेव कर्त्तव्यम् ॥ * ॥

Colophon. इति शर्कराचलदानम् ॥ * ॥ इति धान्याचलादिप्रमाणप्रयोगौ ॥
श्रीगुरवे नमः ॥

विषयः । धान्याचलादिदानविधिसूत्रप्रयोगादिषु ।

No. 111. नरजन्मलक्षणम् . By विद्यार्णवः . Substance, palm-leaf, 18×2 inches. Folia, 106. Lines, 4 on a page. Extent, 900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Lohajanga Post Office, grāma Ākiyādhala, Paṇḍita Kācīnātha Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीगुरवे ।

नन्वा सूर्यपदद्वन्द्वं गुणं विभुयनेश्वरम् ।
यस्यै विद्यार्णवः श्रीमान् नराणां जन्मलक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End.

... ..
... .. ।
आयुः श्रियं ददतु यस्य नरस्य कोष्ठौ
शास्त्रं विचार्य गणयामि गुरोः प्रसादात् ॥

Colophon. (खण्डितत्वात् शेषो नास्ति) ।

विषयः । कोष्ठौगणनकरणादिनियमः ।

No. 112. नर्मदामाहात्यम् . (स्कन्दपुराणीय-रेवाखण्डान्तर्गतम्) Substance, country-made paper, 11×7 inches. Folia, 424. Lines, 9 on a page. Extent, 5,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1938. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीनर्मदायै नमः ।

मार्कण्डेय उवाच ।

पुराणानाञ्च सर्वेषां प्रारम्भे व्यासपूजनम् ।
हिरण्यकर्णसुभ्राभ्यां करसुभ्रादिसंयुतम् ॥
वस्त्राणि पञ्च देयानि वज्रसूत्रानि भक्तितः ।
तदन्ते च तथा देया दक्षिणा पुष्कला चप ॥

। शुभित्तिर उवाच ।

त्यक्त्वा चोत्तरदिग्भागं देवभूमिं मनोहराम् ।
गङ्गां त्रिपथगा देवी यमुना च सरस्वती ॥
गङ्गाद्वारं हिमस्थानं कुन्दाचे ब्रह्मयोगिकम् ।
उग्रं कण्ठरुद्धैव केदारं भैरवं तथा ॥
निमिषञ्च गयातीर्थं कुरुक्षेत्रञ्च पुष्करम् ।
वाराणसीप्रयागञ्च गङ्गासागरसङ्गमम् ॥
कालभ्रतरक्षार्थतीर्थं प्रभासं शशिभूषणम् ।
पुष्पान्वेतानि तीर्थानि त्यक्त्वा चेवापि सुव्रत ॥
सेव्यते केन कार्येण नर्मदैव महानदी ।

मार्कण्डेय उवाच ।

शृणु राजन् महाबाहो ब्राह्मणैर्धातभिः सह ।
तत्तेऽहं कथयिष्यामि पुराणं स्कन्दकीर्तितम् । इत्यादि ।

End.

कारणं सर्वभूतेषु नर्मदाख्यानुचिन्तनम् ।
इदं ज्ञानमिदं ध्यानं शेषं कर्मात्मबन्धनम् ॥
यज्जपाच्छ्रवणादेव पुनर्जन्म न विद्यते ।

Colophon.

हरिः ॐ तत्सदिति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे नर्मदामाहात्म्ये रेवाखण्डकल्प-
कल्पान्तविवरणं नामाध्यायः ॥ ७५ ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्टं मादृशं लिखितं मया ।
यदि श्रद्धमश्रद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥
शुभमस्तु श्रीऽकारेश्वरनर्मदोत्तरतटे लेखक केशवजीषी महाराजाधिरा-
जजी तस्य पठनार्थं शुभम् । सम्वत् १८२८ ॥

विषयः । इति स्कन्दपुराणे रेवाखण्डे नर्मदामाहात्म्ये आदिकल्पे देव-ऋषिसम्पादे प्रथमो-
ध्यायः । इति स्क० पु० नर्मदावतारो नाम १ अः । इति स्क० पु० नर्मदावतारो नाम १ अः ।
इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये ४ अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये ५ अः । इति स्क० पु०
नर्मदामाहात्म्ये ६ अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये मनुयको (?) नाम ७ अः । इति स्क०
नर्मदामाहात्म्ये सोमनाथयात्राविधिर्नाम ८ अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये सोम-
नाथतीर्थवर्षर्चनं नाम ९ अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये योगतीर्थादिमाहात्म्यं नाम
१० अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये गाङ्गोत्तरतीर्थवर्षर्चनं नाम ११ अः । इति स्क० पु०
नर्मदामाहात्म्ये मन्त्रोत्तरतीर्थवर्षर्चनं नाम १२ अः । इति स्क० पु० नर्मदामाहात्म्ये कुरुक्षेत्रवर्षर्चनं

नाम १३ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते पुरसिद्धेश्वरादिस्त्रिंशद्वर्णनं नाम १४ अः । इति
 स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते निषादशिवलोकप्राप्तिर्नाम १५ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते
 नामेश्वरतीर्थवर्णनं नाम १६ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते जनकयज्ञो नाम १७ अः ।
 इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते सप्तसारस्वततीर्थकीर्तनं नाम १८ अः । इति स्क० पु० नर्मदा-
 साक्षात्ते १९ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते २० अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते
 कुन्दासङ्गमो नाम २१ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते २२ अः । इति स्क० पु० नर्मदा-
 साक्षात्ते दृढकुल्यामधुकुल्यासाक्षात्ते २३ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते कुन्दासङ्गमो नाम
 २४ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते माहेश्वरपुराणानुकीर्तनं नाम २५ अः । इति स्क० पु०
 नर्मदासाक्षात्ते मण्डलेश्वरकीर्तनं नाम २६ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते गर्भेश्वरतीर्थ-
 वर्णनं नाम २७ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते मौरीखण्डाख्यानं नाम २८ अः । इति
 स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते २९ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते वाणासुरवरप्रदानो नाम
 ३० अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते क्षिरण्णबाहुवरप्रदानो नाम ३१ अः । इति स्क० पु०
 नर्मदासाक्षात्ते पद्मस्त्रिंशद्वर्णनं दीक्षादिद्विषीक्षणं नाम ३२ अः । इति स्क० पु० नर्मदा-
 साक्षात्ते ब्राह्मणभार्यासहस्रगोरोक्षणं सप्ततीर्थवर्णनं सुवर्णपुरस्कारमोक्षणं नाम ३३ अः ।
 इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते हिमांशुरक्षणार्थं पातालेश्वरवर्णनं नाम ३४ अः । इति स्क०
 पु० नर्मदासाक्षात्ते मात्स्यतीर्थवर्णनं इन्द्रयुग्नवरप्रदानो नाम ३५ अः । इति स्क० पु०
 नर्मदासाक्षात्ते वैद्युत्पर्वतवर्णनं नाम ३६ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते कपिला-
 सङ्गमे वसुधाम(?)वरप्रदानो नाम ३७ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते विश्वत्रयाख्यानं
 नाम ३८ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते ३९ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते
 विमलेश्वरकीर्तनं वधुभारद्वाजादिष्टषोषां सामुपचं व्याघ्रेश्वरवर्णनं नाम ४० अः । इति स्क०
 पु० नर्मदासाक्षात्ते पर्वतसूत्रवेष्टनमहिमा नाम ४१ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते
 कावेरीसङ्गमो नाम ४२ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते ध्वजाविमलारोपणविधिखण्ड-
 वेगास्त्रगोपीपानपद्धतिर्नाम ४३ अः । इति स्क० पु० ररणीसङ्गममहिमाकथने निमिनाम
 राजर्षिमोक्षणं नाम ४४ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते ररणीसङ्गमे सूर्यसेनवरप्रदानो
 नाम ४५ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते ररणीमहिमा ब्रह्मदुर्वासीवरप्रदानो नाम
 ४६ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते भरतवरप्रदानो नाम ४७ अः । इति स्क० पु०
 नर्मदासाक्षात्ते भृगुसाक्षात्तं नाम ४८ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते ४९ अः । इति
 स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते कपिलासङ्गमो नाम ५० अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते
 कुवल्यासहस्रगोरोक्षणं नाम ५१ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते नरकवर्णनं नाम ५२ अः ।
 इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते नरकाख्या नाम ५३ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाक्षात्ते

कूर्मगतिशक्ते (?) नाम ५४ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाहाय्ये राजविंशशाङ्कचरित्रचन्द्र-
प्रदानो नाम ५५ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाहाय्ये गौरीतीर्थादिकीर्तनं नाम ५६ अः । इति
स्क० पु० नर्मदासाहाय्ये गौरीतीर्थादिकीर्तनं नाम ५७ अः । इति स्क० पु० नर्मदासाहाय्ये
माहलोकादिवर्णनं नाम ५८ अः । इति स्क० पु० न० मा० माहलोकादिवर्णनं नाम ५९ अः ।
इति स्क० पु० न० मा० शिवसहिता नाम ६० अः । इति स्क० पु० न० मा० युवनाथसत्यधर्मयो-
राख्यानं नाम ६१ अः । इति स्क० पु० न० मा० शिष्टादि-ऋषि रत्निदेवसंवादो नाम ६२ अः ।
इति स्क० पु० न० मा० रत्निदेवसंवादो नाम ६३ अः । इति स्क० पु० न० मा० कुजामाहाय्ये
६४ अः । इति स्क० पु० न० मा० कुजामाहाय्ये ६५ अः । इति स्क० पु० न० मा० अगस्त्य-
प्रत्यागमनो नाम ६६ अः । इति स्क० पु० न० मा० अशोकवनिकावर्णने ६७ अः । इति स्क०
पु० न० मा० वागीश्वराख्यानं नाम ६८ अः । इति स्क० पु० न० मा० सप्तसरस्वतीर्यवर्णने
६९ अः । इति स्क० पु० न० मा० वाराहतीर्थवर्णने ७० अः । इति स्क० पु० न० मा० गृह-
तीर्थे यद्रकीर्तने ७१ अः । इति स्क० पु० न० मा० गृहतीर्थमहोदधौवर्णने ७२ अः । इति स्क०
पु० न० मा० कोकिलाख्यान-विष्णुस्तुतिर्नाम ७३ अः । इति स्क० पु० न० मा० रोहिणीतीर्थ-
वर्णनं ७४ अः । इति स्क० पु० न० मा० भृगुतीर्थवर्णनं नाम ७५ अः । इति स्क० पु० न० मा०
रेवासागरसङ्गमे, भुवनेश्वरतीर्थवर्णनं नाम ७६ अः । इति स्क० पु० रेवाखण्डे नर्मदासाहाय्ये
रेवासागरसङ्गमे भुवनेश्वरतीर्थवर्णनं नाम ७७ अः । इति स्कन्दपुराणे रेवाखण्डे नर्मदासाहाय्ये
रेवाखण्डकल्पकल्पान्तविवरणं नाम ७८ अध्यायः । इति सम्पूर्णम् ।

No. 113. नव्यधन्मप्रदीपः . By छपारामः . Substance, country-made
paper, 18 x 4½ inches. Folia, 68. Lines, 11 on a page. Extent, 4,200 ślokas.
Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Medinipura
Post Office Khadāra grāma Kurāna, Paṇḍita Ambikācaraṇa Vidyāsāgara.
Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ कालिकायै नमः ।

शोणाक्षरलिखितसुखेन्दुबिलासलक्ष्मीम्

विधन्मनोहर × × × निशमञ्जनाभः ।

हृत्पुण्डरीकमधितिष्ठति शाश्वतं यो

भट्टायमानचरणोऽखिलधर्मसाक्षी ॥

लोहालकः कवचकुञ्चितपाणिकोपः

स्त्रीताभिरामसितपङ्कजलोचनश्रीः ।

पायादपायबद्धादिह मां विभूत्यै
 गोपीजनाङ्गननिभोऽस्त्रिलक्ष्मणसाक्षी ॥
 चित्ति-जल-शुवि-पवन-द्यो-यजमानेन्द्रकर्मसूक्तिर्जयति ।
 विश्वं परिरभ्य × × नम ईशानेन्दुमौलये तस्मै ॥
 विपुलतमुरतीवनिम्नमाभिः
 पलितशिराः करिविन्दुशोणसूक्तिः ।
 स्मृतिषु नयविदर्धपारदृष्ट्या
 जयति गुहर्जयरामनामधेयः ॥
 जंसाविव पुष्पपक्षौ बिलोकचन्द्रः क्षणचन्द्रः ।
 सीसामयस्ववन्तीतीरचरौ नरपत्नी जयताम् ॥
 तर्कादितन्त्रपरतन्त्रविशुद्धबुद्धि-
 रामन्दकन्दभरतेषु विशारदस्य ।
 नावेतयोर्विषदकीर्तिस्तत्तावितान-
 ष्कायां निषेव्य सुखिनौ सुकवी श्रयाते ॥
 तौ प्रीणयन् हृदयलिताङ्गलि साधुता वा
 (?) समृद्धवामननयो ह्यथ वंशजन्मा ।
 मन्वादिशास्त्रममलीकृतधर्मजातं
 पूर्वोक्तिं व्यवहृतं समुदीरयामि ॥
 वैषद्येन व्यञ्जयन्पूर्णमर्था-
 नम्पारम्भः श्रीकृष्णारामनाम्ना ।
 निर्मोञ्ज्य श्रीकृष्णपादारविन्दे
 श्रुतेनेऽयं नव्यधर्मप्रदीपः ॥
 गौडाः स्मृतौ साम्प्रतमाद्रियक्ते
 प्रायेण नयानुमतान् हि धर्मान् ।
 श्रुतोऽत्र गौडाहत एव धर्म-
 प्रकाशने श्याम्भस पञ्चपातः ॥
 ... ..
 ... .. ।
 विश्वाधारं तं प्रपञ्चादिचेतुं
 कालं वक्ष्याम्यर्थतो भेदतश्च ॥

यद्यप्यखण्डानन्दबोधः परमात्मा सर्ग-स्थिति-लय-लौन-सकलाधारः समात्मनः
शुभाशुभकर्मफलदानप्रतिभूरकः कालोऽखण्डदण्डायमानः सिद्ध एव यथाच ।

विष्णुपुराणम् ।

कालस्वरूपं रूपमद्विष्टोमैवेयं वर्तते ।

विष्णुधर्मोत्तरम् ।

अनादिनिधनः कालो यद्रः सङ्कर्षणः स्मृतः ।

कलनात् सर्वभूतानां स कालः परिकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ ब्राह्मणवधप्रायश्चित्तसुक्ता यस्तैः सह सम्बन्धं कुर्यात् तस्यापि प्रायश्चित्त-
मभिधाय सुसम्बुद्धमिति । तेनाततायिबधे नैतत् सूत्रं पूर्वोक्तनिषेधकम् ।
दोषोऽन्येति सूत्रम् अततायिबधेरित्यत्र दोषप्रतिपादकं गोब्राह्मणान्
ज्ञातः प्रायश्चित्तं कुर्यादिति तु प्रायश्चित्ताङ्गज्ञानप्रतिपादकं गोहेतुकं ज्ञानं
व्यासं प्रतिपादितम् । तथाच व्यासः ।

श्रूयन्ते यानि तीर्थानि त्रिषु लोकेषु विभुसः ।

अभिषेकः समस्तेषां गवां गृह्णीदकस्य च ॥

ब्राह्मणशब्देनाथ विधिवान्वयमपेक्षितं तदेतुकं ज्ञानं यथाविहितमभिमर्ष-
पूर्वकम् । तेन गोहेतुकं ज्ञातो ब्राह्मणहेतुकं ज्ञातश्च प्रायश्चित्ताधिकारी
भवति नत्वाज्ञयनमानयेति वाक्यार्थः ।

Colophon. (अतःपरं खण्डितम्) ।

विषयः । कालनिरूपणम् । धर्माधर्माणामादिकारणकथनम् दशविधसंस्कार-तिथ्यादि-
बौद्धदेहिक-गृहि-ब्राह्म-आकृतिकाचार-दृष्टापूर्तादिसमस्तधर्माणां निरूपणम् । स्वर्गापवर्गदधर्म-
निरूपणम् । राजधर्मानिरूपणम् । धर्माधर्मविवर्तनकथनम् ॥

No. 114. नारायणाक्षरितमाज्ञा By भगवद्गोस्वामी. Substance, country-
made paper, 11 x 4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent, 1,150
çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District
Medinipura Candrakonā Mohanta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance,
tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. नारायणं परं धाम नौमि बोधसुखाप्तये ।

यन्नामाकौन्दयो ज्ञानि सायामीहसमस्त्रिनौम् ॥

प्रातः प्रबुध्य गुहं देवस्य नमस्कृत्य बभ्रुवाङ्गीपदेनोत्थाय स्वस्तिकाद्यासनेनो-
पविश्य ... बभ्रुवन्भ्रान्तं ज्योतिर्मयं देवं ज्ञात्वा ... आवश्यकं निर्वर्त्य
शौचं दन्तधावनं च कृत्वा बृहस्पतेः सुखं प्रसात्वाचम्य मन्त्राभिषेकपूतदेहः
देवनिर्मास्यमपाकृत्य पुष्पादिना अभ्यर्च्य चायात् ॥ इत्यादि ।

End.

अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ।
पञ्चणक्षेऽस्य स्येन्दोर्वी रुचिः पूर्वमुपोषितः ॥
मद्यां समुद्रगामिन्यां नाभिमाने जले क्षिप्तः ।
घासादिमोक्षपर्यन्तं जपेन्मन्त्रं समाहितः ॥
जननरं तदृशां क्रमाद् ज्योमादिकं चरेत् ।
तदन्ते मन्त्रसिद्ध्यर्थं गुहं संपूज्य तोषयेत् ॥
ततश्च मन्त्रसिद्धिः स्यात् देवता च प्रचीदति ।
अथवा देवतारूपं गुहं भक्त्या प्रतोषयेत् ॥
पुरश्चरणचौमोऽपि मन्त्रो सिध्येन्न संशयः ।
एवं साधितमन्त्रस्तु काम्यकर्माण्याचरेदिति ॥

Colophon. इति श्रीभगवद्गोस्वामिकृता नारायणार्चारत्नमाला समाप्ता ॥ शुभमस्तु ॥

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणम् । वासुदेवपूजानिरूपणम् । नारायणबीजादिनिरूपणम् ।
नारायणपूजाविधिः । दशाङ्गाद्युपासनाभेदनिरूपणम् । मन्त्रसिद्धिप्रकारकथनम् । मन्त्रसिद्धौ
पुरश्चरणस्यावश्यकताकीर्तनम् । पुरश्चरणमन्त्रापि मन्त्रसिद्धिर्भविष्यतीति कथनम् ॥

No. 115. नृसिंहपूर्वतापनीयोपनिषद्दीपिका . (षट्चक्रोपनिषद्दीपिकास-
हिता) By नारायणः . Substance, country-made paper, 13×7 inches.
Folia, 33. Lines, 12 on a page. Extent, 500 ślokaś. Character, Nāgara.
Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance,
fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ श्रीगुरुवे नमः ।
ॐ नृसिंहतापनी पूर्वोपनिषदुज्ज्वला ।
अष्टाङ्गानि सप्त चत्वारि चैकं त्रीणि च बीणि च ॥
सशक्तिकः परस्पररोमादिरमन्त इत्युक्तमद्वैतप्रकरणे स च स्वस्तीकृता जगत
तमोति धर्माधर्मौ चान्योन्यप्रतियोगिनावाक्यमानौ राजेव भद्रे विश्वोक्त

यितुं निर्मिमीवे तदधिकारिणश्च समायाकल्पितान्यज्ञानिनो जीवानावि-
ष्करोति तेषु च धर्माधर्मानुसारेणानुग्रहनिप्रदावातनोति तत्र यदा
केचिदधर्माः संहतधर्माधर्मव्यवस्थाभङ्गाय प्रवर्तन्ते तान्निप्रहीतुं स्वयमदेष्टो-
ऽपि देहवान् इवाभाति तदावतीर्ण इत्युच्यते । तेष्व्यवतारा भगवद्दीप्शा-
नुरोधेन चतुर्विधाः गुणवताराः पूर्णवताराः कल्पावताराः अंशवतारा-
श्चति तत्र गुणवतारा यथा चतुर्मुख-त्रिनयन-चतुर्भुजादयः ते श्लोकैकं
गुणप्रधानत्वादगुणावतारा इत्युच्यन्ते पूर्णवतारा यथा नारसिंह-दाशरथि-
देवकीऽपचादयः ते हि गुणसाम्येन सकलभागवतैश्वर्यपूर्णत्वात् पूर्णवतारा
उच्यन्ते । कल्पावतारा यथा नरनारायण-कपिल-व्यासादयः ते श्लोकैक-
कार्यार्थमेकैकमेश्वर्यमाविर्भावयन्तः कल्पावतारा इत्युच्यन्ते । अंशवतारा
यथा कार्त्तिकीर्जुन-नारद-भरत-पाण्डवेयार्जुनप्रभृतयः तेषु ह्यस्ति जीवांशो-
ऽनेन च पारमेस्वरांशः उभयथा (स्वान्तश्चपारम्भार्थाः ?) कार्यदर्शनात् तत्र
पने तत्त्वं वेदानैरुपदेष्टं तद्व्यवस्थाद्वययुक्तं निर्यापारश्च तत्र निर्यापारं
निर्गुणं स्वरूपज्ञानेनापवर्गेदं सत्यापारं सगुणम् स्वानुग्रहेण तेनोभयमपि
ज्ञेयं ध्येयमुपास्येति परमकारणिको वेदः शान्तं रूपमुद्दिश्य सानुग्रहं
रूपदेष्टुं प्रवृत्तः । प्रथमं तावत् सायामाचोपादानं भौतिकं प्रातिभासिके
स्वेषामयं स्वरूपानतिरिक्तं वस्तुतो गन्धर्वनगरीसमभौतरोषितं नारसिंहं
स्वरूपं मन्त्रतोऽर्थतश्च निर्णेतुमारभमाणो जगन्मङ्गलस्य भगवतो भजने प्रत्यु-
त्तिरासार्थमाशीरूपमङ्गलमाचरति ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम इत्यादि ।

End.

तापनीयोक्तस्तु पञ्चाङ्गन्यासपञ्चोऽनेन वा ध्यानेनापि विकल्पयतेऽधिकफलार्थ-
ज्ञात् —

नारायणेन रचिता श्रुतिमाधोपजीविना ।

अस्यष्टपदवाक्यानां षट्चक्रस्य प्रदीपिका ॥

Colophon.

इति षट्चक्रोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

वृत्तिं होतारतापन्यां विंश्यां स्युः खण्डका नव ।

वृत्तरेः परमं रूपं प्रणवेनात्र गीयते ॥

पूर्वतापन्यनुष्टुप् त्रिष्टुप् मापरा उत्तरा प्रणवद्वारा नारसिंहं रूपं निर्णेतु-
मारभ्यते तत्रापि मङ्गलार्थं भद्रमित्यादि शान्तिः शान्तिः शान्तिः पाठः ॥ * ॥

विषयः । वृत्तिं पूर्वतापनीयोपनिषद्ग्राह्यान् । षट्चक्रोपनिषद्ग्राह्यान् च ।

No. 116. नैमिषारण्यमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणीयं) । Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent, 650 çlokas. Character, Nāgarī. Date, Sm. 1908. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः पुरुषोत्तमान् ।

पुरा कृतयुगे चैव ऋषयः शौनकादयः ।

नैमिषारण्यमागत्य तप उग्रं चकार सः ॥ (?)

अयोध्यानगरे रम्ये स्वयम्भुः प्रथिवीपते ।

सरोजवदना भार्या सत्यरूपा पतिव्रता ।

राज्ञा वशिष्ठमाह्वय ऋषीणां सर्वमागता ॥ (?) इत्यादि

End. कृतोपवासो द्वादश्यां ततः पूर्वम् पारणम् ।

चयोदश्यां चतुर्दश्यां पौर्णमास्याञ्च सा वसेत् ॥

सर्वपापविनिर्मुक्ता दिव्यलोकं स गच्छति ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे नैमिषारण्यमाहात्म्ये उमानक्षेत्रसंवादे मिश्रित-
माहात्म्यं पञ्चदशदिनवासः × × × × चोद्गमोऽध्यायः ॥ संवत् १८०८

विषयः । १ अध्याये, उमानक्षेत्रसंवादेन ब्रह्मप्रकृतिनिरूपणम् । २ ये, चक्रतीर्थ-
माहात्म्यादिकथनम् । ३ ये, तीर्थयात्राविध्यादिः । ४ ये, द्वितीयादिप्रवासफलादिकथनम् ।
५ मे, तृतीयादिप्रवासफलादिकथनम् । ६ छे, चतुर्थ्यादिप्रवासफलादिकथनम् । ७ मे, पञ्चदिवसादि-
प्रवासफलादिकथनम् । ८ मे, षष्ठमदिवसप्रवास-
फलादिकथनम् । ९ मे, नवमदिवसप्रवासफलादिकथनम् । १० ये, दशमदिवसप्रवासफलादिकथनम् । ११ ये, ब्रह्मावर्तमाहात्म्यकथनम् । १२ ये,
पुष्करमाहात्म्यकथनम् । १३ ये, चंसचैवमाहात्म्यकथनम् । १४ ये, ब्रह्मभेदमाहात्म्यकथनम् ।
१५ ये, शालिनौमाहात्म्यम् । १६ छे मिश्रितमाहात्म्यकथनश्चेति ॥

No. 117. न्यायदीपिका . By रामकृष्णतर्कावतंसभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 16×2½ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 225 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of deposit, District Medinipura, Post Office Rādhānagara, Amarapura, Paṇḍita Guruprasanna Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. प्रथम परमात्मनं समानन्दं ततो गुणम् ।

न्यायशास्त्रं अङ्गकुर्वे ईश्वरज्ञानहेतवे ।

अथ वागीश्वरं नत्वा आचार्यं पितरं तथा ।

तर्कान्तः शीरामल्लणः × × × दीपिकाम् ॥

तत्र त्रिविधा चास्य शास्त्रस्य प्रवृत्तिः उद्देशो लक्षणं परीक्षा च । उद्देशश्च नाममात्रेण कीर्तनम् । लक्षणम्बसाधारणो धर्मः । लक्षितस्य लक्षण-
सुपपद्यते नवेति विचारः परीक्षा । भावकार्यस्य बीणि कारणानि भवन्ति ।
समवायिकारणं असमवायिकारणं निमित्तकारणम् । आद्यं यत्समवेतं
कार्यमुत्पद्यते तत् । द्वितीयम् समवायिकारणप्रत्यासन्नत्वे सति कारणम् ।
तृतीयम् एतदुभयभिन्नकारणम् । इत्यादि ॥

End.

अतएव सर्वधियां सामर्थ्यमिति । अथ नैयायिकाः ननु विशिष्टबुद्धि-
विशेषणसाध्या बुद्धित्वात् दृष्टीति बुद्धिवत् प्रत्येकज्ञानस्य कारणत्वे उभय-
वत्त्वमभिज्ञपरादनुमित्यापत्तेः । वक्तव्याप्यो धूमः आलोकः पर्वतवृत्ति-
रित्यादेः । अतो विशिष्टज्ञानस्यैव कारणत्वं न तु ज्ञानद्वयस्य अतएव
ज्ञातो व्यधिकरणप्रकारकत्वमिति । इति षोडशपरिच्छेदः ।

Colophon.

इति श्रीरामल्लणतर्कान्तसम्भट्टाचार्यविरचिता न्यायदीपिका समाप्ता ।

श्रीश्यामन्दरामदेवशर्मणो लिपिरियं पुस्तिका च । शुभमस्तु शकाब्दाः १०१० ।

विषयः । उद्देशलक्षणपरीक्षात्मकत्रिविधशास्त्रप्रवृत्तिनिरूपणम् । समवायिप्रवृत्तिविध-
कारणनिरूपणम् । प्रमाणप्रमेयादिषोडशपदार्थनिरूपणम् । षड्विन्द्रियनिरूपणम् । उपमान-
निरूपणम् । शब्दनिरूपणम् । मङ्गलवादः । प्रामाण्यवादश्चेति ॥

No. 118. न्यायसूत्रम् वा न्यायसूत्रोद्धारः. By वाचस्पतिमिश्रः. Sub-
stance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page.
Extent, 130 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Medinipura, Post Office Khadāra, Kurāna, Paṇḍita Ambikācaraṇa
Vidyāsāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ काली जयति ।

श्रीवाचस्पतिमिश्रेण मिथिलेश्वरस्वरिणा ।

लिख्यते मुनिसुर्देन्यश्रीगौतममतं मन्वत् ॥

प्रमाण-प्रमेय-संशय-प्रयोजन-दृष्टान्त-सिद्धाकावयव-तर्क-निर्णय-वाङ्-मन-वि-
तन्त्रा-हेत्वाभास-वृत्त-जाति-निपञ्चनानामां तन्मन्त्रानामिन्द्रियसाधिगमः ।
दुःखजकदोषमिथ्याज्ञानानामुत्तरोत्तरोपाये तद्वनकरापाद्याहवर्गः । प्रत्य-

ज्ञानुमानोपमानशब्दाः प्रमाणाणि । इन्द्रियार्थसन्निकर्षोत्पन्नं ज्ञानमपदेश्यम-
अभिचारिण्यभिचारिण्यवसायात्मकं प्रत्यक्षं अथ "तत्पूर्वकमनुमानं निविधं
पूर्ववत् शेषवत् सामान्यतो दृष्टम् । इत्यादि ।

E. स्वपक्षे दोषाभ्युपगमात् परपक्षे दोषप्रसङ्गो मतानुज्ञानिप्रवृत्त्यानप्राप्तस्या-
निप्रवृत्तिः पर्यानुयोप्यपेक्षणं अनिप्रवृत्त्याने निप्रवृत्त्यानानुयोगे निरनुयो-
प्यानुयोगः । सिद्धान्तमभ्युपेत्यानियमात् कथाप्रसङ्गोऽपसिद्धान्तः । ज्ञेया-
भासाश्च यथोक्ताः ।

Colophon. इति सूचीद्वारे पञ्चमाध्यायस्य द्वितीयमाहिकम् । निप्रवृत्त्यानविशेष-
लक्षणं नाम समाप्तः पञ्चमाध्यायोऽपि ॥
शिवेनोरसि विधुतो पादौ गलापवर्गदौ ।
अलेखि न्यायसूत्राख्यं चैव वस्त्रनिवासरे ॥

विषयः । प्रमाण-प्रमेय-संशय प्रयोजन-दृष्टान्त-अवयव-सिद्धान्त-तर्क-निर्णय-वाद-अक्ष-
वितण्डा-ज्ञेयाभास-इल्ल-जाति-निप्रवृत्त्यानानां निःशेषकारणानां निरूपणम् ।

No. 119. न्यासतिलकम् (सटीकम्). By वेङ्कटनाथः . Substance,
country-made paper, 12 x 5½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page.
Extent, 400 śloka. Character, Nāgara. Date, Sm. 1879. Place of
deposit, District Medinīpura, Candrakopā, Mohanta Bharata Rāmanujā
Dāsa. Appearance, new. Verse and prose. Correct.

Beginning. गुह्यसद्गुह्यस्य मनोवाकमधीमहे ।
दृष्टीमहे च तत्राद्यौ दम्पती जगतां पती ॥
प्रायः प्रपदने पुंसां पौनःपुन्यं निवारयद् ।
वृक्षः खीरङ्गभर्तुर्मानसयादभय + + + ॥
अनादेर्निस्सीम्नो दुरितजलक्षेपेर्गन्धिवपुः
विदुः प्रायश्चित्तं यदु-रघु-धुरौणाशयविदम् ।
तदारम्भे तस्या गिरमवदधानेन मनसा
प्रपद्ये तामेकां त्रियसखिनाथस्य सखिणीम् ॥
महेन्द्राग्निविष्णुप्रभृतिषु मन्त्रप्रभृतिषु
प्रयत्नये तत्त्वे परिष्कृतवैशिष्ट्यविभवान् ।
अष्टादशं धृत्वा कमितुरधिगम्यलज्जनैः
त्रिषु श्रीतापाज्ञानजमशरयो यानि शरवन् ॥ इत्यादि

टीकायाः प्रारम्भवाक्यम् । नीमते ।
 नीमते वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककोशरी ।
 वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधनां सदा हृदि ॥
 बाष्पुष्ट नीमिवाचार्यप्राप्तवेदान्तसम्पदम् ।
 लक्ष्मणार्यदयापात्रं नीमिवासुखं भजे ॥ इत्यादि ।

End.

आचार्याङ्गधुर्य्यद्वयसमधिगमे लब्धसत्त्वं तदात्मे
 विच्छिष्टाच्छिष्टपूर्वोत्तरदुरितभरं यापिताराज्यदेहम् ।
 नीतं जतुकैस्त्वया वा निरवधिरुदयोद्भूतबोधादिरूपं
 लङ्घ्येकलभोगं दयितमनुचरं जतुते मां कुपम् ॥
 विधानं रत्नेशादधिगतवसो वेङ्कटकवेः
 स्फुरद्वर्षं बल्ले परिकल्पयतां न्यासतिलकम् ।
 इवासुवायेव प्रयतजनचिन्तामणिमिरिः
 लपर्य्यङ्गे सेवां दिशति फलिपर्य्यङ्गरसिकः ॥ इति ॥

टीकायाः शेषवाक्यम् ।

वेदान्ताचार्यपद्यानां भावं को वक्तुमर्हति ।
 तथापि तत्कृतिव्याख्यानमार्थं तत्प्रसादतः ॥
 नीमकु-वेङ्कटनाथार्य-कदम्बापरिणामतः ।
 नीम्यासतिलकव्याख्या कृता सङ्निर्विशोध्यतान् ॥
 वेदान्ताचार्यसन्दर्भव्याख्याने कृतसाक्षसम् ।
 लभध्वं मां लमासारा विदुषामपि दुष्करे ॥
 नीमायनीमिवासेन कौशिकान्धशोभिना ।
 कृतेयं न्यासतिलकव्याख्या प्राज्ञा विचक्षणैः ॥

Colophon.

इति नीम्यासतिलकव्याख्यानं समाप्तम् । शुभमस्तु नीरस्तु । नीशुभ-
 संवत् १८०८ ।

विषयः । नी-नीलम्ब-रत्ननाथादिदेवतास्तवः ।

No. 120. पद्मवटीमाहात्म्यम् . (पद्मपुराणीयम्) . Substance, country-
 made paper, 12×9 inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent,
 800 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit,
 Mahārāja's Library, Hātua. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीमच्छेशाय नमः । श्रीसीतारामचन्द्राय नमः ॥

जटाश्रीर्षाण्यन्तरगतसरितोरनिनदत्-
 चगन्धेयीकोलाहलविगतनिद्रा भगवती ।
 पिपाय स्त्री कर्षी स्वपति तु तदा तत्कुचयुग्मं
 निजानन्दः शम्भुः स्मरति सुखचेतुर्भवेतु नमः ॥

जैमिनिप्रवाच ।

कस्यो मुने पापमयी परिणी
 धर्मो गतः सर्वजनान् प्रविष्टाः ।
 वर्धमाना नैव वसन्ति तस्यां
 द्विबौकसः कापि गता सुमौद्राः ॥
 तस्मिन् कलियुगे घोरे क्व वशाद्यं द्विजातिभिः ॥

मार्कण्डेय उवाच ।

साधु साधु मन्त्राभाग बुद्धिमानसि वै मुने ।
 यत् प्रष्टुं भवता सर्वं तव लोकहिताय च ॥
 क्षेत्रं परं पञ्चवटीति नाम्ना
 गोदातटे प्छातिसुपैष्यतीति ।
 भुक्तिश्च मुक्तिं ह्यभतां नराणां
 वाराणसीयं प्रतिदास्यति यम् ॥ (?)

... .. पुंसां

रामस्य नामधरणेन चाच ॥

क्षोबाणि यानि जगतीतलसंस्थितानि

मुक्तिप्रदानि कथितानि मन्त्रासुबोद्धैः ।

तेषामसौ पञ्चवटी कृपाक्षी

रामस्य पादरजसाधिकृता भवन्ताम् ॥ इत्यादि ।

End. तेषां मुक्तिफलं करस्मितमिति ज्ञेयं बुधैर्निश्चयात् ।

श्रीरामस्य दयामिधेर्यदि कृपा जायेत किं दुर्लभम् ॥

Chlophon. इति श्रीवल्गुपुराणे नामिकपञ्चवटीमाहात्म्ये अष्टाध्यायः ॥

ध्यायः । श्रीसीतारामार्पणमस्तु ।

विषयः । पञ्चवटीनामकस्मारणस्य माहात्म्यकीर्तनम् ॥

No. 121. पक्षीकरणवार्त्तिकाभरणम् . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 280 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benaras, Gurusvāmi Maṭha. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । इह खलु परमेश्वराराधनार्थमनुष्ठितैरित्यादिकर्मभिः परि-
शुद्धान्तःकरणानां अतएव नित्यानित्यवस्तुविवेको सूत्रार्थभोगविराग-शमादि-
साधनसम्पत्-सुसुखित्वाद्य ... .. ।

End. अवयवमनस्यैव निदिध्यासनोऽधिकारादिति ।

Colophon. इति पक्षीकरणवार्त्तिकाभरणं समाप्तम् ।

विषयः । पक्षीकरणवार्त्तिकस्य व्याख्यानम् ।

No. 122. पक्षीकरणविवरणटीका (तत्त्वचन्द्रिका) . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 532 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Gurusvāmi Maṭha. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः परमात्मने श्रीगुरवे ।
यन्नामरूपजगदुद्भवसम्प्रतिष्ठा
संकोचकारणमनिर्व्यञ्चनीयशक्ति ।
सचित्सुखाद्वयवपुर्जगतो हिताय
रामाभिधामुपगतं भुवि तं नमामि ॥ इत्यादि ।

End. सीता-सुवर्णशक्तिका-परिवीतगात्रं
प्रेमरसार्द्रचरणं सुखमुत्पलाद्यम् । (?)
कीर्तिप्रखलपरिशान्ति + सर्वलोकं
रामाभिधं जगति कल्पतरुं नमामि ॥

Colophon. इति श्रीपक्षीकरणविवरणटीका तत्त्वचन्द्रिका नाम परिसमाप्ता । महाश्रीश्री-
महाबुद्धि-श्रीसदाशिवानन्दतीर्थस्वामिपूज्यपादशिष्य-श्रीरामब्रह्मानन्दतीर्थस्व-
यम् ॥

विषयः । पक्षीकरणविवरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 123. पञ्जीवाक्यप्रबोधः (कातन्त्रस्य, खण्डितः). By 'नरहरिश्चर्मा'
Substance, palm-leaf, 20½ × 1½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page.
Extent, 1,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Dhākā, Post Office Kāligāñja, Parganā Bhāyoāl grāma Dakṣiṇa-
bhāga, Paṇḍita Rakṣākara Nyāyapañcānana. Appearance, old. Prose.
Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ॥ श्रीधातुः ॥

श्रीयुतकृष्णपदाम्बुजयुगलं मम चित्तमन्तरोलम्बः ।

धौमकरन्द ... .. इन्दिराग्रं विशतु ॥

श्रीधातुः ॥

धातुविभक्तिवर्जमिति, ननु वर्जनं परित्यागः । न हि अर्थवन्तायां धातु-
विभक्तिपरित्यागः सम्भवति तयोरप्यर्थवत्त्वात् । किन्तु हि लिङ्गसंज्ञाप्राप्ति-
काले, ततश्च निषेधस्य प्राप्तिपूर्वकत्वात् अर्थवर्जितं धातुविभक्तिवर्जमिति
निर्देशो युज्यते । सत्यं लिङ्गसंज्ञाप्राप्तिदशायां धातुविभक्ती वर्जयिष्यतीति
कृत्वा तत्पूर्वदशायां योऽप्यतया धातुविभक्तिवर्जमित्युच्यते क्रियायोग्य-
तयैव हृदन्तप्रयोगात् । यथा अपचन्नपि रूपकारः पाचनयोग्यतया पाचक
उच्यते इति केचित् । वर्जनशब्दोऽत्यन्ताभाववचनोऽन्योन्याभाववचनश्च ।
तत्र नाद्यः धातुविभक्त्योरन्योन्याभावो धातुविभक्त्योरपि वर्जते, ततश्च धातु-
विभक्त्योरपि लिङ्गसंज्ञा स्यात् वर्जनस्य वैयर्थ्यं स्यात् । द्वितीयस्तु सम्भव-
त्येव । तथाहि धातुविभक्त्योरन्योन्याभाववद् दृढवर्तकमिति । अत्यन्ता-
भावोऽपि घटते । तथाहि जातिरेव पदार्थ इति मते धातुविभक्तिशब्देन
धातुलविभक्तिलमुच्यते, ततश्च धातुलविभक्तितात्यन्ताभाववद् दृढवर्तकमिति
मिति न दोषः ।

End.

अन्ये तु प्रत्ययप्रवृत्त्याभावे ककार इति क्रियतां क्तकारप्रवृत्तस्य व्याप्यत्वात्
सामान्येकारे भविष्यतीत्याह अपरे तु हृदप्रवृत्तसामर्थ्यादेव सामान्यककारो
पक्षः अन्यथा स्त्रियामाकार इति कते अक्षयोरनुवर्तनात् पुष्कलस्य
इत्यत्र सर्वथैव न स्यादिति दिक् ॥

Colophon.

इति श्रीनरहरिश्चर्मविरचिते पञ्जीवाक्यप्रबोधे नामप्रकरणे द्वितीयः पादः ।

विषयः । वादार्थरौतिमाश्रित्य यथासम्भवं विज्ञोचनदासकृत-कातन्त्रटिप्पणिकाया
व्याख्यानम् । असुतपूर्वोऽयं ग्रन्थः काष्ठापानामतीवोपयोगी । सन्निप्रकरणस्य तु व्याख्यान
मनेन न कृतमित्यनुमीयते ।

No. 124. पदार्थखण्डनटीका . By ब्रह्मन्यायवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent, 360 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1547. Place of deposit, District Pharidpura, Kotālipādā, Unasiyā grāma, Paṇḍita Dvārikānātha Nyāyapañcānana. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नम इत्यादिस्त्रोकव्याख्या अस्मदीयानुमानदीधितिपरीक्षायां ब्रह्मणा ।

तत्र तेषु मध्ये दिक्कालौ दिक्कालपदवाच्यौ । इत्यादि ॥

End. तत्तत्प्रकारतानिरिक्तप्रकारतासम्बन्धस्यैव कार्यतावच्छेदकत्वात् ।

Colophon. इति ब्रह्मन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता पदार्थखण्डनव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिल्लतस्य पदार्थखण्डननामकस्य न्यायग्रन्थस्य टीका ।

No. 125. परमहंसपञ्चाङ्गम् (ब्रह्मयामनीयम्) . Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 89. Lines, 6 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीभैरवा उवाच ।

ॐ तत्सर्ववयासि तृष्टोऽहं वरं वरय दुषते ।

यत्किञ्चित् प्रच्छसे देवि तत्ते सर्वं वदाम्यहम् ।

श्रीदेशवाच ।

सन्मुहो देवदेवो मे वरयोग्यास्त्राहं यदि ।

तदा मे ब्रूहि पदसं परमहंसस्य देवतम् ॥ इत्यादि ।

End. इदं परमतत्त्वं हि सङ्गभूतञ्च पञ्चमम् ।

परमहंसस्य देवस्य शिवराजं शिवोत्तमम् ।

सदा गुह्यं सदा गोप्यं गोप्यञ्च सदा प्रिये ।

राज्यं देयं शिरो देवि न देयं मे तदीश्वरि ॥

अभङ्गेभ्योऽपि पुत्रेभ्यो ह्यज्ञा नरकमाप्नुयात् ।

विना शिष्याय नो ह्यष्टादु यस्य कस्यापि कश्चित् ।

दुर्जनैः सदा गोप्यं गोप्यञ्च सर्वज्ञा प्रिये ।

Colophon. इति श्रीब्रह्मयामने तन्त्रे परमहंसस्योपं समाप्तम् ।

विषयः । परमहंसस्य ब्रह्मसूत्र-पटल-पद्धति-संक्षेप-कवच-सोपानकपञ्चाङ्ग-
कथनम् ।

No. 126. पुरश्चरणचन्द्रिका . Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 44. Lines, 7 on a page. Extent, 600 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1738. Place of deposit, District Dhākā, Roail grāma, Bābu Yogindra Mohana Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शम्भवे ।

अथाहं प्रवक्ष्यामि पौरुषारणिकं विधिम् ।

येन विना न सिद्धः स्यान्नमः कल्पशतैरपि ॥

जीवन्हीनो यथा देही सर्वकर्मासु चाक्षमः ।

पुरश्चरणहीनोऽपि तथा भक्तः प्रकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End.

श्रीचतुर्विंशति प्रोक्ता नासा न्यसेत् प्रहके ।

अथ कर्पूरयोर्नाभौ मूलविद्याश्च विन्यसेत् ॥ * ॥

Colophon.

इति पुरश्चरणचन्द्रिका समाप्ता ॥ शाके वल्लभिसुनीन्दुमे कोषयामास)

विषयः । पुरश्चरणलक्षणादिकल्पणम् । पुरश्चरणविधिः । नैमित्तिकपुरश्चरणनिरूपणम् ।
पञ्चपुरश्चरणादिकल्पणम् । मन्त्रप्रबोधज्ञानादिकथनञ्चेति ।

No. 127. पुरश्चरणदीपिका . By चन्द्रशेखरः . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 950 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1656. Place of deposit, District Barisāla, Mānapāsā, Paṇḍita Mathurānātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

नमो शम्भेशाय ।

इन्द्रीवरनिभं श्यामं पुण्डरीकदलेक्षणम् ।

गोपीनां हृदयामन्दं तं वन्दे यदुन्मन्दम् ॥

श्रीचन्द्रशेखरो विप्रः सम्प्रदायज्ञानान्वितः ।

नामागुरुमतं ज्ञाना सकृदेषां मतं शुभम् ॥

तनोति सर्वमन्त्राणां पुरस्सरदीपिकाम् ।
 धर्माप्रकाशसौख्येषु शास्त्रमाद्येषु योजनम् ॥
 सिद्धमन्त्रस्य प्रोक्तो हि विनियोगो विश्वकर्षः ।
 पुरस्सरपूज्योऽसौ विनियोगो मनोमत्तः ॥ इत्यादि ।

End.

... .. यः कृष्णं पश्यति चक्षुषा ।
 जीवन्मुक्तो भवेन्नन्तरी सत्यं सत्यं मयोदितम् ॥
 कलितमिरश्चरा निर्मिता दीपिकेयम् ।
 वर्षे द्वादशसंयुक्ते दशपञ्चशते गते ॥

Colophon.

इति चन्द्रशेखरविरचितायां पुरस्सरदीपिकायां पञ्चमः प्रकाशः समाप्तः ।
 समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ ऋतुवाणतिथौ शके ... .. ।

विषयः । सर्वमन्त्राणां पुरस्सरविध्यादिः ॥

No. 128. पुरस्सरालङ्कारोत्तमम्. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 125 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Rājasāhi, Post Office Pākudā, Keḍā grāma, Paṇḍita Kālidāsa Thākura. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगुरवे नमः । श्रीसुभगा उवाच ।
 पूजार्थं कं महाभाग नारद ब्रह्ममन्दन ।
 शिष्यस्त्वं शिवदेवस्य पार्वत्याश्च महापते ॥
 एकोच्चारणमात्रेण सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् ।
 किं तस्य पुरस्सरं देव कथं वा क्रियते वद ॥ इत्यादि ।

End.

काकिनीषु न सिद्धेत शाकिनीपुठितं जपेत् ।
 तदा सिद्धो भवेद्दिप्र नात्र कार्या विचारणा ॥

Colophon.

इति पुरस्सरालङ्कारोत्तमे पञ्चमः पटलः ॥ * ॥

विषयः । १ से पठके नारदसुभगासम्वादमुखेन प्राप्तःकृत्यादिनिरूपणम् । २ ये पञ्चाक्ष-
 रधारणफलानिरूपणम् । ३ ये वर्षपूजनविध्यादिः । ४ ये जपविध्यादिः । ५ से पुरस्सरशान्ते
 कर्तव्यादिकथनम् ।

No. 129. प्रपञ्चसारः. By **शङ्कराचार्यः.** Substance, country-made paper, 8 x 3½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent, 68 ślokas. Character, Nāgara. Date, . ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhatta Solāpurkār. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ व्यवस्थिते स्वेवं मासात् पक्षात् दिनादपि ।

सूक्तर्षाणाङ्गिकायाश्च क्षणादपि च वर्द्धते ।

जन्तुः षडङ्गी पूर्वं स्याच्छिरः पादौ करोतथा ।

अन्तराधिशेति पुनः षडङ्गेषु प्रवर्द्धते ॥ इत्यादि ।

End.

सौषुम्नवर्त्ते सुधियोदित नादसङ्गात्

पञ्चाशदौरयति पंक्तिश्च एव वर्णान् ।

Colophon.

इति श्रीमच्छङ्कराचार्यकृते प्रपञ्चसारे द्वितीयः पटलः ॥ * ॥

विषयः । अक्षरमध्यस्थमिश्रोत्पत्त्यावर्णनम् ॥

No. 130. प्रपञ्चसारः. Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent 2,800 ślokas. Character, Nāgara. Date, . ? Place of deposit, Hātuā, Bābu Girindranātha Datta. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अ क च ट त प शब्दैः सप्तभिर्वर्णवर्गै-

र्विरचितसुखवाचा पादमध्याख्यवृत्तका (?) ।

सकलजगद्धीमा शाश्वता विश्वयोनि-

र्वितरतु परिशुद्धिं चेतसः शारदा नः ॥

अथाभवन् प्रकृष्टरौच्यराश्याः

पुरा प्रधानात् प्रकृष्टावसाने ।

गुणप्रभिन्ना जगतोऽस्य दृष्टि-

स्थितिः क्षये स्पष्टनिविष्टचेष्टाः ॥

स्वनिष्पत्तिं च हृत्यश्च ते विशिष्य समाविहन् ।

वक्तास्मजस्यक्तमरूपं शायिनं विभुम् ॥

सूच्याभासेन दुग्धाब्जौ कवचद्वयसमाकुले (?) ।

मयत्संघटनोत्कीर्णसचरी कवचीतले ॥

उपदादित्यकिरचप्रशान्तशिशिरोदये ।
 पूर्णैर्ष्यकरामर्शप्रतिजुम्भकाशये ॥
 अमन्तभोगे विमले फलायुतविराजिते ।
 शायिमं शार्ङ्गिणं शौरि ... .. ।
 तुष्टुवृष्टमन्यो दिष्टर ... विभुम् ॥
 रति शृष्टो चरित्सेन सरोजोदययोनिना ।
 मूलार्णमर्णविक्रती विंशते विक्रतीरपि ॥ इत्यादि ॥

End.

इत्याचारयुतः सम्यगाचार्यं यः समर्चयेत् ।
 क्षतक्षत्यः स वै शिष्यः परचेष्ट च ... .. ॥
 देवान्मयीनपि पिष्टनतिर्घोषयाग्नीम्
 नित्योदितेन मनसा ... .. श्रेयेद् यः ।
 दृष्टानवाय सकलामिह भोगजातान्
 प्रेत्यापि याति परमं पदमादिपुंसः ॥
 पदाश्रया हि प्रकृतिः प्रभावतो
 विभिन्ननारादिसमुत्थितो यशः । (?)
 जगन्नि पुंस ... रवीन्द्रवक्त्रयो
 नमोस्तु तस्मै परिपूर्णतेजसे ॥

Colophon.

इति श्रीप्रपञ्चसारे षट्षिंशतमः पटलः ॥ १६ ॥ समाप्तोऽयं प्रपञ्चसार-
 ग्रन्थः । शुभम् ।

विषयः । सूत्राज्यादीनां प्रकृतिनिरूपणम् । शिरःपादादिभिः षडङ्गैः पूर्णैश्च जन्तो-
 र्बहिरभ्यन्तरद्वयनिरूपणम् । अग्निहोमयोर्भेदतः षोडशसंख्याकवर्णविभागनिरूपणम् । वर्णानां
 बीजस्वरूपनिरूपणम् । विधिविहितमन्त्राणां दीक्षाविधानम् । दीक्षाप्रवृत्तियमः । अक्षर-
 देवतानां नामकीर्तनपुरःसरं प्रवरादिकीर्तनम् । प्राणाग्निहोत्रविधानम् । शकलप्रपञ्चसूत्रा-
 त्प्रकाशाः प्रकृतेः सज्जपाभिषेकाऽतार्चनाऽसङ्गमन्त्रविधानम् । त्रिपुराभिधविद्यानिरूपणम् ।
 सङ्काशभेदजपार्चनोक्तक्रमैः त्रियामन्त्रविधिः । दुर्गायाः साङ्गजपार्चनोक्तविधिः । चतुरक्षर-
 संज्ञकमन्त्रविधानम् । चन्द्रमन्त्रकथनम् । मन्त्रयमन्त्रविधिः । अष्टाक्षराष्टमन्त्रविधिः । भास-
 भेदभिन्नमन्त्रादिविधानम् । त्रौकरनामधेयाष्टाक्षरमन्त्रविधिः । विष्णुपञ्जरनिरूपणम् । इक्ष्वा-
 कुनिसंज्ञकमन्त्रविधिः । यन्त्रविरचनादिभिर्बहुप्रकारयुक्तानां मन्त्रविशेषाणां कथनम् । प्राच-
 प्रतिष्ठानमनोर्विधानम् । सन्तानयानकथनमेति ।

No. 131. प्रमेयमाला . Substance, country-made paper, '10 × 5 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Andāl Kājodā, Paṇḍita Yadunātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः कृष्णाय । यत्तु भेदमिच्छात्वादिभिर्दत्तं प्रमायतः स्वकपतुश्च दुर्नि-
रूपकत्वात् भेदो न सम्भवतीति । इत्यादि ।

End. उदाहृतश्रुतिस्मृतिविरोधात् पूर्वव्याख्यादभिरमुदाहृतत्वाच्च स्वकपोलकुम्पित-
मिति ब्रह्मण्यम् । अतश्चतुर्णामपि यत्नीनां उपवीतमवगम्यन्वार्थमिति सिद्धम् ॥

Colophon. इति प्रमेयमालायां यतिस्त्रिंशत्समर्थने प्रथमः स्तम्भः ॥ • • •

विषयः । भेददूषणखण्डनम् । भावान्तराभावसमर्थनम् । अण्डवाक्यार्थभङ्गः । विविध-
वस्तुपरिच्छेदराहित्यम् । सर्वशरीरत्वादिकथनम् । यतिस्त्रिंशत्समर्थनश्चेति ।

No. 132. प्रयोगदर्पणम् . Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 31 Lines, 11 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1740. Place of deposit, District Mānabhūma, Post Office Raghunāthapura, Vēḍogrāma, Śrī Jagannātha Ācāryya Gosvāmī. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. .

Beginning. ॐ श्रीहरिः ।

श्रीधरादक्षदाचार्यपर्यन्तान् प्रथमम् गुणम् ।

प्रयोगदर्पणं कुर्वे दृश्यते येन संस्फुटम् ॥

श्रीवैकुण्ठं गमिष्यन् पुत्रादयः शत्रोदेवोः आपो वा इदं रूपदादिव आपो
हिष्ठा मयोभुवः ऋतश्चेतैः संचाय । इत्यादि ।

End.

पिपादीनां साक्षादीनां आम्बिकं प्रत्याम्बिकं वा कृत्वा परेषुः पिपादीनां
साक्षादीनां तर्पयेत् । तीर्थत्राये हिरण्यत्राये च साक्षात् परं महासां
परेषुः । * । एवं ब्रह्ममेधादीनां प्रयोगो यथामति सीतारामप्रेरयया कृत
साम्राजिदं प्रयोगदर्पणं सम्यग्वीक्ष्य अचानुक्तद्विषणादीन् धर्मशास्त्रप्रवीण
सन्तः संशोधयन्तु । अनेन भगवान् प्रीतः सीतारामः सीतारामः ॥

Colophon.

इति प्रयोगदर्पणे सप्तदशः अष्टः ॥ श्रीहरिः समाप्तचार्यं पश्यः ॥
शकाब्दाः १७४० ॥

विषयः । १ मे खण्डे सुसुप्तैकमेवादिकपणम् । २ मे खण्डे प्रायश्चित्तादिकपणम् । ३ मे खण्डे गर्भिण्यादिमरणं कर्तव्यविषयनिकपणम् । ४ र्थे खण्डे ब्रह्ममेधप्रयोगादिः । ५ मे खण्डे प्रेतनिर्हरणप्रायश्चित्तादिकपणम् । ६ ठे खण्डे अनुमरणविशेषादिकपणम् । ७ मे खण्डे अस्त्रिसङ्ग्रहयन्त्रशानाग्निनष्टसन्धानादिकपणम् । ८ मे खण्डे दशाहृत्यादिकपणम् । ९ मे खण्डे एकादशाहृत्यादिकपणम् । १० मे खण्डे एकोद्दिष्टादिकपणम् । ११ मे खण्डे सपिण्डीकरण-
आदिकपणम् । १२ मे खण्डे सपिण्डीकरणकालादिकपणमेति ।

No. 133. प्रन्तदीपः . By काशीनाथः . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Kālīgāñja grāma, Dakṣiṇabhāgā, Paṇḍita Rakṣākara Nyāyapañ-
cānana. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीस्वरूपाय ॥

तिमिरात्मनिधौ मग्नं करैरुद्धृत्य यो जगत् ।
प्रीत्यत्यातुरं प्रीत्या तस्मै सख्यात्मने नमः ॥
मिहिरैः सुसुपायाते तम ... धरातले ।
प्रन्तमेवे प्रदीपोऽयं काशीबाधकतो बभौ ॥
इतीषादिकं भागं श्रुत्वा निवृत्तहादिकम् ।
चार्यांश्च जातकञ्च प्रश्नं ब्रूयाद्विचक्षणः ॥
तत्रैव सुतस्वामी जगत्स्वामी च संस्थितः ।
रराशौ तदा पुनः स्त्रीराशौ कन्यकोच्यते ॥
।मे जग्रे समीपे च शनिः कन्याकरो भवेत् ।
वचने विचर्माणे च जग्रे पुनः प्रसीदतः ॥
१० १५ ८
जगत्या नाम जगत्तं गतमासतिथौ प्रज्ञाः ।
४
हृन्दयुक्ताः सप्तभक्ताः पुनर्दोऽर्को गुहः कुजः ॥
जगत्तं विंशतांशेन गतमासा निरूपिताः ।
भोग्याभोग्यमासैश्च गर्भस्थ कलत्रेदिनम् ॥
५ १
विचने जीवस्वरूपं + पुनर्जन्मकरो मतो ।

समे राशौ स्त्रियं कुर्युः श्रुत चन्द्रधरास्तुताः ॥
 ५ ११ .
 सुते स्त्राभे शुभे नारी गुर्विणीति निगद्यते ।
 शुभयुक्ते क्षितेः पुने सन्ततेः शुभमादिशेत् ॥
 शुक्रसौमौ सुतस्थानं यदि दृष्ट्वा न पश्यतः ।
 न जायते तदा पुत्रः पुत्रप्रप्ने निगद्यते ॥ इत्यादि ।

End.

लग्नस्थौ चन्द्रभूपौ षष्ठ्यौ बुधभार्गवौ ।
 निधनस्थौ दिननाथस्तदा मन्त्रिबधो भवेत् ॥
 तनयस्य बुधः प्रष्टुः पापैरदयपुत्रगैः ॥
 निधने च निशानाथे भद्रः सूर्यात्मजे क्षितेः ।
 सप्तमे निधने चन्द्रे लग्नस्थे च दिवाकरे ॥
 विपर्यये वा प्रष्टुश्च भवेद्दन्वधगमः ।
 द्वित्रिकेन्द्रस्थितैः पापैः सौम्ये च बलवर्जितैः ॥
 षष्ठमस्थे निशानाथे प्रष्टुर्बन्धे बधेऽथवा ।
 १
 अर्काकिंसयुते लग्ने दृष्टे च क्षितिरुमुना ॥
 चन्द्रे रविबले सौम्ये प्रष्टुः शिखापतेर्बधः ।
 इति जयपराजयप्रश्नः ।
 कटुः सूर्यः कुजक्षिप्तो नवनिशाकरं मित्रो ।
 बुधो गुर्वमित्रो भार्गवश्चाह उच्यते ॥ (?)
 शनिः कषायः केन्द्रो भवेन्नित्यं पक्षो बली ।
 सौम्ये लग्ने रसेर्युक्तो भुक्तः पापैर्न नीरसः ॥
 यः पश्यति पक्षो लग्नं केन्द्रस्थस्तस्य यो रसः ।
 स रसः प्रथमो भुक्तः प्रष्टुः ... .. ॥
 पापलग्ने शुभैर्युक्ते शुभे च पापसंस्थिते ।
 यद्वास्तु देवात् संप्राप्तं प्रष्टा तच्च न भुज्यते ॥
 इति भोजनविचारः ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनाथकृतौ प्रश्नदीपः समाप्तः ॥

विषयः । मङ्गलाचरणम् । पुत्रप्रश्नः । स्त्रीप्रश्नः । स्त्रीजातकम् । रोगिप्रश्नः । पराचक्षा-

ममनप्रज्ञः । ममनाममनप्रज्ञः । हृत्प्रज्ञः । मौक्तविचारः । स्त्रीलाभप्रकरणम् । नटलाभ-
प्रज्ञः । लाभप्रज्ञः । पथि, विशेषवस्तुदर्शनम् । भोजनविचारश्चेति ।

No. 134. प्रज्ञसंग्रहः . By ताजकाचार्यः . Substance, country-made paper, 13×22 inches. Folia, 46. Lines, 4 on a page. Extent, 1,150 ṣlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1713. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Lohajanga Ākiyādhala, Paṇḍita Kācīnātha Tarkālaṅ-kāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ।
भास्वन् जगदाशानं प्रणम्य विदुषां सुदे ।
कुर्वते ताजकाचार्यः प्रज्ञानां सारसंग्रहम् ॥
परागमनप्रच्छायां छग्रे जूरपक्षो यदि ।
मार्गे आगच्छतः शबोर्दत्युरेवं न संशयः ॥ इत्यादि ।

End. पापाः केन्द्रान्धविषगाः ।
यत्नात् प्रयत्नतस्याख्या अन्यैव तु शोभनाः ॥

Colophon. इति प्रज्ञसंग्रहः समाप्तः ॥ ० ॥ शकाब्दः १७१९ ॥

विषयः । प्रज्ञगणनादिनिरूपणम् ।

No. 135. प्रज्ञावसारसंग्रहः . By श्रीरामशर्मा . Substance, country-made paper, 13×2 inches. Folia, 76. Lines, 5 on a page. Extent, 1,000 ṣlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1645. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Kālīgāṇja grāma, Dakṣiṇabhāgā, Paṇḍita Rakṣākara Nyāyapañcānana. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो वाग्देवतायै ।
उमेश्वरेशो सर्वेशो नत्वा श्रीरामशर्मा ।
परिसन्तोषकामार्थं प्रज्ञावसारसंग्रहः ॥
वाक्का सज्जनसङ्गमे परगुणे प्रीतिर्गुरौ नमता,
विद्यायां असन्नं स्वयोषिति रतिकीर्कापवादाङ्गयम् ।
भक्तिः श्रुतिनि शक्तिरात्मदमने संसर्गमुक्तिः अज्ञा-
इते येषु वसन्ति निर्मलगुणा सोमो नरेभ्यो नमः ॥

मन्त्रादौ पुत्रप्रसङ्गो यथा ।

कोऽर्थः पुत्रेण जातेन यो न विद्वान्न धार्मिकः ।
 कायेन चक्षुषा किं वा चक्षुः पीडये केवलम् ॥ १ ॥
 अजातघ्नतमूर्खानां वरमाद्यौ न चान्तिनः ।
 घृष्टदुःखकरावाद्यावन्तिमस्तु पदे पदे ॥ २ ॥
 न पठति यदि पुत्रो धर्मशीलो न शूरो,
 वहति च परितपं शेषमग्नौ भुङ्क्ते ।
 परगृहदणशय्यास्तेष्वितः कर्मदुःखौ,
 स्मरति च पितृवाक्यं वास्यस्तोत्राकुलाहः ॥ ३ ॥
 शक्यो वारयितुं जलेन ऊतभुक् हृत्वेण वर्षातपो,
 नागेन्द्रो निगङ्गाकुम्भेन समदो दण्डेन गोगर्धभौ ।
 व्याधिर्वैद्यकभेषजैर्मणिमयैर्मन्त्रप्रयोगैर्विषं,
 सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम् ॥ ४ ॥
 स्नात्येत् पञ्चवर्षाणि दशवर्षाणि ताडयेत् ।
 प्राग्ने तु षोडशे वर्षे पुत्रं मित्रवदाचरेत् ॥ ५ ॥
 ... ..
 जायमानो हरेज्जायां वक्षमानो धनं चरेत् ।
 विधमायो चरेत् प्राणान् नास्ति पुत्रसमो रिपुः ॥ ११ ॥

End.

राजा मत्तः शिशुस्यैव प्रमदा धनगर्हिता ।
 अप्राप्तमभिवाञ्छन्ति किं पुनर्लभ्यमेव तत् ॥ १६ ॥
 वक्ता गुणी शुचिर्दणः प्रा ... यस्यैव समी ।
 प्राश्नयः परमार्था च दूतः स्यात् प्रतिभाषवान् ॥ १७ ॥
 शतब्दस्याह विवदेदिति प्राश्नस्य लक्षणम् ।
 विना हेतुमपि हृद्दः सदा मूर्खस्य लक्षणम् ॥ १८ ॥
 मन्त्रतो दूरभीष्टत्वमासन्नेचरता गुणः ।
 विपत्तौ हि मन्त्रतो धीरतामधिगच्छति ॥ १९ ॥

Colophon.

इति श्रीरामशर्माविरचित-प्रज्ञावसारसंग्रहः समाप्तः ॥ श्रीरक्ष शुभमस्तु
 शक १६४५ कार्तिकस्य चतुर्विंशतिदिवसे रविवासरे शुक्लपक्षे दशम्यांशे
 समाप्तोऽयमिति ॥

विषयः । 'मङ्गलाचरणम् । सज्जनप्रशंसनम् । पुत्रप्रसङ्गः । विद्याप्रसङ्गः । धनप्रसङ्गः ।
 देवप्रसङ्गः । सुजन्मप्रसङ्गः । खलुप्रसङ्गः । मित्राप्रसङ्गः । अनभिज्ञप्रसङ्गः । शत्रुप्रसङ्गः । मित्र-
 प्रसङ्गः । आश्रयप्रसङ्गः । भार्याप्रसङ्गः । आश्वत्थप्रसङ्गः । राजप्रसङ्गः । आशीर्वाद्प्रसङ्गः ।
 धर्मप्रसङ्गः । अन्योन्यप्रसङ्गः । गङ्गाप्रसङ्गः । वल्लालसेनप्रसङ्गः । शिवाप्रसङ्गः । शङ्करप्रसङ्गः ।
 वक्त्रप्रसङ्गः । नानाप्रसङ्गः । विषमार्थप्रसङ्गः । भिक्षाप्रसङ्गः । राजप्रसङ्गान्तरम् । अन्येस्मि-
 न्नेकैकं प्रसङ्गमवलम्ब्य बहवः श्लोकाः सन्निवेशिताः, ते च नानाग्रन्थैः संगृहीताः ।

No. 136. प्रातिशाख्यभाष्यम् . By उवटः . Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 157. Lines, 11 on a page. Extent, 4,290 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1830. Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkārā. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

सूत्रभाष्यकृतः सर्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः ।

शौनकश्च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥ इत्यादि ।

End. स्वाभिकुमारपुत्रेण सुद्वलेन तु धीमता ।

कसमानायेदं दत्तं धात्रे शिष्याय धीमते ॥

त्रैलोक्यभङ्गागतानि यो वेद भक्तितः स स्वर्गलोकं जयति एभिः अथ अष्टतन्त्रं
 गच्छति इत्याह भगवान् शौनकः ।

Colophon. इति श्रीपार्षदव्याख्यायामानन्दपुरवास्यवज्जटपुत्र उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये
 अष्टादशं पटलं समाप्तं ॥ सम्बत् १८३० ॥

विषयः । ऋग्वेदप्रातिशाख्यव्याख्या ।

No. 137. प्रायश्चित्तविवेकव्याख्या . (निगूढार्थप्रकाशिका) . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 700 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Anḍāl, Kājoḍā, Akhilanātha Nāyek. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ हुमायि नमः ।

गोरोचनानिजकमङ्गलभाजदीप्त-

मिन्दौवरोदरसहोदरकान्तिकान्तम् ।

जन्दाङ्गने तत इतः परिधावमानं
 सानन्दमौशमनिशं हरिमानतोऽस्मि ॥
 प्रायश्चित्तविवेकस्य निगूढार्थप्रकाशिका ।
 टिप्पनीयं सङ्गदयै भिद्यतां हृदये सदा ॥
 शास्त्रस्य परार्थतया तत्प्रष्टव्ययोगिलेनाभिधेयप्रयोजने विवक्षुराह
 नित्येत्यादि ॥

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । शूलपाण्डितस्य प्रायश्चित्तविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 138. प्रेमान्तटीका. By हरिनारायणशर्मा. Substance, palm-leaf, 17 × 1½ inches. Folia, 43. Lines, 4 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vidgū, Paṇḍita Īcānacandra Tarkapañcānana. Appearance, old, Prose. Generally correct.

Beginning. . . . . औचरिनारायणशर्मा । तनुते प्रेमान्तस्य टीकां . . . . . इह
 संसारोत्सारणकारण . . . . . अशेषविप्लवंसपूर्वकसेष्टदेवतानमस्कारं
 कुर्वन्नाह यं वक्ष्येति ॥ इत्यादि ।

End. × × × पिधानव इति तालव्यन्ते मेदिनी ॥ * ॥

Colophon. इति औचरिनारायणशर्मविरचितायां प्रेमान्तटीकायां पारखण्डः
 समाप्तः ॥ ० ॥ अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । प्रेमान्तस्य व्याख्यानम् ।

No. 139. बालविवेकिनौ. By नाह्निदत्तः. Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 125 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinīpura, Candrakona, Mohanta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

देवत्युत्तरोच्चिणौ नमः चान्दलानुराधाकरः
 स्वात्मीय प्रमदातुलामिथुनके लग्ने विवाहः शुभः ।

मासाः फाल्गुनमासमार्गशुचयोऽष्टमस्तथा माघवः
शक्ताः सौम्यदिनं तथैव तिथयो रिक्ताकुलवर्जिताः ॥
इति विवाहसुहृन्तः ।

पूषा पुष्यपुनर्वसुतरस्वगामैत्राश्वहस्तचयं
रोहिण्यां श्रवणाद्द्विरागमविधौ मूला धनिष्ठा तथा ।
कुम्भाजाह्निरविश्व वर्षमसमं त्यक्ता कुजाकौ तुला
कन्या मन्मथमौनयुक्तमकरा लग्नानि याचातिथिः ॥
इति द्विरागमः ।

मूलादिजितये करे श्रवणके भाद्रपद्याद्राचये
रेवत्यां च मृगे गुरौ दिनकरे भौमेऽपरिते तिथौ ॥
... ..
लग्ने पुंसवनं तथैव शुभदं सीमन्तकर्माहमे ॥
इति पुंसवनसीमन्तकर्म ॥ इत्यादि ।

End.

जीवे मूलयमार्थमानिलमघाश्रद्धाचयं वाचयं
पूषा चाय करो शिवेन्द्रपवना × × चयं रोहिणी ।
चित्रा चाय शनौ मघा हरियुगं पूर्वार्थमादिचयं
... .. प्राग् यासतः शोभनाः ॥
बालानामकर्मः कैकतः स्तोकादेस्तिति ?
संगयानि नियमात् स्तोकश्चतुर्विंशति च । (?)
पूर्वार्थलतान् विलोक्य बह्वशो ज्योतिर्निवन्धान् बह्वन्
मत्वा श्रीपतिपादपद्मभुषः श्रीनाम्निदमो द्विजः ॥

Colophon.

इति श्रीबालविवेकिनी समाप्ता । श्रीरामाय नमः ।

विषयः । विवाहकालनिरूपणम् । द्विरागमकालनिरूपणम् । पुंसवनसीमन्तोज्ञवनकाल-
निरूपणम् । निष्क्रमणकालनिरूपणम् । नववस्त्रपरिधान-नवाग्नप्राशनयोः कालनिरूपणम् ।
विद्यारम्भकालनिरूपणम् । प्रथमाग्नप्राशनकालनिरूपणम् । कर्णवेधकालनिरूपणम् । बीजवपन-
कालनिरूपणम् । मृदप्रवेशकालनिरूपणम् । तद्भागप्रतिष्ठाकालनिरूपणम् । याचायां निषिद्ध-
कालनिरूपणम् । माहेन्द्रव्यादिकालनिरूपणम् ॥

No. 140. बृहज्जावालोपनिषत् . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीमद्विद्याधिष्ठानपरमहंससद्गुरुदामचन्द्राय नमः ॥
यज्ज्ञानाग्निः स्वातिरिक्तधर्मं भक्ष करोति तत् ।
बृहज्जावालनिगम शिरो-वेद्यमहं महः ॥
भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॐ आपो वा इदमासन् सलिलमेव स प्रजापति-
रेकः पुष्करपर्णो समभवत् । इत्यादि ।

End. तद्विप्रासो विपन्यवो जायतवांसः समिन्धते ।
विष्णोर्यत् परमं पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् ॥
अष्टमं ब्राह्मणं ॐ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॐ श्रीमद्विद्याधिष्ठानपरमहंस-
सद्गुरुदामचन्द्रार्पणमस्तु बृहज्जावालोपनिषत् समाप्ता ॥

विषयः । विभूतियोगादिकथनम् । कालाग्निरुद्रमाहात्म्यादिकथनञ्च ॥

No. 141. बृहदारण्यकभाष्यटीका . By आनन्दज्ञानः . Substance, country-made paper, 12×7 inches. Folia, 532. Lines, 7 on a page. Extent, 10,600 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1884. Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।
यद्विद्यावशाद्विचं दृश्यते रसवाच्यवत् ।
यद्विद्यया च तद्भाति तं वन्दे पुरुषोत्तमम् ॥ इत्यादि ।

End. गुरवे परपत्नीषध्वान्धंसप्रतिपत्तये । (?)

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाद्युदानन्द-पूज्यपाद-शिष्य-भगवदानन्दज्ञान-
जनायां बृहदारण्यकभाष्यटीकायां अष्टमोऽध्यायः समाप्तः । सम्पत् १८८४ ।

विषयः । बृहदारण्यकशाङ्करभाष्यस्य व्याख्यानम् ।

No 142. बृहद्गोचप्रवरमञ्जरौ. By पुरुषोत्तमपण्डितः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 57. Lines, 6 on a page. Extent, 1,250 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Syāmapukura, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

यज्ज्ञं यत्स्वं यदीयं जगदिदमखिलं यज्ञयं यत्प्रधानं
यत्प्रमेयं यन्निवासं स्थिरचरच्छ्रुदयं यन्मुरासं (?) प्रभूतम् ।
यत्क्रीडावस्तुभूतं यदनुभवस्तुल्यं यत्स्वरूपानभिज्ञं
यत्स्वापं यत्प्रबोधं यदतिहिततमं ब्रह्म तस्मै नमोऽस्तु ॥
... ..

तत्तत्प्रोक्तपुराणभारतगताः स्मृत्यन्तरोक्ताश्च ये
ते गौतमैः प्रवरैश्च पूर्वगदिता ब्रह्मार्थं मञ्जरौ ॥
कन्याशुद्धा सगोचप्रवरपुरुषार्था मातृवत् दोषदीर्घः ।

प्रायश्चित्तादिदोषभाक् स्याज्जनयति च सुतं जातिषाण्डालमस्यां ॥ इत्यादि ।

End.

नान्यवर्णो दद्यान्नापुत्राय नाशिक्षाय नासम्बन्धोचिताय सर्वेषां पंक्ति-
पावनानामुपरिष्ठो भवति यः प्रवराध्यायमधीते स चिरजीवी भवति पुण्य-
वान् भवति यः प्रवराध्यायमधीते ॥

Colophon.

इति श्रीपुरुषोत्तमपण्डितविरचितायां गोचप्रवरमञ्जर्यां महाप्रवराध्याय-
परिसमाप्तिः गोचप्रवरकाण्डं समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । प्रथमाध्याये समानगोचप्रवरा-विषाददोषादिकथनम् । १ ये विषादे गोच-
प्रवरवर्जनादिकथनम् । २ ये प्रवरक्रमादिकथनम् । सर्वे सगोत्रा इत्यादिवाक्यानां विचार-
मुखेन व्याख्यानम् । ४।५।६।७।८।९ मेषु भृगूनां गोचप्रवरकाण्डकथनम् । एतत् सर्वं
बौधायनीय प्रवराध्याये । आपस्तम्बीयप्रवराध्याये । १ मे आपस्तम्बप्रोक्तभृगूनां गोचप्रवरादि-
कथनम् । कात्यायनप्रोक्त भृगूनां प्रवरादिकथनम् । आश्वलायनप्रोक्त भृगूनां प्रवरादिकथनम् ।
मत्स्यपुराणीय भृगुगोचप्रवरादिकथनम् । गौतमगोचप्रवरादिकथनम् । आपस्तम्बाशुक्त गौतम-
भरद्वाजादिगोचप्रवरादिकथनम् ॥

No. 143. ब्रह्मसूत्रभाष्यम्. By विज्ञानभिक्षुः. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 198. Lines, 7 on a page. Extent, 2,376 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Damanācāryya Ćāstri. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो नारायणाय ।
 सर्व्वं यो यच्च सर्व्वं यच्च सर्व्वमतो भजेत् ।
 वेदवित्शक्तयै तस्यै नमस्त्रिभुवनरूपिणे ॥
 गुरुद्विष्टज्ञान + × + विज्ञानभिक्षुणा ।
 ब्रह्मसूत्रं षडनुयाय्या क्रियते गुरुदक्षिणा ॥
 श्रुतिस्मृतिन्यायवचः क्षीराब्धिमथनोद्धृतम् ।
 ज्ञानास्यगुरोः प्रीत्यै भूदेवेभ्योऽनुदीयते ॥ इत्यादि ।

End. श्रीरारम्भकत्वं न सम्भवतीत्याशङ्कयामाह मांसादिमौनं यथाशब्द-
 मितरयोश्च ॥

Colophon. इतो नास्ति ।

विषयः । महर्षिवाद्रायणप्रणीतस्य ब्रह्मसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 144. ब्रह्माण्डपुराणम् . Substance, country-made paper, 17×7 inches. Folia, 312. Lines, 11 on a page. Extent, 10,000 ślokas. Character, Nāgura. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥
 नमो नमः क्षये सृष्टौ स्थितौ सचेष्टमायया ।
 नमो रजस्तमःसत्त्वविरूपाय स्वयम्भवे ॥
 जितं भगवता तेन हरिणा लोकधारिणा ।
 अजेन विश्वरूपेण निर्गुणेन गुणात्मना ॥
 ब्रह्माणं लोककर्तारं सर्व्वज्ञमपराजितम् ।
 प्रभुं भूतभविष्यस्य साम्प्रतस्य च सत्यतमम् ॥ इत्यादि ।

End. सर्वाणि चाति तथैव तानि
 ... विधास्येवोपमिष्यस्य ।
 ... प्रकृतं जनमं जनानां
 यज्ञात्मकं सत्यलोकप्रतिष्ठम् । (?)
 वरं वराणां वरदं महेश्वरं
 ब्रह्माणमादिं प्रयतो नमस्ये ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे वायुप्रोक्ते द्वादशसाहस्री संवितायां ब्रह्माण्डवर्तः
 समाप्तः ॥ * * * ॥

विषयः । 'इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे प्रक्रियापादः प्रथमः अध्यायः । इति श्री० पु० अनुषङ्गे
 वज्रप्रसवः १-४ ऋः । इति श्री० पु० महादेवविभूतिः ५, ६ ऋः । इति श्री० पु० अनुषङ्ग-
 पादे अग्निविक्रमः ७ ऋः । इति श्री० पु० व्याससङ्गावः ८ ऋः । इति श्री० पु० प्रियव्रतवंशा-
 नुकीर्तनं ९, १० ऋः । इति श्री० पु० अनुषङ्गपादे भारतवर्षनं ११, १२ ऋः । इति श्री० पु०
 अनुषङ्गपादे जम्बुवर्षनं १३ ऋः । ..... । इति श्री० पु० षट्पञ्चाशत्तमो-
 ऽध्यायः । १० एषु अध्यायेषु शाकद्वीपादिवर्णनम् । इति श्री० पु० आदित्यसङ्कीर्तनं नाम ५३,
 ५८ ऋः । इति श्री० पु० लिङ्गोत्पत्तिकथनं नाम ५९-६१ ऋः । इति श्री० पु० देवदायव-
 नप्रवेशभङ्गज्ञानविधिर्नाम ६४ ऋः । इति श्री० पु० सांख्यवर्त्ते नाम ६५, ६६ ऋः । इति श्री०
 पु० यज्ञप्रवर्त्तनो नाम ६७ ऋः । इति श्री० पु० अनुषङ्गपादे चतुर्युगाख्यं नाम ६८, ६९ ऋः ।
 इति श्री० पु० ऋषिलक्षणं नाम ७० ऋः । इति श्री० पु० अनुषङ्गपादे ऋषिशिष्योत्पत्तिः
 नाम ७१ ऋः । इति श्री० पु० अनुषङ्गपादे प्रथिवीदोहनं नाम ७२ ऋः । इति श्री० पु०
 अनुषङ्गपादः द्वितीयः समाप्तः ॥ इति श्री० पु० उपोद्घाते प्रजापतिवंशानुकीर्तनं नाम १,
 २ ऋः । इति श्री० पु० उपोद्घाते मरुदुत्पत्तिः नाम ३-५ ऋः । इति श्री० पु० उपोद्घाते
 दनुवंशकीर्तनं नाम ६ ऋः । इति श्री० पु० आङ्गकल्पे शौचविधिः नाम ७-१४ ऋः ।
 इति श्री० पु० उपोद्घातपादे ब्राह्मणपरीक्षा नाम १५ ऋः । इति श्री० पु० आङ्गकल्पे
 दानप्रशंसा नाम १६ ऋः । इति श्री० पु० आङ्गकल्पे तिथिआङ्गं नाम १७ ऋः । इति श्री०
 पु० नक्षत्रआङ्गं नाम १८ ऋः । इति श्री० पु० उपोद्घातपादे आङ्गकल्पो नाम १९, २० ऋः ।
 ... .. । इति श्री० पु० मध्यभागे २१ ऋः । इति श्री० पु० मध्यभागे
 वशिष्ठसगरसम्मादे अर्जुनोपाख्याने जामदग्न्यतपश्चरणं नाम २२ ऋः । इति श्री० मध्यभागे
 अर्जुनोपाख्याने २३-२७ ऋः । इति श्री० पु० मध्यभागे भार्गवचरिते २८-३९ ऋः । इति
 श्री० पु० भा० च० कार्तवीर्यवधः नाम ४०-४८ ऋः । इति श्री० पु० वायुप्रोक्ते वैवस्वतो-
 त्पत्तिर्नाम ४९ ऋः । इति श्रीमहापुराणे वायुप्रोक्ते वैवस्वतमनुष्टुप्तिः नाम १०० ऋः । इति
 श्री० पु० वा० प्रो० गान्धर्व्यसूक्तं नाम १०१ ऋः । इति श्री० पु० वा० प्रो० गान्धर्व्यसूक्तं
 नाम १०२ ऋः । इति श्री० पु० वा० प्रो० इक्ष्वाकुवंशकीर्तनं नाम १०३ ऋः । इति श्री० पु०
 वा० प्रो० मिथिलावंशकीर्तनं नाम १०४ ऋः । इति श्री० पु० वा० प्रो० राजटुङ्गं नाम १०५ ऋः ।
 इति श्री० पु० वा० प्रो० प्रसवः नाम १०६ ऋः । इति श्री० पु० वा० प्रो० व्याससूक्तः
 नाम १०७ ऋः । इति श्री० पु० वा० प्रो० दृष्टिर्वंशानुकीर्तनं नाम १०८ ऋः । इति श्रीवायु-
 पुराणे अनुषङ्गपादः १०९ ऋः । इति श्रीमहापुराणे वायुप्रोक्ते शिवप्रकरणं नाम ११० ऋः ।
 इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे वायुप्रोक्ते द्वादशसाधव्यां संवितायां ब्रह्माष्टावर्त्तः समाप्तः ॥ * ॥

No. 145. भगवदाराधनक्रमः . By श्रीमन्नारायणमुनिः . Substance, country-made paper, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent, 170 ślokaś. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Mohanta, Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः । प्रातरारभ्यानुष्ठानक्रमः । प्रातः सुसुत्याय
पादौ हस्तौ प्रक्षाल्य प्राङ्मुखः स्थित्वा हरिरिति विद्वचार्यं गुरुपरम्परा-
मनुसन्धाय स्वाचार्यं ध्यात्वा अमन्तरम्
सत्सङ्गात् भवनिस्पृहो गुरुसुखात् श्रीं प्रपद्यात्मवान्
प्रारम्भं परिभुञ्ज्य कर्मसकलं प्रक्षीणकर्माम्तरम् ।
नाशादेव निरङ्कुशेश्वरदयामिहूर्लमाया × ×
चार्दानुग्रहलब्धमध्यममणिद्वाराद्विनिर्गतः ॥ इत्यादि ।

End. संपूज्य भगवते पर्यङ्के निवेद्य निवेद्यं मनसा चतुर्भागे परिकल्प्य विष्वक्सेन-
अमन्त-गण्ड-सुदर्शनेभ्यः निवेद्याम् × × स्वाचार्येभ्यश्च निवेद्य × × ×
शेषं भागवतेः स च मुञ्जीत ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणमुनिव्रतं भगवदाराधनक्रमणं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । भगवत्परायणस्य प्रातस्त्याय दिनं यावत् कर्तव्यकर्मनिरूपणम् ।

No. 146. भगवद्गीताटीका . (सारार्थवर्धिणी). Substance, foolscap paper, 13×6 inches. Folia, 73. Lines, 14 on a page. Extent, 340 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Lohajunga, Bābu Mukundalāla Pāla Caudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।
गौराङ्गकः सत्कुसुदप्रेमोद्दी स्वाभिख्यया गोक्षमसो निहन्ता ।
श्रीकृष्णचैतन्यसुधानिधिर्मे मनोऽधितिष्ठन् स्वरतीः करोतु ॥
प्राचीनवाचः सुविचार्य सोऽहमस्मोऽपि गीतामृतलेशक्षिप्तुः ।
यतेः प्रभोरेव मते तद्वच सन्तः क्षमध्वं शरणागतोऽस्मि ॥
इह खलु सकलशास्त्राभिमत-श्रीमत्परायसरोजभजनः स्वयं भगवान्नराकृतिः
परब्रह्म श्रीवसुदेवस्तनुः स्वसौन्दर्यमाधुर्यासादनया स्वीयप्रेममहात्म्यो
निमज्जयामास । इत्यादि ।

End. भगवतोक्तं सति गण्डीवपाथिरर्जुनो योद्धुमुदतिष्ठदिति । ... ..
इति श्रीभगवद्गीताटीकायां सारार्थवर्षिणी समाप्तिभूता सतां प्रीत्यै स्वा-
दिति । सारार्थवर्षिणी विष्णुजनीना भक्तचातकान् ।
माधुरी धिमुतादस्या माधुरी भातु मे हृदि ॥ ० ॥

Colophon. इति सारार्थवर्षिण्यां कर्षिण्यां भक्तचेतसां ।
गीताष्टादशमोऽध्यायः सकृतः सकृतः सताम् ॥ ० ॥

विषयः । भगवद्गीताया व्याख्यानम् ।

No. 147. भगवद्गीताव्याख्या (तत्त्वप्रकाशिका) By केशवकाशीरिमट्टः.
Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 171. Lines, 12 on a page. Extent, 6,000 ślokaś. Character, Nāgura. Date, SM. 1935. Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीसर्वेश्वरोजयनिराम् ।
यो मायागुणदोषलेशरहितः स्वाभाविकैः सद्गुणैः
स्वानन्तराखिलविज्ञताद्यगणितैर्युक्तोऽज्ञादिस्तुतः ।
भक्ताभीष्टप्रदो रसैकरमणो वेदैकगम्यो हि य-
सं वन्दे मनसा गिरा च शिरसा गोपीप्रियं श्रीहरिम् ॥
यस्य श्रीकवणार्णवस्य कवणालेशेन बालो भ्रुवः
स्लेष्टं प्राप्य समार्यधाम समगाद्रङ्गोऽप्यविन्दच्छ्रियम् ।
याता मुक्तिमजामिलादिपतिताः शैलोऽपि पूज्योऽभवत्
तं श्रीमाधवमाश्रितेष्टदमचं नित्यं शरण्यं भजे ॥
श्रुतोनां सूत्राणां स्मृतिनिखिलवेदानुवचसां
परं चार्द्धं शुक्तं ह्यखिलचिद्विदुभिन्नमपि च ।
अभिज्ञं स्वाभावाद् × × × परमं ब्रह्मकमिदं
समादिष्टं यैस्तानपि सततमीडे गुहवरान् ॥
संसाररोगग्रसने खलु निम्बवन्धो
चार्द्धाधिकारचरणेऽर्कवदेव यच्च ।
नीलवर्णापादपरिवारणतुष्टपेताः
निम्बार्कदेशिकवरः स हि मे गतिः स्यात् ॥

श्री श्रीनिवासमाचार्यं गुरुं श्रीगङ्गाभिक्षं ।

प्रणम्य म्रियते गीताश्याङ्गा तत्त्वप्रकाशिका ॥

अथ स्वभावतोऽपास्तस्त्रिंशोऽविद्याक्लेशकर्मजन्मादिषड्भाव-सद्वादिगुणकार्य-
सम्बन्धः सत्त्वज्ञानानन्दस्वरूपो ज्ञानशक्तिवस्तुस्यतेजोबौर्यवात्सल्योदार्य-
कारण्य क्षमा-दया-माधुर्यं लावण्यमाह्वयानन्दकल्याण-गुणमहोदधिः समस्त-
लोकप्रकृतिकालकर्मनियन्ताऽतिशयशाम्यवर्जितो विष्वक्सेनगङ्गादिमित्य-
सुक्तैर्निषेवितो ब्रह्मरुद्रेन्द्राद्यचिन्त्यमहिमा तद्वन्द्यो वेदान्तिकवेद्यो जग-
ज्जन्मादिहेतुः प्रणतार्थिलपण्यस्वभाव उभयविभूतिर्भगवान् श्रीपुरुषोत्तमो
ब्रह्मरुद्रादिदेवताद्वैः स्तोत्राराधनप्रार्थितो भूभारोत्तारणाय यादवकुले
आविर्बभूवेति सर्वजनप्रसिद्धं भगवद्वतारप्रयोजनम् । इत्यादि ।

End.

त्यक्त्वा श्रेयस्कांश्च यथा श्रीभगवदाश्रितैर्लक्ष्मीविजया × × हैः पाण्डवैः सप्त
राज्याद्यर्पणेन सन्धिं विधाय स्त्रीयानां संरक्षणं कुर्विति भावः ।

श्रीकृष्णाय नमः ।

स्वतन्त्रः सर्वफलदः सर्वोपास्योऽपि यो हरिः ।

कर्तुं सर्वजीवानां तन्त्रत्वमिति निश्चयात् ॥

श्रेयस्कामो सुसुचुर्वा तमेव शरणं ब्रजेत् ।

स्वाभिमानं परित्यज्य ह्येतदन्ते दृढीकृतम् ॥

संसारात्पुद्गलमग्नानां स्वभक्तकृपया हरिः ।

चकार गीतानां तं वन्दे सर्वगरीयसम् ॥

हंसस्वरूपं शनकादिकैभ्य-

स्तलोपदेशाय विधाय शुद्धम् ।

तत्त्वं परं भागवतस्य धर्मं,

सत्सम्प्रदायार्थमुपादिशद् यः ॥

श्रीवासुदेवो भगवान् स एव,

भक्त्याय पार्थाय तु भारतादौ ।

मोक्षार्थं शास्त्रमुवाच गौतां

सर्वेश्वरं तं शरणं प्रपद्ये ॥

व्याख्यातमादौ तदद्वैतबोधा-

दाचार्यवर्ग्येण हरिप्रियेण ।

निम्नार्कजः प्रातिगभीरबोधं

जीनारदानुग्रहभाजनेन ॥

तस्यादक्षिणाप्रतिबुद्धबुद्धिना
भट्टेन श्रीकेशवसंज्ञकेन ।
यदर्थबोधाय तदाश्रितानां
संक्षिप्य चेतद्विष्टतं सुबोधम् ॥
मङ्गलं श्रीरमाकान्तः सच्चिदानन्दविग्रहः ।
मङ्गलं नियमानन्दो ज्ञानभक्तिपदो खणाम् ॥

Colophon.

इति श्रीसनत्कुमारसन्ततिप्रवर्तक—श्रीमन्निम्बार्कसम्प्रदायाश्रित—श्रीकेशव-
काश्यागिरिभट्टविरचितायां भगवद्गीताटीकायां तत्त्वप्रकाशिकायां सम्ब-
गीतार्थनिर्णयो नामाष्टादशोऽध्यायः । १८ । सम्बत् १८१५ ।

विषयः । निम्बार्कमतेन भगवद्गीताव्याख्यानम् ।

No. 148. भगवद्गीताटीका (सारावली) By रामशङ्करः. Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 400 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1745. Place of deposit, District Hugli Khānākula Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Bramhanārāyaṇa Bidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ गुरुभ्यो नमः ॐ रामाय नमः ।
श्रीरामपितरौ बन्धवन्दं श्रीरामशङ्करः ।
श्रीधरस्वामिदुर्गीताव्याख्यां बन्धुस्तनोतकि ॥
व्याख्या मे राम ते तुष्टा प्रभावात् तातपादयोः ।
सारावलीविदा गीताव्याख्या तस्याः समो जनः ॥
गीतास्वरूपमादौ यत् तदादौ दर्शितं यथा ।
प्रत्यर्जुनं भगवता यदुक्तं गुह्यमुत्तमम् ॥
तस्यादेशो भवेद् यच्च सा गीता परिकीर्तिता ॥

× × × × × ×

इह खलु सकललोकहितवसारः परमकारणिको भगवान् देवकीनन्दनः
तत्त्वज्ञानविबुधितशोकमोहविध्वंसितविवेकतया निजधर्मत्यागात् परधर्मा-
भिरन्विनमर्जुनं धर्मज्ञानरहस्योपदेशश्चैव तस्यान्धोक्तमोहसागरादुद्धार ।
इत्यादि ।

End. यचेति यच यस्मिन् स्थले योगेश्वरः कृष्णः श्रीकृष्णः यच धनुर्धरः पार्थः
 अर्जुनः तच श्रीकृष्णोः विषयः भूतिरैश्वर्यं भुवानि निश्चितानि इति
 एतान्नीति सम मतिः । एतेन पाण्डवेभ्यः सर्वस्वं दत्त्वा श्रीकृष्णशरणं प्रपद्य
 त्वदीयानां प्राणरक्षामवश्यं कुरु अन्यथा तेषां विनाशो भविष्यत्येवेति भाव
 द्ययवा भुवा निश्चिता नीतिस्तवेति मतिर्ममेत्यन्यत् प्रोक्तमिति वाक्यार्थः । :

Colophon. इति गीतायाख्यायां सारावल्यां अष्टादशोऽध्यायः ॥ समाप्तेयं व्याख्या
 श्रीसीतारामपदाक्षयगुणैर्पितेति समाप्तम् ।
 श्रीरामगुणसाताक्षिस्तुतेः सारावली मम ।
 श्रीरामशङ्करस्येयं तदङ्गिद्वयतुष्टये ॥
 श्रीधरस्वामिकृतगीतायाख्येदानीं सुविस्तृता ।
 इति राम सतां मोदा व्याख्यातास्तदुचरात् ॥
 जगद्गमः पिता रामो माता रामो रामोऽहं ।
 लक्ष्मः समं + + × × ॥
 इति खानाकुलकृष्णनगराख्यासौनवन्द्यघटीय—श्रीरामशङ्करदेवशर्मविस्तारी-
 कृता सारावल्याख्या गीतायाख्या समाप्ता श्रीरामार्पितेति सुधीभिर्द्रष्टव्येति ।
 शकाब्दाः १७४५ ।

विषयः । भगवद्गीतायाः श्रीधरस्वामिकृतयाख्यायाः विस्तृतरूपेण व्याख्यानम् ।

No. 149. भगवद्भक्तिरत्नावली . (सकान्तिमाला) Substance, country-made paper, 11 × 7 inches. Folia, 31. Lines, 11 on a page. Extent, 650 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātua. Appearance, new. Prose. Correct.

This is the same work as 422, in the Notices of Sanskrit MSS. It contains two verses at the end which give some information about its date and place of composition. From these we learn that the work was composed in Benares in the year 1555 Sk. in a Temple dedicated to Hari in front of the Great Temple of Śiva. The verses are :—

महायज्ञशर-प्राण शशाङ्गगुणिते शके
 फासुने शृङ्गापचक्ष द्वितीयायां सुमङ्गले ॥

बाराणस्यां मधेशस्य सन्निधौ हरिमन्दिरे ।
भक्तिरत्नावलौ सिद्धा सज्जिता कामिमाक्षया ॥

No. 150. भजनामृतम् . By नरहरिठक्कुरः . Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 270 ślokas. Character Bengali. Date, Sk. 1813. Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Ukhaḍā, Dakṣiṇākhaṇḍa, Paṇḍita Gauragunānanda Thākura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. श्रीश्रीचैतन्यः ।
वन्दे श्रीकृष्णचैतन्यं प्राणसर्वस्वमीश्वरम् ।
सर्वावतारकवर्णानिःसीमकवर्णं विभुम् ॥ इत्यादि ।

End. सेवायां प्रीतिराक्षां मे प्रीतिरार्तिश्च कीर्तने ।
आश्रिते प्रीतिराक्षां मे प्रीतिश्च भोजनोन्मुखे ।
आत्मनि प्रीतिराक्षां मे कृष्णभक्तिर्यथा भवेत् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीमन्नरहरि (क?) विमुखोदितं श्रीकृष्णभजनामृतं समाप्तम् ॥
शकाब्दाः १८१३ ।

विषयः । पूर्वपक्षसिद्धान्तमुखेन वैष्णवानां श्रीकृष्णभजनादिप्रकारकथनम् ।

No. 151. भविष्यपुराणम् . Substance, country-made paper, 12 × 6 inches. Folia, 877. Lines, 8 on a page. Extent, 21,925 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1936. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātua. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणक्षिताय च ।
जगक्षिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो नमः ॥
श्रीनकस्य तु राजर्षेः सचे चैव मन्त्रात्मनः ।
आयाता मुनयः सर्वे यज्ञमण्डपमुत्तमम् ॥ इत्यादि ।

उत्तरभागस्य । ॐ नमः श्रीगणेशाय । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

सृष्टं सद्भावदातं करिकरमकरणीभसञ्ज्ञातफेनं
... .. ।
... ..
... .. पोष्करं वः पुनातु ॥ इत्यादि ।

End. देवार्थे ब्राह्मणार्थे च यस्तु प्रार्थयते नरः ।
जलमग्नं मन्वावाहो स याति परमं पदम् ॥
... .. ।
एष ते कथितो राज्ञम् प्रतिष्ठाविधिरत्नमः ॥
उत्तरभागस्य । गात्रे शिरे प्रलेपयेद् ... चान्द्रायणं चरेत् ।
सुखनासादिस्पर्शं मन्वाचान्द्रायणं चरेत् ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणे नवमीकल्पे शतसाहस्राब्दसंज्ञिताया नवमीकल्पः
समाप्तः २८१ । सम्बत् १८३६ ।
उत्तरभागस्य । इति श्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे चतुर्थभागे सुरापानकथने एकादशोऽध्यायः
समाप्तः ॥ ११ ॥

विषयः । अध्यायानां पुष्पिकाः । इति भविष्यपुराणे शतसाहस्रां संज्ञितायां कथाप्रस्ता-
वने प्रथमोऽध्यायः । इति भ० पु० ब्राह्मे पर्वणि १ अः । इति भ० पु० उपमयनविधिः
१ अः । इति भ० पु० स्त्रीलक्षणं ४, ५ अः । इति भ० पु० स्त्रीविषये नरव्रतं ६, ७, ८ अः ।
इति भ० पु० गृहधर्मः ९ अः । इति भ० पु० स्त्रीधर्मो १०, ११, १२ अः । इति भ० पु०
प्रतिपदाकल्पे १३, १४, १५ अः । इति भ० पु० द्वितीयाकल्पः १६, १७ अः । इति भ०
पु० तृतीयाकल्पः समाप्तः १८ अः । इति भ० पु० चतुर्थीकल्पे १९, २० अः । इति
भ० पु० चतुर्थीकल्पे पुरुषलक्षणं २१ अः । इति भ० पु० चतुर्थीकल्पे २२, २३ अः । इति भ०
पु० पुरुषलक्षणं २४ अः । इति भ० पु० चतुर्थीकल्पे स्त्रीलक्षणं समाप्तं २५ अः । इति भ० पु०
४ र्थीकल्पे गणपतिकल्पः २६ अः । इति भ० पु० ४ र्थीकल्पे २७ अः । इति भ० पु० शिवा-
चतुर्थी २८ अः । इति भ० पु० शान्ताचतुर्थी २९ अः । इति भ० पु० साहस्राब्दसंज्ञितायां
वैद्यासिक्त्यां ब्राह्मे पर्वणि चतुर्थीकल्पे अक्षरचतुर्थीं सुखावहा नाम चतुर्थीकल्पः समाप्तः ३० अः ।
इति भ० पु० ५ मीकल्पे ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३६, ३७ अः । इति भ० पु० षष्ठीकल्पे ३८,—
४५ अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे शक्रसप्तमी ४६ अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे ४७, ४८, ४९ अः ।
इति भ० पु० ७ मीकल्पे रथसप्तमी ५० अः । इति भ० वै० ७ मीकल्पे ब्राह्मे पर्वणि ५१,—
६८ अः । इति भ० पु० ब्राह्मे पर्वणि आदित्यमाहात्म्ये सर्पसप्तमी ६९ अः । इति
भ० पु० ब्राह्मे पर्वणि ७ मीकल्पे ब्रह्मप्रोक्तानि नामानि ७० अः । इति भ० पु०
७ मीकल्पे ७१, ७२ अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे मित्राध्यायः ७३ अः । इति भ०
पु० ७ मीकल्पे शम्भोपाख्यानं ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९ अः । इति भ० पु० विजयासप्तमी
८० अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे आदित्यवारकल्पे नन्दविधिः ८१ अः । इति भ० पु०
आदित्यकल्पे भद्रविधिः ८२ अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे सौम्यविधिः ८२ अः । इति

भ० पु० आदित्यवारकल्पे कामद्विविधिः ८४ अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे विजय-
विधिः ८५ अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे जयन्तविधिः ८६ अः । इति भ० पु०
आदित्यवारकल्पे प्रवरविधिः ८७ अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे आदित्याभि-
मुखविधिः ८८ अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे हृदयविधिः ८९ अः । इति भ० पु०
रविवारकल्पे ग्रहवर्गविधिः ९० अः । इति भ० पु० आदित्यवारकल्पे मन्त्राश्रितावार-
विधिः ९१ अः । इति भ० पु० ७ मीमंसे ९२, ९३, ९४ अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे
जपनामेति सप्तमी ९५ अः । इति भ० पु० ७ मीकल्पे अपराजिताकल्पः ९६ अः । इति भ०
पु० ७ मीक० मन्त्रजपसप्तमी ९७ अः । इति भ० पु० ७ मीक० भद्रकल्पः ९८ अः । इति भ०
पु० ७ मीक० मन्त्रनेष्टा ९९ अः । इति भ० पु० ७ मीक० १००, १०१ अः । इति भ० पु०
७ मीक० कामदासप्तमी १०२ अः । इति भ० पु० ७ मीक० पापनाशनी सप्तमी १०३ अः ।
इति भ० पु० ७ मीक० भानुपदद्वयव्रतं १०४ अः । इति भ० पु० ७ मीक० सर्व्यावाप्तिसप्तमी
१०५ अः । इति भ० पु० ७ मीक० मार्गण्डसप्तमी १०६ अः । इति भ० पु० ७ मीक० अनन्तसप्तमी
१०७ अः । इति भ० पु० ७ मीक० अभ्यङ्गसप्तमी १०८ अः । इति भ० पु० ७ मीक० निभय-
प्रदानं १०९ अः । इति भ० पु० ७ मीक० ११०, १११, ११२ अः । इति भ० पु० ७ मीक०
सन्नाजितोपाख्याने ११३, ११४ अः । इति भ० पु० ७ मीक० पाद्मोपाख्यानं (?) ११५ अः ।
इति भ० पु० ७ मीक० दीपमाहात्म्यं ११६ अः । इति भ० पु० ७ मीक० ब्रह्मविष्णु-
सन्नादः ११७ अः । इति भ० पु० ७ मीक० ११८ अः । इति भ० पु० ७ मीक० आदित्यस्तवः
११९ अः । इति भ० पु० ७ मीक० ब्रह्म-हृदिसन्नादः १२० अः । इति भ० पु० ७ मीक० प्रवर-
वर्णनसप्तमात्रं १२१ अः । इति भ० पु० ७ मीक० व्योममाहात्म्यं १२२ अः । इति भ० पु० ७ मीक०
१२३ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने १२४ अः । इति भ० पु० ७ मीक० स्तव-
राजः १२५ अः । इति भ० पु० शम्भोपाख्याने १२६ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपा-
ख्याने प्रासादस्तवः १२७ अः । इति भ० पु० शम्भोपाख्याने दारुपरीक्षा समाप्ता १२८ अः ।
इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने प्रतिमास्तवः १२९ अः । इति भ० पु० ७ मीक०
प्रतिष्ठाकल्पे विश्वरूपध्यायः १३० अः । इति भ० पु० ७ मीक० सर्पप्रतिष्ठामण्डनविधिः १३१ अः ।
इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने सूर्यप्रतिमाविधिः १३२ अः । इति भ० पु० ७ मीक०
शम्भोपाख्याने सूर्यप्रतिष्ठायां १३३ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने प्रतिष्ठाविधिः
१३४ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने ध्वजारोहणविधिर्नाम १३५ अः । इति भ०
पु० ७ मीक० भोजकानयनो नाम १३६ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने भोज-
काख्याने भोजकोत्पत्तौ १३७, १३८ अः । इति भ० पु० ७ मीक० अभ्यङ्गोत्पत्तिः १३९ अः । इति
भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने धूपविधिः १४० अः । इति भ० पु० शम्भोपाख्याने भोजको-
त्पत्तौ १४१ अः । इति भ० पु० ७ मीक० भोजकाख्यानं १४२ अः । इति भ० पु० ७ मीक०

शम्भोपाख्याने १४३ अः । इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने भोजकलक्षणं समाप्तं १४४ अः
 इति भ० पु० ७ मीक० शम्भोपाख्याने १४५, १४६, १४७ अः । इति भ० पु० शंभार्जसाहस्यो
 संक्षिप्तायां ब्राह्मे पर्वणि समाप्तः सप्तमीकल्पः आदित्यमाहात्म्यं वाचकमाहात्म्यं अवणविधिः
 समाप्तश्च ब्राह्मे पर्वणि प्रथममिति नन्दाकल्पः समाप्तः १४८ अः । इति भ० पु० प्रथममिति
 नन्दाकल्पः समाप्तः १४९ अः । इति भ० पु० निषेधविधिः समाप्तः १५० अः । इति भ० पु०
 अष्टमीकल्पे शिवमाहात्म्ये प्रथमोऽध्यायः १५१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० महेश्वरमाहात्म्ये
 प्रतिष्ठाविधाने लिङ्गलक्षणं १५२ अः । इति भ० पु० विष्णुपर्वणि ८ मीक० ईश्वरमाहात्म्ये
 लिङ्गप्रतिष्ठापनविधौ १५३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० महादेवमाहात्म्यं १५४ अः । इति भ०
 पु० ८ मीक० लिङ्गप्रतिष्ठाविधौ १५५ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुपर्वणि लिङ्गलक्षणे
 १५६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० महादेवमाहात्म्ये लिङ्गाङ्गनविधौ १५७ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० प्रतिष्ठाविधिः १५८,—१७० अः । इति भ० पु० ८ मीक० लिङ्ग-
 प्रतिष्ठा समाप्ता १७१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुसप्तकुमारसम्वादे १७२, १७३, १७४,
 १७५, १७६,—१७९ अः । इति भ० पु० ८ मीक० अष्टकाष्टमी १८० अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० महादेवमाहात्म्ये दाम्पत्यपूजनं १८१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुसप्तकुमार-
 संवादे १८२, १८३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुहृतं स्तोत्रं १८४ अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० शतपद्मीयं १८५ अः । इति भ० पु० ८ मीक० महादेवमाहात्म्ये १८६ अः । इति भ०
 पु० ८ मीक० महादेवरथयात्रायां १८७ अः । इति भ० पु० ८ मीक० महादेवरूपव्रतं १८८ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० महाव्रतं १८९ अः । इति भ० पु० ८ मीक० १९०, १९१, १९२, १९३ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० पुष्पाध्याये १९४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० १९५ अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० महाष्टमी १९६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० जयन्त्यष्टमी १९७ अः । इति भ०
 पु० ८ मीक० १९८, १९९, २००, २०१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुपर्वणि गौरी-
 माहात्म्ये २०२ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २०३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुपर्वणि
 गौरीविवाहो नाम २०४ अः । इति भ० पु० विष्णुपर्वणि ८ मीक० २०५ अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० चित्रसेनहृतं स्तोत्रं २०६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २०७, २०८, २०९ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० ब्रह्मचर्याप्रायश्चित्तेषु २१० अः । इति भ० पु० ८ मीक० २११, २१२ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुपर्वणि ब्रह्मचर्याप्रायश्चित्तं नाम २१३ अः । इति भ० पु० विष्णु-
 पर्वणि ८ मीक० सुरापानप्रायश्चित्तेषु २१४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २१५ अः । इति
 भ० नवमीकल्पे दुर्गामाहात्म्ये २१६, २१७, २१८ अः । इति भ० पु० ९ मीक० विष्णुपर्वणि
 दुर्गामाहात्म्ये भगवतीस्तोत्रं समाप्तं २१९ अः । इति भ० पु० ९ मीक० २२० अः । इति भ० पु०
 ९ मीक० विष्णुपर्वणि चण्डिकाराधने २२१ अः । इति भ० पु० ९ मीक० चण्डिकास्तवः
 २२२ अः । इति भ० पु० विष्णुपर्वणि ९ मीक० २२३ अः । इति भ० पु० ९ मीक०

दुर्गाकानकलं २२४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० दुर्गासाहाय्ये २२५, २२६, २२७, २२८
 २२९, २३० अः । इति भ० पु० ८ मीक० दुर्गासाहाय्ये उभयनवमी २३१ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० भगवतीनवमी २३२ अः । इति भ० पु० ८ मीक० रघुनवमी २३३ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० विष्णुलतं भगवतीस्तोत्रं २३४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २३५,
 २३६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० मङ्गलनवमी २३७ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २३८,
 २३९ अः । इति भ० पु० ८ मीक० सर्वमङ्गलार्चनविधौ २४० अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० मन्त्रोद्धारः २४१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २४२, २४३, २४४, २४५, २४६ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० भगवतीयज्ञे २४७ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २४८ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० सिद्धाध्यायः २४९ अः । इति भ० पु० ८ मीक० रघुवधे २५० अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० २५१ अः । इति भ० पु० ८ मीक० कौजम्भिवधो नाम २५२ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० कुम्भानुकम्भवधे २५३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० निचकुम्भवधः
 २५४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० कुम्भावाहनवधो नाम २५५ अः । इति भ० पु० ८ मी-
 क० सुकुम्भवधो नाम २५६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २५७ अः । इति भ० पु० घण्टा-
 कर्णवधो नाम २५८ अः । इति भ० पु० ८ मीक० वज्रधर्मवधः २५९ अः । इति भ० पु०
 मेघनादवधः २६० अः । इति भ० पु० ८ मीक० जम्बासुरवधः २६१ अः । इति भ० पु०
 ८ मीक० रघुवधोपाख्याने २६२ अः । इति भ० पु० ८ मीक० रघुवधः २६३ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० मण्डलविधिः २६४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० मातमण्डलविधानं
 नामाध्यायः २६५, २६६, २६७ अः । इति भ० पु० ८ मीक० देव्या नामविधानो नामाध्यायः
 २६८ अः । इति भ० पु० ८ मीक० रघुयात्रा २६९ अः । इति भ० पु० ८ मीक०
 दुर्गायात्रा समाप्ता २७० अः । इति भ० पु० ८ मीक० २७१, २७२ अः । इति
 भ० पु० ८ मीक० मन्त्रोद्धारः २७३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० २७४ अः ।
 इति भ० पु० शतसाहस्रार्चसंज्ञिताया आनन्दनवमीकल्पो नामाध्यायः २७५ अः । इति भ० पु०
 ८ मीकल्पे नन्दिनी नाम नवमी २७६ अः । इति भ० पु० नन्दा नाम नवमीकल्पे नामाध्यायः
 २७७ अः । इति भ० पु० ८ मीकल्पे नन्दकल्पः २७८ अः । इति भ० पु० ८ मीकल्पे नन्दिनी-
 प्रतिष्ठा २७९ अः । इति भ० पु० मङ्गलनवमीकल्पः समाप्तः २८० अः । इति भ० पु० ८ मीकल्प-
 प्रतिष्ठातन्त्रे भूमिपरीक्षाध्यायः २८१ अः । इति भ० पु० ८ मीकल्पे प्रासादलक्षणं २८२ अः ।
 इति भ० पु० ८ मीक० शिलालक्षणं २८३ अः । इति भ० पु० ८ मीक० ब्रह्मणोऽर्चलक्षणं
 २८४ अः । इति भ० पु० ८ मीक० प्रतिमालक्षणं २८५ अः । इति भ० पु० ८ मीक० प्रतिष्ठा-
 मन्त्रे आधवासनविधिः २८६ अः । इति भ० पु० ८ मीक० शतसाहस्रार्चसंज्ञिताया नवमीकल्पः
 समाप्तः २८७ अः । शुभमस्तु श्रीसम्बत् १८३६ । पूर्वभागश्च ॥ ० ॥ इति श्रीभविष्यपुराणे
 मध्यमतन्त्रे उपरिभागे प्रथमोऽध्यायः । द्वितीयोऽध्यायः इति भ० पु० म० त० अ०

पातालवर्णनौ नाम २योऽध्यायः । इति भ० पु० म० त० ज्योतिषम् ४ र्थोऽध्यायः ।
 इति भ० पु० म० त० ७० ५ मोऽध्यायः । इति भ० पु० म० त० ७० गुह्यमाहात्म्यकथनं
 नाम षष्ठोऽध्यायः । इति भ० पु० म० त० ७० पुस्तकादिमानलक्षणो नाम ७ मोऽध्यायः ।
 इति भ० पु० म० त० ७० षष्ठमोऽध्यायः । इति भ० पु० म० त० ७० रूपनियमो नाम
 नवमोऽध्यायः । इति भ० पु० म० त० ७० १०, ११, १२, १३ अः । इति भ० पु० म०
 त० ७० प्रतिमालक्षणो नाम १४ अः । इति भ० पु० म० त० ७० १४, १६,
 १७ अः । इति भ० पु० म० त० ७० षोडशोपचारविधौ १८ अः । इति भ०
 पु० म० त० ७० अग्निनामकथनं नाम १९ अः । इति भ० पु० म० त० ७० द्रव्यपरिमाणौ नाम
 २० अः । इति भ० पु० म० त० ७० दूर्वाभिर्निर्णयो नाम २१ अः । इति भ० पु० म० त० ७०
 २१, २२ । इति भ० पु० म० त० ७० मण्डलकथने २४ अः । इति भ० पु० म० त० ७०
 मण्डलाध्यायकथने २५ अः । समाप्तोऽयं प्रथमभागः ॥ ० ॥ इति भ० पु० म० त० द्वितीये
 भागे सूक्त्यकथनोऽध्यायः १ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० १, २, ४ अः । इति भ० पु० म० त०
 द्वि० तिथिषण्डकथनम् ५ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० व्रतादिकथने ६ अः । इति भ० पु०
 म० त० द्वि० प्रवरकथनं नाम ७ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० वास्तुनिर्णयनाम ८ अः ।
 इति भ० पु० म० त० द्वि० ९ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० अर्घ्यदानविधौ १० अः । इति
 भ० पु० म० त० द्वि० ११,—१७ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० मध्यमप्रतिष्ठाविधौ १८,—२२ अः ।
 इति भ० पु० म० त० द्वि० लुद्रारामप्रतिष्ठाविधौ २३ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० २४ अः ।
 इति भ० पु० म० त० द्वि० अक्षयप्रतिष्ठाविधौ २५ अः । इति भ० पु० म० त० द्वि० वटप्रतिष्ठाविधौ
 २६ अः । इति भ० पु० म० त० तृतीयभागे १, २, ३, ४ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० पुष्पा-
 रामप्रतिष्ठाविधौ ५ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० ६ अः । इति भ० पु० म० त० तृ०
 खेतुप्रतिष्ठाविधौ ७ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० ८, ९, १० अः । इति भ० पु० म० त०
 तृ० ग्रहहोमविधौ ११ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० १२, १३ अः । इति भ० पु० म० त०
 तृ० प्रतिष्ठाविधौ १४ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० १५ अः । इति भ० पु० म० त० तृ०
 महालक्ष्मीव्रतप्रतिष्ठाविधौ १६ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० एकादशीव्रतप्रतिष्ठाविधौ १७ अः
 इति भ० पु० म० त० तृ० यविविधानं नाम १८ । इति भ० पु० म० त० ध्वजारोपणं नाम
 १९ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० कुम्भदानविधौ २० अः । इति भ० पु० म० त० तृ० २१ अः
 इति भ० पु० म० त० तृ० प्रासादप्रतिष्ठाविधौ २२ अः । इति भ० पु० म० त० तृ० २३, २४, २५ अः
 इति भ० पु० म० त० चतुर्थभागे दानविधौ १ अः । इति भ० पु० म० त० च० २, ३ अः । इति
 भ० पु० म० त० च० वेनुदानविधौ ४ अः । इति भ० पु० म० त० च० ५, ६ अः । इति भ० पु० म०
 त० च० प्रायश्चित्तविधौ ७, ८ अः । इति भ० पु० म० त० च० ९, १० अः । इति भ० पु० म० त०
 च० ११ अः । इति त्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे चतुर्थभागे दुरापानकथने एकादशोऽध्यायः समाप्तः

No. 152. भारतसावित्री. By वेदव्यासमुनिः. Substance, country-made paper, 9×14 inches. Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 72 ślokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Tripurā, Parganā Varadākhāta, Post Office Navinagara grāma Nārāyaṇapura, Ārī Candra-nātha Cakravartī. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः कृष्णाय ॥ धृतराष्ट्र उवाच ।

ब्रूहि सञ्जय यद्वृत्तं युद्धे तेषां महात्मानाम् ।
पाण्डवानां कुरुणाञ्च सम्प्रवृत्ते महाहवे ॥
के तत्र प्रसुखा योधाः के च तत्र महारथाः ।
महाबलाश्च के तत्र कथन्ते विनिपातिताः ॥
भीष्मद्रोणौ कथं भग्नौ कर्णशल्यौ कथं हतौ ।
पुत्रश्च मम मन्दात्मा कथं दुर्योधनो हतः ॥
सञ्जय उवाच ।

शृणु राजन् यथा वृत्तं सैनयोदभयोरपि ।
पाण्डवानां कुरुणाञ्च सम्प्रवृत्ते महाहवे ॥
ये तत्र प्रसुखा योधा ये च तत्र महारथाः ।
महाबलाश्च ये तत्र यथा ये विनिपातिताः ॥
भीष्मद्रोणौ यथा भग्नौ कर्णशल्यौ यथा हतौ ।
पुत्रश्च तव मन्दात्मा यथा दुर्योधनो हतः ॥
पाण्डवानां रणे योधाः सर्वे विष्णुपराक्रमाः ।
कौरवाणां रणे योधाः सर्वे वीरपराक्रमाः ॥
अर्जुनः सात्यकिश्चैव धृष्टद्युम्नो घटोत्कचः ।
नकुलः सहदेवश्च धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः ॥
भीमसेनो विराटश्च द्रुपदश्चोत्तरस्तथा ।
धृष्टकेतुः शिखण्डी च काशिराजश्च वीर्यवान् ॥
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च वोदृशेते महारथाः ।
... .. ॥
हेमन्ते प्रथमे मासि शृङ्गापक्षे चथोदृशी ।
प्रवृत्तं भारतं युद्धं नक्षत्रे यमदेवते ॥
अर्जुने कूरपातित्वमाचार्य्ये क्षुब्धशक्तता ।
कर्णे दृढप्रहारित्वं भीष्मे सन्नि चथो गुणाः ॥

... .. ।
 ऋजुनेन हतो भीष्मो माघशुक्लाष्टमौतिथौ ।
 नवम्यां दृषसेनस्तु हतो राजा मन्वावसः ॥
 दशम्यामपि सोमद्र एकादश्यां जयद्रथः ।
 द्वादश्यां मध्यभागे च हतो वीरो छटोत्कचः ॥
 त्रयोदश्यान्तु मध्याह्ने भारद्वाजो निपातितः ।
 चार्कणो पल्लितश्यामो वर्षस्याशीतिपञ्च च ॥
 रथे पर्य्यटते द्रोणो दृढः षोडशवर्षवत् ।
 चतुर्दश्यान्तु सन्ध्यायां कर्णो वैकर्त्तनो हतः ॥
 सूर्य्यपुत्रो यदा कर्णस्यार्जुनेन निपातितः ।
 तदैवोर्ध्वमिता भूमिरङ्गुली चैकविंशतिः ॥ इत्यादि ।

End.

एषा भारतसावित्री व्यासेनोक्ता मनीषिणा ।
 नरो भारतसावित्रीं प्रातश्चत्वाय यः पठेत् ॥
 स भारतफलं प्राप्य परं ब्रह्माधिगच्छति ।
 संवत्सरकृतं पापं पठनादेव नाशनम् ॥
 ब्रह्मज्ञा स्वर्गद्वारी च मातृका पिता तथा ।
 पापं प्रक्षिप्य ते याति द्वैपायनवचो यथा ॥ ० ॥

Colophon.

इति महाभारते शतसहस्रसंज्ञितायां वैयासिक्यां भारतसावित्री समाप्ता ॥
 श्रीरामः ॥ श्रीकृष्णः ॥ ० ॥

विषयः । महाभारते वर्णितानां विषयाणां सारसंघट्टः ॥

No. 153. भ्रमरदूतम्. By शङ्कराचार्यवाचस्पतिभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 13 × 2½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent 288 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Ādāihājār, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीरघुवीराय नमः ।
 रामः सीताविरहविधुरो माख्यवत्कन्दरासु
 पाण्डुलाम्बुविरविरतं वाप्यरक्तोच्चलान् ।
 प्रत्याहृतिं मनसि विन्दन्नास्त्रमेयस्य निन्दे
 दीर्घोत्कण्ठः कथमपि तदा दीर्घदीर्घाण्यहानि ॥

अमलसिन्धुशततनुभुजा दूयमानः प्रियाया
 नर्मास्त्रापक्षरसुधया सिञ्चितो राघवस्य ।
 प्रौढानन्दप्रसरपिशुनो मन्दमन्दं तदानर्पे
 पस्पन्देऽस्य प्रकृतिसुभगो दक्षिणो बाहुदण्डः ॥
 दूरात् पश्यन् ध्वजसैन्यः शासितारं रघूणां
 प्रौढानन्दव्यतिकरसमुद्भिन्नरोमाच्छदण्डः ।
 पादन्यसिर्वनविटपिनां मौलिसमंल्लिङ्गानां
 व्याधुस्वानो रघुकुलपतेरङ्घ्रिभूले पपात ॥
 वेणीवन्ध्यामणिरथमयं देव देव्यावतीर्णो
 जल्पन्निद्रं पुलकिनि मणिं रामपाणौ निधाय ।
 यावत् भूते जनकतनयावापिकं वायुस्फुल्ल
 स्थावद् वाष्पस्तवककलुषो रामभद्रो बभूव ॥
 शुलोदन्तं रघुकुलपतिः पेशलायाः प्रियायाः
 प्रस्थानाय ह्रवगपतये तन्क्षणन्यस्तभारः ।
 कुक्कुभाभ्यासे क्लृप्तं विशिखीकाण्डखेलत्प्रवाले
 रामः कान्तां विरजविमनाः कोमलाङ्गीं निदधौ ॥
 मन्दोन्मीलप्लवनवदस्त्रपन्थिनिर्यन्मधूनां
 श्लेषोपान्ते नवकमलिनीं राजहंसवतंसं ।
 तत्रापश्यत् परिसङ्गभरैर्वासयन्तीं दिग्गता-
 मासमेन अमरसिन्धुनेनाभितः सेव्यमानाम् ॥
 तत्र स्निग्धे सरसि सरसाभोजकेलिप्रवीणं
 रामो देव्या विरजविधुरो दूततां प्रापयिष्यन् ।
 धीरोदानः कथमपि दृशोः क्षम्यन् वाष्पधाराः
 प्रौढप्रेमस्तवकितपदं षट्पदं व्याजहार ॥
 कश्चित् धातर्धमर भवता शीलितो मालतीनां
 शीघ्रः कश्चित् कुसुमितशिखाः सेविता वा कदम्बाः ।
 नीताः कश्चित् कथमपि सखे वासरा वारिवाह-
 यूहच्छ्रे नभसि निभतं यूथिकावीथिकासु ॥ इत्यादि

End. •

पाथं पाथं मधु सुमधुरं पुष्पितानां लतानां
 स्थायं स्थायं नवकमलिनीगर्भहर्षोद्गारेषु ।

Colophon.

निर्मायेदं मधुकर सखे सादृशि लेख्यम् ।
 वीतग्लानिर्धुवतिसहितो यापयेत्स्वं विद्यामाः ॥
 योऽभूद् गौडक्षितिपतिशिखारत्नछटाङ्घ्रिरेण
 विद्यावाचस्पतिरिति अगद्वीतकौर्त्तिप्रपञ्चः ।
 तस्मादासीद् भुवनविदित-श्रील-विद्यानिवास-
 स्तत्पुत्रेण त्रिभुवनगुरोः प्रौढये राघवस्य ॥
 वद्रेणेषा समरचि मया कापि वाचां मतङ्गि-
 र्वीतकोशा रसिकहृदयाङ्गादिनी कल्पवङ्गिः ।
 शब्द ... यसनजनिताशेषपापीपशान्तिं
 तन्मे कुर्यान्निजगुणकयाराधितो रामचन्द्रः ॥
 श्रीगुहः शरणम् । इति श्रीन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचित-धर्मरदूतकाव्यम्
 समाप्तम् ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः । श्रीसीतायै नमः ॥

विषयः । श्रीरामस्य सीतासमीपे दूतरूपेण धर्मरप्रेषणमवलम्ब्य रचितमिदं काव्यम् ।

No. 154. मतनिर्णयः . Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 7 on a page. Extent, 420 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Medinīpura; Post Office Candrakona, Mohanta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ अथ मतनिर्णयः । अथ समाह्वताः पुष्कलतपुरोहिता
 इव विद्वांसः क्रमशः प्रविशन्ति स्म तत्र प्रथमतः प्रविशन्तं वैष्णवंमास्त्रौक्थ
 कोऽप्येकः सकलज्ञानाभिज्ञो विदितपरतत्त्वो निजगाद प्रभुं प्रति ।
 आनाससृज्जितिलकी वङ्गशङ्खचक्र-
 पद्माङ्कितोज्ज्वलवपुर्धृतपीतवासाः ।
 कण्ठेन नामतुलसीसज्जमादधानः
 श्रीमानयं चरित्यां कथयन्मुपेति ॥ प्रविश्य वैष्णवः ।
 ईषम्मीलितलोचनो दृढतरप्रारब्धयोगासजो
 यद्वज्रह्मादिसुरेन्द्रवन्दितपदः शम्भुः स्वयं ध्यायति ।
 वैकुण्ठैकनिकेतनं जगदपि व्याप्य स्थितं लोकाया
 तद् ब्रह्मास्त्रवपुः सदैव मुदितं लक्षितमात्मनताम् ॥

अथायान्तं शैवमास्तोकाच्च सः ।

श्रीमार्कसावेति जटालमौलिर्बाघ्रत्वगालम्बितमध्यभागः ।

विभूतिसंभूषितभास्वदङ्गो बद्राक्षमास्त्राकलितोर्द्धदेहः ॥

प्रविशन् च शैवः ।

संगायन्ति सदा समस्तनिगमा ध्यायन्ति यं योगिनो

यस्याज्ञासधिगत्य देवतगणाः कुर्वन्ति दृष्ट्यादिवम् ।

सोऽयं वो ज्ञावताग्निराकृतिरपि जातुं जगत् साकृतिः

ध्यायन् स्वं स्वयमेव सर्वजगतां शिक्षाकरः + + ॥ इत्यादि ।

End.

अचान्तरे रामोपासकः — आ ब्यासोहः ।

रामेति यद्गाम जनाः स्मरन्ताः

संसारवारांनिधिसुत्तरन्ति ।

स कस्य वेगस्य लपामुपेत्य

बबन्ध सेतुं जगदेकनाथः ॥

महान् सुरारिरपरो न कश्चित्

तस्यापि रूपाणि बहूनि सन्ति ।

रूपेषु तेष्वाप्युपपन्नशैलात्

न रामचन्द्रादपरो गरीयान् ॥

(अतः परं खण्डितम्)

विषयः । वैष्णव-शैव-शाक्त-वैशेषिक-नैयायिक-मीमांसक-वैदान्तिक-साङ्ख्य-पातञ्जलाभिज्ञ-
पौराणिक-नास्तिकादीनां परस्परविभिन्नमतविरोधात्मकश्लोकसंग्रहः ॥

No. 155. मथरासेतु . By अनन्तदेवः . Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 98. Lines, 7 on a page. Extent, 1,372 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1934. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

समस्तब्रह्माण्डान्युदरविहरे यस्य सततं

वसन्ति ध्यायन्ति स्मद्भुदि तपसा यच्च मुनयः ।

स यस्यां क्रीडायै स्पृहयति वनास्थन्विततनौ

सुमौरेषा श्लोके जयति भवसिन्धोर्मधुपुरी ॥

इह खलु सकलवैष्णवजनसमुचितमार्गप्रदर्शनाच्चाय्ये—भुवास्वरीषप्रभृतीनां
परमपुत्रार्थप्रापकतया प्रसिद्धतममपि माधुरमण्डलमहिमानं तत्रैव वसता
चरिकेशवगोविन्दनामानं भगवन्तमन्यशरणतया भजतां तत्रभवतां सतां
सन्तोषसंजननेन वाचः सफलतायै प्रदर्शयामः ॥ इत्यादि ।

End.

वासुदेवाभिधं ब्रह्म जगदिन्द्र मया स्थितम् ।
माधुरे मण्डले नित्यं जयत्यानन्दकारितः (?) ॥
आसीद्गोदावरीतीरे वेदवेदिसमन्वितः ।
श्रीकृष्णभक्तिसानेकणकनाद्याभिधो द्विजः ॥
तत्पुत्रस्तदुपर्युक्तः सर्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।
आपदेवोऽभवद्देवात् प्रापयः सकलान् मनून् ॥
मीमांसानयकोविदो मधुरिपोः सेवासु नित्योद्यतः
सर्वशापरिपूरणक्षमयश आसीत्दीयात्मजः ।
यस्यानन्तगुणैरमन् इति सप्तामार्थवतां मतं
येनावादि च वादिना श्रुतिशिरःसिद्धान्ततत्त्वं मुदे ॥
न्यायप्रकाशकर्ता निरवधिविद्याम्बतप्रदः सततं ।
मीमांसाद्वयनयविततनयस्तस्यापदेवोऽभूत् ॥
तीक्ष्णनुनिर्जवंशदेवं श्रीकेशवं तोषयितुं प्रकारः ।
अनेन संशो मधुरामहिस्रः सेतुः सदाकाङ्क्षितपूर्तिहेतुः ॥
अनुचितमप्यर्थे ब्रुवती बालस्र गौः स्वतोऽनुचिता ।
रचयति पिबोक्षोषं वागेषा स्यात् तथा मुदे मत्तताम् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्सकलशास्त्रार्थतत्त्वविद् वैष्णवसम्भारप्रतिपादनैकप्रयोजकमहोदय-
वतार-श्रीमदापदेवस्तुतानन्ददेवेन कृतो मधुरासेतुः समाप्तः ॥ सम्भत् १८३५ ॥

विषयः । मधुरामाहादिकाद्यनसुखेन तत्तत्तीर्थकर्तव्यादिरूपणम् ।

No. 156. मन्त्रप्रश्नः (तेजरीयशाखोक्तः). Substance, country-made paper,
5 × 2 inches. Folia, 45. Lines, 7 on a page. Extent, 540 ślokaś. Char-
acter, Nāgara. Date, Sm. 1771. Place of deposit, Benares City, Gobiunda
Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमन्नारये नमः ।

ॐ प्रद्युम्नना भियमानस्य सचष्टि

वरेभिर्वरा अभिषु प्रसीदत ।
अस्माकमिन्द्र उन्नयं कुजोषति
यत् सौम्यस्यान्वसो बुबोधति ॥ इत्यादि ।

End. परि त्वाग्ने परिहृणामि ।
सुभ्रवः सुभ्रवसंभ्रा कुब ।
योगे योगे तवस्तरं ।
आगन्त्रा समगन्त्राहि ॥
आयुर्दा देवजयसं गृह्णानः ॥

Colophon. इति तैत्तिरीयशाखायां मन्त्रप्रश्नः समाप्तः ॥ सम्बत् १७७१ ॥

विषयः । छण्णययुर्वेदीयानां कर्मविधानम् ।

No. 157. महानाटकटीका . By चन्द्रशेखरः . Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 1,498 çlokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Caukidāngā Nandirājapura, Paṇḍita Çaçibhūṣaṇa Bhaṭṭācāryaya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो रामपदाभ्योजद्भवं भवभयापहम् ।
लौका महानाटकस्य कुर्वते चन्द्रशेखरः ॥
बाह्यानामन्वयज्ञानकृत एषा वितन्यते ।
नाचोपचासं कुर्वन्तु तद्धीमानतिवस्तुनि ॥
कर्त्तव्ये महानाटकाख्ये ग्रन्थे प्रथमतो विश्लेश इत्यादि दशभिः स्तोकैर्नाम्नी
विदधाति ॥ इत्यादि ।

End. येन युधि निर्वापितः जितः सम जीवनाथः प्राणनाथः तस्यापि परम्-
रामस्य विजयी । अतः परं चण्डितम् ॥

विषयः । महानाटकस्य व्याख्यानम् ॥

No. 158. महान्यासः . Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folio, 24. Lines, 9 on a page. Extent, 214 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

- Beginning.** श्रीमणेशाय नमः । ओम् । अथातः पञ्चाङ्गवद्वाणा न्यासपूर्वकं जपहोमा-
र्चनविधिं व्याख्यास्यामः । ओम् या ते षड् शिवा तनूरघोरा ॥ इत्यादि ।
- End.** स्वाभिन् सर्वजगन्नाथ यावत् पूजावसानकम् ।
मावत्त्वं प्रीतिभावेन देवेऽस्मिन् सन्निधीभव ॥
- Colophon.** इति महान्यासः समाप्तः ॥
- विषयः ।** देवाधिदेवषड्भ्यः न्यास-जप-होमार्चनकथनम् ।

No. 159. महार्णवकर्मविपाकः . By विश्वेश्वरभट्टः . Substance, country-
made paper, 14×6 inches. Folia, 307. Lines, 10 on a page. Extent,
6,202 ślokaś, Character, Nāgara. Date, Sm. 1903. Place of deposit,
Mahārājā's Library, Hātua. Appearance, new. Verse. Generally Correct.

- Beginning.** श्रीमणेशाय नमः ।
ॐ नमः सकलकल्याणभाजनाय पिनाकिने ।
नमो लक्ष्मीनिवासाय देवमायाय रामाय ॥ ?
प्रवालान्निप्रस्थभृतिनिचयमयाय वपुषे (?)
नमो विघ्नश्रेणीविघटनवरिष्ठाय महसे ।
जगत्प्रादुर्भावस्थितिलयनिरायासरत्नमा-
विमोदासक्ताय प्रणतफलसिद्धिप्रतिभुवे ॥
यदिन्द्रिरामायपुरन्दराद्यै-
राराध्यते भक्तिभरानताङ्गैः ।
श्रीचण्डिकायाश्चरारविन्दं
वन्दामहे तत् कुलदेवतायाः ॥
... ..
आसीदसीमगुण्डककुलाम्बुराश-
वुचत्प्रभूतशुभकीर्तिघनप्रकाशः ।
लोकैः सदा हृदि धृतो गुणसन्निविष्टः
श्रीरत्नपालस्तपतिभुवनैकरत्नम् ॥
तस्मात्तज्जो भरणपाल इति प्रसिद्धः
सिद्धान्तमाजनसमाजसम्बद्धकीर्तिः ।
दानेन यः सुकृतिर्मां क्षिपति स दैन्यं
सैन्यं वैष्णवदृशः प्रतिभूपतीनाम् ॥

दुतोऽस्य जातः दुल्लतोऽज्ञतस्य
 न तस्य कश्चित् सदृशो बभूव ।
 यमस्त्रलत् + + मवेक्ष्य तातो
 नाम्ना चरिचन्द्र इति व्यधत् ॥
 तस्यात्मजोऽभूत्तुल्यतापः
 साधारणो भूमिपतिर्वदान्यः ।
 अभूत्पूर्वामवनीश्वराद्या
 + × यो जगति स्वकीर्तिम् ॥
 बन्धुहिंसा विशदकीर्तिमिहान्वितार्थां
 कृत्वा परत्र च तथैव विधातुमिच्छुः ।
 कौमाशपाशचयवन्धविमोचनार्थं
 तीर्थचयीकरणमुक्तिमचीकरद् यः ॥
 तस्यात्मजः श्रीमद्देव नाम्ना*
 धाम्ना च रूपेण च संगतार्थः ।
 ... ...
 ... कात्मारसमाश्रितोऽभूत् ॥
 यः कृपानारामान् धर्मायतनानि सन्निबन्धांश्च ।
 कृत्वा स्वकीर्तिमेकामदीदृशम् मूर्तिभेदेन ॥
 परिशील्यता कलाकलापं
 विदधानेन च भूरिशः प्रबन्धाम् ।
 मदनेन मञ्जीष्टताय येन
 प्रचिता नूतनभोजराजकीर्तिः ॥
 पुत्रेषु सत्स्वपि कष्टचयुगे च तस्य
 पुत्री जगत्त्रयविह्वलरकीर्तिपारौ
 जातौ प्रियावतितरां प्रथमप्रसूतौ
 नीतौ मञ्जीष्टमनस्पर्णौ + × ॥
 उदारशीलौ सुमनो विद्यास-
 मनोज्ञ-दृष्टावन केसिलीली ।
 यशोदया वर्धितमङ्गलाङ्गौ
 तौ रामकृष्णविति संप्रसीतौ ॥
 + + + + न युवा न दृवः

शक्नोति कर्तुमपरः सुतसद्गुणोऽपि ।
 दानं निदानमखिलार्थजनार्थसिद्धौ
 कौर्त्ति + + विततान यतस्तदीया ॥
 अप्रतिपक्षः प्रख्यां प्रथ्वीमक्षयोरभूद् व्येष्टः ।
 अपरो मान्वात्तुणैर्मान्वाता गीयते जगति ॥
 सोऽयं सुकृतिविधातरि × × तनोति मान्वाता ।
 विद्वन्मुखेन मतिमान् सुकृतिरत्नं मन्त्रार्थं नाम ॥
 माता पुण्यचरित्रकौर्त्तिविभवा यस्या च का मामतः
 शकस्यापरसुर्तिरार्थचरितः श्रीचेदिभट्टः पिता ।
 सोऽयं कौशिकवंशभूषणमणिः श्रीभट्टविश्वेश्वरो
 वेदे स्मार्त्तमते नये च + × वाक्ये कृती वर्द्धते ॥
 मतिर्येषां शास्त्रे प्रकृतिरमणीया व्यवहृतिः
 परा श्रीलं स्थायं जगति ऋजव स्ते कतिपये ।
 चिरं चित्ते येषां सुकुरतस्तूते स्थितिमिया
 दियं व्यासारण्यप्रवरसुनिशिष्यस्य भणितिः ॥
 श्रुतिस्मृतिपुराणानि समास्त्रोक्त्य यथामति ।
 निवध्यते समासेन निबन्धोऽयं मन्त्रार्थवः ॥
 दुष्कर्म्मपाकजनितामयकर्षितानां
 सत्कर्म्मशर्म्भकर × × सुनीन्दैः ।
 तत्साराङ्गजातमितरोक्तिविधान + +
 वक्ष्यामि रोगनिखिलार्त्तिनिवर्त्तणाय ॥
 तच्च तावद् वक्ष्यमाणकर्म्मोपयोगित्वेन कर्म्मविपाकरूपरोगादिनिवृत्त्यर्थं प्राय-
 क्षित्तादेरवश्यकर्म्मयता प्रतिपाद्यते ॥ इत्यादि ।

End.

मेघप्रहदेद्येन वलिदानमन्त्रमाह ।
 प्रगृह्णीष्व वलिं चेमं मेघप्रह मन्त्रमाह ।
 आतुरस्य सुखं सिद्धिं प्रयच्छ त्वं महावह ॥
 इति मेघप्रहहरं ।
 मतिर्येषां शास्त्रे प्रकृतिरमणीया व्यवहृतिः
 परं श्रीलं स्थायं जगति ऋजव स्ते कतिपये ।
 चिरं चित्ते येषां सुकुरतस्तूते स्थितिमिया

द्वयं व्यासारण्यप्रवरमुनिश्रिष्टस्य भवतिः ॥

कविराधुनिकश्चिरन्तरो वा

न विशेषः क्वचिदस्ति सज्जनानाम् ।

इत्येव जितं मयापदेशा

मनिकोकेषु मुषेषु व्यातः ॥ (?)

Colophon. इति श्रीचेदिभट्टात्मज श्रीविश्वेश्वरविरचिते मङ्गार्णवाभिधाने निबन्धे कर्मा-
विपाकसमुच्चये मङ्गार्णवः समाप्तः ॥ शुभमस्तु सम्मत् १८०१ शके १७६८ ।

विषयः । स्वस्वकर्माविपाकजनितरोगाणां निरूपणमुखेन तत्तद्रोगाधिष्ठातृपक्षाणां शान्ति-
कथनम् ॥ रोगानुमितपापानां प्रायश्चित्तविधानञ्च ॥

No. 160. महिषमर्दिनीस्तवरहस्यप्रकाशः . By जगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यः .
Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a
page. Extent, 130 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Nānākhi, Post office Demrā, District Dhākā, Paṇḍita Pratāpa-
candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

मनाक् कटाक्षविशेषात् पालयन्ती जगत्त्रयम् ।

भवानी भवतां भूत्यै भूयान्महिषमर्दिनी ॥

अष्टस्रोक्तानामाद्यैरष्टभिरक्षरैः प्रायशः अष्टाक्षरमहिषमर्दिनीमन्त्रोच्चारणपूर्वकं
भैरवः स्वमारभते मन्त्रित्यादि । ऐ चण्डि मम चित्ते मम भक्तस्य चित्ते च
वचतिं कुरु ॥ इत्यादि ।

End. इदानीं स्वयं ... फलमाह सोममित्यादि । गूढोपदिष्टं स्वप्रकाश-
क्रमेण कथितं कुसोपचारः दक्षिणे ... केशवकौशिकार्चनचरी कीर्ति-
मोक्षित्यादिना उत्तमं दृष्टव्यमिति यदा मुनयः । तव सावित्रेण हस्तागता
इवेत्यर्थः ॥

Colophon. इति श्रीजगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितो महिषमर्दिनीस्तवरहस्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । महिषमर्दिनीस्तवस्य व्याख्यानम् ॥

No. 161. माणवसारः. Substance, English paper, 6×10 inches. Folia, 54. Lines, 20 on a page. Extent, 1,040 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta Ćyāmapukūra Viśvakoṣa office. Appearance, new. Verse. Incorrect.

मामवसारशिल्पारम्भः ।

पुराणां भूभूतयोः वर्णानां वासयोग्यकम् ।
 सर्वांसामग्निशालानां लक्षणं वक्ष्यतेऽधुना ॥
 दण्डका स्वस्तिकश्चैव मौलिकश्च चतुर्मुखम् ।
 सर्वतोभद्रकश्चैव वर्धमानश्च षड्विधम् ॥
 निहसन्तु समारभ्य द्वि-द्वि-हसविबर्जनात् ।
 यथो विंशत्करानां स्यादेकादशविशालकम् ॥
 युग्महसविधानेन चतुर्हसं समारभेत् ।
 चतुर्विंशत्करानां स्याद्द्वि-द्वि-हसविबर्जनात् ॥
 एवमेकादश प्रोक्ता पैकशाला विशालतः ॥ इत्यादि ।

नक्षत्रमाश्लामपि चार्थहारतः

तत्स्वर्णसूत्रं परितस्तु भाग्याम् ।
 रत्नमालिका दुकूलवीरायुक्तः
 स्वर्णकक्षुकचिरण्णमालिका ॥ (?)
 लम्बहारमपि चुम्बिकादिभिः
 पूरि मदिरर्पिके चूडकम् । (?)
 ब्रह्मविष्णुमहेश्वरसकसैर्दिक्पालकैः किन्नरै-
 र्गन्धर्वैरपि सर्व्यदेवकिन्नैर्दुर्गा सती गौरिभिः ॥ (?)
 चासुषण्णादिसरस्वती गणपतैः
 बन्धनातरः श्यापि तत्संस्थानम् । (?)
 सकलं विभूषणं नित्यादिनैमित्तिके
 राजाधिराजैरपि राजसर्व्यैः ॥
 सुरपि (?) देय देव्याविज्जमैः
 पद्मरमेवमुक्तं क्षतत्रियै च क्षत्रसलक्ष्मीहेतुः ॥

इति मानवसारे वास्तुशास्त्रे भूषणसूक्तविधानं नाम सप्ततवारिंशोऽध्यायः ॥ ० ॥ इत्यादिमानवसारः समाप्तः ॥

इति मानवसारे वास्तुशास्त्रे भूषणकण्ठविधानं नाम सप्ततारिंशो-
ऽध्यायः ॥ ० ॥ इत्यादिमानवसारः समाप्तः ॥

विषयः । शास्त्राविधानादिरूपणम् । गृहमाणादिरूपणम् । गृहप्रवेशविधानम् ।
हारमानविधानम् । हारस्थानादिविधानम् । राजगृहविधानम् । राजसूक्तम् । रथसूक्तम् ।
शयनविधानम् । तोरणसूक्त्यादिरूपणम् । मध्यरङ्गविधानम् । कल्पवृक्षविधानम् । अग्निवेक-
सूक्तम् । भूषणसूक्त्यादिरूपणम् ।

• • —————

No. 162. मासाद्युक्तेषुदुर्गभञ्जनम्. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 325 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Kālānā, Paṇḍita Kānticandra Tarkavācaspati. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणपतिर्जयति । अथ मासाद्युक्तेषुदुर्गभञ्जनम् ।

तत्र ब्रह्माण्डभविष्यपुराणयोः ।

मासपक्षतिथीनाञ्च निमित्तानाञ्च सर्व्वशः ।

उक्तेष्वनमकुर्व्वीषो न तस्य फलभाष्यवेत् ॥

मासपक्षतिथीनां निमित्तीभूतानामनिमित्तानां वा तदितरेषाञ्च निमित्ता-
नामित्यर्थः । निमित्तानामुपस्थितक्रियानिमित्तानाम् । इत्यादि ।

End. जात्यभिज्ञापपदव्याहृतिरभिज्ञता सातीव ज्ञेया तस्य प्रथमान्तास्मत्पदव्यति-
त्वादेव तत्रासत्तेरिति ॥

Colophon. इति मासाद्युक्तेषुदुर्गभञ्जनं समाप्तम् ॥ • • ॥

विषयः । देवपैतृकादिकर्मसु संकल्पे मासपक्षाद्युक्तेषुविधिविचारः ।

No. 163. मिश्रितमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणीयम्). Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 30. Lines, 12 on a page. Extent, 850 çlokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1914. Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātūā. Appearance, tolerable. Verses. correct

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीमित्रिनाथ नमः ।

ॐ नमः परमात्मने श्रीपुराणपुष्पोत्तमाय ।

नारायणं नमस्कृत्य नरैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाङ्कनशलाकया ।

अक्षुब्धमीक्षितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

इति उवाच ।

कैलासशिखरे रम्ये बानाधातुविचित्रिते ।

अक्षरोमचसंकीर्णे गन्धर्वगणसेविते ।

महादेवं सुखासीनं पप्रच्छ गिरिकन्धरा ॥

पार्षत्युवाच ।

सर्वं धर्ममहं श्रुत्वा तत्प्रसादात्प्रमदेष्वर ।

मित्रितस्य च माहात्म्यं गरिष्ठं पापनाशनम् ॥

इत्यर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि लोकानां धितकाम्यया ।

माहात्म्यं सर्वपापघ्नं उत्पत्तिं मित्रितस्य च ॥

चैल्लोक्ये यानि तीर्थानि ये सर्वे च देवताः । (?)

यानि सर्वाणि दृश्यन्ते मित्रिते शृणु सुन्दरि ॥ इत्यादि ।

End.

विमानैरकसङ्काशैरागत्य तस्य बान्धवाः ।

पितरो बान्धवैः सार्धं भृत्यैश्चैवान्वितास्तथा ॥

भासमानाश्च तेजोभिर्द्युतो वैष्णवं पदम् ।

स्तनो कञ्चितं देवि माहात्म्यं मित्रितस्य च ॥

Colophon.

इति श्रीकल्पपुराणे उमानन्देश्वरसम्वादे मित्रितमाहात्म्ये द्वादशोऽध्यायः । ११ ।

इति मित्रितमाहात्म्यं सम्पूर्णम् । शुभमस्तु. सम्बत् १८१४ भाद्रपद ११ ।

सोमवासरे ॥ + + ॥

विषयः । महायाज्ञोत्तरे भागे सरस्वा दक्षिणेन च ।

यस्य दक्षिणभागे तु गोमती नाम विद्युता ।

तादृशस्य महापुण्यस्य मित्रितस्येवस्य माहात्म्यकीर्तनम् । दधीचिनाम्नी राज्ञ उप-
कारार्थं महादेवोपदेशेन सर्वेषां तीर्थानामेकत्रसमावेशादस्य मित्रिततीर्थमित्याख्या ।

No. 165. सुक्तिवादरहस्यम् . Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent, 225 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna, Ambikā Kālā, Paṇḍita Kānticandra Tarkavācaspati. Appearance, old. *Prose. Correct.

19 A. S. B.

Beginning. त्रीगुर्वर्जयति । कक्षावदपवर्गः । तत्रात्यन्तिकी दुःखनिवृत्तिरेवापवर्गः ।
इत्यादि ।

End. दृष्टान्तया स्थितानि जीवात्मनि सुखदुःखावच्छेदकानीति निदण्डिनः ॥

Colophon. इति सुक्तिवादरचस्यं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । गदाधरभट्टाचार्यकृतस्य सुक्तिवादस्य टीका ।

No. 166. सुग्धबोधः. By वैद्यरघुनन्दनः. Substance, palm-leaf, 18×1½ inches. Folia, 279. Lines, 3 on a page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Paṭuyāṭuli, Bābu Yād-avānanda Gupta. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. नमो गणेशाय ।
नमो गणेशाय शिवात्मजाय गजेन्द्रवक्त्राय चतुर्भुजाय ।
किम्विघ्ननाशाय वरप्रदाय योगात्मने सिद्धिषु सेवकाय ॥
चक्रपाणेः चक्रपद्मद्वन्द्वं वन्दे मङ्गेश्वरम् ।
... .. ॥
यदुक्तं वाग्भटे तन्त्रे सुश्रुते वैद्यसागरे ।
अन्येषु ब्रह्मभिः सिद्धैर्यदुक्तं तद्विस्मयकं च ॥
तत्र यद्यदसाध्यं स्याद्यद्यदेषु दुर्लभम् ।
तत्तत् सर्वं परित्यज्य सारभूतं मया कृतम् ॥
सुग्धबोधमत्रं कुर्वे वैद्यशास्त्रमहात्मने ।
संगृह्य सर्वशास्त्रं वैद्यश्रीरघुनन्दनः ॥ इत्यादि ।

End. भीरुस्यैव कथेयकं समाह्विता तासाङ्कुरं ताल्यकम् ।
षष्ठी नागधना तिस्रा मधुरिका जातिफलं सैन्धवम् ॥
(अतः परं खण्डितम्)

विषयः । वैद्यशास्त्रप्रशंसादिः । वैद्योत्पत्तिकथनम् । दूषपरौष्ठा नाड़ीविज्ञानादि-
कथनम् । सर्वरोगाणां निदान-चिकित्सा-पथ्यापथ्यादिकथनम् । नामातेसादिकरण-
प्रकारादिकथनम् ॥

No. 167. मूर्खहृत् । Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 126. Lines, 8 on a page. Extent, 5,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bariçāla, Mānapāsā, Paṇḍita Mathurānātha Bhaṭṭācārya. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्रायेण सङ्कल्पानामेव कर्मात्मकत्वात् आदौ स एव
निरूप्यते । कायवाङ्मनोभौरचितं कर्म फलाय समर्थमिति श्रुत्या एषा
वयाणां शङ्कलमुक्तं तत्र केन रूपेण कस्याङ्गत्वमित्याह । इत्यादि ।

End. जीवोऽर्केण युतः करोति मरणं बाह्यांशको भागुरिः ।
नक्षत्रैकगते वदन्ति यवनाः + पण्डितो देवज्ञः ॥

(अतः परं खण्डितम्)

विषयः । सङ्कल्पवाक्यादिनिरूपणम् । नाम्दीआद्यादिनिरूपणम् । प्रतिपदादिचकल-
तिथिव्यवस्था । आद्यव्यवस्थादिः । एकोद्विष्टकालव्यवस्थादिः । गोवधादिप्रायश्चित्तकथनम् ।
व्यवहारदायादिव्यवस्था । विवाहनक्षत्रादिकथनम् । अतः परं खण्डितम् ।

No. 168. मृत्युञ्जयपञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 7 × 4
inches. Folia, 119. Lines, 5 on a page. Extent, 450 ślokas. Character,
Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūnā. Ap-
pearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ कैलासशिखरे रम्ये मणिमाळातिभासुरे ।
नामान्द्रुमलताकौर्णे नानापुष्पोपशीभिते ॥
प्रसन्नवदनं दृष्ट्वा ... .. ।
गिरा मधुरया गीरी प्रोवाच परमेश्वरम् ॥
श्रीदेव्युवाच ।
भगव + + शिवो देवो महाश्वेत्युक्तयः परः ।
आदिनाथो जगन्नाता दीक्षानायक ईश्वरः ॥
वर्णितः प्राक् महादेव गुणान्तीतशिखरीश्वरः ।
भवता तस्य देवस्य परमशक्त्यकपिणः ॥
पञ्चाङ्गं श्रोतुमिच्छामि वक्तुमर्हसि मे विभो ॥ इत्यादि ।

End. इतीदं मम सर्व्वस्यं रक्ष्यं परमाहुतम् ।
यस्य कस्य न द्रष्टव्यमित्याज्ञा परमेश्वरि ॥

Colophon. इति श्रीदेवीरक्षस्ये तन्त्रे मृत्युञ्जयस्तोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीमृत्युञ्जयस्य पञ्च-पञ्चति-सप्तसप्तम-कवच-स्तोत्रात्मकपञ्चाङ्गस्य कथनम् ।

No. 169. मेहतन्त्रम्. By शिवः. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 144. Lines, 11-12 on a page. Extent, 3,164 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

ययासत् सद्दिवाभाति न च भाति कदापि सत् ।
यस्मिन् ज्ञाते न सा भाति तस्यै तस्मै नमो नमः ॥
जलान्वरेण विजिते सुरादुरनरेऽखिले ।
खलकरूपेण ते सर्वे महेश्वरं मताः ॥ इत्यादि ।

End

भविष्यति कलौ प्रायोऽविवेकाङ्गुष्मिण्ययोः ।
ज्ञात्वा ज्ञातं गुणं कुर्यात्तदा सुखमवाप्नुयात् ॥
इति दीक्षाविधिः प्रोक्तः कुलाचारसमन्वितः ।
अर्थवादं विना देवि किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥

Colophon.

इति श्रीमहाकालमहासायानुमते मेहतन्त्रे शिवप्रणीते पीठवर्णनं नाम
दशमः प्रकाशः ॥

विषयः । व्यवस्थाप्रकाशः । विधवाविवाहकथनम् । संस्कारप्रकाशः । दीक्षाप्रकाश-
कथनम् । श्रीमद्विधिः । आश्रमिकप्रकाशः । पुरश्चर्याप्रकाशः । सिद्धिस्थिरीकरणप्रकाशः ।
कौस्तुभप्रकाशः । सन्तादित्यागप्रकाशः । सुश्राव्यप्रकाशः । पीठवर्णनञ्चेति ॥

No. 170. यमुनामाहात्म्यम्. (पद्मपुराणीयम्) Substance, country-made paper, 11×4 inches Folia, 6. Lines, 16 on a page. Extent, 175 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । शक्तिववाच ।
सर्वं कथयतो तात मरीचेर्हि विवस्वतः ।
अपत्यद्वयमुत्पन्नं यदुक्तं भवता पितः ॥
+ + तद्विस्तरेणात्र ब्रूहि सम्यग्येषतः ।
श्रोतव्यं मया तस्माद् वक्तव्यं त्वया गुरो ॥
वशिष्ठ उवाच ।
शृणु पुत्र यदि त्वया श्रुत्ये मम वर्यते ।

कथयामि यथातथं श्रोतुः कल्पनाशनम् ॥
 एवमेव पुरा ब्रह्मः प्राची वैष्णवे भूभुजा ।
 यदाह भार्गवो धीमान् तत्ते वक्ष्याम्यशेषतः ॥
 स्वर्यात् लङ्घी पुरा पुनं लेभे वैवस्वतं मनुम् ।
 धर्मैष धर्मं धर्माज्ञा पुनमेच्छत् ततः परम् ॥
 ततः सम्प्राप्य संज्ञां स धर्माज्ञः समुत्थितः ।
 श्यामः प्रांशुर्लोचिताक्षो विद्युत्कुन्तलवर्द्धजः ॥
 तथैव यमुना श्यामा पद्मपत्राचतेक्षणा ।
 लभासा भासयन्ती सा भास्वरामन्दितौति या ॥ इत्यादि ।

End.

श्रोतव्यमेतत् कृतिभिः पवित्रं
 धर्माद्यैकामार्गिभिरेव सम्यक् ।
 मोक्षार्थिभिश्चापि ततश्चतुर्णा-
 माकर्ण्यतेऽस्मिन् भवतीह सिद्धिः ॥
 कार्तिके शुक्लपक्षे तु द्वितीयायां विशेषतः ।
 माहात्म्यं यमुनायास्तु यः शृणोति स मोक्षभाक् ॥

Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे मरीचिसर्गे यमुनामाहात्म्येऽष्टमोऽध्यायः । अथम् ।
 ॐ नमः ॥

विषयः । यमुनाया उत्पत्तिमुक्त्वा विशेषतो माहात्म्यकौर्त्तनम् ॥

No. 171. यात्राविवाहादिविधुपायः. Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 40. Lines, 3 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nandirājapura, Post Office Coukiḍāṅgā, Paṇḍita Atalabihārī Bhaṭṭācāryya. Appearance, Old. Verse Generally correct.

Beginning.

श्रीचरिः ।

भूयः प्रथम्याश्रुतपादपद्मं
 संश्लेषतः कोऽपि तनोति यत्नाम् ।
 बाह्यप्रबोधाय सुखेन शीघ्रं
 यात्राविवाहादिविधेषपायम् ॥
 तत्र तिथयः प्रतिपदादयः पञ्चदश सुप्रसिद्धाः ॥ इत्यादि ।

End. अन्तं चण्डितम् ।

विषयः । नक्षत्रादिनिरूपणम् । वामवेध-रथादिशङ्खनिरूपणम् । वारवेखादिनिरूपणम् । अक्षतादियोगनिरूपणम् । प्रज्ञाणां श्रुतिवादिभावकथनम् । यात्राविवाहादिविहिततिथिनक्षत्रादिनिरूपणम् । जोडकादिनिरूपणम् । वध्वागमनदिनादिनिरूपणम् । सीमन्तोन्नयन-तिथ्यादिनिरूपणम् । रिष्टादिनिरूपणम् ॥ अतः परं चण्डितम् ।

No. 172. योगवाशिष्ठरामायणे मोक्षोपायनानाम्प्रश्नः . (खिलः) Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 14 on a page. Extent, 320 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance new. Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । येषामयं प्रतिचिह्नः (?)

श्रीवाल्मीकिरवाच ।

निर्ष्वाण्णाष्टादुदारार्थादस्मात् प्रकरणात् परम् ।

जीवस्वभावाः श्रूयन्ते मोक्षोपायाः खिला इमे ॥

निर्ष्वाण्णं प्रकरणं वर्णयित्वा सुविस्तरम् ।

श्रेयसे मन्त्रतां श्रेष्ठो वशिष्ठः प्रोक्तवानिदम् ॥

वशिष्ठ उवाच ।

सर्वं स्ततः सजगति व्योम्नि (?) व्योमात्मनि स्वयम् ।

स्वमार्जवं जवीभावं स्वभावोऽनुभवस्थितः ॥

यस्मात्स्यां बोधसंदष्टो परां परिणतिं व्रजेत् ।

सोऽन्योन्यं तानथान्यांश्च पश्यत्यनुभवत्यपि ॥

श्रीराम उवाच ।

आत्मिमात्रात्मनि जगत्प्रसिद्धेवं स्थिते प्रभो ।

पश्चामो यदि नान्योन्यं वयं ते च क्षता जनाः ॥

तद्विदो ये क्षता स्त्रियास्तैरमुष स्ववन्धवः ।

तपो वस्यो वयमेति मुने किं सङ्गिष्यते ॥ इत्यादि ।

End.

ततो मुनेः स्तुतिमुष्मरानात्मनां

समन्ततो द्विजमुनिपौरभूक्षताम् ।

समुपययो कलकल उषकेसादा

महार्चवाङ्गिरिमयितोदरादिषु ॥

पुण्याणि रत्नान्यथ मण्डलानि
 धनानि विप्रर्षिमञ्जीपतिभ्यः ।
 इदो नृपेशो' सुमये तु तस्मै
 प्रणाममष्टाङ्गमनुत्तमश्रीः ॥
 नानाप्रश्नः समाप्तः ।
 सर्वोपनिषदां सारं सारमाध्यात्मसुत्तमम् ।
 नानाप्रश्नेति यथास्ते मोक्षदं सिद्धिकारणम् ॥

Colophon. इत्यार्षे रामायणे शतसाहस्रां संहितायां निष्कर्षप्रकरणे नामाप्रश्नः
 समाप्तः । समाप्ताश्चासौ मोक्षोपाया इति शुभमस्तु ॥

विषयः । श्रीरामवशिष्ठसंवादसुहृत्वाल्मीकिरेवास्य वक्ता तचास्मिन् महाप्रलयविचारः ।
 ज्ञातिवाहिकाधिभौतिकैक्यावबोधपूर्वकं बन्धाभावप्रतिपादनम् । ब्रह्मप्रतिपादनम् । प्राक्तनेन
 मरणविचारणम् । मरणजीवितैक्यावबोधनम् । जीवस्वभावपरमार्थवर्णनम् । जीवस्वभावेण परम-
 पदावबोधनम् । जीवन्मुक्तस्वभाववर्णनम् । सदेहादेवमुक्तवर्णनम् । लोकद्वयानुभवयुक्तापदेश-
 वर्णनम् । सर्गादावुपादानकारणनिरसनम् । प्राक्तनजन्मपिष्टकार्यनिरूपणम् । परब्रह्मस्वरूप-
 वर्णनम् । पूर्वोक्तविषयाणां साकल्येनावबोधनम् ।

No. 173. योगसारः . Substance, country-made paper, 18×3 inches.
 Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent, 1,200 çlokas. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, Kâjodâ, Post Office Andâl, District Bardha-
 mâna, Yatindra Nâtha Nayek. Appearance, tolerable. Verse. Gener-
 ally correct.

Beginning. ॐ दुर्गा । श्रीमहादेव उवाच ॥
 मातर्मे देवदेवेशि योगेशि प्राणवक्त्रभे ।
 सर्वं मातः सुरेशानि संसारतारिके शुभे ॥
 शरणागतदीनार्त्तपरिचाणपरायणे ।
 त्वां विना देवदेवेशि संसारः लणवत् प्रिये ॥
 एकं संप्रष्टुमिच्छामि यदि तेऽनुग्रहो मयि ।
 योगसारं महेशानि कथयस्वानुकम्पया ॥
 संसारतारणे देवि तरणिस्त्वं यतः प्रिये ।
 असारे क्षोरसंसारे सर्वे दुःखमस्मीमसाः ।
 जायन्ते च म्रियन्ते च असंख्या जीवराशयः ॥ इत्यादि ।

End. काचान्तोऽयं मनुः प्रीक्तो रात्रिचतुष्टयकर्त्तृभिः ।
 स्रजद्वयनपात् सिद्धिर्जायते कुलभैरव ॥
 इति ते कथितं किञ्चिद्वशीकरणमुत्तमम् ।
 समासेन मज्जेशान किमन्यत् कथयामि ते ॥ ० ॥

Colophon. इति योगसारे सार्वभौमोत्तमोत्तमे श्रीपार्वतीशिवसम्पादे शतसायन्त्यां संहि-
 तायां वशीकरणोद्दीपने रात्रिचतुष्टयो नाम द्वादशः परिच्छेदः ॥ * ॥
 अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमपरिच्छेदे मन्त्रपुरस्सरविधिः । २ ये योगमाहात्म्यवर्णनम् । ३ ये षट्चक्र-
 दर्शनोद्दीपनादिः । ४ र्थे ब्रह्माधारस्य देवताध्यानम् । ५ मे वाणसिद्धोपाख्यानम् । ६ छे देवस्य-
 देवतावर्णनमुत्तमे मणिपूरकाधिष्ठानचक्रादिवर्णनम् । ७ मे हृत्पद्मध्यानाद्यैर्नादिः । ८ मे
 चोदशदशस्य वर्णनम् । ९ मे षट्चक्रादिचक्रे द्विदशादिवर्णनम् । १० मे गुह्यसप्तकव्यादिः ।
 ११ ये गुह्यसप्तकनामादिः । १२ ये वशीकरणोद्दीपने रात्रिचतुष्टयकर्त्तृभिर्दिनिरूपयामि ।

No. 174. रघुवंशटीका . (सुबोध) By भरतसेनः . Substance,
 country-made paper, 13 x 3 inches. Folia, 169. Lines, 7 on a page. Ex-
 tent, 4,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 District Bardhamānā, Kālānā, Paṇḍita Kānticaṇḍra Tarkavācaspati. Ap-
 pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ।
 प्रथम्य गौरीं गिरिशञ्च भक्त्या
 गौराङ्गमङ्गीकृतमुप्रभूतः ।
 भूभृन्निदेशाङ्कुरतः सुबोधां
 वैखो विधत्ते रघुवंशटीकाम् ॥
 काञ्चिदासो महाकविः महाकाव्यं रघुवंशम्भिधं विधितुमुर्विभ्रविज्ञातायै
 खेडदेवताप्रणामात्मकं मङ्गलमादावाचरति । वागर्थान्वित्यादि । पार्वती-
 परमेश्वरी गौरीशङ्करावचं वागर्थप्रतिपत्तये वाचामर्षानाञ्च सम्यगवबोधाञ्च
 वन्दे प्रथमामि । इत्यादि ।

End. रघुहवभो रघुवंशवेडो दम्बरवः सैनिकैः समीविबान् सङ्गतः सन् कामन्दिरं
 व्यवर्त्तन् सभागतवान् । इतिराष्टकम् ।

Colophon. इति वैष्णवरिचरचानवंशसम्भवमीराङ्गमङ्गीकात्मज-वीभरतवेनकृतायां रघु-
वंशटीकायां सुषोभायां नवमः सर्गः ॥ * ॥ श्रीकृष्णाय नमः ।

विषयः । प्रथमसारम्भ नवमसर्गं यावत् कालिदासकृत रघुवंशकाव्यस्य आख्यानम् ।

No. 175. रङ्गनाथपादुकासहस्रम्, By वेङ्कटनाथवेदान्ताचार्यः. Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 79. Lines, 10 on a page. Extent, 1,400 ślokaś. Character, Nāgara. Date. ? Place of deposit, District Medinipura Candrakona, Mohanta Bharata Rāmānuja Dāśa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीमते निगमान्तगुरवे नमः ।

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेशरी ।

वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

सप्तः श्रीरङ्गस्थीशचरणवाणशेखराः ।

जयन्ति भुवनवाणपद्मपङ्कजरेणवः ॥

भरताय परं नमोऽस्तु तथै

प्रथमोदाहरणाय भक्तिभाजाम् ।

बहुपञ्चमशेषतः श्रुतिषां

प्रथितो राघवपादुकाप्रभावः ॥

वर्षसोमैर्वकुलसुमनोवासानामुद्भवमङ्गी-

मात्राधानां प्रकृतिसंपरां संवृतां दृष्टवन्तम् ।

पादे नित्यं प्रविष्टितथियं पादुके रङ्गभर्तु-

श्वश्रामानं मुनिमिह भजे त्वामहं सोऽनुकामः ॥ इत्यादि ।

End. यदि केषां भक्तिः प्रथमसुखवाणी + + +

पद्मवाचसोचं हृदि विभूत रङ्गचित्तिभूतः ।

निवन्माहो यद्वा निरवधिसुधानिर्भरसुखो

वचोभङ्गीरेताः कथमनुबन्धे सचुद्दयः ॥ (?)

जयति यतिपतिराजसूक्तैर्जयति मुकुन्दस्य पादुकायुगलम् ।

... ..

Colophon. इति कवितार्किकचिन्मय सर्वतन्त्रकृतस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ता-
चार्यस्य कृतिषु श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे फलपत्रतिर्द्दिपिम् + + ।

विषयः । भगवतो रङ्गनाथस्य पादुकास्तवः पादुकयोश्च मनोभावप्रस्तावपद्धति-समाप्ता-
पद्धतिप्रभावपद्धति-सञ्चारपद्धति-परागपद्धति-विम्बप्रतिविम्बपद्धति-चित्रपद्धति-फलश्रुतिपद्धतिप्रभृ-
तिभिर्विविधाभिः स्तुतिभिः स्तवः ॥

No. 176. रसकल्पलता, By मोहनानन्दः . Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Uthali, Paṇḍita Dinabandhu Gosvāmī. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीलक्ष्माय नमः ।

राधायै रसकपायै लक्ष्मायानन्दरूपिणे ।

मनोऽनिश्चिततत्त्वाय तथोरनुभवो रसः ॥

वाचं श्रीरूपनिषदोक्तां भक्तिसंपादधिर्षीं पराम् ।

रचयामि यथाज्ञानं प्रीतये रतये हरौ ॥ इत्यादि ।

End.

श्रीलक्ष्णकरकस्यर्शात् प्रेम्णा या पुस्तकायिता ।

सेयं शब्दप्रबन्धैश्च रसकल्पलतां भज ॥ १२२ ॥

Colophon.

इति श्रीमोहनानन्दाचार्यविरचिता रसकल्पलता समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । लक्ष्मस्तुतिः भक्त्युपदेशश्च ।

No. 177. रसचन्द्रिका, By माधवकविचन्द्रः . Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 181. Lines, 5 on a page. Extent, 2,200 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Dhākā, Paṭuātuli, Bābu Yādavānanda Gupta. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

विद्यते यद्गुणं चचिरनन्दरागो न ललितं

पुरारतेर्मौलौ चिसकरकिशोरधमभवम् ।

... ..

आनीय सत्कृतिमुदे कविचन्द्रवैद्य-

कीमाधवेन विद्धे रसचन्द्रिकेयम् ॥ इत्यादि ।

End. भाषितः कामदेवेन मेथीमोदकसञ्ज्ञकः ।
षष्ठो वृषायते नित्यं मोदकस्य च सेवनात् ॥ मेथीमोदकः ।

Colophon. इति वृषाधिकारः ॥ * ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥
षाणाल्लिङ्गाधरक्ष्मापरिमिश्रितगते वत्सरे राजसुखे
सूर्ये तुर्ये द्विसंख्ये हिमकिरणदिने वैद्यवंशोद्भवोऽसौ ।
श्रीदुर्गानन्ददासो निजलिपिमिकरैः पूर्णतां ग्रन्थमेतत्
× × × × × × × ॥

विषयः । रसप्रगंसा । तत्तुशोधनादितिरूपणम् । दीपनादिनिरूपणम् । अथादशाधन-
प्रकारः । ज्वरादिचिकित्सा । शूलरादिचिकित्सा । ज्वरादिचिकित्सा । प्रदरादिचिकित्सा ।
वृषाधिकारश्चेति ।

No 178. रागवर्त्मचन्द्रिका. Substance, foolscap paper, 12×3 inches.
Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Lohajugga, Bābu Mukunda-
lāla Pālaudhuri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीहरिदासवर्याय नमः ।
श्रीरूपवाक्सुधास्वादि-चकोरेभ्यो नमो नमः ।
येषां कृपास्वैर्वीर्ये रागवर्त्मनि चन्द्रिकाम् ॥
श्रीमद्भक्तिरसाम्बोधिबिन्दुर्यः पूर्वदर्शितः ।
तच्च रागानुगा भक्तिः संक्षिप्ता च प्रतन्यते ।
मैथी भक्ति भवेत् शास्त्रं भक्तौ चेत् स्यात् प्रवर्तकम् ॥ इत्यादि ।

End. गीतोक्तगर्भमर्चन्तो मुञ्जयन्तामनुभूतवन्तोऽनुभवन्तोऽनुभवयन्ति चेत्युक्तमिति
विसरेष ॥ * ॥
अन्त रागानुगावर्त्म दुर्दर्शं विवृणोति ।
परिचिन्वन्तु सुधियो भक्ताश्चन्द्रिकायानया ॥ * ॥

Colophon. इति समाप्तं रागवर्त्मचन्द्रिका ।

विषयः । संक्षेपेण रागानुगभक्त्यादिनिरूपणम् ।

No. 179. राजनीतिः. By नीलकण्ठः. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 188 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीहरिः शरवम् ।

देवर्षियज्ञसंज्ञानामवाङ्मनसमोचरम् ।

प्रत्यक्षमपि तदर्थं सर्वदा समुपास्यते ॥

विरोधि मार्गद्वयदर्शनार्थं

द्वेधा बभूवाच परः पुमान् सः ।

श्रीशङ्करो भट्ट इत्येककपो

मीमांसकाद्वैतश्रुतीचकार ॥ इत्यादि

End.

विभुश्चापि दिवि श्रेष्ठस्तथान्यच्च जगद्वितः ।

इते त्वामभिविष्टन्तु साध्या द्वादशपार्थिवाः ॥

Colophon.

अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । राजधर्मकथनम् ।

No. 180. राममहिम्नः स्तोत्रम्, By विजयरामाचार्यः. Substance, country-made paper, 10½×5½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinīpura, Candrakona, Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामाय नमः ।

महासौदाकर्णे पतितमिह मां ते शरवणं

शरणास्तनोऽस्यः प्रभवति न कोऽप्यत्र जगति ।

अमरत्वत्पादाभोवद्गुणस्तन्मात्रित्य नितरा-

मितौचे संसाराद्दृष्टिनिमिषयाकुलर विभो ॥

निजाव्यक्तेनेह जगदखिलमिच्छादिकरवैः

समुत्पन्नं कृत्वा वससि सततं श्रीरूपते ।

युगान्ते सर्वं वै हरसि किल रौद्रेष वपुषा

अनेकः सन्निभम् विहरसि न चान्यो गुह्यनिधे ॥

रमणे योगीन्द्रास्त्रिपुरचरमुखास्त्रि सदा
समाधौ विद्यात्मन् नियमित ... रघुपते ।
तथाप्येते पारं निखिलनिगमागोचर विभो
महिम्नस्ते नूनं गमयितुमशं नैव कुशलाः ॥ इत्यादि ।

End.

तुभ्यं नमो भगवते रघुनन्दनाय
श्रीजानकीप्रियतमाय स्त्रालोकस्थ ।
योगेन्द्रपूजितपदाश्रुवद्दयाय
संसारदुःखशमनाय नमो नमस्ते ॥
कामाद्या दुर्जयास्त्रेणम भवतु पुनर्मुक्तियोषित्सु कामः
क्रोधश्चेत् पातके वै तव चरणयुगाश्लेषे स्थाय लोभः ।
मोहश्चेत् ध्यामयोगे मम भवतु पुनर्मत्सरो वै ततोऽन्यद्
+ + सौख्यस्थितिमिह नितरां नैव पश्यामि भूमी ॥

Colophon.

इति श्रीमत्तुर्भुजाचार्यचरणसरोजनिसममनसहरिकास्त्रादितचिन्मकरन्द
श्रीमद्विजयरासाचार्यविरचितं श्रीराममहिम्नः श्लोकं समाप्तम् । ॥ अभमस्तु ।

विषयः । श्रीरामस्य साक्षात्कीर्तनम् ।

No. 181. रामवाणः . By दामोदरः . Substance, country-made paper,
8 x 2½ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent, 132 ślokaś. Char-
acter, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda
Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।
महादेवपुत्रं गणेशं भजेऽहं
कृतैर्यस्य कार्याणि सिद्धिं प्रयान्ति ।
कथितेति (?) शक्तिर्गदानां विनाशो
(?) वशान्तिर्भवेत् यस्य शृणां प्रसादात् ॥ इत्यादि ।

End.

वशाभिषेकाय हरिपूजनस्य सामयिकं सर्वसमं प्रदेयम् ॥

Colophon.

श्रीमदामोदरकृता वायुर्वेदे + × × ।
निर्मिते रामवाणेश्वरप्रभायो नेचसंमितः ॥ * ॥

विषयः । पारादीनां निहन्तृपायादिकथनम् ॥

No. 182. लिङ्गादिसंग्रहटिप्पनी, By रामनाथविद्यावाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 300 ślokaś. Character, Bengali. Date, . ? Place of deposit, District Bardhamāna, Kālnā, Paṇḍita Kānticandra Tarkavācaspati. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । सल्लिङ्गशालिरिति । पाणिनि-वररवि-चन्द्रप्रभृतिभिर्यानि प्रवीताति तत्सहितैः समादिजैः प्रत्ययैः केवलस्य प्रत्ययस्यासम्भवात् ॥ इत्यादि ।

End. पूर्णस्य चन्द्रः कामेन पान्यदृष्टिविषं कृतम् ।
इति दण्डिकाये क्लीवप्रयोगो न्यायसिद्धः ॥

Colophon. इति महासहोपाध्याय-श्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिभट्टाचार्यविरचितायां लिङ्गादिसंग्रहटिप्पनी कतिपयार्थः समाप्तः ॥ * ॥ लिखितं श्रीमहेशचन्द्र-शर्मणा सप्तदशवर्षसमये चण्डिकावायां स्थित्वा । श्रीरोऽस्य विद्याभक्तः ॥

विषयः । लिङ्गादिसंग्रहनामकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 183. वशिष्ठसंहिता. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Roail grāma, Bābu Yogindranātha Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
इत्युक्तो योगिना योगी वशिष्ठेन महात्माना ।
शक्तिः पुत्री महात्मानं पप्रच्छ पितरं पुनः ॥
यथात्मा निर्गुणः शान्तः सदानन्दोऽजरामरः ।
संस्मृतिः कस्य तातस्य जेवनाद्ये कथं स्मृतिः ॥ इत्यादि ।

End. शून्यतामभ्यवेन्नित्यं सर्वारम्भविवर्जिताम् ।
भावाभावविनिर्मुक्ता समाहितः ... .. ।
सोऽपि तस्यो विशेषेण सत्युज्ज्वलयोगविक्रमे ॥ * ॥

Colophon. इति वशिष्ठे योगकाण्डेऽष्टमोऽध्यायः ॥

विषयः । योगकथनम् । राश्यादियोगे शुभाशुभफलादिकथनम् ।

No. 184. वाक्यगोविन्दः. By श्रीरामेश्वरसेनः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sana 1210. Place of deposit, District Dhākā, Aḍāihājar, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणपतये ।

प्रणम्य परमात्मानं सच्चिदानन्दविप्रश्चम् ।

करोति वाक्यगोविन्दं ग्रन्थं गोविन्दरञ्जकम् ॥

वाक्यलक्षणमाह । लक्षणन्वसाधारणवचनं यथा गोः साक्षावत्त्वं । तिङ्-
सुवन्तचयो वाक्यं । तिङन्तचयो यथा पचति गच्छति पठति । सुवन्तचयो
यथा पटुरयं भिक्षुः । उभयचयो यथा काष्ठैः स्यास्यामोदनं पचति गोविन्दः
इत्यन्ये । कारकादिना क्रिया वाक्यं यथा कुङ्कुमं गच्छति गोविन्द इत्यपरे ।
योग्यताकाङ्क्षासन्निधियुक्तं पदकदम्बकं वाक्यं यथा हन्दावनं गच्छति लक्ष्मः
इत्यत्र हन्दावनकर्म्मकगमनानुकूलसाक्षात्कृत्याश्रयः लक्ष्मः । इत्यादि ।

End.

अथ यदि शब्दस्यासत्त्वं कालविशेषस्यार्थः असत्त्वञ्च अभावप्रतियोगित्वं ततश्च
धालर्थे अन्वेति अभावे प्रथमान्तार्थोऽधिकरणत्वे नान्वेति । एवञ्च शिष्टाः
स्वहृत्त्वभावप्रतियोगित्वे तु भूतातीतकौमस्वीभवनप्रकारकप्रसङ्गविषयाः
तत्कालीन ... .. । एवं यद्ययं निर्वर्त्तिः स्यात् तदा निर्धूमः
स्यात् इति ... .. । ... .. यदि वर्षसहस्रमजीविष्यं तदा
पुत्रपौत्रमजनिष्यमित्यादिकम् ॥

विनायकसुतः श्रीमान् धन्वन्तरिषदाहृतः ।

तत्पौत्रस्तु चिह्नसेनस्तस्माद् भोम्बुरजायते ॥

भोम्बुपुत्रास्त्रयो जाता रविसेनस्तथोष्णलः ।

रामसेनसमाख्यात उष्णलो मध्यमोऽभवत् ॥

तदुभयः श्रीधरस्तस्मादग्निसेन उदाहृतः ।

तद्द्वये नीलकण्ठश्च रामलक्ष्मणस्तदुद्भवः ॥

तद्द्वये जायते श्रील माधुसूदनरेव च ।

श्रीरामेश्वरसेनेन काञ्चापक्षीनिवासिना ।

तेन तेनेरितानेन वाक्यगोविन्दसंज्ञकः ॥ (?)

Colophon.

इति श्रीरामेश्वरसेनकृते वाक्यगोविन्दव्याकरणे सिद्धान्तरूपाख्याननिरूपणं
समाप्तम् ॥ दुर्गा । सन् १२१० साल ॥

विषयः । प्रथमं वाक्यरूपम् । तत्र योग्यताकाङ्क्षासतिनिरूपणम् । तात्पर्यवचनम् ।
पदनिरूपणम् । शब्दभेदकथनम् । शक्तिनिरूपणम् । अभिधासुचयव्यञ्जनादतिस्त्रोडनिरू-
पणम् । अथ कारकनिरूपणम् । तत्र कर्तुं कर्म करण हेतु सम्प्रदान-अपादान-अधिकरण-
निरूपणम् । अथ विशेषण विशेष्यनिरूपणम् । लिङ्गनिरूपणम् । अनुकरणनिरूपणम् । समास-
निरूपणम् । मन्त्रनिरूपणम् । यन्त्रनिरूपणम् । आख्यातस्य शक्तिनिरूपणमिति ॥

No. 185. वाक्यतत्त्वम् . By सिद्धान्तपञ्चाननः . Substance, country-made
paper, 13 x 3 inches. Folia, 27. Lines, 6 on a page. Extent, 550 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bariçāla,
Mānapāsā, Paṇḍita Govindacandra Çiromaṇi. Appearance, fresh. Verse.
Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
आलोकाय तन्त्राणि बहूनि यन्त्रा-
न्या च पादौ शिवयोगैरुक्तम् ।
सिद्धान्तपञ्चानन एव धीरो
वाक्यस्य तत्त्वं दुर्गमं मनोति ॥
अथ वाक्यं मासपञ्चतिथिचिह्नितम् ॥ इत्यादि ।

End. विविधयकल्पने तन्मूर्खीभूतमुतिद्वयकल्पने च गौरवं स्यात् । इति युक्तमुत्-
पञ्जातः । अन्येषु सुधीभिर्वाच्यं विवेचितच्छेदं दशकर्मक्रीडायां अस्माभिः ॥

Colophon. इति श्रीसिद्धान्तपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिते द्वैततत्त्वे वाक्यतत्त्वं समाप्तम् ।

विषयः । मासपञ्चाशुक्ले वाक्यविचारमुक्तेन वाक्यस्य वाच्यार्थकथनम् ।

No. 186. विख्यातविजयः . By लक्ष्मणमाणिक्यदेवः . Substance, Palm-
leaf, 14 x 1½ inches. Folia, 108. Lines, 3 on a page. Extent, 1,300
ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Kumillā,
Paṇḍita Anandacandra Tarkavāgiça. Appearance, tolerable. Prose and
verse. Generally correct.

Beginning. विष्णोर्नामार्चिनी मिश्रितनक्षत्रचतुष्टयेन्द्रवचः-
आध्वनिर्वातवेगोन्मूलितचनरजःकुम्भपङ्क्तिवचनी ।

पातु तां केहरापप्रपद्मच्छिन्नायौगपद्यप्रतानि-

कद्धाधःपौष्पमानप्रशिक्षितविचक्षणमध्यमप्रवृत्तिना ॥

अपि च । हृष्टा सीमिन्निमन्तगतनिशितमहाशक्तिमुत्क्रान्तिधैर्ये-

सन्धान्यथै तदैव विभुवनविबरोत्सारिभिः शस्त्रजाह्नैः ।

उत्कृष्टनेशनमहै रजनिचरपतेर्दिकप्तिभ्यो दशभ्य-

स्त्रीव्रामोदप्रदं वो बलिमुपचतवान् रामचन्द्रः पुनीताम् ॥

नान्यको खल्वधारः । अस्त्रमतिविस्तरेण । अथे किमिदमपूर्ववस्तुविश्लोकनादुत्पाद्यपरौबाहं

विगाहमान इव संवृत्तोऽस्मि । किञ्चिदुद्दयौवमवशोक्य । अतो प्रवक्ष्यमवघटा-

प्रतिभटदन्तावलपटलघण्टाढोपटङ्कारतिरस्त्रतान्यध्वनयो दिग्विभागा वर्तन्ते ॥

प्रविष्टा पारिपाशिकः । भाव विजयतां विजयतां जगदुत्तरकृतिमनया ।

खल्वधारः । सारिष विजयसम्भावनाविधेयः प्रसूयताम् ।

पारिपाशिकः । अथ खलु कुर्वन्नेवयावासमाहृतमचीपतिमण्डलसुकुटमाशिक्ष्यभूतेभृपतिभि

भारतायोधमभूविश्लोकनप्रेतुर्भूतोदौपमविभावैः संभूय सन्दिष्टा अस्त्रदु-

गुरवो मनोहरमिमाः यत् त्वं मनोहरतया विभ्रुतोऽसि तदुत्साहव्याधि-

प्रबन्धप्रयोगविधाहृतया हतोऽस्माभिर्नासाध्यानुसारिणीं क्रियां प्रतिपाद-

यस्मेति ।

पारिपाशिकः । तदनुकारी कतमः प्रबन्धोऽनुसन्धीयते सतीर्थप्रतीक्षेण ।

खल्वधारः । यादृक् समुचितोऽयं समावेशः ।

प्रेक्षावत्परितोषनिस्तुबसजामाशिक्षरत्नकरः

लोकं सत्पूवपौवपोत्करकयाज्ञोतस्मतीभूधरः ।

गतरीमपुकरीप्रागक्ष्यपुष्याकरः

End.

विरहव्यले वा भगवन्नाहक प्रबन्धीनरः ॥

वादाह बाधेति ।

सिन्हादिपदस्थोपलक्षणं वीररसस्य चेत् ।

इहेतौ बाधासिन्हादन्यतरङ्गः कः नमः ॥

आह ज्ञानेति ॥

यनिबद्धानि दृष्टव्यानि वदन्त्यनुवर्तन्ते ,

श्रीकाशीपदपङ्कजेऽसु सततं चेती मद

नाम नाटकं कथ्योत्थमिव सम्भावितं

कायः क्षेमसहोऽसु तत्र परमे पूजाय

वाचसादुगुबराशिशङ्कसखिके मग्नाः

किमतः परं प्रियमस्मि ।

सोऽहं तन्मकरन्दसुन्दरसुधां नित्यं ति

नः साम्प्रतं

प्रत्याशातविभङ्गनिश्चितवृत्तिः श्लोकार्धे सञ्जितः ।
विख्यातो विजयः क्षितौ समञ्जनि प्रोढप्रतीपक्षयः
दयैव द्विरदाक्येक्षि भवता भद्रासने स्थापितः ॥

तथापीदमस्तु ।

श्लाकीनदनरेन्दुनिर्मलनयैर्निर्मूलितोपलवा
 क्लैण-क्लैण कृतघ्न-दुर्जन-शठैः, शून्यास्तु सर्वसङ्गा ।
 अशान्तं भुवि सत्प्रसन्नवचनैराविश्वविध्वंसनात्
 चित्तं चन्द्रकलाक्रीडचरणे खेयात् स्थिरं मादृशः ॥
 ईदृक् कायं प्रपेतुः प्रतिहतरिपवः सन्तु गोचप्रसूताः
 भोहृषीं पश्यताश्च प्रथयतु परमाब्जदिग्दुषूङ्गः ।
 भूगात् कौर्निर्धनाग्निर्दण्डमभिनयतां प्रत्यङ् नर्त्तकानां
 आकल्पानां प्रबन्धः स्फुरतु कृतधियां कौसुदीवानमेन्दो ॥
 सर्वे एवमस्त्विति निष्क्रान्ताः ॥

Colophon. इति श्रीश्रीयुक्तस्नानमणिकृद्देवविरचिते विद्याविक्रयनाममाठवे
महोत्सवो नामं षष्ठोऽङ्कः ॥ शुभमस्तु १६७७ ।

विषयः । अस्यस्मिन् विद्याविविधयनामनाटके परिस्फुटः कर्णस्य निधनप्रमाणः । तत्र प्रथमऽङ्के सप्तदेवस्य श्रीकृष्णानयनाय द्वारकागमनं श्रीकृष्णानयनम् । द्वितीयेऽङ्के कर्णशस्यो-
बाग्विरोधः । मकुलेन सप्त कर्णस्य युद्धं मकुलस्य निग्रहः । तृतीयेऽङ्के कर्णवधोक्तिर्युद्धोत्-
थानानुद्वेगः । चतुर्थेऽङ्के कर्णाज्जनयोर्द्वैष्टयुद्धारम्भः । पञ्चमेऽङ्के गाण्डीवौकायां अस्त्राभिः ॥
प्रति धनञ्जयस्य क्रोधः श्रीकृष्णेन सस्योपशमनं कर्णनिधनम् ।
नृपितामां पाण्डवानामानन्दप्रकाश इति ।

राक्षस्य याचार्थक्यनम् ।

No. 187. विभक्तितत्वम्. Substar —
Folia, 38. Lines, 12 on a page. By लक्ष्मणमाधिकादेवः. Substance, Palm-
Date, Sana. 1235. Place of deposit, Içānacandra Smṛtipañcānaṁ 108. Lines, 3 on a page. Extent, 1,300
i. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Kumillā,
Beginning. ॐ मनो मणेश kavāgiṭa. Appearance, tolerable. Prose and
प्रथम्य मोरौसमद

गुणस्य सोपैकनिर्देशो निमित्तमन्यत्रानुसृत्यैतत्प्रवक्ष्यामि-
हहितवन्नरकाः क्षुद्रपंक्तिवर्णी ।

विभक्तित्वार्थमिदं विविचं

तनोति चेतोः क्षपया च धातुः ॥

प्रथमा । व्याकरणं च शक्तिपादकम् । इत्यादि ।

End. वामस्तुल्यं नाम्ना पदेनेति यत्र निर्देशस्तत्र पदेन च समास इति ॥ ० ॥

Colophon. इति विभक्तितत्वं समाप्तम् ॥ सन १९२५ ।

विषयः । प्रथमादिविभक्तौनामार्थादिनिरूपणम् ।

No. 188. विरुद्धजागदीशी. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 800 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Post Office Khadāra grāma Kurāna, Paṇḍita Ambikācarāṇa Vidyāsāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. त्रीदुर्गा । मणिकुण्डते सर्वमनित्यं प्रमेयत्वादित्यादेर्लक्ष्यत्वात् तत्रातिशयात्
भिधानमसङ्गतमत आह सम्प्रदाय इति + × × सर्वमनित्यं प्रमेयत्वात्
भूर्निर्त्या गन्धवत्त्वादित्यादावसाधारणानुपसंहरिणावित्यर्थः अथ सिद्धान्तो
मनु निश्चितत्वं यदि साध्यवद्भिन्नेष्वनित्यं तदानुपसंहाय्यो व्यावर्त इत्या-
दिनाथे सपक्षगतत्वांशस्य सार्थकत्वशङ्का विरुध्येत साध्यवद्भिन्नलक्षितया-
प्रसिद्धौ वानुपसंहरितादशायामतिशयात्सम्भवादतस्तदनुरोधेन साध्यवत्त्वा-
वान्वयितया निश्चितत्वं आचष्टे ॥ इत्यादि ।

End. विरुद्धस्थले बाधस्वरूपासिद्ध्योरन्यतरस्यावश्यकत्वात् तत्र क्वाचित्कलासम्भ-
वादाह बाधेति हेतुविशेषणासिद्ध्योदिरपि क्वचित् साङ्ख्यसम्भवादाश्रया-
सिद्ध्योदिरपि पक्षेऽप्यपरत्वमित्याशयेनाह अन्यसङ्करस्त्विति । मनु विरु-
द्धचेतौ बाधासिद्ध्योरन्यतरस्यावश्यकत्वे तदेवास्तु दूषणं कृतं विरोधेनेत्यत
आह ज्ञानेति ॥

त्रिकाक्षीपदपङ्कजेऽस्तु सततं चेतो मदीयं मम

कायः क्षेमसहोऽस्तु तत्र परमे पूजाविधौ सक्ततम् ।

वाचस्तद्गुणराशिगाङ्गसलिले मग्नाः सदा सन्तु मे

शोऽहं तन्मकरन्दस्तुन्दरसुधां नित्यं पिबेयं मुदा ॥

Colophon इति निरुहजागदीशो समाप्ता ॥ श्रीगुरुं वन्दे नित्यम् ।

विषयः । अनुमानचिन्तामण्यनर्गतहेलाभासोद्योतद्वयस्य जगदीशकृता टीका ॥

No. 189. विद्यामित्रसंहिता . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mānabhūma, Post Office Raghunāthapura Vēḍogrāma, Paṇḍita Veṅkaṭa, Varadācāryya Gosvāmī. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीहरिः । नमो गणेशाय ।

श्रीदेवुवाच ।

देवदेव जगन्नाथ सर्वज्ञ सकलेश्वर ।

भैरवानन्द विद्याय सर्वप्रिय,महेश्वर ।

श्रीश्रेष्ठ सर्वसिद्धिः श्यात् केनोपायेन भैरव ॥ इत्यादि ।

End. अजरे अमरे देवि ब्रह्मणेन नमोऽस्तुते स्वाहा ।

नमस्कारं समर्पयामि । इति ब्रह्ममन्त्रं विचारं जपित्वा इत्याह भगवान्
बोधायनः ॥ • ॥

Colophon. इति विद्यामित्रसंहितायां ज्ञानाप्रयोगयोगो नाम द्दशमोऽध्यायः ॥ • ॥

विषयः । मन्त्रसाधनादिनिरूपणम् । विज्ञेश्वरादिकोषम् । प्राक्प्रतिष्ठादिनिरूपणम् ।
मातृकान्यासादिनिरूपणम् । प्रयोगादिष्वेति ।

• •

No. 190. विष्णुधर्मोत्तरम् . (काण्डत्रयात्मकम्) . Substance, country-made paper, 12×7 inches. Folia, 495. Lines, 13 on a page. Extent, 16,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Generally correct.

प्रथमकाण्डस्य ।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य नरैश्च नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं याचं ततो जयमुदीरयेत् ॥

ॐ कृतवर्मा तथा भोजः सेतो माक्षिणीपतिः ।
 कुलिन्दः सर्व्वेदमनो माक्षुरिचन्द्रवर्धनः ॥
 वत्सनाभः सुवर्णस्य मन्दोरो हारसम्पतिः ।
 आतिसारस्वित्तन्त्रा सर्व्वो वायुरथक्षया ॥
 इन्द्रिः कुलमापीडो + + + समरप्रियः ।
 शम्भुः किरातराजस्य × × × मन्दिवर्धनः ॥
 यते आन्ये च राजानः शतशो वज्रक्षिपाः ।
 सम्यक्सम्पन्नवदना नागराजः पुरोरवः ॥
 उपासाक्षत्रिरे वक्ष्यं सिंहासनगतं नृपाः ।
 वज्रभिर्भूमिपालैश्च तथा वक्ष्ये भूभुजा ॥
 शुचिहिरण्यं च सभा शोभिता शशुभे सदा ।
 राजानस्ये ततो दृष्ट्वा नृपैश्च दुर्लभदर्शनान् ॥
 ब्रह्मलोकस्थमात्मानममन्यन्त यशोभृतः ।
 जलस्ये प्रणयाद् वाक्यं वक्ष्यं भूरिसचक्षदम् ॥
 दुर्लभं दर्शनं यत्र नृपसिन्धो महीक्षिताम् ।
 तस्मात् त्वं राजशार्ङ्गं प्रथमार्द्धे द्विजोत्तमम् ॥
 वैष्णवान् विविधान् धर्म्मज्ञान् सरस्वत्यान् सचक्षुषान् ।
 इत्येवमुक्तो वज्रस्य त्यक्त्वा सिंहासनं तदा ॥
 वज्रान् प्राञ्जलिं दृष्ट्वा सर्व्वं एव नराधिपाः ।
 वरासनान् विहायाधस्त्युः प्राञ्जलयस्तदा ॥
 वक्ष्यं उवाच ।

भवद्विर्देपसिंहास्य तथिंता ये द्विजाः श्रुताः ।
 अनुपवासे भूपानां जगतो क्षितकाम्यया ॥
 भवन्तो वज्रसर्पन्ति विष्णुधर्म्मान् समातमान् ।
 तस्मात् × + शुभे नास्ति भवतां दर्शनं नृपैः ॥

नृपय जलुः ।

उतिष्ठ त्वं महीपाल लल्लकुव समासनम् ।
 अवश्येऽपि वयमस्य विशेषार्थिणो नृप ॥
 वक्ष्यं ते संश्रयान् सर्व्वान् जेतुं सत्येव महाशुनिः ।
 इत्येवमुक्त्वा वज्रान् नृपयस्तपसि क्षिताः ॥

मार्कण्डेयमघोषुक्ते ब्रूहि धर्मान् मनोपतेः ।

वैष्णवान् विविधान् धर्मान् लोका + पराचक्षाः ।

तथा पार्थिवसङ्गस्य संशयान् मनसि स्थितान् ॥ इत्यादि ।

द्वितीयकाण्डस्य प्रारम्भवाक्यम् ।

ॐ स्वस्ति प्रधाभ्यः । ॐ गणेशाय नमः ।

ॐ गुरवे नमः । ॐ प्रमथनीविष्णुधर्मोत्तरेषु द्वितीयकाण्डं स्तिष्ठते ॥

ॐ नारायणं नमस्कृत्य नरक्षैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

ॐ वक्ष्ये उवाच ।

ॐ पद्मो भगवता प्रोक्तो विजये भरतस्य मे ।

यच्छ्रुत्वा वेदिं चात्मानं ब्रह्मन् विगतकल्मषम् ॥

सुख + च हृद्यं कथासूत्रं भागव ।

कथाश्च विविधाः प्रोक्तास्तत्प्रसङ्गात् तथा त्वया ॥ इत्यादि ।

तृतीयकाण्डस्य प्रारम्भवाक्यम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

वक्ष्ये उवाच ।

किं कर्तव्यं मनुष्ये किं कुर्वन् सुखमेधते ।

अग्निं लोके परे चैव केनायाति मज्जत् सुखम् ॥

मार्कण्डेय उवाच ।

अन्तर्वेदि बहिर्वेदि पुरुषेण विजानता ।

देवतापूजनं कार्यं लोकद्वयमभौधता ॥ इत्यादि ।

End. प्रथमकाण्डस्य ।

एतत् तदुक्तं विजयं मया ते रवाजिरे राघवनन्दनस्य ।

ओतव्यमेतन्नियमेन पुंसां विज्ञानधर्मार्थयोगोऽभिरामम् ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेषु मार्कण्डेय वक्ष्यसंवादे श्रीरामचन्द्रभरतसमागमो नाम

एकोनसप्ततितमोऽध्यायः । ११८ । समाप्तश्चायं प्रथमः काण्डः ।

End. द्वितीयकाण्डस्य ।

अग्निं लोके परे चैव किं कर्तव्यं विधीयते ।

काव्यं सर्वमसम्भावं तथा तोरवरणम् ॥
 योजना च तथा काव्यां वथा न क्वाद् व्यतिक्तसः ।
 सम्बाधश्च तर्था राम न भवेच्च परस्परम् ।)
 तत्तव सर्वसुक्तं संक्षेपतो भार्गववंशसुखम् ।
 एतत्तु क्वापि नरः स युवे जयत्यवश्यं समुपाजिते च ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरे मार्कण्डेय-वल्गुसंवादे रामं प्रति पुष्करोपाख्याने
 धनुर्वेदे षष्ठोऽध्यायः । द्वितीयं काण्डं समाप्तम् ।

End. तृतीयकाण्डस्य ।

यथेष्टसूक्तिं देवं सर्वकात्मयार्थवेत् ।
 तस्यै सर्वा तिथि र्देवतात्मजाशक्तौ जगद्गुरोः ॥
 स सर्वशक्तिर्भगवान् सदात्मा
 पूज्यः सदा भक्तिसुपेत्य राक्षसम् ।
 सम्पूजनं देववरस्य तस्य
 भक्तिः प्रधाना न हि काश्चनयोगः ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरे मार्कण्डेय वल्गुसंवादे काश्चनियमपूजा समाप्ता ॥
 तृतीयकाण्डः समाप्तः ।

विषयः । इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरे मार्कण्डेय-वल्गुसंवादे प्रथमकाण्डे कथाप्रस्तावनं नाम
 प्रथमोऽध्यायः । चिरञ्जयगर्भोत्पत्तिर्नाम १ योऽध्यायः । वराहप्रादुर्भावो नाम २ । पाताळ-
 वर्णनम् ३ । लोकवर्णनम् ४ । द्वीपविभागवर्णनम् ५ । जम्बूद्वीपवर्णनम् ६ । भारतवर्ष-
 वर्णनम् ७ । जनपदवर्णनम् ८ । सप्तगिर्युक्त्वन्दीवर्णनम् ९ । हिमवन्दीवर्णनम् १० ।
 कोशकवर्णनम् ११ । अयोध्यावर्णनम् १२ । इक्ष्वाकुवर्णनम् १३ । मधुकैटभवधोपाख्यानम् १४ ।
 पुत्रुमारोपाख्यानम् १५ । सगररोपाख्यानम् १६, १७ । गङ्गावर्णनम् १८ । जम्बुकन्योपाख्यानम् १९ ।
 विशिक्तोपाख्यानम् २० । गङ्गायात्रिर्नाम २१ । अर्जुनोपाख्यानम् २२ । हवधोपाख्यानम् २३ ।
 हतावेयोपाख्यानम् २४ । इक्ष्वाकुराक्षोक्तगमनम् २५ । ब्रह्मोक्तगमनम् २६ । चरैर्दर्शनम् २७ ।
 मन्त्रदर्शनम् २८ । आदित्यदर्शनम् २९ । वनदाक्षो नाम ३० । बाहुवायुगुप्तनिर्नाम ३१ ।
 अरविपर्व्यासी नाम ३२ । कुशिकवरप्रदानम् ३३ । रामोत्पत्तिर्नाम ३४ । रामस्य मातेन्दुरादेवो
 नाम ३५ । सीतातिकं नाम ३६ । शुक्रशास्त्रसंवादः ३७ । सप्तधाध्यायो नाम ३८ । समुद्रमन्थने
 लक्ष्मीसम्बोधनम् ३९ । अक्षतमन्थनम् ४० । अक्षतविभागो नाम ४१ । राक्षसं नाम ४२ ।

सात्ववाक्यं नाम ४४ । भागवतरामयुगे सात्वनिष्ठासम् ४५ । सात्ववेनादुर्मितदर्शनम् ४६ ।
 युगे भागवतरामदर्शनम् ४७ । सात्वसैन्यवधो नाम ४८ । सात्ववधो नाम ४९ । अक्षप्राप्ति-
 नाम ५० । परशुरामोपाख्याने शङ्करगीतासु रामप्रश्नः ५१ । भागवतरामप्रश्ने शङ्करगीतासु
 विष्णुं प्रति शङ्करचिन्तनम् ५२ । रामं प्रति शङ्करगीतासु श्वराक्षप्रादुर्भावेद्विरण्याक्षवधो
 नाम ५३ । चिरञ्जिपुत्रवधे नरसिंहप्रादुर्भावो नाम ५४ । रामं प्रति शङ्करगीतासु
 बलिहस्तने वामनप्रादुर्भावो नाम ५५ । शङ्करगीतासु विभूतिर्नाम ५६ । भक्तिफलं
 नाम ५७ । भक्तिफलार्थं नाम ५८ । उपवासफलं नाम ५९ । उपवासविधिर्नाम ६० । अग्नि-
 गमनकाक्षो नाम ६१ । उपादानकरणं नाम ६२ । इत्याकाक्षविधिर्नाम ६३ । साध्याकाक्षो
 नाम ६४ । शङ्करगीता समाप्ता ६५ । रामं प्रति शङ्करानुशासनम् ६६ । वैष्णवधनुष्यादुर्भावो
 नाम ६७ । अश्वमेधदर्शनम् ६८ । वरणादिदर्शनं नाम ६९ । अयःशङ्खदानववधो नाम ७० ।
 वरणाक्षो ७१ । अर्कादिमासवर्णनं नाम ७२ । काक्षसंख्यानम् ७३ । युगान्तवर्णनम् ७४ । जग-
 द्दृष्ट्यावर्णनम् ७५ । कल्पान्तवर्णनम् ७६ । महाकल्पवर्णनम् ७७ । ब्राह्मप्रभाववर्णनम् ७८ ।
 पद्मनाभोपाख्यानम् ७९ । यातकाक्षवर्णनम् ८० । कल्पसादृश्यवर्णनम् ८१ । वृक्षाक्ष (?) निर्देशो
 नाम ८२ । काक्षावयवदैवतं नाम ८३ । षड्वर्गनिर्णयो नाम ८४ । पञ्चशुभाशुभनिर्णयो
 नाम ८५ । प्रतिदेशं पीडाज्ञानं नाम ८६ । प्रतिपुत्रवं शुभाशुभनिर्णयो नाम ८७ । पञ्च-
 चोमण्डलनिर्देशो नाम ८८ । नवनक्षत्रज्ञानं नाम ८९ । पञ्चर्षपूजाविधिर्नाम ९० । पञ्चनक्षत्र-
 ज्ञानविधिर्नाम ९१ । अग्निकार्यं प्राक्तनोत्तरमन्त्रविधिर्नाम ९२ । पञ्चपूजाविधानम् ९३ । मण्डल-
 कल्पना ९४ । पञ्चर्षवाहनमन्त्राध्यायो नाम ९५ । अनुलेपनं नाम ९६ । पञ्चर्षपुण्यदेयाध्यायो
 नाम ९७ । पञ्चर्षभूपदेयाध्यायो नाम ९८ । पञ्चनक्षत्रनैवेद्यदेयाध्यायो नाम ९९ । प्रतिपञ्च-
 र्शदेयादेशो नाम १०० । होमप्रत्यविभागो नाम १०१ । होममन्त्रकथनम् १०२ । दक्षिणाविधा-
 नम् १०३ । प्रति + + त्राशीर्वादाध्यायो नाम १०४ । पञ्चशान्तिर्नाम १०५ । पञ्चसम्भवकथ-
 नम् १०६ । पञ्चर्षादिसम्भवो नाम १०७ । प्रयुक्तो नाम १०८ । प्रयत्नभवेको नाम १०९ । द्वाष्टा-
 यक्षुत्पत्तिर्नाम ११० । भृगुवंशकीर्तनं नाम १११ । अत्रिरोवंशकीर्तनं नाम ११२ । अश्विवंशानु-
 कीर्तनं नाम ११३ । विश्वामित्रवंशानुकीर्तनं नाम ११४ । कश्यपवंशानुकीर्तनं नाम ११५ ।
 बशिष्ठवंशानुकीर्तनं नाम ११६ । पराशरवंशानुकीर्तनं नाम ११७ । अगस्त्यवंशानुकीर्तनं नाम
 ११८ । अश्विवंशानुकीर्तनं नाम ११९ । आदित्योत्पत्तिर्नाम १२० । दिव्यवंशानुकीर्तनं नाम १२१ ।
 अग्निस्त्रोत्रं नाम १२२ । वायुस्त्रोत्रं नाम १२३ । भगवद्दर्शनं नाम १२४ । काक्षनेमीवधो
 नाम १२५ । श्वराक्षप्रादुर्भावो नाम १२६ । माततोत्पत्तिर्नाम १२७ । कश्यपसर्गो नाम १२८ ।
 उर्वशीसम्भवो नाम १२९ । उर्वशी-रभ्रासंवाहो नाम १३० । क्रीडावतारणं नाम १३१ ।
 अश्वमेधवर्णनं नाम १३२ । उर्वशी-पुकरवःसमानो नाम १३३ । उर्वशीसम्भोगो नाम १३४ ।
 पुकरवःप्रस्तापो नाम १३५ । वेताग्न्युत्पत्तिर्नाम १३६ । पुकरवःसर्गप्राप्तिर्नाम १३७ । पिङ्गव-

कीर्तनं १९८ । आद्योत्पत्तिर्नाम १९९ । आद्यविधिः २०० । आद्यवर्णिर्णयः २०१ । आद्यका-
 निर्णयः २०२ । पात्रापात्रपरीक्षा २०३ । आद्यदेशानुकीर्तनं २०४ । द्रवभक्ष्यार्णं नाम २०५ ।
 द्रवोत्सर्गविधिः २०६ । पुष्करवस्त्रपोषणं २०७ । येरावतीवर्णनं २०८ । क्षिप्तवर्णनं २०९ ।
 मन्त्रार्थान्वयवर्णनं २१० । आद्यतनवर्णनं २११ । अक्षरोज्ज्वलीकृतवर्णनं २१२ । पुष्करवस्त्रो-
 द्दर्शनं २१३ । नृपसन्करणं नाम २१४ । पुष्करवस्त्रवर्णनं २१५ । राज्यप्रदाद्वाद्दशैविधिः
 २१६ । प्रकामाद्वाद्दशैविधिः २१७ । शुक्लपञ्चद्वादशैविधिः २१८ । कृष्णपञ्चद्वादशैविधिः २१९ ।
 अथवाद्वाद्दशैप्रशंसा २२० । अथवाद्वाद्दशैकथामाहात्म्यम् २२१ । तिलद्वाद्दशैप्रशंसा २२२ ।
 तिलद्वाद्दशैकथा २२३ । गायत्रीमाहात्म्यम् २२४ । दीपदानप्रशंसा २२५ । दीपमाहात्म्ये खलित
 कोपाख्यानं २२६ । पुष्पाक्षरपत्रं २२७ । उपकीपनपत्रं २२८ । साध्यानाख्यानं नाम २२९ ।
 पुष्पसूक्तपत्रं २३० । प्रादुर्भावसूक्तपत्रं २३१ । अनन्ततनमाहात्म्यम् २३२ । साधनचक्रपूजनं
 २३३ । शक्तचरितख्यानं २३४ । शक्तं प्रति शम्भुरायणीवाक्ये प्रथमं मन्त्रं नाम २३५ । शक्तं
 प्रति शम्भुरायण्युपाख्याने द्वितीयमन्त्रकथा नाम २३६ । तृतीयमन्त्रं नाम २३७ । चतुर्थ-
 तामसवर्णनं नाम २३८ । इन्द्रशम्भुरायणीकथायां पञ्चमैवतमन्त्रवर्णनं नाम २३९ । षष्ठ-
 मन्त्रवर्णनं नाम २४० । सप्तमवैवस्वतमन्त्रं नाम २४१ । अष्टममन्त्रवर्णनं नाम २४२ ।
 नवममन्त्रवर्णनं नाम २४३ । दशममन्त्रवर्णनं नाम २४४ । एकादश-द्वादश-त्रयोदश-
 चतुर्दशमन्त्रवर्णनं नाम २४५, २४६, २४७, २४८ । अनेकविष्णुप्रादुर्भावो नाम २४९ । शक्त-
 शम्भुरायणीकथासमाप्ता २५० । स्तुतिमाहात्म्यम् २५१ । गन्धर्वधोर्गजमन्त्रीकरणं २५२ । गजेन्द्र-
 भोजनं २५३ । विष्णुपञ्चस्तोत्रं २५४ । सत्त्ववाधाप्रशमनस्तोत्रं २५५ । यक्षोत्पत्तिर्नाम २५६ ।
 वैश्वंशवर्णनं २५७ । अथमोत्पत्तिर्नाम २५८ । प्रवैश्वंशानुकीर्तनं २५९ । शैलपूजावर्णनं २६० ।
 भरतप्रस्थानं नाम २६१ । अनुयायिकं नाम २६२ । भरतनिर्घणं नाम २६३ । प्रयाणकवर्णनं
 नाम २६४ । गङ्गातीरं नाम २६५ । राजगृहगमनं नाम २६६ । राजगृहप्रवेशो नाम २६७ ।
 आज्ञिकं नाम २६८ । गन्धर्वसभाजीभो नाम २६९ । गन्धर्वगर्जनं नाम २७० । शैलपूत्रं प्रति
 + + नृशसनं नाम २७१ । अगस्त्यमाहात्म्यम् २७२ । सप्तवर्णनं २७३ । देवताप्रयोजनं नाम २७४ ।
 राक्षससेनानिर्घणं २७५ । साक्षिराक्षसवधः २७६ । राक्षसपातालप्रवेशो नाम २७७ । वैश्व-
 वाख्यानं २७८ । रावणवरप्राप्तिर्नाम २७९ । रावणभूषणकविजयो नाम २८० । स्वर्गविजयो
 नाम २८१ । यथोक्ति-चतुर्विंशत्याध्यायो अष्टमो । त्रिपुरदासवर्णनं २८२ । अन्धकजयः २८३ ।
 मातृवाधाप्रतिषेधो नाम २८४ । कनिकापूजा नाम २८५ । अक्षयक्षतीयमाहात्म्यम् २८६ । पञ्चो-
 त्पत्तिर्नाम २८७ । प्रवृत्तिवर्णनं २८८ । प्रवृत्तप्रतिषेधो नाम २८९ । मन्त्राक्षरवधः २९० ।
 देवयज्ञविधौ नाम २९१ । इक्ष्वाकुविधौ नाम २९२ । काष्ठदाहो (?) नाम २९३ । विष्णु-
 कवर्ण २९४ । वज्रिराक्षसमागमो नाम २९५ । रावणसत्पादवर्णनं २९६ । वसन्तवर्णनं २९७ ।

श्रीशिववर्णनं २४१ । शिववर्णनं २४२ । प्रति रामानुशसनं २४३ । प्राष्ट-श्रद्ध-समन्वयवर्णनं २४४ । २४५ । शत्रुघ्नप्रस्थानं २४६ । शिववर्णनं २४७ । पुष्पवर्णनं २४८ । राजकीर्तनं २४९ । शक्राभिषेकवर्णनं २५० । गजोत्पत्तिर्नाम २५१ । वानरोत्पत्तिर्नाम २५२ । गजवानरयुद्धं २५३ । गन्धर्वप्रवर्णनं २५४ । विरहिवर्णनं २५५ । २५६ । निशोपभोगवर्णनं २५७ । गन्धर्वसैन्यनिर्यातं २५८ । २५९ । सङ्कुलयुद्धं नाम २६० । इन्द्रयुद्धं नाम २६१ । तृतीयदिवसयुद्धं नाम २६२ । चतुर्थदिवसयुद्धं नाम २६३ । पञ्चमदिवसयुद्धं नाम २६४ । षष्ठदिवसयुद्धवर्णनं २६५ । श्रीशूल-वधः २६६ । राघवभूमिवर्णनं २६७ । गन्धर्वश्रीविज्ञासो नाम २६८ ॥ ० ॥ इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेषु मार्कण्डेय-वक्त्रसंवादे श्रीरामचन्द्र-भरतसमागमो नाम २६९ अध्यायः ॥ इति प्रथमकाण्डः ॥ इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेषु द्वितीयकाण्डे मार्कण्डेय वक्त्रसंवादे रामं प्रति पुष्करगृहगमनं नाम प्रथमो-ध्यायः ॥ रामं प्रति पुष्करवाक्येषु राजप्रशंसा नाम १ अः । राजलक्षणं नाम २ । साम्यस-रिकलक्षणं नाम ४ । इति पञ्चमोऽध्यायः ॥ मन्त्रिलक्षणं ६ । मन्त्रिणीलक्षणं ७ अः । पुत्र-लक्षणं ८ । स्त्रीलक्षणं ९ । वल्लिलक्षणं १० । अश्वलक्षणं ११ । चामरलक्षणं १२ । वज्रलक्षणं १३ । भद्रासनलक्षणं १४ । रत्नलक्षणं १५ । चापवायलक्षणं १६ । कङ्काललक्षणं १७ । रात्र्याभि-षेककाशी नाम १८ । मन्त्रनिर्देशो नाम १९ । वल्लिलक्षणं २० । रात्र्याभिषेकविधिः २१ । २२ । तीर्थफलवर्णनं २३ । २४ । २५ । षड्वर्गसम्पत्तिर्नाम २६ । अगदङ्काराध्यायो नाम २७ । राज-रक्षाध्यायः २८ । वास्तुविद्या २९ । दृष्टदायुर्वेदो नाम ३० । सुरपूजादिमाहात्म्यं ३१ । ब्राह्मण-प्रशंसा ३२ । साध्वीमाहात्म्यं ३३ । स्त्रीधर्माध्यायः ३४ । स्त्रीदेवतापूजनाध्यायः ३५ । सावि-त्र्यपूजाध्यायः ३६-४१ । गोमाहात्म्यं ४२ । गवां चिकित्सितं ४३, ४४ । अश्वप्रशंसा ४५ । अश्व-चिकित्सा ४६ । अश्वाणां शान्तिकर्मविधानं ४७ । गजप्रशंसा ४८, ४९ । गजानां शान्तिकर्म-विधिर्नाम ५० । पुत्रप्रशंसा ५१ । बालतन्त्रं नाम ५२ । रोहिणीक्षानं नाम ५३ । पुत्रीया-सप्तमीव्रतं ५४ । पुत्रीयाष्टमीव्रतं ५५ । ५६ । शतभिषाक्षानं नाम ५७ । आरोग्यद्वितीया नाम ५८ । आरोग्यप्रतिपन्नाम ५९ । आरोग्यव्रतं ६० । राजधर्मः ६१ । अन्तःपुरचिन्ता नाम ६२ । भोज्यकल्पनं नाम ६३ । गन्धयुक्तिर्नाम ६४ । राजधर्माध्यायो नाम ६५ । पुत्रवकाराध्यायो नाम ६६ । सामविधिर्नाम ६७ । भेदविधिर्नाम ६८ । दानविधिर्नाम ६९ । उपायनचतुष्टये दण्डप्रशंसा ७० ॥ ७१, ७२ अध्यायो न दृश्यते ॥ प्रायश्चित्ताध्यायः ७३ । रक्षप्रप्रायश्चित्ताध्यायः ७४ । शौचविधिः ७५ । (७६ अध्यायः कथितः) प्रेतक्रियाध्यायः ७७ । वर्षधर्माध्यायः ८० । शक्रधर्माध्यायः ८१ । आपदधर्माध्यायः ८२ । पूर्वाषाढाक्षानं नाम ८३ । वृक्षाक्षानं नाम ८४ । संकाराध्यायः ८५ । ब्रह्मचर्यायमाध्यायः ८६ । धर्माध्यायः ८७ । ज्ञानाध्यायः ८८ । आचाराध्यायः ८९ । देवधर्माध्यायः ९० । ९१ । (९२, ९३, ९४ अध्यायाः कथिताः) मृगध-धर्माध्यायः ९५ । कृतिकाक्षानं ९६ । शत्रुनाशनधर्माध्यायः ९७ । ज्ञानसाधारणं नाम ९८

नक्षत्रज्ञानं नाम ८८ । अभिजित्ज्ञानं नाम १०० । सृष्टिकारकनवसाक्षानं नाम १०१ । जन्मसं-
 ख्यानं नाम १०२ । वार्षस्मृत्यज्ञानं नाम १०३ । दिक्पालज्ञानं नाम १०४ । विमृशकज्ञानं नाम
 १०५ । मन्त्रेश्वरज्ञानं नाम १०६ । भगवद्बुद्धिबुधतुर्विधपुत्रवरूपपादोद्भेदज्ञानं नाम १०७ । १०८ ।
 मणिवन्धाध्यायः १०९ । काव्यफलध्यायः ११० । पापनिवृत्तौ नाम १११ । गर्भसंक्रान्तिर्नाम ।
 (इतः परमध्यायस्य संख्या नास्ति) भोगदेहवर्णनं नाम० । सन्ध्याध्यायः । शरीरविषयो नामा-
 ध्यायः । यमसर्गवर्णनम् । निरयगासिवर्णनम् । नरकवर्णनम् । तिर्यग्गन्धोनिवर्णनम्० । मारुति-
 चिद्गु (?) वर्णनम् । दुर्गैतितरणम् । लच्छाध्यायः । ऋग्विधानम् । यजुर्विधानम् । साम-
 विधिः । अथर्वविधिः । शीघ्रस्तमाद्यात्म्यम् । पुत्रवस्तुस्तमाद्यात्म्यम् । वाणप्रस्थाध्यायः । चतुर्थान्तम-
 वर्णनम् । शान्तिकर्म । अर्थाविकारोपशमनं अग्निविलेपनं दृष्टवैलनं दृष्टिवैलनं स्त्रीप्रसूवैलनं नामा-
 ध्यायः । अस्त्रादिप्रसूतिवैलनोपशमनम् । श्वगपलिवैलनम् । उत्पातप्रशमनम् । मण्डलचिन्ताध्यायः ।
 उपेक्षाध्यायः । इन्द्रजालाध्यायः । पङ्गुष्ठाध्यायः । आजसिकाध्यायः । सामन्तरिकाध्यायः ।
 चातुर्कोस्यविधिः । शक्रध्वजोत्पत्तिः । शक्रध्वजोत्पत्तिः । इन्द्रध्वजगमनम् । शक्रस्तवः । भद्रकास्त्री-
 पूजा । अथमन्त्रः । अथमन्त्रः । ध्वजमन्त्रः० । अक्षिमन्त्रः । आपमन्त्रः । द्रुतकाम्मन्त्र—साम्म-
 त्तराभिषेक, साङ्गमन्त्र—शङ्खमन्त्र—अङ्गविद्या—शास्त्रा—जातक—उपकरण—तिथिचक्रप्रकरण—उद्दयास्त-
 प्रकरणाध्यायः । याचाधिकार—याचाविधि—साङ्गामिकाध्यायः । इति द्वितीयं काण्डं समाप्तम् ।
 त्रिचक्रवृत्ते प्रथमोऽध्यायः । इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेषु तृतीये काण्डे शब्दाध्यायः । इति ह्यन्धोविधि-
 तन्मन्त्रविनिर्माध्यायः । इति अभिधानकोशे प्रथम—द्वितीय—तृतीयपरिच्छेदः । इति अभिधान-
 कोशे स्त्रीलक्षणनिर्देशचतुर्थः परिच्छेदः । इति अभिधानकोशे पुंभर्गनिर्देशः पञ्चमः परिच्छेदः ।
 इति अभिधानकोशे मनुसंक्रविधिर्नाम षष्ठः परिच्छेदः । इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेष्वलङ्कारा-
 ध्यायः । इति महाकाव्यलक्षणं प्रहेलिकालक्षणम् । सामान्याध्यायः, ग्रयनासमस्यानकाक्षा-
 ध्यायः, आसीनकाध्यायः, उत्थितस्थानकाध्यायः, आत्रिकाध्यायः, उपानाभिनयाध्यायः, वस्त्रा-
 ध्यायः, + + अभिनयाध्यायः, सामान्याभिनयाध्यायः, प्रचारो नामाध्यायः, नाट्यरसो
 नामाध्यायः, रत्नसमुद्राध्यायः, सुद्राध्यायः । इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरेषु तृतीयकाण्डे नवमं
 ... । प्रमाणाध्यायः । त्रिचक्रवृत्ते सामान्यमानम् । प्रतिमास्तुतम् । रत्नयतिकराध्यायः
 नर्तनाध्यायः, कूपाध्यायः । इति वज्रनारदसंवादे नास्त्य + + निर्णायम् । इति यम
 नृप (?) निर्णायं नाम । इति वज्र + + निर्णायं नाम । इति वज्रवैजयन्त + + वर्णनं
 नाम । इति वज्रध्वज + + वर्णनं नाम । इति वज्रनौरीश्वर + + निर्णायं नाम ।
 इति वज्र अग्नि + निर्णायं नाम । इति वज्र + + निर्णायं नाम । इति वज्रवायु +
 निर्णायं नाम । इति वज्र आकाशनिर्णायं—वज्रवज्र ... निर्णायं—वज्र आदित्य ...
 निर्णायं—वज्रदेवता ... निर्णायं—वज्रयोनिनिर्णायं—वज्रनरनारायणलक्षणं + + वर्णनं

नामाध्यायाः ।' इति श्रीरामं प्रति पुष्करोपाख्याने ऋषिंरूपनिर्माण-कपिलरूपनिर्माण-
वराहरूपनिर्माण-चयशिरोरूपनिर्माण-पद्मरूपनिर्माण-लक्ष्मीरूपनिर्माण-विष्णुरूपनिर्माण-
देवरूपनिर्माणं नामाध्यायाः । इति श्रीरामं प्रति पुष्करोपाख्याने प्रासादलक्षण-सर्वतो-
भद्रप्रासादलक्षण-सामान्यप्रासादलक्षण-दाक्षपरीक्षा-शिलापरीक्षा-दृष्टकपरीक्षा नामाध्यायाः ।
इति वसुलेप-भूमिपरीक्षा-ब्रह्मशिलान्यास-ध्वजविधाननामाध्यायाः । इति प्रतिष्ठाकल्पे शङ्खो-
त्कारः । इति कालनिर्देशनामाध्यायः । इति प्रतिष्ठाकल्पे दीक्षाध्यायः । तोरणाध्यायः । + +
पञ्चगव्यविधानाध्यायः । शौचाध्यायः । इति प्रतिष्ठाकल्पे सविवासाध्यायः । इति आवाहन-
विधानं नाम । इति श्रीविष्णुबोधनं नाम । इति श्रीविष्णोरावाहनप्रयोजनं नाम । इति
प्रतिष्ठाध्यायः । इति भोगाङ्गनाध्यायः । इति सालतेज्याध्यायः । इति तोरणोच्छ्वायविधि-
नामाध्यायः । इति यात्राविधिनाम । इति कामप्रादुर्भावपूजनम् । इति कार्यारम्भप्रादु-
र्भावपूजा नाम । इति श्रीकालनियमपूजा समाप्ता ।

इति तृतीयकाण्डः समाप्तः ॥ * ॥

No. 191. विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम् . (केशवभट्टकृत-विष्णुनामार्थ-दर्शनाख्य-
टीका-सहितम् .) Substance, country-made paper, 14x7. Folia, 32.
Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date,
Sm. 1936. Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātua. Appearance,
now. The text in verse, the comm. in prose. Generally correct.

Beginning. श्रीगोपाक्षाय नमः ।

सर्वेश्वरं नमस्कृत्य निम्वादित्यस्य भक्तितः ।

संक्षिप्तं क्षिप्यतेऽस्माभिर्विष्णुनामार्थदर्शनम् ॥

विश्रुतः सर्वधर्मोभ्यः सर्वधर्मशिरोमणिः ।

सर्ववेदेतिहासार्ता चार्होऽर्थोऽयं निगद्यते ॥

वैशम्पायन उवाचेति स्तुतोक्तिः । इत्यादि ।

End.

एवंभूतस्य धर्मपक्षपातिनः कीदृशस्य पुनरसाधारणान् गुणानाञ्च कथय
इति विभिः ११८।११९।१४० । शास्त्रस्याचार्यमनुबन्धनमुदयं च वदन्
शास्त्रमुपसंहरति इममिति १४१ । पुनर्भजनार्थं तद्व्रजनं च भजनपक्षं
च दृढीकरोति विश्वेश्वरमिति । विश्वस्य सर्वस्य ईश्वरं सर्वेश्वरं १४१ ।

श्रीकेशवपदद्वन्द्वकल्पद्रुमनिवासिना ।

केशवेन कृतं श्रीमद्विष्णुनामार्थदर्शनम् ॥

श्रीनिम्बार्कपदोभोजनरसोद्बुद्धिना ।

उद्धृतः शास्त्रसारोऽयं आकरेभ्यः समासतः ॥

Colophon. इति श्रीमत्-काशीरिकेशवभट्टविरचितं श्रीमद्विष्णुनामार्थदर्शनं समाप्तम् ।
श्रीराधावल्लभाय नमः । श्रीलक्ष्मीाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः । शुभसंवत्
१८९६ । ज्येष्ठ । ८ ।

No. 192. हन्दावनयमकटीका . By रामकान्तः . Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 375 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1734. Place of deposit, District Bariçāla, Mānapāsā, Paṇḍita Govindacandra Çiromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीलक्ष्माय । इह खलु निर्विघ्नाभिलषितसिद्धिकामः कविरयं
अखिल-कविकुल-सम्मत-निखिल-विघ्नहन्दीत्यारण-कारण-कृष्णमन्त्रारूप-
मङ्गलमपतः समारभते वरदायेत्यादि ॥ इत्यादि ।

End. हसितानां कीदृशानां लीलाजानां लीलया क्रीडया जातानामुत्पन्नानाम् ।
लालाः पुंभूनि चाक्षतमित्यमरः । ज्ञाया ऋग्यजुःप्रिया कान्तिः प्रतिविम्ब-
मनातप इति च ॥ * ॥

Colophon. इति विश्वम्भरादेवश्रीरामकान्तनिर्मिता ।
हन्दावनयमकाष्टकाष्टकटीकासमर्थिता ॥
शक्ते ब्रह्माष्टाक्षि-चित्तिधर-मञ्जौवत्सरमिते ॥ • ॥

विषयः । हन्दावनयमकाष्टस्य मानाङ्ककविलतस्य काव्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 193. वेदान्ततत्त्वबोधः . Substance, country-made paper, 12½×6½ inches. Folia, 17. Lines, 14 on a page. Extent, 600 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Hātuā, Bābu Girindranātha Datta, Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णाय नमः ।

यस्मिन्नितो चरति ध्यानामशेषमन्त्र-

बोधप्रदस्तरणिकोऽसि मप्रभो वै ।

योऽज्ञानबाहप्रभवं हि ददाह ...

तं श्रीसुदर्शनमङ्गलं त्वदि चिन्तयामि ॥

किं वेदान्ततत्त्वमिति प्रश्ने उच्यते । सार्व्व ... नन्तकगुणाब्धिरनन्तशक्ति-
र्जगतो जन्माद्यभिन्ननिमित्तोपादानकारणं चेतनाचेतनवस्तुस्वाभाविकभेदा-
भेदसंबन्धाग्रयः परब्रह्मपरमात्मपुरुषोत्तमादिशब्दाभिधेयः श्रीकृष्ण एवेति
सर्व्ववेदान्तार्थः । इत्यादि ।

End.

इति भगवतः सर्व्वत्रावस्थितिरेव सर्व्वभेदव्यपदेशचेतुरित्युक्तं अतो न भेदा-
भेदव्यपदेशोर्विरोध इति प्रतिपादितं एवञ्च केवलभेदे केवलाभेदयोः
शास्त्रविरोधत्वेन निरस्तत्वादिदचितोर्मङ्गला सञ्च स्वाभाविकभेदाभेदस्यैवाङ्गी-
कारो निश्चितो भवति । अन्यथा शास्त्रे संबन्धान्तराभावेन पूर्व्वोक्तैष्वेक-
तराङ्गीकारे तत्र स्वमुखोक्तदूषणानां सिद्धान्त एवापातादतो नान्यः पक्षः
परिगृहीतुं शक्यते तस्मादकामैरपि सिद्धिद्वीचाराणां स्वाभाविकभेदाभेद-
मेव संबन्धमङ्गीकृत्य पुनर्विशिष्टत्वाङ्गीकारे गौरवावहोऽप्यनुपपन्नोऽपि स्वसम्प्र-
दायस्य स्वातन्त्र्यसिद्ध्यर्थ इति सिद्धमस्त्विति विस्तरेण ।

Colophon.

इति श्रीसमत्कुमार-गारदसम्प्रदायप्रवर्तकाद्याचार्य्य-श्रीभगवन्नियमानन्दानु-
यायिनां वेदान्ततत्त्वबोधः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥

विषयः १ निम्नार्कमतानुसारेण ब्रह्मणोऽद्वयत्वासर्व्वव्यापकत्वादिनिरूपकवेदान्तस्य सर्व्वो
द्घाटनम् ॥ • ॥

No. 194. वेदान्ततत्त्वमञ्जरौ . By शङ्कराचार्य्यः. Substance, country-made
paper, 13 × 1½ inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 600 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1667. Place of deposit, District Medini-
pura, Post Office Rādhānagara, grāma Amarapura, Paṇḍita Guru-
prasanna Vidyāratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

अथर्व्वं सच्चिदानन्दमवाङ्मनसगोचरम् ।

आत्मानमशिक्षाधारमात्रयेऽभीष्टसिद्धये ॥

चत्वारः खलु पुरुषार्था धर्मादयः । तत्र चरमः परमपुरुषार्थोऽविनाशि-
त्वात् नयायां प्रकृतिसाध्यत्वेन विनाशित्वात् । न च सुक्तिः प्रकृतिसाध्या,
विवक्षितविवेकेन साध्याया अविद्यानिवृत्तिरूपायास्तस्या ज्ञानैकसाध्यत्वात् ।
न हि भूतशः क्षियमाणेऽपि यत्ने शुद्धिविषयाविद्यायाः शुद्धिविषयकज्ञान-
मन्तरेण नाशो दृष्टः । सुक्तिसाधनश्रवणमु पदार्थज्ञानसाध्यम् । इत्यादि ।

End.

अथ ब्रह्मापि जगदिव न सद्रूपमस्तु अतस्यायातं शून्यवादेनेति चेत् न ।
यद्वस्तु नास्तीति व्यपदेशेनापि सिध्यति तत् कथमसद्रूपं । न हि प्रकाशमन्तरा
नास्तीत्यपि प्रकाशः सम्भवति । अतश्च शून्यवादोऽपि विफलः × × शून्यस्य
सद्रूपत्वासद्रूपत्वाभ्यां व्याघातः । आद्ये शून्येति नामधेयभाषेणायातं नत्वर्थ-
भेदेन । द्वितीये शून्यस्यासिद्धा तत्कतासिद्धिः । अपि च, कल्पनाधि-
ष्ठानस्यासद्रूपमेवाधिष्ठानं वाच्यमिति सिद्धंसद्रूपवादेनेति संक्षेपः ।

Colophon.

इति परमहंस श्रीशङ्कराचार्यकृता वेदान्ततत्त्वमञ्जरी समाप्ता । श्रीलक्ष्मणाय नमः ।
शके सुनिरसाङ्गेन्दुसंस्थिते शुचिमासके ।
लिखितेयं स्वपाठार्थं वेदान्ततत्त्वमञ्जरी ॥ .

विषयः । पदार्थनिरूपणम् । प्रकृतिनिरूपणम् । शक्तिनिरूपणम् । प्रातीतिक-आव-
हारिक-पारमार्थिकरूपविधिसत्तानिरूपणम् ।

No. 195. वेदान्ततात्पर्यनिवेदनम्. By गोविन्दः. Substance, country-
made paper, 10×3½ inches. Folia, 83. Lines, 8 on a page. Extent,
1,411 çlokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1710. Place of deposit,
Benares City, Paṇḍita Vāmanācāryya Çāstri. Appearance, old. Prose.
Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।
साम्ब्यात्म्यं सर्वकामाप्तिः सर्वार्थं शुद्धबुद्धता ।
यज्ज्ञानायत्तमौशनं प्रत्यक्षं कारणं नमः ॥
गोपालसंचिन्तनवीतदोषः
प्रबोधितः श्रीगुरुसत्कारेण ।
वेदान्ततात्पर्यनिवेदनेन
स्वबोधशुद्धिं करवाणि सत्सु ॥ इत्यादि ।

End. श्रीमत्तत्त्वपण्डितैरधिकृतो वेदान्तविद्यापदे ।
 गोविन्दो बुधनौल्लङ्घनयो भोगावतीगर्भजो ।
 वेदान्तानुगतं विमत्सरबुधप्रेष्टं प्रवक्ष्यं यथात् ॥

Colophon. इति वेदान्ततात्पर्यनिवेदनमिदं समाप्तम् ॥ शकाब्दः १७१० ।

विषयः । अद्वैतमतमाश्रित्य भाष्यतात्पर्यवर्णनम् ॥

No. 196. वेदान्तरत्नमाला. By अनन्तभट्टः. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 10 on a page. Extent, 900 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Hātunā, Pailā-deyoyā Maṭha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधासर्वेश्वरौ विजयेताम् । श्रीमद्भगवन्निष्ठाकाय नमः ।
 ब्रह्मादिसेव्यस्वरूपं जगतश्च चेतुं
 स्तुत्यं सुमीशविभूषैः स्तुजनाभिहारम् ।
 कल्याणरूप-गुणमीशमहं भजामि
 ... .. ॥
 आनन्दसंज्ञकमुनिं नियमोक्तिपूर्वम्
 साधार्यमाद्यमहमात्रय ईशचक्रम् ।
 पाञ्चजन्यावतारश्च कल्याणापरिपालकम् ।
 श्रीश्रीनिवाससाचार्यं भाष्यकारं नमाम्यहम् ॥
 वेदान्तरत्नमालां पन्थसेवामनुपहृत् ।
 तदुक्तमेव मार्गेण क्रियते शास्त्रमानतः ॥
 प्रत्यक्चेतन्यतल्लक्षाचेतनाख्यं ततः परम् ।
 परब्रह्मादिसंज्ञं भण्यतेऽस्मिन् समाप्ततः ॥
 साधनादिफलज्ञापि तद्विरोधनिरूपणम् ।
 तत्रादौ चेतना श्रेया वैष्णवैः साम्प्रदायिकैः ॥ इत्यादि ।

End. वेदान्तमेयं यदिमं जगतश्च चेतुं
 तर्काद्यमेयमभिवन्द्यमजादिदेवैः ।
 ध्यातो आनन्दशरैर्निजभावद्वयं
 गोपीपतिं हरिमहं शरणं प्रपद्ये ॥

Colophon.

इति श्रीभक्तवत्सलकुमारसक्तप्रवर्तक-श्रीभक्तवत्सलप्रियमानन्दपादसरोज-
वितानुगकाशीरि-श्रीकेशवभट्टचरणारविन्दानुजीनानन्ताभिधेयेन विरचित-
वेदान्तसंज्ञा समाप्ता ॥ • ॥ श्रीरत्न । सम्बत् १९११ ।

विषयः । निम्नार्कमतानुसारेण प्रत्यक्षैतन्यादिरूपणम् । परब्रह्मादिसंज्ञानिरूपणम् ।
साधनापेक्षादिकथनम् । साधनाविरोधनिरूपणम् ।

No. 197. वेदान्तसंज्ञाप्रक्रिया . Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$
inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Extent, 260 çlokas. Character,
Nāgara. Date, ? Place of deposit, Hātua, Babu Girindranātha Datta.
Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ ... .. पादयुगं नत्वा तस्य प्रसादतः ।

वेदान्तसंज्ञाः प्रत्येकं निरूप्यन्ते यथासति ॥

अध्यारोपापवादाभ्यां निष्प्रपञ्चं प्रपञ्चते ॥ इति ब्रह्मवचनम् ।

अनाध्यारोपो नाम ब्रह्मवस्तुस्थानोपः अध्यारोपः । ब्रह्म सच्चिदानन्दात्मकं
ब्रह्म । अब्रह्म अज्ञानादिसकलजगत्समुदायसकलपदार्थप्रपञ्चः । प्रपञ्चद्वयं
अज्ञानद्वयं स्रक्शरीरद्वयं व्यूहशरीरद्वयं शक्तिद्वयं निःशेषसद्वयं संशयद्वयं
असम्भावनाद्वयं विपरीतभावनाद्वयं प्रज्ञाद्वयं ... ..

... ..
शब्दद्वयं रसवद्वयं नववर्णाः ऐश्वर्यादिवद्वयं उत्पत्त्यादिवद्वयं नादादिद्वयं
इत्येताः संज्ञाः । एताः ब्राह्मणैवदाहताः प्रत्येकं निरूप्यन्ते । इत्यादि ।

End.

संहते महाविभवे यन्मण्डनिनादकरणं स नादः । अनुसारी बिन्दुः नादिक-
देशः कस्येत्यर्थं सायाच संज्ञाद्वितीयब्रह्मप्रतिपादके वेदान्तशास्त्रे ब्रह्मवचन-
मनुसृत्याध्यारोपवशात् संज्ञास्तुन्नीति प्रतिपादितं । सम्प्रत्यपवाहो निरूप्यते
अविद्यामलावपरवशोऽयमपवाहकस्याच सर्वप्रपञ्चरहितं ब्रह्माचमकीति प्रत्यग-
भिन्न-ब्रह्मज्ञानानुसृष्टिरिति सिद्धम् ।

Colophon.

इति वेदान्तसंज्ञाप्रक्रियाप्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । प्रपञ्चाज्ञान-ब्रह्मकर्मरहीर-प्रति-निमित्त-संशयसमावना-विपरीतभावना-
प्रज्ञा-समाधीनां द्विप्रकाराणां ब्रह्म-जीव-रहीरावस्थाकर-कर्म पुण्यकर्म-पापकर्म विषय-
प्रारम्भ-प्रतिबन्ध-सम्बन्ध ताप-अधिभूतादिकारणमुच-काष्ठ-सुनि-अवादिप्रपञ्च लोकवाचना-ज्ञान-
प्रतिबन्धक-अवनादि-ज्ञानादि-वेदादि-प्राप्तापान-आन्यादितादात्म्य-रचना-सुपुत्रादीनां वि-
प्रकाराणां वर्तमानप्रतिबन्ध-पुत्रार्थ-मर्त्य-वर्त्य-आत्मसाधन-अनुबन्ध-अना-करण-संकल्पादि-वेद-
प्रमाद-मैत्र्यादि-भूतप्राप्त ब्रह्मविद्यादीनां चतुःप्रकाराणां शोक-ज्ञानेन्द्रिय-मर्त्यादि-कर्मोन्निव-
न-अवादि-प्राप्तादि-उपवायुर्कर्मसूत्राभूत-यम-नियम-भूमिका-प्रकृत्य भगवन्वर्तकद्वान्ताज्ञातीनां
पञ्चप्रकाराणां समाधि-भ-वविकार-कोश-उक्ति-सिद्ध-अवस्था-शास्त्र-सूत्र-अज्ञ-कर्मप्रमाणां षट्-
प्रकाराणां अवस्था-वैतन्यादि-भूम्यादि-अतत्त्वादि-भूमिकादीनां सप्तप्रकाराणां पुरी-प्रकृति-
अज्ञादीनामष्टप्रकाराणां नवविधसंसारका शिष्टद्वयचक्रारद्वयानन्द-कर्म सप्त-सुपुत्रि-जाप-
दात्मन्याणां भूमिका-पुक्तिचतुष्टयाणां नादिका-नाडीदेवतादृशक-अष्टान्तरज-मह-षट्पद्विर्ग-
अष्टवृत्तिमह-अष्टपाश-सप्तधातु-सप्तवसन-षड्भूम पञ्चकोश-आध्यात्मिकतापवय-सर्गलोकतापवय-
पञ्चसप्ततिमुच-रूपवदक-स्यार्थचतुष्टय-मर्त्यद्वय-रसवदक-नववर्त्य-वैश्व्यादिपदक-उत्पत्त्यादिपदक-
नादादिचयाणां वेदान्तज्ञानां अष्टविधपदम् ।

No. 198. वेदान्तसिद्धान्तमुक्तावलीटीका (मूलसहिता) By गंगादीक्षितः ।
Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 128. Lines, 12
page. Extent, 5,000 glokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1920.
Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātunā. Appearance, fresh. Prose
and verse. Correct.

Beginning. ब्रह्म । ॐ नमः परमात्मने ।

अद्वैतद्वयमानन्दमात्मानं ज्योतिरवयम् ।

विनिश्चित्य पुनः साक्षाद् पुक्तिव्याप्तिविवेकम् । इत्यादि ।

टीकाभाः । ॐ नमः परमात्मने पुनर्वीरसाय ।

विशेषं कुचिराजं जगद्गुरुदयकर्म शारदां कृतकारं

काचक्षात्राव्यवस्थे विभुवनविहितं मङ्गलं भावकारम् ।

आनन्दान्तःप्रकाशाभुवनमहर्षे चन्द्रगुरुं वीरवर्धनं

वन्दे विश्वामित्रानं ब्रह्महन्तरतं रावनेनं वहीन्द्रम् ।

वन्दे विश्वामित्रानं ब्रह्महन्तरतं रावनेनं वहीन्द्रम् ।

वन्दे नं वनिभिर्वन्द्यं प्रकाशावन्वीरवरम् ।

सिद्धान्तमीमांसाकेवलीप्रकाशाय प्रदीपिका ।

मित्रते वरपद्योमध्यान्धसप्रवर्तिनी ।

मिह्याचारप्राप्तं मङ्गलमाचरन् निरुपवीयं प्रतिजानीते चरद्वयमिति ।
इत्यादि ।

End.

इत्यथ ।

स्वातं तेन समस्ततीर्थसङ्क्षिप्ते सञ्जापि इत्यादि-
यंज्ञानाच्च कृतं सचचमसिद्धा देवाच्च सम्पूजिताः ।
संस्काराच्च सप्तद्वयताः स्वपितरकौशोक्मपूज्योऽप्यपी
यस्य प्रत्युपनिवारणे कथमपि कौट्यं मनः प्राप्नुयात् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्य-श्रीज्ञानानन्दपूज्यपादमिश्र प्रकाश-
नन्दविरचिता सिद्धान्तमुक्तावली समाप्ता ।

टीकायाः ।

यदज्ञानादिदं भाति वज्रज्ञानाच्च प्रक्षीयते ।

प्रश्न + तदर्थं नित्यं नित्यसन्निवृत्तुच्चादयम् ॥

अधिकार्युपनिवेशमिदं सिद्धान्तदीपिका ।

निर्मिता राजर्ता शब्दत् सद्वानन्दप्रदायिनी ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्य-श्रीप्रकाशनन्दपूज्यपादमिश्र-श्रीनाथ
दीक्षितविरचिता सिद्धान्तमुक्तावलीटीका समाप्ता ।

विषयः । प्रकाशनन्दकृतस्य वेदान्तसिद्धान्तमुक्तावलीपत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 199. वैद्यनाथपूजाविधिः. Substance, country-made paper, 14 x 3½ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 90 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Ādāihājār, Paṇḍita Gaudrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परमदेवतायै । अथ कान्दपुरासीत वैद्यनाथपूजाविधिः । तत्र
चतुर्देवीकाधेश्वराभे वा उपवासं कृत्वा श्रीमवाचरे प्रदीपसमेतं द्रव्यं
वाचसी परिवाच्य सर्वसम्पदायुषाञ्च पूजामारभेत् । तत्राचम्य कक्षिवाचने
कृत्वा सर्वपापं संक्षाय नमस्त्यादिनामादेवताः संपूज्य ताज्यादिपात्रे

रक्तचन्द्रेणाष्टदक्षपद्मं निर्माय लिङ्गं संख्याय संकल्पं कुर्यात् विष्णुरो-
मित्यादि व्यायुरारोग्यपूर्वकचतुर्वर्गफलप्राप्तिकामः सोमवाराधिकरणकप्रदोष
समये पार्थिववैद्यनाथशिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्य पीठपूजां
कुर्यात् । इत्यादि ।

End.

ममास्तु नित्यमानन्दं प्रसादात् तव शङ्कर ।
सर्वपापाः क्षयं यान्तु प्रसीद मम शङ्कर ॥
नशन्तु दस्यवो राष्ट्रे जनाः सन्तु निरापदः ।
दुर्भिक्षमारोसन्तापाः शमं यान्तु रसातले ॥
सर्वशस्यसन्दृष्टि भूयात् शम्भोः प्रसादतः ।
दुर्गायाश्च चतुर्वर्गप्रदायिन्याः प्रसादतः ॥
इति स्तुत्वा गालवाद्यं कृत्वा संहारमुद्रया ।
पुष्पमानीय चाग्राय क्षमस्वेति विसर्जयेत् ॥
ततो दक्षिणाच्छिद्रं कृत्वा ब्राह्मणं भोजयित्वा यथाशक्ति हविष्यान्नादिक्र-
माचरेत् ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणोक्त-वैद्यनाथपूजापद्धतिः समाप्ता ॥
सुवर्णं रजतक्षेत्रे अपपूजादिकर्मसु ।
एष एव कुशः प्रोक्तो न दर्भो वनसम्भवः ॥
ॐ उमासहितवैद्यनाथशिवाय नमः ।

विषयः । वैद्यनाथसंज्ञक-पार्थिवलिङ्गस्य पूजाविधानम् ।

No. 200. व्याससूत्रवृत्तिः . By रङ्गनाथः . Substance, country-made
paper, 18 x 3 inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent, 3,200 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mānabhūma,
Post Office Raghunāthapura, Vēḍogrāma, Paṇḍita Venkaṭa Varadācārya.
Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning

श्रीहरये नमः ।
नित्यं निजानन्दसद्वितीयं
शुद्धं विभुं सत्यमनिरुद्धम् ।
कृष्णं निरन्तराविरूपाद्यौघं

प्रत्यक्षमात्मानसजं भजामि ॥

शङ्करं शङ्कराचार्यं केशवं वादरायणम् ।

सूत्रभाष्यकृतौ वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः ॥

सत्यज्ञानानन्दानन्दकमद्वितीयं ब्रह्मैव शुद्धसत्त्वप्रधानमाद्योपाधिकं सदीश्वर-
भावं मलिनसत्त्वप्रधानाविद्योपाधिकं जीवभावञ्च जगाम । इत्यादि ।

End.

नन्वेवं सातिशयत्वादनन्तरत्वमप्येवार्थस्य स्यात्तथाचानादृतिबोधकशास्त्रविरो-
धस्तथाह । अनादृतिः शब्दादनादृतिः शब्दात् । अर्चिरादिमार्गेण ब्रह्मणो-
ऽध्यगतस्य सातिशयेत्यर्थेऽपि नादृतिर्भवति । एतेन प्रतिपद्यमाना इमं
मानवमावर्त्तं नावर्त्तन् इति श्रुतिः । सूत्राभ्यासः शास्त्रसमाप्तिद्योतनार्थः ।
गुरुणा चरणाभ्योजकपया लिखिता मया ।

इति श्रीवाससूत्राणां प्रीत्यै सास्तु जगद्गुरोः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिब्राजकाचार्य-श्रीज्ञानानन्दश्रमचरणारविन्दसेवापरायणेन
रङ्गनाथेन लिखितायां वाससूत्रकृतौ चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥ श्रीरामः ।
श्रीमच्छङ्कराचार्येण रचिता व्याख्या श्रीमद्रङ्गनाथेन संक्षिप्य लिखिता ॥

विषयः । संक्षेपात् शङ्करभाष्यानुसारेण वाससूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 201. व्रतकालनिष्कर्षः. By मधुसूदनवाचस्पतिः. Substance, country-
made paper, 13×3 inches. Folia, 11. Lines, 5 on a page. Extent, 400
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Bardhamāna, Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya. Appearance,
tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

नमो गणपतये ।

प्रथम्य कारणं कृष्णं ज्ञानानन्दस्वरूपिणम् ।

व्रतादिकालनिष्कर्षं करोति मधुसूदनः ॥

तत्रादौ तिथिनिरूपणम् । इत्यादि ।

End.

चतुर्थ्यङ्गारवारे च अष्टमी च दृश्यते ।

अथ यत् क्रियते पापमथवा पुण्यसञ्चयः ॥

षष्ठिजन्मसहस्राणि प्रतिजन्म तदक्षयं ॥ इत्यक्षया

Colophon. इति श्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचितं व्रतादिकाक्षनिरूपणं समाप्तम् ॥०॥

विषयः। व्रतकालव्यवस्थादिः ।

No. 202. व्रतबोधवृत्तिः. Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 13 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nāgarā. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Mohanta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीरामचन्द्राय नमः ।

नत्वा हृदिस्थं जगदेकरूपं रामं परं ब्रह्म विशुद्धबोधम् ।
विस्तारशास्त्रवर्णालसार्गा बोधाय कुर्वे व्रतबोधवृत्तिम् ॥
अथ तिथिनिर्णयः । तत्र तिथिर्दिष्टा शुद्धा विज्ञा च एकस्मिन् दिने
तिथ्यन्तरसम्बन्धरहिता शुद्धा तद्विपरीता विज्ञा तत्र शुद्धायामसन्देहाद्
विज्ञा निर्णीयते । तत्र सामान्यतो वेधमात्र माधवीये ।
पञ्चद्वयेऽपि तिथयस्तिथिं पूर्वां तद्योत्तराम् ।
त्रिभिर्गुरुर्नैर्विध्यन्ति सामान्योऽयं विधिः क्षुत्तः ॥
त्रैमासिकद्वन्द्वरादौ तु द्विगुरुर्नैऽप्युक्तः—
उदिते दैवतं भागो पैथं चास्मिन्ने रवौ ।
द्विगुरुर्नैऽस्ति + + सा तिथिर्षेयकथयोरिति ॥ इत्यादि ।

End. एवं चकाराक्षिप्तशास्त्रद्विः
काष्ठस्य तत्त्वं गहनं विज्ञोक्तम् ।
संक्षेपतः संव्यवहारमात्रं
यत्किञ्चिदन्यत् परिमाणेणैवम् ॥

Colophon. इति श्रीव्रतबोधनीसंपदे वैष्णवकृते सम्प्रसारक्यनिरूपणं नाम पञ्चमः
परिच्छेदः ॥ समाप्तवाचं घन्यः । ॐ नमः ॥

विषयः। तिथिनिरूपणम् । व्रतारम्भकालादिनिरूपणम् । अष्टमहाद्वादशीनिरूपणम् ।
वैशाखादिज्ञाने फलकथनम् । रामनवम्यादिव्रतकालनिरूपणम् । मासनिरूपणम् । वैशाखादि-
त्रैमासमासकृत्यनिरूपणम् ।

No. 203. शक्तिवादविहतिः . By माधवसिद्धान्तः . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,500 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Barisāla, Post Office Kalasakāṭi, Gāḍure, Paṇḍita Durgācaraṇa Nyāyaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

आराध्य यां गिरिस्तुतां वरदां सुधीरे-
 ल्लम्भं फलं समधिकं प्रयितैरभौष्टात् ।
 संसारसागरतरीं भजनैकपात्रीं
 दुर्गां नमामि भवभीतिविनाशनाथ ।
 एष्टातः पूतकुलार्थवेन्दुसदृशो यश्चक्रपाणिः स्वयं
 तद्वंशो मदराजभैरवमहावेगान्यथाकारकः ।
 यो राजेन्द्रहन्ता तदीयकुलजो विष्टातविश्वेश्वर-
 क्षत्पुत्रोऽहमिमां करोति विहतिं श्रीमाधवस्तार्किकः ।
 टीकां विज्ञानप्रमोदजमनीं सिद्धान्तसिद्धां शुभां
 श्रीमन्माधवनामकेन रचितां धनेन धीभिः शुभैः ।
 कावयैः परिमृष्य चित्ततरणिं संश्रित्य पारं परं
 धीरो गच्छतु सत्यदार्ढ्यकुतूही सत्शक्तिवादायवे ॥
 शिष्यजिज्ञासया हतिं विभजते सङ्केत इति । अर्थनिष्ठा पदहतिः पदनिष्क-
 पिता हतिः हतिः शाब्दबोधोपयिकसम्बन्ध इत्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End.

लक्ष्यार्थोपस्थितेः स्वातन्त्र्येण हेतुत्वमेव वाच्यमिति तत्र गौरवं स्फुटमेव
 शक्तिप्रत्यक्षैव इति समवायसम्बन्धे गोलप्रकारकज्ञानशक्तं पदमित्याकारक-
 ज्ञानस्यैवेत्यर्थः । तादृशबोधहेतुत्वात् समवायसम्बन्धेन गोलप्रकारकशब्द-
 बोधहेतुत्वादित्यर्थः ।

Colophon.

इति श्रीमन्माधवसिद्धान्तमाधवसिद्धान्तभट्टाचार्यविरचिता शक्तिवाद्टीका
 समाप्ता ॥ * । ० ।

विषयः । गदाधरभट्टाचार्यकृतस्य शक्तिवादाख्यग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 204. शतदूषणी . By श्रीनिवासदासः . Substance, country-made paper, 12×6 inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent, 350 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakonā, Mohānta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीमद्रामचन्द्राय नमः ।

श्रीमल्लक्षणेदेशिको गुणनिधि वीदीभषणनः

संसारार्णवतारकस्य कृपया स्वाङ्घ्रिप्रपन्नान् जनान् ।

सद्विद्यापगजम्भूमिशिखरी पाषण्डनेशोऽक्षगु- ?

मायावादद्वाग्नि रार्त्तशरणो वर्षर्त्ति सख्योपरि ॥

श्रीश्रीनिवासदासेन नत्वा श्रीवेङ्कटं गुहं ।

मायावादनिरासार्थं क्रियते शतदूषणी ॥

स देव सौम्येदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयमित्यत्र आवादिना सजातीय-
दिभेदशून्यं सम्मानमेवासीदिति सिद्धान्तितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अतो ब्रह्मविद्ब्रह्मैवेति श्रुते सुक्तस्य ब्रह्मसाम्यस्य स्वारस्यमित्यलं दिष्टवत-
मुद्गराघातेनेति ॥

एवं सचस्वावधि दूषणानि × + + + + न्यायेनदिङ्मात्रं सुक्तं ।

× × × × ईषिकाग्रन्यात् विचार्य्यं च पुनः पुनः ।

दूषणानां शतं दत्तं केवलाद्वैतदर्शने ॥

Colophon.

इति श्रीमन्नारायणचरणनखिनद्विरेफाणां वादीभकेशरिणां श्रीमद्वेङ्कटा-
चार्य्याणां चरणारविन्दमधुपेन श्रीनिवासदासेन रचिता शतदूषणी समाप्ता ॥

विषयः । मायावादनिरासक शतसंख्याकदोषप्रख्यापनम् ।

No. 205. शब्दरत्नं (कलापस्य) . By श्रीजनार्दनग्रन्था . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 89. Lines, 4 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Rāyapurā, grāma Piri jerkādi. Paṇḍita Raghunātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रथम्य परमात्मानं श्रीजनार्दनशर्मणा ।

कलापाभ्यः शब्दरत्नं वाङ्मयीत्ये प्रकाशयते ॥

पुंसि ॥ एत्तः एत्तौ एत्ताः । एत्तं एत्तौ एत्तान् । एत्तेण-एत्ताभ्यां एत्तैः ।
 एत्ताय एत्ताभ्यां एत्तैभ्यः । एत्तात् एत्ताभ्यां एत्तैभ्यः । एत्तस्य एत्तयोः
 एत्ताणां । एत्ते एत्तयोः एत्तेषु । हे एत्त । *एवमकारान्तः पुंसि देवादि-
 शब्दोऽपि । पुंसि दारशब्दो भृश्वि देववत् । स्त्रियां देवौ नदीवत् । इत्यादि ।

End. एवमन्यासां । सर्वत्रातिक्रान्तवज्रोऽपि वाचलिङ्गमित्यर्थः ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति शब्दरत्ने चतुर्थपकरणं समाप्तं ॥ ४ ॥ ४ ॥ श्रीभोलानाथदेवशर्माः
 स्वाक्षरं पुस्तकञ्च ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १७२६ ॥ श्रीहरिः श्रीगोविन्दः
 श्रीसाधवः श्रीगुरुवे नमः ॐ वाग्देव्ये नमः ॥

विषयः । अस्ति शब्दरत्नं नाम एवविधं पुस्तकान्तम् । इदन्तु तस्मादुत्कृष्टम् ।
 सुवक्त्रेण शब्दान्यत्र साधितरूपाणि विद्यन्ते ।

No. 206. शब्दसाधनं. By रामकान्तः. Substance, foolscap paper,
 11 x 4 inches. Folia, 73. Lines, 8 on a page. Extent, 1,800 slokas. Char-
 acter, Bengali. Date, Sk. 1798. Place of deposit, District Dhaka, Uthuli,
 Pandita Dinabandhu Goswami. Appearance, fresh. Prose. Generally
 correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

नत्वा भवानौखरपादपङ्कजं विज्ञाय दुर्गादिकचन्द्रकान्तं ।
 बालावबोधाय वितन्यते मया श्रीरामकान्तेन तु शब्दसाधनं ॥
 अनेन्यादेव कार्त्तनेन शब्दः न वक्तुं न कोऽप्यर्थः ।
 इत्यत्र कतिचिद्वाच्याः सर्वशब्दावबुद्धये ॥
 शब्दोऽत्राययोऽनवययश्च । लिङ्गसहकारेण विभक्तिकृतसंस्कारः साधनम् ।
 इत्यादि ।

End. इति ऋकारस्य रत्नं एवं मृदुमाचष्टे स्रदित्यादि । अन्येऽपि शिष्टप्रयोगानु-
 सारादुपनीयाः । दिङ्मावसेतदुक्तं शब्दानामनन्तत्वात् ।

Colophon. इति शब्दसाधनं समाप्तम् ॥ शक १७९८ ॥

विषयः । कातन्त्रयाकरणानुसारेण नानाविधशब्दानां साधनम् ।

No. 207. शरभपूजापद्धतिः . Substance, country-made paper, 11×7 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent, 325 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātua. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शरभसन्तः ।

ॐ देवदेव महाभाग गिरीश गिरिजापते ।

चाहि मां दयया नाथ मुचिदानन्द शाश्वत ॥ इत्यादि ।

End. भर्गोऽकेवसोवाद्यो दत्तपुष्टस्त्रासितौ ।

कायद्वयं समास्त्रिष्य वक्त्रोऽजाये कचत्वारिंशदक्षरो मनुजिति ॥

Colophon. इति श्री आकाशभैरवतन्त्रे उभामहेश्वरसम्वादे शरभपक्षिराजनित्यपूजा पद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । शरभपक्षिराजस्य पूजाप्रकारादिकथनम् ।

No. 208. शरभेशकवचम् . Substance, country-made paper, 11×7 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātua. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

इत्थर उवाच ।

वक्ष्यामि शृणु देवेशि सर्व्वरक्षणमुत्तमम् । इत्यादि ।

End. प्रायश्चित्तं शिव तव नामाक्षरद्वयोच्चरितं ।

Colophon. इति श्री आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उभामहेश्वरसम्वादे शरभेश कवचं समाप्तम् ।

विषयः । शरभेशकवचम् यत्भूतप्रेतादिभ्यो भौतिनिवारणाय ध्रियते ।

No 209. शालग्रामलक्षणम् वा शिलामाहात्यम् . Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 150 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Rūpagañja, grāma Naorā, Paṇḍita Çivacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 द्वारदेशे समे चक्रे दृश्येते यस्य शोभने ।
 वासुदेवः स विज्ञेयः शुक्लाभः सर्वकामदः ॥ १ ॥
 प्रद्युम्नः सूक्ष्मचक्रान् नीलजीतसमन्वितः । (?)
 शुशिरद्विद्रं वर्धुलं दीर्घचक्रान् तद्वेत् ॥ २ ॥
 द्वे चक्रे एकलमे तु पूर्वभागे तु पुष्कलं ।
 सङ्कर्षणः स विज्ञेयो रक्षाभयातिशोभनः ॥ ३ ॥ इत्यादि ।

End. कृष्णस्य क्षिप्रवर्णस्य प्रष्टे चक्रं सुशोभनं ।
 शिवदस्तु स विज्ञेयो महासम्पत्फलप्रदः ॥ ४ ॥
 पीताम्बरः स विज्ञेय ऊर्ध्वरेखा तथा म्रुजः ।
 पीताम्बरद्वारदेशो रक्षात्रयविभूषितः ॥ ५ ॥
 विष्णुना कथितं सम्यक् शिलामाहात्म्यमुत्तमम् ।
 अष्टादशपुराणेभ्यो मन्वादिधर्मशास्त्रतः ॥
 साङ्ख्ययोगात् समाख्य वेदवेदाङ्गसम्मतं ।
 एतत्ते तु समाख्यातं ब्रह्मन् सत्यः समागतः ॥
 यः पठेत् प्रयतो नित्यं शिलामाहात्म्यमुत्तमं ।
 महापापानि सर्वाणि कृत्वा कर्म निरन्तरम् ॥
 ऐश्वर्यं विलयं यान्ति शालग्रामशिलार्चनात् ।
 अचलां त्रियमाप्नोति चिरायुर्विगतज्वरः ॥
 अक्षयं लभते पुण्यं विमुक्तः पापराशिभिः ।
 यत् कृत्वा मुनयः सर्वे शालग्रामशिलार्चनम् ॥
 सर्वे ते मोक्षमापन्ना विष्णुलोकं गताः सुखम् ॥

Colophon. इति शालग्रामलक्षणं समाप्तं ॥ ० ॥ शकाब्दाः १६६९ ।
 श्रीरद्रमणिदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं स्वकीयपुस्तकहेति ॥
 यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखके नास्ति दूषणम् ॥ ० ॥

विषयः । वासुदेवादिचतुर्किंशत्प्रकार-शास्त्रासंगिशालक्षणम् । अष्टादशपुराण सन्वादि-
प्रणीतधर्मशास्त्रेभ्यः साङ्ख्ययोगाच्च समाकृत्य प्रथममेतच्छिलासाहाय्यं भगवता विष्णुना कथित-
मासीत् । अनन्तरं वेदवेदाङ्गसम्मतमेतन् कोऽपि कश्चिद्ब्राह्मणं कथयामास ।

No. 210. शास्त्रप्रकाशिका (सुरेश्वरवार्तिकटीका) (समूला) By भगवदानन्दः.
Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 1,616 Lines,
15 on a page. Extent, 65,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ?
Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Prose
and verse. Correct.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

ॐ स्वाज्ञानोद्भूतभेदप्रमुखवज्रसुखद्वैतदेवद्वयो ×

माहत्वादिप्रपञ्चप्रचयपरिचयप्रामसंसारपाचम् ।

नित्याभ्यासप्रसूतप्रबलमतिवलप्राप्तमोक्षप्रभाव-

प्रोत्यप्रत्यर्थिसार्थद्युतिकथमकथं धाम कामं प्रपद्ये ॥ (?)

मातर्नतोऽस्मि भवतीमथचार्थये त्वां

चेतः सरस्वति सुरेश्वरवार्तिके मे ।

वाचा सच्चैव सदनुपचसंप्रसन्न

मेकाग्रमस्तु परिचाय पराक्षमर्थम् ॥

श्रीमद्यामपयोनिभिर्निभिरसौ सत्सृष्टिपङ्क्तिस्फुरन्-

मुक्तानामनवद्यद्भ्यविपुलप्रोद्योतविद्यामुनिः ।

शान्तिः क्षान्तिष्टनी दयति सरितामेकान्ताविश्रान्तिभू

र्भूयाद्भः सततं मुनीन्द्रमकरयेष्णाश्रयः श्रेयसे ॥

सम्प्रदायविदामुक्तीरनुसृत्य प्रणीयते ,

शास्त्रप्रकाशिका सेयं सुरेश्वरवचोऽनुगा ॥

इह स्वल्पं निखिलान्नायार्थपरिशोधनार्थं कालोपनिषद्भाष्यं व्याचिकीर्षु-

राचार्य्यधिकीर्षितपरिसमाप्तादिपरिपन्थिदुरितनिर्वहणसिद्धये दृढाचार-

प्रमाणकमिष्टदेवताप्रणतिलक्षणं मङ्गलाचरणं × × × समाचरन्नर्थ +

+ व्याधिख्यासितभाष्यार्थसुखप्रतिपत्त्यर्थं संक्षिपति । स्वाविद्येत्यादिना ।

इत्यादि ।

मूलस्य प्रारम्भवाक्य । ॐ नमः श्रीदुषिदराजाय ।

स्वाविद्याविभवप्रसूतविपुलद्वैतप्रपञ्चाहितं
स्पष्टध्वान्तिरौहितात्ममतयो यं भागशो मन्वते ।
निर्भागे सकलाभिधानमननयापारदूरस्थितं
बन्धे नन्दितविश्वमव्ययमजं भक्त्या तस्मै नमः ॥ इत्यादि ।

End.

टीकायाः ।

श्रीतस्मार्त्तविचारनीरनिबन्धो नीता न योगी इह
स्योक्तपण्यमहापद्मस्फुटनरव्यापाररत्नाकरः ।
प्रत्यग्बोधमुदा विभूतिविभवप्रौढा मुमुक्षुः
सोयं वार्त्तिकवारिधिविजयते वस्यन्त (?) चूडामणिः ॥
विहिता निहिता सेयं सुरेश्वरवचोऽनुगा ।
शास्त्रप्रकाशिकाऽस्माभिरर्पिता पुरुषोत्तमम् ॥
इति वार्त्तिकपौयूपसुरसास्वादनेच्छ्वः ।
शास्त्रप्रकाशिकाव्याख्यासमुत्पादं मुमुक्षवः ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छ्वानन्दपूज्यपादशिष्य—श्रीमद्भगवद्वा-
नन्दकृतायां सुरेश्वरवार्त्तिकटीकायां शास्त्रप्रकाशिकायामष्टमोऽध्यायः ॥
समाप्तोऽयं सर्ववार्त्तिकग्रन्थः ॥

End.

मूलस्य । आशैलादुदयात् तथास्तगिरितो भास्वरुणशोरगिभि-
र्यन्तं विश्वमनन्धकारमभवद् यस्य + शिष्यैरिदं ।
आरा + न गभस्तिभिः प्रतिहतयन्त्रायते भास्वर-
सस्त्रे शङ्करभानवे तनुमनोवाग्भिर्नमः सात् सदा ।

Colophon.

इति श्रीद्वादशमाहश्रीवार्त्तिकामृतमौरितं ।
काण्वाण्यककभाष्यस्य शङ्करस्य समाप्तः ॥
अष्टमाध्यायवार्त्तिकं समाप्तम् ।

विषयः । काण्वाण्योपनिषदां शङ्करभाष्यस्य सुरेश्वराचार्यजनं यद्वार्त्तिकं तस्य
टीकेयम् अष्टाध्यायात्मकोऽयमतिष्ठद्ग्रन्थः ॥

No 211. शिवगीताटीका (समूला) . By कलदिवेङ्कटाद्रिनायकः . Substance, country-made paper, 11½ × 6½ inches. Folia, 130. Lines, 12 on a page. Extent, 2,200 ślokaś. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ शुद्धाद्वैतसमर्थने पटुमते र्यस्य प्रनापं मङ्गत्
श्रुत्वाप्येकमसिं (?) सदा विदधते त्यक्तेषणाभेदतः ।
यद्द्रव्येषु गणेषु कर्मसु तथा जातो विशेषेषु च
प्रौढाद्भक्ततयोद्यतेः सच्च निषं सम्बन्धमदास्यत ॥ (?)
यस्मीलां श्रवणातिथिं कृतवतः कल्पद्रुमस्याभवत्
कल्पः क्षम्भभरस्तथा समभवत् शेषस्य गां विधत्तः ।
शक्रस्यान्तिमिषात् समस्तदिविषत्भौभाग्यलोपावहो
वक्त्रच्छिद्रभरः परस्य सिधतो दारानकामानपि ॥
यत्कीर्तिं कलहंसकुन्दधवलं श्रुत्वा महेन्द्रादयो
ऽवज्जामातानि मन्ततं विदधते लज्जाभरेभ्यन्यराः ।
श्रुत्वा देवगुरोर्भल्लीमसमना यद्वैश्वरी जायते
सोऽयं × कदलीशवेङ्कटविभुर्वैर्षिकं मुखोपरि ॥
सोऽयं पद्मपुराणस्य षोडशाध्यायनिर्मिताम् ।
शिवगीतां शिवप्रीत्या विवेचयति सादरम् । स्तुत उवाचेत्यादि ।

End. अस्यायमाशयः यद्यपि वजिरेव सन्ध्याचयं प्रशंसं तथापि यदा विहरणा-
द्यङ्गलोपप्रसङ्गः तदा श्रौतस्य विहरणस्य प्रावक्ष्यात् तदनुरोधेन द्वे सन्धे
गृहेऽप्यनुष्ठेये इति स्फुटस्येदं माधवादिपन्थेऽस्त्वितिदिक् ।

Colophon. इति शिवगीतासूत्रनिषत्सु शुद्धाद्वैतसिद्धान्तप्रतिष्ठापनेकधुरन्धरिककलदि-
वेङ्कटाद्रिनायकविरचितायां शिवगीताव्याख्यायां षोडशोऽध्यायः ।
इति शिवगीताटीका सम्पूर्णा ।

विषयः । पद्मपुराणीय शिवगीताया व्याख्यानम् ।

No. 212. शिवतत्त्वसुधानिधिः . Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 104. Lines, 7 on a page. Extent, 1,800 ślokaś. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātūā. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीस्कन्दपुराणान्तर्गतशिवतत्त्वसुधानिधिप्रारम्भः । अध्यायसंख्या ९० । पद्य-
संख्या १५०० । श्लोकसंख्या १८०० । पत्रसंख्या १९७ ॥ ॐ दुष्टिद्वराजान्न-
पूर्णास्वादिसमस्तपरिवारसमेतं श्रीकाशीविश्वनाथं सगुरुचरणारविन्दार्भ्यां
नमोनमः ।

शङ्करेन्द्रगुरुं नत्वा शैवेन्द्रं शिवरूपिणं ।
लिखामोश्चरतुष्टार्थं शिवतत्त्वसुधानिधिं ॥
यं प्रणम्य सुरेन्द्राद्या भवन्ति सुखशालिनः ।
सर्वविघ्नोपशान्त्यर्थं तं वन्दे शङ्करादाजं ॥

श्रीसूत उवाच ।

शिवं हरिं विधातारं तत्पत्नीसत्सुतान् गुरुन् ।
नत्वा समस्तप्रत्यूहशान्तये मङ्गलाय च ॥
वर्षे षट्पञ्चं सर्वज्ञाः शिवतत्त्वसुधानिधिं ।
नेमौषोयास्तु मुनयः शौनकाद्या मन्त्रपथयः ॥
सत्रावसाने संहृष्टाः सूतं पप्रच्छुराद्रात् ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुण्य समाख्यानं श्रावयेद्वा शृणोति वा ।
अपुत्रो लभते पुत्रं दरिद्रो लभते धनं ॥
ज्ञानं क्लृप्त्वा परां शान्तिमश्चिरेणाधिगच्छति ।
सर्वान् कामानवाप्नोति सत्यमेतन्न संशयः ॥ ॐ तत्सत्

Colophon. इति श्रीमत्स्कान्दे महापुराणे सनत्कुमारसंहितायां अन्तिमखण्डे शिव-
तत्त्वसुधानिधौ सूतश्चरितसम्वादे सकलाध्यायमहिमानुवर्णनं नाम विंशो-
ऽध्यायः । अन्तिमखण्डस्य पूर्वभागः समाप्तः ॥

विषयः । श्रीस्कान्दे महापुराणे सनत्कुमारसंहितायां शिवतत्त्वसुधानिधौ प्रथमोऽध्यायः ।
सनत्कुमारप्रपन्नवर्णनं नाम १ अः । शिवतत्त्वनिरूपणं नाम २ अः । मायानिरूपणं नाम ४ अः ।
जगच्चेतन्यनिरूपणं नाम ५ अः । पञ्चकोशाख्यदुर्गाभरणं नाम ६ अः । जीवमुक्तिस्वरूपवर्णनं
नाम ७ अः । विदेहकेवल्यस्वरूपवर्णनं नाम ८ अः । स्कन्दसनत्कुमारसंवादे महावाक्यविवरणं
नाम ९ अः । षण्मुखसनत्कुमारसंवादे शिवानन्दानुभवो नाम १० अः । षण्मुखसनत्कुमारसंवादे
संसारदूषणं नाम ११ अः । षण्मुखसनत्कुमारसंवादे सगुणाध्यानयोगनिरूपणं नाम १२ अः ।
स्कन्दसनत्कुमारसंवादे १३ अः । स्कन्दसनत्कुमारसंवादे शिवार्चनभक्तमहिमानुवर्णनं
नाम १४ अः । कार्तिकेयसनत्कुमारसंवादे रुद्राक्ष विष्णुपत्र रुद्राध्याय महिमानुवर्णनं नाम

१५ अः । भिष्ठाटनवर्णनं नाम १६ अः । महालिङ्गप्रादुर्भावो नाम १७ अः । सुत्रकृष्णसमत्-
कुमारसंवादे शिवनामस्मरणदर्शनमहिमानुवर्णनं नाम १८ अः । शिवपूजा-शिवस्तुति महिमानु-
वर्णनं नाम १९ अः । श्रीस्कान्दे महापुराणे सनत्कुमारसंघितायां अन्तिमखण्डे शिवतत्त्वसुधा-
निधौ सूतचरितसंवादे सकलाध्यायमहिमानुवर्णनं नाम विंशोऽध्यायः ।

No. 213. शिवरहस्यम् . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 46. Lines, 13 on a page. Extent, 1,256 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

विघ्नाग्निभङ्गकुलिशाकृतिचारुशृण्ड।

दन्ताग्रधारि + + + द्विरदेन्द्रवह्नी ।

कर्णान्तराक्षसितराजितचामरौघ-

संबोजनप्रद्युतदानकटं नमामि ॥

सूत उवाच । इत्यादि ।

× × × × ×

End. त्यक्त्वा मानुषमधुवं जनवह्नी(?) यात्येव शम्भो पदं ।

नारामायसहोदरा पतिवृता पादारविन्दार्चन-

द्वारा तुष्टमुदन्नरं पुरन्दरं विश्वेश्वरं शङ्करं ॥

Colophon. इति श्रीशिवरहस्ये एकादशांशे भक्तिमहिमा नाम पञ्चाशोऽध्यायः । भाद्रपद-
शुक्लतृतीया रविवारे लेखनं समाप्तं । राक्षसनामसम्मतुरे ॥ * ।

विषयः । शिवस्य साक्षात्प्रादिवर्णनम् ।

No. 214. शिवसंहिता . Substance, foolscap paper, 10×3 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Rājasāhi, Post Office Pākude Kedo-grāma, Paṇḍita Kālidāsa Thākura. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ तत् सत् अथ शिवसंहिता ।

एकं ज्ञानं नित्यमाद्यन्तशून्यं ।

नान्यत् किञ्चित् वर्णते वस्तु सत्यं । इत्यादि ।

End.   गेहे स्थित्वा पुत्रदारादिपूर्वः
सन्नं त्यक्त्वा चान्तरे योगमार्गे ।
सिद्धेश्वरं वीक्ष्य पश्चात् गृहस्थः
प्रोङ्गेत् सो वै सम्पन्नं साधयित्वा ॥

Colophon.   इतीश्वरविरचितायां शिवसंहिता संमाप्ता ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपठके योगशास्त्रकथनमुखेन लयप्रकरणकथनम् । १ ये ज्ञानोपदेशः ।
२ ये योगाभ्यासतत्त्वकथनम् । ४ र्थे मुद्राकथनम् । ५ मे साधकलक्षण-प्रतीकोपपासनादि-
निरूपणम्

No 215. शिवसहस्रनामस्तोत्रम् (रुद्रयामलौघम्) . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Demḍā Bārapāḍā, Paṇḍita Ādinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.   ॐ नमो गणेशाय । ॐ महादेवाय नमः ।

श्रीपार्वत्युवाच ।

केनोपायेन देवेश सर्वदा त्वं प्रसीदसि ।

वाञ्छितां सिद्धिमाप्नोति नरो यस्य प्रसादतः ॥

तन्मे कथय देवेश यदि मे विद्यते दया ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु पार्वति वक्ष्यामि मन्त्राणां हितकाम्यया ।

महास्तोत्रं महापुण्यं मम वक्त्रविनिर्गतम् ॥

सहस्रनामस्तोत्रं मे दुर्लभं देवतैरपि ।

विना पूजां विना ध्यानं विनाचारं विना जपम् ॥

स्रभते येन कल्याणं तन्मे निगदितं शृणु ॥ इत्यादि ।

End.   स्तोत्रं सहस्रनामाख्यं मम वक्त्रविनिर्गतं ।

गोपितव्यं त्वया भद्रे स्तुथीनिरिव चापरे ॥

स्तोत्रं नाम समन्तं प्रतिदिनं भक्त्या पठेन्मानवः

स स्याद्वाक्पतिसन्निभो वल्लवता देवी स्वयं यन्मराट् । (?)

सौन्दर्येन च कृत्तिमान् मनसिज ... .. लक्षणोपमः

शक्त्या मत्सदृशो जवे पवनजक्षान् लभेच्छङ्करम् ॥

Colophon. इति चद्रयामले चरमौरीसम्वादे शिवसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ॥

विषयः । भगवतः शङ्करस्य सहस्रनामकथनम् ।

No. 216. शिवसूत्रविमर्शिनी . By श्रीक्षेमराजः . Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Hatuā Mabārājā's Library. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । ॐ गणाधिपतये । ॐ नमः ।

ॐ वद्रः क्षेत्रज्ञवर्गः समुदयति यतो यत्र विश्रान्तिमश्नुते

यत्र त्वं यस्य विश्वस्फुरितमयमिदं यन्मयं विश्वमेतत् ।

स्वाच्छन्दानन्दहन्दे हलमस्तमयानुत्तरस्यन्दतत्वं

सैतन्यं शाङ्करे तद् जयति यद्विस्ले द्वैतभासादयत्नम् ॥

आसमं जयमास्तोत्रं वृत्तौनामिह तत्त्वतः ।

शिवसूत्रं व्याकरोमि गुर्वीश्वरायविचारतः ॥

End

तरतः तरसा संसाराब्धिं विशन् पदे पदे

पदमविचलं नित्यालोकप्रसोदमुनिर्भरे ।

विस्तृतं शिवप्रोक्तं सूत्रं रक्षस्यसमुज्ज्वलं

प्रसभविलसत् + + + समुत्प्लवदायि तत् ॥

Colophon

इति श्रीशिवसूत्रविमर्शिनी समाप्ता ॥ कृतिर्महामाहेश्वरराजानकश्रीमदभि-

नवगुणपादपद्मोपजीविनो राजानकश्रीक्षेमराजस्येति शिवम् ॥ श्रीभास्करो

जयति । ॐ ।

श्रीगोविन्दपदारविन्दमकरन्दस्वादशुद्धाशयाः

संसाराब्धिसुत्तरान्ति सहसा पश्यन्ति पूर्णं महः ।

वेदानैरवधारयन्ति परमं श्रेयस्त्यजन्ति धमं

द्वैतं स्वप्नसमं विदन्ति विमलां विन्दन्ति चानन्दताम् ॥ ॐ रामः ॐ ।

विषयः । शिवसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No 217. शिवद्वैतरङ्गिणी . By महादेवतीयः. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 191. Lines, 8 on a page. Extent, 4,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Royail, District Dhākā, Bāhu Yegindramohana Rāya. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

बला गुणपदद्वन्द्वं ब्रह्माद्यैरपि पूजितम् ।
संगृह्यते मया यत्नात् शिवद्वैतरङ्गिणी ॥
नानापुराणादाहृत्य स्वचित्तपरिशुद्धये ।
शिवविष्णुशिवभेदोऽत्र चिन्त्यते शास्त्रसम्मतः ॥
तत्रादावादित्यपुराणे ॐ
शुद्धस्फटिकमङ्गाशं देवं निष्कलमत्तरम् ।
कारणं सर्वलोकानां सर्वलोकमयं परम् ॥ इत्यादि ॥

End. मायानिरमनात् सख्यो नश्यते च गुणवयम् ।
यदा गुणवयान्वितो भवतीति स मुक्तिभाक् ॥
तस्मात्त्रिहृद्भक्तं भाव्यं सर्वेषामिव देहिनाम् ।
लिङ्गरूपी शिवो भूत्वा ज्ञायते सचराचरम् ॥
पुरा भवद्भिः प्रष्टोऽहं लिङ्गरूपी कथं शिवः ।
तत्सर्वं कथितं विषा याथातथ्येन सम्प्रति ॥ * ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिभाषाजकाचार्य-श्रील-श्रीमहादेवतीर्थस्वामिना विरचितायां
श्रीशिवद्वैतरङ्गिण्यां नवमस्तरङ्गः समाप्तः ॥ श्रीश्रीहरिः ॥ * ।

विषयः । १ म २ य तरङ्गयोः शिवपूजाविधिः । शिवपूजामाहात्म्यादिकथनम् ।
हरिहरादीनामभेदकथनम् । शिवलिङ्गपूजनविध्यादिः । शिवस्य मानसिकशानादिकथनम् ।
३ ये तरङ्गे ईश्वरगीता योगशास्त्रादिश्च । ४ र्थे तरङ्गे शिवपूजाया नित्यत्वादिकथनम् ।
निर्मात्यप्रवृत्तिविध्यादिश्च । ५ मे तरङ्गे देव्या षड्वैतादिकथनम् । दुर्गापूजामाहात्म्यादि-
कथनम् । ६ छे तरङ्गे मोक्षप्राधान्यादिकथनम् । ७ मे तरङ्गे मोक्षस्वरूपादिनिरूपणम् । ८ मे तरङ्गे
मङ्गलमाहात्म्यादिकथनम् । ९ मे तरङ्गे शिवस्य माहात्म्यादिकथनम् ।

No 218. शुद्धिकारिका . By नारायणवन्द्योपाध्यायः . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 350 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, District Hugli, Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Dharmmadāsa Ćiromaṇi. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीरामः ।

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलं ।
 सन्मुदे श्रुदितत्त्वस्य कश्चित् करोति कारिकाम् ॥
 श्रुध्येद्विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ।
 वैश्यः पञ्चदशाहेन शूद्रस्तु त्रिंशता दिनेः ॥
 सजात्युक्ताशौचमेतत् पूर्णाशौचञ्च कथ्यते ।
 खण्डाशौचमतो न्यूनं न खण्डे खण्डमिष्यते ॥
 अथ शौचाशौचयोर्लक्षणम् ।
 शौचाभावो नचाशौचं वैपरीत्यं नवा तयोः ।
 योगपक्षविरोधाच्च घटतज्ञाशयोर्वथा ॥
 तस्मात् संस्काररूपत्वं धर्माधर्मवदिष्यते ।
 अशौचं विहिते कार्येऽनर्हताप्रतिपादकम् ॥
 श्रुदितुं तादृशे कार्ये योग्यताप्रतिपादिका ॥ इत्यादि ।

End.

अथ पुष्करयोगः ।

पुनर्वसुसराषाढा छत्तिकोत्तरफल्गुनी ।
 पूर्वभाद्रं विशाखा च रविभौमशनेश्वराः ॥
 द्वितीया सप्तमी चैव द्वादशी तिथिरेवच ।
 एतेषामेकदा योगे भवतीति त्रिपुष्करः ॥
 + + + + + + + +
 अन्यत्र पूजाचोमकर्माणी करिष्ये इति विशेषः ।
 इति सर्वमशौचेऽपि कर्तव्यं । यथा दत्तः —
 श्रुदकालेतिह सर्वं स्नतकं परिकीर्त्तितं ।
 आपस्यातस्य सर्वस्य स्नतकेऽपि न स्नतकम् ॥
 गयायां सर्वकालान्तु पिण्डं दद्याद्विचक्षणः ॥
 इति वचनात् प्रेतपदोक्षेणेन प्रेतस्य गयायां पिण्डदानं कुर्यात् । यस्य
 सपिण्डीकरणान्तं प्रेतश्राद्धं न कृतं तस्य वर्षात् परं तर्पणं न कार्यं
 एकादश्यादौ चेत् श्राद्धं क्रियते प्रेतपदोक्षेणेनेति भद्रम् ।

Colophon.

इति श्रीनारायणवन्द्योपाध्यायविरचिता श्रुतिकारिका समाप्ता ॥ ॐ नमो
 नारायणाय ॐ रामः । शकाब्दाः १७०४ । श्रीमधुसूदनवन्द्योपाध्यायस्य
 स्वाक्षरमिदम् ॥

विषयः । शौचाशौचयोल्लेखम् । स्वयंशौचनिरूपणम् । सपिण्डाद्यशौचनिरूपणम् । विदेश्याशौचनिरूपणम् । अथाङ्गासृग्मलाक्षारलवणशिलाशौचसङ्करसङ्गमनाशौङ्गादिव्यवस्थाकथनम् । प्रेतक्रियासुधिकारिनिरूपणम् । पुष्करादियोगादिनिरूपणम् ॥

No. 219. शुद्धित्वकारिका. By रामभद्रन्यायालङ्कारः. Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1714. Place of deposit, District Hugli, Mollāgrāma, Paṇḍita Gopālacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।

कारिकां शुद्धित्वस्य वितनोति यथामति ॥

शुद्धेदिप्रो दशाक्षेन इत्युदि ।

End. किन्तु एकादश्यादौ चेत् श्राद्धं क्रियते तदा प्रेतपदीक्षेन इति शिवं ॥

Colophon. इति श्रीरामभद्रन्यायालङ्कारविरचिता शुद्धित्वकारिका समाप्ता ॥ * ॥

शकाब्दाः १७१४ ॥

विषयः । ब्राह्मणक्षत्रियादीनामशौचव्यवस्थादिकथनम् ।

No. 220. शुद्धिप्रकाशः . By श्रीकृष्णशर्माचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 20½×3½ inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Kāligāñja, grāma Dakṣiṇabhāga, Paṇḍita Rakṣākara Nyāyapañcānana. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥

श्रीकृष्णायवचनादतिशक्तोऽयम् ।

ज्ञात्वा मतं विविधतन्त्रज्ञानं सुनीनाम् ॥

श्रीकृष्णशर्मकृतिभिः क्रियते प्रकाशः ।

शुद्धेः शिशोर्भटिति बोधि इति चमध्वम् ॥

अथ निर्गुणाशौचनिर्णयः ॥ तत्र कूर्मपुराणे ।

दशाक्षं प्राङ्गराशौचं सपिण्डेषु विपक्षितः ।

अन्तेषु वायु जातेषु ब्राह्मणानां द्विजोत्तमाः ॥

तथा मनुः । शुद्धोद्दिष्टो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ।

वैश्वः पञ्चदशाहेन शुद्धो मासेन शुद्धान्ति ॥

ब्रह्मपुराणे । शौचाशौचं प्रकुर्वीरन् शुद्धवर्णसङ्कराः । वर्णसङ्करा अपहृत-
वर्णेन उक्तवर्णस्त्रीषु जाता इति वदधरः । एतेन जननमरणाशौचे
ब्राह्मणानां दशाहेन शौचं शुद्धाणां मासाशौचं वर्णसङ्कराणामपि मासा-
शौचं बोद्धव्यं ॥ शुद्धिस्तावद्विहितधर्माधिकारोपपादको धर्मविशेषः ।
अशुद्धिस्तु तद्विरोधी धर्मविशेषः । सपिण्डजन्मादिनिमित्तक इति वदधरः ।
तत्र महापातकादौ क्षतादिजन्याशौचे चातिव्याप्तिः । तत्र उभयसाधा-
रणाशौचलक्षणान् स्तनिमित्तव्यधिकरणत्वे सति सन्याद्युपयोगविरोधिधर्मत्व-
मिति गुरवः । निमित्तव्यधिकरणत्वं निमित्तसम्बन्धिशरीरान्यशरीरावच्छिन्ना-
धिकरणत्वमिति । अतो न पातकिस्यर्गजन्यसंस्कारनिमित्ताधिकरणशरीरा-
वधिकरणत्वमिति । नापि महापातके क्षते चातिव्याप्तिरिति । इत्यादि ॥

End.

ननु सूतकान्नादित्यत्र सूतकीनामशौचानामन्तो दिवस इति वा सूतक-
स्यान्तो विनाशो यस्मादिति वा सूतकस्यान्तो वा यस्मिन्नित्यर्थः । आद्ये
सूतकप्रथमदिनाप्रसिद्धान्तत्वात् निरूपणात् सद्यः शौचदिनासंप्रसङ्गः ।
द्वितीयेऽपि तथा सद्यःशौचे तद्दिन एवाशौचनाशोत्पत्तिः न तत्परदिने ।
यत्सूतौये दशमदिनाद्यसंप्रसङ्गः । सद्यःशौचेऽपि तद्दिन एव क्षौरादितत्कर्म-
विधायक्यमिति । न चैवं स्थायैवनेरावश्यकत्वात् सूतकान्नाद्वितीयेऽङ्गी-
त्यनेन अशौचव्यपगम एवोपलक्ष्यतामिति वाच्यं । द्वितीयेऽङ्गी इत्यत्र सुखा-
र्थस्य मयाभ्युपगमात् सूतकान्ना इति कृते सिद्धेऽधिकवैयर्थ्याच्च । अथ कथ-
मनशौचिनामाद्यन्नाडाधिकार इति चेत्तेषां तदर्थं सद्यःशौचाङ्गीकारादि-
त्यवेति ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीधीरश्रीनरसिंहात्मजचक्रवर्ति श्रीकृष्णशर्माविरचितोऽयं शुद्धिप्रकाशः
सम्पूर्ण इति ॥ * ॥

विषयः । निर्गुणाशौचनिर्णयः । अङ्गास्पृशः । जननाङ्गास्पृशः । अशौचे विधिनिषेधौ ।
वालाद्यशौचम् । पिदेशस्थाशौचम् । स्थशौचम् । अशौचसङ्करः । अघटदिमदशौचम् । गभे-
खावाशौचम् । सपिण्डाद्यशौचम् । सद्यः शौचादिकथनम् । श्वसत्क्रिया । उदकदानादि-
कथनम् । अक्षारस्त्वयादिनिरूपणम् । अधिकारिकथनम् । उदकानर्हन्निरूपणम् । सद्यः शौचेऽपि
परदिन एवाद्यन्नाडस्य कर्तव्यत्वकथनम् । ग्रन्थेऽस्मिन्नेते विषया वादार्थरीत्या सम्बन्धाः ।

No. 221. शुद्धिप्रदीपिका . By कृष्णदेवस्मार्तवागीशभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 50. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200 ślokaś. Character, Bengali. Date, Śk. 1773. Place of deposit, District Medinipura, Post Office Rādhānagara, Amarapura, Paṇḍita Guruprasanna Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीचरिः । अथ गर्भसावांशौचं ।

गर्भसावस्य कालस्तु मासानामष्टमावधि ।

तत्र षण्मासपर्यन्तं माससङ्ख्यं दिनं + + ॥

अधिकं वैदिके कार्ये विप्राणां दिनमेककं ।

शूद्राणां षड्दिनानि स्युः स्तनकानामिदं स्मृतम् ॥

सप्तमाष्टमयोस्तासां स्वजात्युक्तमशौचकं ।

अशौचाच्च सपिण्डानां गर्भसावे भवेत्तथा ॥

गर्भस्य जीवदुत्यसौ जन्माश्च मरणेऽप्यदः ।

जन्माद्यात्यरमृत्यौ च जीवने नवमादिवत् ॥

जननमरणाशौचे कार्ये स्त्रीपुंसभेदतः ।

कन्यामृत्यौ तेन स्पष्टं सद्यः शौचं भवेत्तथा ॥

बालमृत्यौ तु जन्माद्यं तत्पिचोरेव केवलम् ॥

अशौचे दिनमासादिकं सावनमेव ग्राह्यं । तत्र सावनदिनं सूर्योदयादपर-
सूर्योदयपर्यन्तं । मासश्च तत्त्रिंशतेवेति । इत्यादि ।

End.

मुक्तिस्तु आत्यन्तिकी दुःखनिवृत्तिः । तथाच स्वसमानाधिकरणदुःख-
प्रागभावासमानकालीनदुःखध्वंसो मोक्षः । अथ मृतक्रिया । एतस्यामि-
कत्वेन आरोपात्मकक्रिया मृतक्रिया तास्तु त्रिविधा भवन्ति आद्या मध्यमा
उत्तरा च । तत्राद्या दाहादिजलायुधादिस्पर्शान्ता । मध्यमा आद्यत्राहादि-
सपिण्डीकरणान्ता । पितृदेवताकर्पार्वणसाम्यत्सरिकादय उत्तरा । तत्र
पूर्वायां परापेक्षया पूर्वाधिकारिणः प्राशस्त्यमतः पूर्वाधिकारिसत्वेऽपि
पराधिक्रान्ताः सिध्यन्ति न तु स्त्रीबादिक्रान्ते वा सिद्धाः । तेन पूर्वाधि-
कारिणा पुनः पर्जन्यदाहादिकं न करणीयं । तत्र पूर्वाः सर्वेऽधि-
कारिणोऽवश्यं कुर्युः ॥

Colophon.

श्रीमद्भन्यघटीय-महासहोपाध्याय-नीयुतकृष्णदेवस्मार्तवागीशभट्टाचार्यकृत
शुद्धिप्रदीपिका समाप्ता ॥

शकेऽग्निप्रसूनिचन्द्रमिते दिनेशे-
 यूकं गते कृतविधुप्रमितेऽङ्गि जीवे ।
 श्रीलक्ष्मणदेवकृतशुद्धिप्रदीपिकां श्री-
 वेचादिरामकुसुरो बलिखन्मनोज्ञाम् ॥

विषयः । गर्भसावाशौचनिरूपणम् । बालाशौचनिरूपणम् । स्त्र्यशौचनिरूपणम् ।
 सपिण्डाशौचनिरूपणम् । मातामहादिमरणेऽशौचनिरूपणम् । अग्निविषादिजनितमृत्युविशे-
 षाशौचनिरूपणम् । पतितमृतानां वर्णभेदेन प्रायश्चित्तभेदकथनम् । शवानुगमनाशौच-
 निरूपणम् । अथाशौचसङ्करव्यवस्था । स्त्रीपुंसयोर्दाहकनिर्देशः । अथाशौचमध्ये वर्णवर्ज्यकर्मा-
 निरूपणम् । क्षताशौचव्यवस्थानिरूपणम् मृतकृत्यनिरूपणम् । प्रेतआज्ञादिनिरूपणम् । अशौ-
 चान्तकृत्यनिरूपणम् । अथ गृहादिदानव्यवस्था । मासिकादिआज्ञव्यवस्था । सपिण्डीकरण-
 व्यवस्था । अथ मृतक्रियानिरूपणम् ॥

No. 222. श्रुद्धाहः कृत्यतत्त्वप्रयोगः . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance,
 country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page.
 Extent, 225 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of
 deposit, Royāil District, Dhāka, Babu Yogindramohana Rāya. Appear-
 ance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं श्रुद्धानां न्यायवर्तिनां ।

श्रुद्धाहःकृत्यतत्त्वस्य वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथाङ्गिककृत्यं । प्रमाणमाङ्गिकतत्त्वेऽनुसन्धेयं । तत्र प्रयोगः । ब्राह्मे सूक्ष्मे
 इत्यादि ।

End.

रात्रौ एकशय्यायां न शय्नीयातां अमृतावपि गर्भवत्त्वेऽपि कासुकी-
 सुपेयात् ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितः श्रुद्धाहःकृत्यतत्त्वप्रयोगः समाप्तः ॥ * ।

शके शराग्रद्विरसप्रमाणे ।

विषयः ।

श्रुद्धानां आङ्गिककृत्यनिरूपणम् । आचमनप्रयोगः । दन्तधावनप्रयोगः ।

तर्पणप्रयोगादिः । वैश्वदेवादिवस्त्रिकर्मेनिरूपणम् । भोजनविधिः । रात्रिकृत्यादिनिरूपणम् ॥

No. 223. शुद्धिसुक्तावली . By **महामहोपाध्यायः भीमः** : Substance, country-made paper, 15 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 400 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Amara-pura, District Medinipura, Post Office, Rādhānagara; Paṇḍita Guru-prasanna Vidyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो विश्वेश्वराय ।

संसारवासनावन्मृष्टङ्गुलाच्छिदुरो हरिः ।

योगिचित्सरःकेलिराजसोऽवताज्जगत् ॥

ईदृशानां चि संक्षेपान्निर्गुणानामियं मया ।

चतुर्णामपि वर्णानां शुद्धिसुक्तावली कृता ॥

व्युत्पत्तिं कुरुतां कण्ठे मन्दानामर्पिता सती ।

मनोहरा च मन्वादिवचनादपि भूयिता ॥

प्रथमं सामान्येन वर्णचतुष्टयेऽपि शैवविधायकं पारिजातकं वचनमाह ।

शुद्धेद् विप्रो दशाक्षेन द्वादशाक्षेन भूमिपः ।

वैश्यः पञ्चदशाक्षेन शूद्रो मासेन शुध्यति ॥

सामान्येनाभिधाय विशेषेण जन्मप्रभृति × × × × पर्यन्त-

मशौचमाह ।

दम्नजातेऽजाते च कृतचूडे च संस्थिते ।

अशुद्धा बान्धवाः सर्वे स्मृतके च तथोच्यते ॥ अस्यार्थः ।

दम्नजाते बाले अजातदम्ने वा कृतचूडे कृतोपनयने च संस्थिते सर्वे

सपिण्डबान्धवाः समानोदकाश्चाशुद्धा अशौचिनो भवन्ति स्मृतके प्रसवे तथा

अशुद्धाः सर्वे इत्यर्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

सपिण्डानां अशौचिनामग्नभोजने न दोष एव भिन्नकुलजानां तदग्नभोजने

अशौचमेव अशौचे सति पार्वणश्राद्धादौ पतिते सति अशौचान्ते तस्य

कर्त्तव्यता नास्ति एकोदिष्टं यदि अशौचे पतितं तदा अशौचान्तिदिने

कर्त्तव्यमित्याह ।

देये पितृणां श्राद्धे तु अशौचं जायते यदि ।

अशौचे तु व्यतीते वै तेषां श्राद्धं विधीयते ॥

शुचौभूतेन दातव्यं या तिथिः प्रतिपद्यते ।

सा तिथिस्तस्य कर्त्तव्या नलन्या वै कदाचन ॥

पिहृणां आदे देये देयकाले यद्यशौचं पतितं तदा तच्छ्राद्धं अशौचे व्यतीते
कर्तव्यं । तच्छ्राद्धं केन देयमित्याकाङ्क्षायामाह शुचीभूतेनेति । सेव
तिथिस्तस्य तेन आदेन × × × × भवतीत्यर्थः नलन्येति पतितत्वेन
कृत्योक्तादृशां तिथिविधानमस्मिन्नेव विधीदति ॥

Colophon. इति काञ्चिद्विज्ञेयकुलाब्धौ + + मन्त्रोपाध्याय श्रीमद्भोमहता शुद्धि-
मुक्तावली समाप्ता ॥
रवौ दुःखं सुखं सोमे भौमे मृत्युर्दुःखे धनम् ।
मानं जन्ति गुरोर्वारि शूक्रे शूक्रेचयो भवेत् ॥
शनैश्चरे सर्वदोषो नराणां क्षौरकर्माणि ।
शुद्धिमुक्तावलीं सारां अलिखद्भुवनेश्वरः ॥

विषयः । सर्ववर्णानामशौचव्यवस्था । जन्माशौचनिरूपणम् । स्यशौचनिरूपणम् ।
अशौचसाङ्ख्यनिरूपणम् । सत्यशौचे कार्याणां विधिनिषेधकथनञ्चेति ।

No. 224. श्यामासपर्याविधिः . By काशीनाथ भट्टाचार्यः . Substance,
country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 248. Lines, 9 on a page. Ex-
tent, 6,000 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Boḍiyāgrāma, Post Office Pākūḍiyā, District Rājāsāhi, Paṇḍita Ḡaḍi-
bhūṣana Thākura. Appearance, tolerable. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
साष्टाङ्गं नमनं विधाय पदयोर्ध्वं साङ्ख्येयौठे गुरो-
श्चिन्मय्याश्वरणांभुजे विजयदे मोक्षास्पदे चाङ्गते ।
ज्ञात्वा मन्त्रचयं विचार्य वज्रधा वन्द्योदितः श्रौयुतः
काशीनाथधरामरः प्रतनुते श्यामासपर्याविधिम् । इत्यादि ।

End. विष्णोर्नामसङ्ख्यायां विराट्तेन यत् फलम् ।
तत् फलं लभते मर्त्यः कालीति सङ्गदुश्चरन् ॥ शिवरक्षणे ।
तथापि ते विचारः कः काली कात्यायनीश्वरौ ।
काली कालीति कालीति स्मरन्मुच्येयं लभेत् ॥
शक्रेऽङ्गपञ्चसंज्ञिते रसयुते चन्द्रे दिने भास्करे
मार्गे मासि सितेतरि चरतिथौ स्नानं सतां तुष्टये ।

काशीस्थानिलतन्त्रमन्त्रविदुषामासोच सिद्धं मतं
श्यामाचाविधिमद्भुतं सुकृतवान् सर्वार्थसम्पादकम् ॥

Colophon. इति निगमागमविद्याविद्योतितश्रीकाशीनाथभट्टाचार्यविरचिते सिद्धान्त
सारात्मके श्यामासपथ्याविधौ विद्यामाहात्म्याकथनं नाम सप्तमो विभागः
समाप्तः ॥ * ॥ ॐ शुभमस्तु ॥ . .

विषयः । १ मे विभागे प्रातःकृत्यादिविवरणम् । २ ये विभागे अन्तर्यजनादिकथनम् ।
३ ये विभागे वह्निर्यागादिविवरणम् । ४ र्थे विभागे मन्त्रापीठपूजादिकथनम्* । ५ मे विभागे
कुलाचारादिविवरणम् । ६ छे विभागे नैमित्तिकाश्चनकाम्यसाधनादिनिरूपणम् । ७ मे विभागे
विद्यामाहात्म्यादिकथनश्चेति ॥

No. 225. आदिकालनिरूपणम् . By मधुसूदनवाचस्पतिः . Substance,
country-made paper, 13×3 inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page.
Extent, 140 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Bardhamāna, Dhātrigrāma, Paṇḍita Śaṣṭhidāsa Bhaṭṭācāryya.
Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।
नत्वा गुह्यपदद्वन्द्वं तथा देवीं सरस्वतीम् ।
पार्ष्ण्यादिक्रियाकालं वक्ति श्रीमधुसूदनः ।
पिण्डान्नाहार्यकं आहं क्षीणे राजनि भक्ष्यते ॥ इत्यादि ।

End. तस्मिन् वर्षे न आदान्तरं कर्तव्यं । तेनैव च सपिण्डत्वं तेनेवाब्दिकमिष्यते
इति वचनात् ।

Colophon. इति श्रीमधुसूदनवाचस्पति-भट्टाचार्यविरचितं आदिकालनिरूपणं समाप्तम् ॥
ॐ गुरवे नमः ।

विषयः । पार्ष्ण्याकालादिनिरूपणम् ॥

No. 226. आदितत्वविवृतिः . By काशीरामवाचस्पतिः . Substance, coun-
try-made paper, 17×3½ inches. Folia, 39. Lines, 8 on a page. Extent,
1,150 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Amara-
pura, District Medinipura, Post Office Rādhānagara, Paṇḍita Guruprasanna
Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गोपाय ।

नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजांसि सूर्द्धा

श्रीकान्तकान्तचरणञ्च निधाय चित्ते ।

श्रीकाशिरामसुक्तती कृतिनां हृताय

सुश्रावतल्लविष्टतिं वितनोति यत्नात् ॥

स्मृतिशास्त्राम्बुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुम् ।

विदितं चिषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम् ॥

स्वकर्तव्यग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकविघ्नसम्भावनास्ति अतः सम्भाविततादृशविघ्न-
नाशार्थं ग्रन्थकारः परमेश्वरप्रणामरूपमङ्गलं कृतवान् तच्च शिष्यशिष्यार्थ-
मादौ निबध्नानि प्रणम्येति । सच्चिदानन्दं कर्मधारयसमासाश्रयणात् सत्य-
ज्ञानसुखरूपमित्यर्थः एतच्च वेदान्तिमते नैयायिकमते तु सन्नो चिदानन्दो
ज्ञानसुखे यस्य तं । वेदान्तविस्तृतं वेदान्तशास्त्रप्रकाशितं अनेन कृष्णस्य
सच्चिदानन्दत्वं स्थिरीकृतं नमस्तत्तच्च स्मृचितम् । इत्यादि ॥

End.

उभौ यदि व्यतीतौ तु जीवेच्च प्रपितामहः ।

पिण्डौ निष्टणुयात् पूर्वौ भोजयेत् प्रपितामहम् ॥

निष्टणुयात् निर्व्वपेत् । विष्णुश्च —

मातामहानामप्येवं श्राद्धं कुर्याद्विचक्षणः ॥

इत्येवं जीवत्पितृकश्राद्धे नानापक्षाः । इन्दोगपरिशिष्टं —

सपिण्डः पितृकृत्येषु अधिकारो न विद्यते ।

न जीवन्ममतिक्रम्य किञ्चिदद्यादिति श्रुतिः ॥

सपिण्डः जीवत्पितृकस्य ।

जीवन्ममतिदद्याद्वा प्रेताद्यान्नोदके द्विजः ।

पितुः पितृयो वा दद्यात् स पितेत्यपरा श्रुतिः ॥

Colophon.

(अतःपरं खण्डितम्) ।

विषयः ।

रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतश्रावतल्लग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 227. श्राद्धप्रकरणम् . By **नरोत्तमशर्मा .** Substance, country-
made paper, 13 × 2½ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent,
500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Royāil-
grāma, District Dhākā, Bābu Yogīndramohana Rāya. Appearance, toler-
able. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ शिवल्लनाथे नमः ।
 - आदौ संज्ञां विनिर्णीय ततो राशिस्थानिर्णयम् ।
 व्यवस्थानिर्णयं पश्चात् करिष्यामि समासतः ॥ इत्यादि ।
- End.** तर्पणात् प्राक् वस्त्रनिष्पीडनेन पिष्टल्लोकात् परास्त्रो भवति इत्यादि-
 ग्रन्थगौरवभयान्न लिखितम् ॥ * ॥ • •
- Colophon.** इति नरोत्तमदेवशर्मणा विरचिते चूर्णके आद्यप्रकरणं समाप्तम् ॥ * ॥
 विषयः । संक्रान्तिव्यवस्थादिनिरूपणमुखेन आद्यादिव्यवस्थाकथनम् । • •

No. 228. आद्यविवेकव्याख्या . By रामकृष्णतर्कपञ्चाननः . Substance, palm-leaf, 18 x 2 inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Extent, 1,100 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyagrāma, Post Office Raghunāthapura, District Mānabhūma, Paṇḍita Venkaṭa Varadācāryya Gosvāmī. Appearance, old. Prose. Generally Correct.

- Beginning.** ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।
 कृष्णे मनः सन्निवेश्य ह्ययकव्याप्रभोक्तारि ।
 व्याख्या आद्यविवेकस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥
 प्रेक्षावत्प्रष्टव्यमभिधेयज्ञानं तदर्थमादावभिधेयनिरूपणं प्रतिजानीते ।
 विलोक्येति । यद्यपि सर्वैरादौ मङ्गलं क्रियते तथाप्यनेन तन्न कृतं ।
 विद्वद्विरहनिश्चयात् कृतं वा न लिखितं । शिष्यशिष्यार्थलाक्षणस्य ।
 प्रकारान्तरेण ज्ञास्यन्तीति । इत्यादि ॥
- End.** य एवं वेत्तीति आद्यविधिज्ञाने आद्यापदेशे आद्यकरणानुमतौ च आद्यफलं
 भवतीत्यर्थः । गभौरं बहनुसन्धानज्ञेयार्थकं तन्त्रं स्मृतिशास्त्रं तदेवार्णवः
 दुष्प्रवेशः तस्य पारदृशना तात्पर्यज्ञानवता । उक्तासयता हर्षयता सता
 स्मृतिशास्त्रव्युत्तिमता । आरम्भश्लोकेऽस्पष्टीकृतं ग्रन्थनाम स्पष्टयति आद्य-
 विवेकेति आद्यविवेकाख्यः संप्रज्ञ इत्यर्थः ॥ * ॥
- Colophon.** इति रामकृष्णतर्कपञ्चानन-भट्टाचार्यविरचिता आद्यविवेकटीका समाप्ता ॥
 ॥ * ॥ श्रीकृष्ण प्रसीद ॥
- विषयः ।** संचेपेण प्रकृष्टपाणिनस्य आद्यविवेकाख्यग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No 229 श्रीसूक्तभाष्यम्. By रामचन्द्रः. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent, 60 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रुतिकञ्जार्थलक्ष्मीं यो विकीर्णयति हृद्गतः ।

स पायात् सच्चिदानन्दः सूर्यमण्डलगो हरिः । इत्यादि ।

End. अथ पद्यदशौ तां सखावहेति । इत्यम्बुग्याख्यातचरा । एतावांस्तु विशेषः ॥

Colophon. इति श्रीसूक्ते तृतीयो वर्गः ॥ इति श्रीमद्विगोत्रोद्भूत-रामचन्द्रविरचितं
वैदिकपाठानुकारि-श्रीसूक्तभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । श्रीसूक्तस्य व्याख्यानम् ।

No. 230. सङ्केतसारावली. By शिवरामशर्मा. Substance, palm-leaf, 15×1½ inches. Folia, 12. Lines, 3 on a page. Extent, 100 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Vidgā, Paṇḍita Ānandacandra Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

प्राचीनतन्त्राण्यवलोक्ष्य यत्नाद्-

गुरूपदेशं हृदये निधाय ।

संक्षेपतः श्रीशिवरामशर्मा

सङ्केतसारावलिमातनोति ॥

सप्तविंशतिभैर्योतिस्तन्त्रां क्षिप्रतयायुगम् ।

तदर्कांशो भवेन्नाशिर्यवर्षचरणकृतः ॥ इत्यादि ।

End. अष्टिदत्तात् शेषो नास्ति ।

विषयः । राशिरूपकथनम् । राशीनां कालबलादिकथनम् । कालवेलादिकथनञ्चेति ।

No. 231. संक्षिप्तसारव्याख्या (सुवन्तपादः) (भावार्थदीपिकानाम्नी) . By **महेश्वरपञ्चाननः** . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 700 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1812. Place of deposit, Dakṣiṇākhaṇḍa, District Bardhamāna, Post Office Ukhaḍā, Śrī Gauraguṇānanda Thākura. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णचैतन्यः । ननु षट् इत्यादिसिद्धपदे षकारटकारौ × × × × ककारादिवर्णा न स्थिताः किं ... .. प्रकृतिप्रत्यये च स्थितम् । इत्यादि ।

End. समाप्त एतद्विधानमित्यस्य फलमाह अस्मासे नित्यादि । ननु पञ्चमी चेत्यत्र खराशपत्या(?) प्रथक्करणं स्वीकृतं तच्चिं पञ्चमी भवति कथं सप्तमीत्यत आह अथवेत्यादि ।

Colophon. इति श्रीविद्यार्णवात्मजश्रीमहेश्वरपञ्चाननविरचितायां संक्षिप्तसारटीकाभावार्थदीपिकायां सुवन्तपादटीका भावार्थदीपिका समाप्ता ॥ शकाब्दः १८१२ ।

विषयः । संक्षिप्तसारव्याकरणस्य सुवन्तपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 232. संक्षिप्तसारटीका (सन्धिपादः) (सारार्थदीपिकानाम्नी) . By **गोपालचक्रवर्ती** . Substance, country-made paper, 11×3 inches. Folia, 29. Lines, 8 on a page. Extent, 750 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dakṣiṇākhaṇḍa, District Bardhamāna, Post Office Ukhaḍā, Śrī Gauraguṇānanda Thākura. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning. श्रीकृष्णचैतन्यः ।

यः सर्वेषां मतमनुसरन् भाति तत्तत्स्वरूपो
दूरे वाचामपि च मनसां योऽनिकच्छोऽपि नित्यम् ।
यस्माद्विषयं जगदपि च स सच्चिदानन्दसूक्ति-
विश्वगतिर्जयति निरतां सर्व्वदो माधवः सः ॥
अभोबद्धवपुर्विरचितजमनी वक्षःस्थलस्या चरे-
यां सर्व्वैरपि बन्दिताङ्गुलगला स्त्रुते लक्ष्यं जगत् ।
वाणी वाङ्मयदेवतास्थिलमयी सर्व्वैरगम्यापि या
तां बन्दे निजभक्तकल्पलतिकां सच्चिन्मयोमम्बिकाम् ॥

आकृष्य टिप्पणीसारं विज्ञाय गौरवं मतम् ।

गोपालस्तनुते स्मरिसुदे सारार्थदीपिकाम् ॥

एन्दारकट्टन्दपरिवन्दितपादारविन्दद्वन्द्वश्रीरुक्मिपुरश्चरनमस्कार एव परम-
मङ्गलमिति श्रीशिवप्रणामरूपमङ्गलं ग्रन्थशदाचरति शिवमित्यादि ।

End. स्वच्छित्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । संचिन्तसारव्याकरणस्य सन्धिपादव्याख्यानम् ।

No. 233. संचिन्तेपञ्चोतिराकरः . By रामगोविन्दचक्रवर्ती . Substance, palm-leaf, 14×2 inches. Folia, 42. Lines, 3 on a page. Extent, 550 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Vidgā, District Dhākā, Vikramapura, Paṇḍita Ānandacandra Vidyalaṅkāra. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

देवतायाः पदद्वन्द्वं प्रकृतेः पुरुषस्य च ।

श्रीगुरोः पादपद्मश्च नत्वा श्रीरामकृष्णजः ॥

भूदेवो रामगोविन्दः शिशूनामाशुबुद्धये ।

शास्त्रं वीक्ष्यातिसंचेपात् तनोति षोतिराकरम् ॥

अथ दिननिर्णयः ।

रविः सोमः कृजश्चैव बुधो जीवः सितः शनिः ।

एतेषां नामतो वाराः सप्तैव कथिताः क्रमात् ॥ इत्यादि ।

End. यावां त्रिपञ्चसप्तज्ञात् पुनर्भद्रेण योजयेत् ।

केचिदिष्टं कलावाप्तौ यावा परिसमाप्यते ॥

इति याचाविधिः ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीरामगोविन्दचक्रवर्तिविरचितः संचिन्तेपञ्चोतिराकरः समाप्तः ॥ * ॥

वाणेन्द्रव्यो तथा चन्द्रे प्राकेतीते सुनिश्चितम् ।

कालीमाथद्विजेनेच सश्रीकेनेव लिख्यते ॥ * ॥

विषयः । दिनकथनम् । तिथिभिरूपणम् । पापयोगादिकथनम् । विष्टिभद्रादिकथनम् । रविशुक्रादिकथनम् । विवाहादिविहिततिथ्यादिकथनम् । जलाशयारम्भदिनादिकथनम् । रविसंक्रान्त्यादिभिरूपणम् । पताकीरिष्टादिकथनम् । नास्तिकदशादिभिरूपणम् । याचाविध्यादिकथनश्चेति ॥

No. 234. सङ्गीतसारसङ्ग्रहः . Substance, country-made paper, 8 × 5 inches. Folia, 43. Lines, 8 on a page. Extent, 550 ślokas. Character, Bāngālā. Date, ? Place of deposit, Sayādāsol, District Bardhamāna, Cīrī Candrānanda Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीराधाश्रय नमः । * *

श्रीमोविन्दं प्रणम्यादौ गीतज्ञचुखहेतवे ।

संक्षेपादय वक्ष्येऽहं सङ्गीतसारसङ्ग्रहम् ॥

अथ सङ्गीतोत्पत्तिमाह ।

पुरा चतुर्णां वेदानां सारमाहृत्य पद्मभूः ।

इदं पद्मं वेदं सङ्गीताख्यमकल्पयत् ॥ इत्यादि ।

End.

उत्तमो मध्मः प्रोक्तो गुणैः कतिपयैरिति ।

गुणयुक्तोऽपि दोषोऽस्तु त्रुण्यते सोऽपि पञ्चधरा ॥

अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । सङ्गीतोत्पत्तिनिरूपणम् । मूर्च्छनादिनिरूपणम् । रागादिनिरूपणम् । नायक-
लक्षणादिकथनम् । भाषादिनिरूपणम् । वाद्यादिनिरूपणम् । अतः परं खण्डितम् ।

No. 235. सत्क्रियासारदोषिका . By गोपालभट्टः . Substance, foolscap paper, 13 × 4½ inches. Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 2,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm.1949. Place of deposit, Lohajanga, District Dhākā, Vikramapura, Bābu Mukunda Lāla Pāla Caudhuri. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीराधारमणो जयति ।

प्रबन्ध सच्चिदानन्दं जगतां खेयमोक्षरम् ।

श्रीकृष्णं परमानन्दमनन्याभीष्टदायकम् ॥

वक्ति गृह्णति ज्ञातीनामनन्यानां विशेषतः ।

पद्धतिं तां निवाहारेः सत्क्रियासारदोषिकाम् ॥

श्रीमद्गोपालभट्टोऽयं साधूनामाश्रया भूषम् ।

भगवत्सर्वरक्षार्थं भक्तानां वैदिकी तु या ॥

छता याप्यनिश्चयेन भीमभङ्गेन या छता ।

... ..

सङ्करान्यजादीनां गृहस्थभक्तानां पिष्टदेवार्चनादिकं कापि वेदे लोके
धर्मशास्त्रागमस्मृतिपुराणादौ च नास्ति तेषामेतत्कृत्ये सत्यपि सेवानारुः
ऽपराधो जायते तत्र प्रथमं अथर्ववेदः श्रीनारायणोपनिषत् प्रमाणमाह ।
ॐ अथ पुत्रसो वै नारायणोऽकामयत इत्यादि ।

End. तदा कर्मकारः पिष्टप्राश्ननाय दक्षिणां दद्यात् । अपरप्राश्ननेभ्यश्च दक्षिणां
दद्यात् । तथा काष्ठादिवैष्णवसेवा जीवसन्तर्पणञ्च कुर्यात् । अथवा अन्य
आचार्यः । तदा तस्मै दक्षिणां दद्यात् ।

Colophon. इति श्रीसमावर्धनक्रमः समाप्तः ॥ संवत् १८४८ ॥
किशोरीलालकायस्थ दृग्दावननिवासी ॥

विषयः । द्विजशूद्रादीनां विवाहादिविधिक्षत्प्रयोगादिनिरूपणञ्च ।

No. 236. सत्सृष्टिसारः . By जानकीरामसार्वभौमः . Substance,
country-made paper, 10×6 inches. Folia, 7. Lines, 14 on a page. Ex-
tent, 125 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Puñhiyā, District Rājasāhi; Paṇḍita Guruprasāda Ćiromañi. Appearance,
old. Prose. Correct.

ॐ नमः श्रीलक्ष्मणाय ।

आनन्दकन्दं दिविषद्विवन्द्यं

विवन्द्य गोविन्दपदारविन्दम् ।

श्रीजानकीराम × सार्वभौमः

समपञ्चीत् सत्सृष्टिसारमेतम् ॥

End. अष्टितत्वात् षेषो नास्ति ।

विषयः । तिथि-गोवधप्रायश्चित्तादेर्यवस्थानिरूपणम् ।

No. 237. सनत्कुमारसंहिता (शिवपुराणीया) . Substance, country-
made paper, 14×5½ inches. Folia, 101. Lines, 11 on a page. Extent,
3,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahā-
rājā's Library, Hātūā. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । अथ सनत्कुमारसंहिता लिख्यते ।

प्रपञ्चे देवगीशानं सर्वज्ञसंपराजितम् ।

सम्भवं सर्वभूतानामनादिं विद्यतोमुजम् ॥

वेदादौ यः स्वरः प्रोक्त उकाराख्यो मञ्जेश्वरः ।
 सृजते सर्वभूतानि पञ्चमूतैः सदाशिवः ॥
 तस्य चिन्तप्रभावेण ब्रह्मणा विहितं जगत् ।
 तद्भक्त्या सम्प्रवक्ष्यामि पुराणं शिवभाषितम् ॥
 नैमिशारण्याश्रमपदे पुण्ये पूर्व्वं मयोद्भितम् ।
 पराशरस्य दायादः श्रीमान् सत्यवतीसुतः ॥
 ब्रह्मर्षिः स च धर्मात्मा काले योगविदांवरः ।
 गुह्यलोकस्य धर्मात्मा ब्रह्मचारी तपोनिधिः ॥
 ऋषिसङ्घैः परित्तः श्रुत्यर्थं योऽवदत् पुरा ।
 भारते शतसाहस्रां संहितायां कवीश्वरः ॥
 वेषां सुखोपविष्टानां कथां कथयतां पराम् ।
 तवाजगाम धर्मात्मा ब्रह्मणस्तनयः शुभः ॥
 ... .. १०० ... .. ।
 पृष्टस्तु ऋषिभिस्तन ब्रह्मपुत्रो महासुनिः ॥
 स्निग्धानर्चनविधिश्चैव देवदेवस्य पूजनम् ।
 प्रसादस्य च यत् पुण्यं देवदेवस्य धीमतः ॥
 संवत्सरस्य यत् पुण्यं शिवस्य परमं सुखम् ।
 आचर्त्तनविधिश्चैव पुनरावर्त्तिकं तथा ॥
 सूर्त्तीनां प्रविभागस्य मन्त्रस्य परमं विधिम् ।
 ... .. चन्द्रस्य तु महात्मनः ॥ इत्यादि

End. पितृणास्तृतिदं (?) आदे पयमानमिदं शुभम् ।
 दुष्ट + + दुष्कर्म्मकलि + + + नाशनम् ॥
 अथ + + स्लोकं स्लोकार्थे वा समाहितः ।
 अथवा भक्तियुक्तो वा तस्य प्रीतो भवेत् शिवः ॥
 ॐ शङ्कर + + + स्फदम् ।

Colophon. इति श्रीशिवसङ्कुमारप्रोक्तं शिवपुराणं समाप्तम् ॥

विषयः । इति श्रीशिवसङ्कुमारपुराणे चतुर्विंशतिसाहस्रां संहितायां सनत्कुमारसंहितायां
 प्रथमोऽध्यायः । द्वितीयोऽध्यायः । सप्तद्वीपवर्णनं नाम तृतीयोऽध्यायः । चतुर्थोऽध्यायः । भुवन-
 कोशवर्णनं नाम पञ्चमोऽध्यायः । ब्रह्मगीतोपाख्यानं नाम षष्ठोऽध्यायः । सप्तमोऽध्यायः । अष्टमो-
 ऽध्यायः । नवमोऽध्यायः । शिववर्णने दशमोऽध्यायः । एकादशोऽध्यायः । शिवसाहाय्ये द्वादशो-

ऽध्यायः । अथोद्देशोऽध्यायः । शिविभीषणसंवादे चतुर्दशोऽध्यायः । लिङ्गभूती नाम । (अध्याय
संख्या नास्ति) पुष्पादानमाहात्म्यम् । पुष्पादिदानसमावेशः । उपवासविधिर्नाम । अष्टमीविधिः ।
अष्टमीव्रतम् । दानधर्मः । नियमोपदेशः । अजनकीर्तनं नाम (?) भूतिकीर्तनं नाम । लिङ्गा-
चर्मफलकं नाम । दुर्वाससोपनिषत् । माङ्गीसंवादः । दण्डपाण्डित्यदानं नाम । पञ्चायतन-
वर्णनं नाम । अविमुक्तमाहात्म्यं नाम । नन्द्युपाख्यानम् । नन्द्यभिषेको नाम । नन्द्युपाख्याने
नन्दिविवादः । नीलकण्ठोपाख्यानम् । त्रिपुरवधोपाख्यानम् । त्रिपुरदाहो नाम । ब्राह्मण-
माहात्म्यम् । योगविधिकथनं नाम । इति श्रीसनत्कुमारप्रोक्तं समाप्तम् ।

No. 238. सनत्कुमारसंहिता . Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 84. Lines, 5 on a page. Extent, 550 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1935. Place of deposit, Mahārājā's Library, Hātunā. Appearance, fresh. Verso. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ श्रीसनत्कुमारसंहितायां पटल लिख्यते (?) ।

श्रीसनत्कुमार उवाच ।

भो ब्रह्मन् ब्रह्मतत्त्वज्ञं ब्रह्मज्ञानविशारद ।

नमोऽहं श्रोतुमिच्छामि रक्षस्व परमाद्भुतम् ॥ इत्यादि ।

End. युष्माकं चैव संसिद्धिर्भविष्यति न संशयः ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां सदाशिवसनकसंवादे पञ्चविंशः पटलः ॥ * ॥
संवत् १८१५ ॥

विषयः । अथ पटलाः पञ्च वर्तन्ते तदुच्यते ॥ १ ॥ इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां
श्रीनकसदाशिवसंवादे ११ शः पटलः ॥ १ ॥ इति श्रीसं० सं० सदाशिवसनत्कुमारसंवादे १२ शः
पटलः ॥ २ ॥ इति श्रीसं० सं० सदाशिवसनकसंवादे १३ शः पटलः ॥ ३ ॥ इति श्रीसं० सं०
१४ शः पटलः ॥ ४ ॥ इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां सदाशिवसनकसंवादे पञ्चविंशः पटलः ॥

No. 239. सन्धिटीका (सन्धिप्रसारीया) . By वंशीवदनः . Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 13 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kājoḍā vid Anḍāl Ārī Murāi Bhattachāryya. Appearance, tolerable. Proso. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो विष्णवे नमः ।

रामं मत्ता गुणं तेषां मतान्यालोक्य यत्नतः ।

संक्षिप्तसारटीकायां नवकाथं प्रकाशयते ॥

ग्रन्थारम्भे सकलशिक्षैकवाक्यतया विधेयत्वेन परिप्राप्तम् । इत्यादि ।

End.सर्वमनुकरणेनेति असन्धिः अन्यथा सन्देहः स्यात् । नित्यसन्धिर्बहुलसिद्ध-
त्वात् विकल्पोदाहरणमात्रं किं धनेन इत्यादि ॥ • ॥**Colophon.**

श्रीवंशीवदनं विशिष्टनयनं विद्वज्जगत्प्रीणनं

सूते रायमती सती मतिमती श्रीमान् बरिष्ठः स्वयम् ।

याकारे ऋमदीश्वरेण रचिते श्रीनन्दिना शोधिते

गोपीचन्द्रकृते तु नद्विरचिते पादोऽयमादिर्गतः ॥

श्रीराधाकृष्णः ॥ * ॥

विषयः । संक्षिप्तसारव्याकरणस्य सन्धिपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 240. सभाकौस्तुभः . By रामनारायणमित्रदासः . Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 143. Lines, 9 on a page. Extent, 4,500 śloka. Character, Bengali. Date, . ? Place of deposit, Royail, District Dhākā, Bābu Yogindramohana Rāya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

या शब्दशक्तिपत वाचकवाच्यरूपा

व्योतिर्मयी त्रिगुण्या विद्धानि सूर्या ।

श्रीरामनारायणमित्रदासः

सामन्दसुम्नस्य सुकाव्यसिन्धुम् ।

स्फुरत् सभाकौस्तुभमुत्तमं मुदा

सतां मुदे स प्रकटीकरोति ॥

नानाकाव्यविचारचारुचतुर्धरैरेवदारीः समम्

सत्काव्यानि विचार्य पद्यनिचयेः प्रोद्यत्सभाकौस्तुभः ।

विश्वामित्रकुलोद्भवेन सप्तसा सन्नीतिविस्फूर्जित-

खेनायस्य मया कयापिच चरौ भक्त्या समुन्नीयते ॥

आदिहोऽस्मि सकलजलधिनेलावलयितेनावस्ये तिसृकायमावनिच्छि-

भूपालमौलिमालाभिल्लुकुटतटनटन्मणिमरीचिमङ्गरीपुङ्गपिङ्गरितमङ्गुपादा-
 म्भुज दिङ्गीश्वरालमगौरमीमदोरङ्गलेवसाहा-देव-गौडराज्यसाक्षाध्याभिष्टिजेन
 करालकलिकालकालकरालकबलितदैत्यबावामलदह्यमानजगतीपीयूषधा-
 राधरेण प्रचण्डभुजदण्डचण्डिमाकर्णकुण्डलितकोदण्डहृण्यमानकाण्डप्रकाण्ड-
 ताण्डवसमुत्सारितवैरिनिकरेण शौर्योदार्यधैर्यदयादाक्षिण्यविमयाद्यनेक-
 गुणगरिमसमुपचितसत्कौर्मिकपूरपूरपूरिताखिलदिङ्मण्डलेन विचित्रचित्र-
 गुप्तादिविविधानवद्यविद्याविद्याधरौविद्यारागारोत्तरराट्ठीय-कायस्थकुलतिल-
 कातिशयसहृदयहृदयकुशेभयप्रकाशनमित्र-मित्रवंशसदृशपवित्रविद्यामित्रगो-
 वप्रवरवङ्गेश्वरश्रीमत्श्रीचरिनारायणरायसदौश्वरेण यथावत् सामान्यवरा-
 नवरतनुतिस्मृतीतिहासपुराणादिसकलशास्त्राख्याविचक्षणानुक्षणपरीक्षण-
 निपुणा ... .. तेषां भवतीति नीतिप्रभृतिसकलशास्त्राणां सार-
 माकलय्य सभाप्रस्तावोपयोगिसंपद्यमेकं विरचयेति मङ्गलादिमयूखैः मया
 सभाकौस्तुभः समुन्नीयते ॥ इत्यादि

End.

प्राणः प्राणभृतामन्नमन्नं लोकोऽभिधावति ।
 अन्नप्रसादात् सौकर्यं जीविनं प्रतिभा सुखम् ॥
 तुष्टिः पुष्टिर्बलं मेधा सर्वमन्ने प्रतिष्ठितम् ।
 लौकिकं कर्म यद्वृत्तौ स्वगतौ यच्च वैदिकम् ॥
 कर्मापवर्गे यच्चोक्तं तच्चाप्यन्ने प्रतिष्ठितम् ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीदर्पनारायणरायसमुन्नीतसभाकौस्तुभे द्रव्यगुणमयूखः समाप्तः ॥ श्रीरक्त
 शाकेन्दुखाधसप्ततुरगै(?)मांसे तुल्याराशिके नत्वा शम्भोः पदद्वयं लिपिरियम्

विषयः । मङ्गलादिनिरूपणम् । धर्मादिनिरूपणम् । पातकादिनिरूपणम् । पण्डि
 तादिप्रशंसा । गुणप्रशंसा । दुर्जनादीनां निन्दा । याचकनिन्दा । दरिद्रनिन्दा । मूर्खादीनां
 निन्दा । सदाचारादिनिरूपणम् । उपदेशादिकथनम् । रसादिनिरूपणम् । अलङ्कारनिरू-
 पणम् । सम्भोगशृङ्गारादिकथनम् । तथा विप्रलम्भशृङ्गारादिकथनम् । रागिन्मन्त्रादिनिरूपणम्
 अत्युयोगादिकथनम् । द्रव्यगुणादिनिरूपणश्चेति ।

No. 241. समयाचारतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 18 x
 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 900 ślokaś. Character:
 Bengali. Date, ? Place of deposit, Pākuḍiyā, District Rājāsāh
 Paṇḍita Kālidāsa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct

Beginning.

ॐ परदेवतायै नमः । श्रीदेवुवाच ।
 भगवन् सर्वदेवेश चित्सवरूप सदाशिवं ।
 कथितं सर्वतन्त्रेषु वैपुरं ज्ञानमुत्तमम् ॥
 शिवशक्त्यात्मकं यत्तु समयाख्यं परात्परम् ।
 परं ब्रह्मेति विख्यातं सर्वशास्त्रेषु गोपितम् ॥
 अन्यत् किञ्चित्ततो नास्ति निश्चितं मनसि प्रभो । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः। १ मे पटले नित्यानन्दज्ञानादिकथनम् । २ ये रश्म्ययोगादिकथनम् ।
 ३ ये परमाविद्यावीजादिकथनम् । ४ र्थे विद्यासाधनादिप्रकारः । ५ मे पूजारश्म्यादिकथ-
 नम् । ६ छे सुद्रादिकथनम् । ७ मे कुण्डहोमसाधनादिप्रकारः । ८ मे वीजादिसाधनप्रकारः ।
 ९ मे भावनिर्णयश्च । अतःपरं खण्डितम् ।

No. 242. सर्वसाधारणप्रमाणात्त्वम् . Substance, palm-leaf, 10×1½ inches. Folia, 34. Lines, 3 on a page. Extent, 350 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āḍāihājār, District Dhākā, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । अथ सर्वसाधारणप्रमणत्वम् ।
 मरणादेरकर्तव्ये संयोगो यस्य नाग्निना । :
 दाहादूर्ध्वमग्नौ च स्याद् यस्य वैतानिको विधिः ॥
 प्रक्षिप्याग्निं स्वदारेषु परिकल्प्य द्विजं तथा ।
 प्रविशेत् कार्यवान् ... .. अर्थेन न चिरं कश्चित् ॥
 राजावेव समुत्पन्ने मृते ... .. स्तुतके ।
 पूर्वमेव दिनं प्राञ्चं यावन्नैवोदितो रविः ॥
 उदिते तु यदा सूर्यो नारीणां दृश्यते रजः ।
 जननं वा विपत्तिर्वा यस्या ... .. शर्वरौ ॥ इत्यादि ।

End.

नोपतिष्ठति यः पूर्वां नोपास्ते यश्च पश्चिमात् ।
 स शूद्रवत् बहिष्कार्यः सर्वस्माद् द्विजकर्माणः ॥
 जर्द्धान्तयो हि यो विप्रः चासुवेचरयद्वयम् ।
 तज्जलं पितृमुखे दद्यात् आत्मानं मरकं ब्रजेत् ॥ (?)
 सन्ध्या येन न विज्ञाता सन्ध्यां येनाप्युपासते ।

जीवन्नेव भवेच्छूद्रो हतः स चाभिजायते ॥
 ॐ कारोच्चारणादोवात् शास्त्रपामशिक्षार्चनात् ।
 प्राक्षणीगमनाच्चैव शूद्रश्चाप्यलतां व्रजेत् ॥
 ... .. !
 सङ्कल्पो नैव कर्त्तव्यो ह्यन्ये च कदाचन ॥
 मृत्तौलौढुम्बरं पात्रं वारिपूर्णं गुणान्वितम् ।
 दर्भवर्धं चापलूनं फलपुष्पसमन्वितम् ।
 जलाशयारामकूपे संकल्पः पूर्वदिङ्मुखः ॥

Colophon. (समाप्तिस्वरूपं वाक्यं नास्ति ।)

विषयः । चूड़ोपनयनकालनिरूपणम् । पिण्डदानकाले राजसूयायाः कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 आहविघ्नप्रमादकथनम् । सपिण्डीकरणत् परं मासिकामासकर्त्तव्यत्वकथनम् । तिस्रदानविधिः ।
 सौरसावनादिकालनिरूपणम् । पञ्चआहविधिः । तिथिविशेषे कुम्भाष्टादिनिषिद्धवस्तुनि-
 रूपणम् । आचमनादिनिरूपणम् । सौरकर्त्तव्यविधिः । भूम्यादिदाने फलविशेषकथनम् । रवि-
 संक्रमणादिनिरूपणम् । नवाम्नकालनिरूपणम् । सापिण्यविचारः गोचप्रवरपितृमातृवन्धु-
 निरूपणम् । पूजाविधानम् । अग्नेर्नामकरणम् । चरणशालनविधिः । शूद्राणां शास्त्रपामादि-
 पूजानिवेधकथनम् । सङ्कल्पपाननिर्णयचेति ॥

No. 243. सर्वानुक्रमणीवृत्तिः . By षड्गुरुशिष्यः . Substance, country-
 made paper, 10×3 inches. Folia, 102. Lines, 13 on a page. Extent,
 3,340 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1830. Place of deposit,
 Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose.
 Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ऋग्वेदात्मने शाकलके सूक्तप्रतीक ऋकसंख्या
 ऋषिदैवतऋत्यांस्तुक्रमिष्यामि यद्योपदेशम् । अथेति मङ्गले प्रस्तावे वा
 ऋगंशवाङ्मत्याह्वेदः । इत्यादि !

End. ब्राह्मणारण्यकसूत्रमृत्तौल्यार्थारण्यकेषु तु । प्रत्यभ्याससमाप्तावपि द्विवचनं
 दृष्टं वागुद्दिता भवति भवतीत्यादि ।

Colophon. इति षड्गुरुशिष्यविरचिता सर्वानुक्रमणीवृत्तिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु ।
 संवत् १८१० ।

विषयः । ऋग्वेदीयसर्वानुक्रमण्याख्या ।

No. 244. साङ्गर्षकाण्डभाष्यम् . Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 87. Lines, 9 on a page. Extent, 1,957 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SM. 1864. Place of deposit, Benares City, Gobinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

एवं द्वादशभिरध्यायैः प्रकृतिविकृतिभेदेन कतिपयान् न्यायान् संशोध्य
तेरेव न्यायैरितस्ततो विप्रकीर्णान् वेदवाक्यार्थानैदम्परेण सम्यङ्निष्कृष्य-
निर्णेतुमेषा चतुरध्याय्यारभ्यते । इत्यादि ।

End.

अभिनेर्विमलसूक्तितटिन्यां
मग्नमाप श्रुचितां मम चेतः ।
तेन खलु पितृपदाक्षे
येन जन्मनिवहो न पुनः स्यात् ॥

Colophon.

इति श्रीसाङ्गर्षे भट्टदीपिकायां षोडशस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ * ॥
संवत् १८६४ ।

विषयः । भाट्टदीपिकायां मौमांसाग्रन्थस्य साङ्गर्षकाण्डस्य व्याख्यानम् ।

No. 245. सारावली, By नारायणवन्द्योपाध्यायः . Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 3,200 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Hugli, Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Bramhanārāyaṇa Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीरामः शरणम् ।

श्रीरामं जगतामीशं प्रणम्य तस्य तुष्टये ।
सारावलीं प्रतनुते श्रीलनारायणः सुधीः ॥
हृदिराद्विजाराजैजोऽवः । अक्षः स्थाने आत् ऐच् आर् आल् एच् ऐच्
इत्येते आदेशा ह्रजिः परिभाष्यन्ते । अ इ उ ण ऋ ए क ए ओ ऊ ऐ औ
च प्रत्याचारार्थोऽयं निर्देशः स्तोमाजित्यनेन अ इ उ ऋ ए ऐ ओ औ
ऐजि × × एवमन्ये । प्रत्याचारेषु च श्रुत्वा दौर्घोऽपि गृह्यते । इत्यादि ।

End.

धामोक्ष । सुनायिका सुपादिका
त्यतमोक्ष । इत्यनिका दाक्षिणात्यिका

स्त्रीनियतस्याच । सद्विका खटाका ।

Colophon. इति श्रीनारायण-वन्द्योपाध्यायकृतौ सारावल्यां तद्धितपादः समाप्तः ॥

No. 246. साहित्यरत्नाकरः. Substance, country-made paper, 13 × 2½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 850 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kājoḍā grāma viś Aṇḍāl, Bābu Yatindranātha Nāyēk. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ श्रीरामचन्द्राय नमः ।

अलिङ्ग्य गाढमुदरं पितुरर्जजाने

यत्सङ्गवर्त्यवत्सु बालगजामनी नः ।

यत्कुम्भयोगिरिसुताकुचपार्श्वभाजोः

स्तन्यं पिपासति गुहस्त्रिभिरानमस्यैः ॥

अथो मे विदधातु शारदशशिर्षाभासुरा भासुरा

धारासारनिवासकारिमधुरव्याहारिणी हारिणी ।

सुक्ताभूषणपोषणस्मितसूत्रसाधुना साधुना

स्वायम्भूतेन निजेन निर्जितवती रम्भावती भारती ॥

नुमः सुमः कर्दमदुर्दमाम्बुधिप्रनष्टचेष्टाखिलजन्तुसन्ततिम् ।

सोयं स्वप्रतिभद्दृष्टिनिक्षेपप्रोदीपप्रददर्शनी-

रत्नमण्डलमयकन्धरो यदनुजो रामाक्षयः पण्डितः ।

तस्मात् पर्वतमायस्वरिजल्लधेः भौमसप्तमव्योविय-

इहोसङ्गजुषो लसद्गुणमणेर्यस्योदयस्यन्द्रवत् ॥

सोऽहं धर्मसुधीर्गवां विलसितैः कर्तुं रसासङ्क्रिया

संस्कृतिं समुदक्षयेयमधुना साहित्यरत्नाकरम् । इत्यादि ।

End.

अथ निजकुलकूटस्थस्य मार्तण्डस्य पुनःपुनर्मण्डलभेदो माभूदित्यभिसम्मानात् ।

कस्यामरद्विषदभारणकारणस्यार्थस्य गूढत्वाद्गाम्भीर्यम् । उत्तोदाहरणान्येव

सौशब्दस्योदाहरणानि द्रष्टव्यानि ।

एवं सूक्ष्मधियां मार्गमान्नित्योदाहृतं मया ।

माधुर्यैजःप्रसादास्तु सौशब्देन समन्विताः ॥

गुणाश्चत्वार एवैते मम सूक्ष्मतरेष्ठितुः ।

अथ हवेति वात्यर्थं मनसे रोचते मतम् ॥ * ॥

Colophon.

• •

इति श्रीमन्निभुवनपवित्रचरितगोवावतंस-वाराहसीवंशपद्माकरप्रभातभागुना
पर्वनाथसूनुना सकलकलाविज्ञानवता धर्मसंख्यावता विरचिते श्रीःकुल-
तिलकगुणर्मणिधामनि साहित्यरत्नाकरनामन्यलङ्कारशास्त्रे गुणनिरूपणं नाम
पञ्चमस्तरङ्गः ॥ अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । १ मे तरङ्गे मन्यारम्भसमर्थनादिः । ११ अं तरङ्गे वाचकशब्दार्थादिनिरूपणम् ।

२ ये तरङ्गे लक्ष्यशब्दादिनिरूपणम् । ४ र्थे तरङ्गे व्यञ्जकशब्दार्थादिनिरूपणम् । ५ मे तरङ्गे
गुणनिरूपणम् ॥

No. 247. सिद्धिखण्डः (मन्त्रसारोद्यः) . By नित्यनाथसिद्धः. Substance, country-made paper, 17×6 inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent, 325 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1876. Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Mahānta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

श्रीरामाय नमः । अथ गुटिका लिख्यते ।
सर्वविद्यासाधनं । अथ सकलजनवश्यं होइ ऐकचित्त मन्त्र जपिए वीसह
जारवार देवदार चन्दन वरकी जर पानीयौ वाटिए विभूति सैं संयुक्त के
माथे तिलक करै तो सर्वजन वश्य होय । पथरसगाकी जर पुष्पनचनमो
ल्लिजे अरणप्रवन्तो लौजे अरजौकी जर लौजे ॥ इत्यादि ॥

End.

ॐ नमः श्रूं श्रां कीं टः ठः फ ढ खाजा जहा को चले तहा को यह
मन्त्र पढ़ी लेइ । श्रीनित्यनाथो जयति ।

Colophon.

इति श्रीपार्वतीपुत्र-नित्यनाथ-विरचिते सिद्धिखण्डे मन्त्रसारे अष्टशतश्लो-
कीनाम सप्तमोऽपदेशः सम्पूर्णः । समाप्तम् । शुभमस्तु मङ्गलं दद्यात् ।
संवत् १८७६ ।

विषयः ।

आकर्षणी-वशीकरणी-मोहकारिण्यस्तसप्तचारिण्यादिमन्त्राः । तत्तन्मन्त्रसाध-
कद्रव्यादिनिरूपणम् ।

No. 248. सुभाषितम् . Substance, country-made paper, 7×4½ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Medinipura, Candrakona, Mahānta Bharata Rāmānuja Dāsa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।
 ध्येयं सदा परिभवन्नमभीष्टदोषं
 तीर्थास्यदं शिवविरिद्धिनृतं शरणम् ।
 भृत्यार्त्तिचं प्रवृत्तपालभवाब्धिपोतं
 वन्दे महापुरुषं ते चरणारविन्दम् ॥
 यतो यतो निवर्त्तन्ते विमुच्येत ततस्ततः ।
 एकधर्मी दृष्ट्वां चैमशोकमोहभयापहः ॥
 अध्यापनं ब्रह्मयज्ञः पित्र्ययज्ञश्च तर्पणम् ।
 दैवहोमं वस्त्रं × × × पूजनम् ॥ इत्यादि ॥

End. ताम्बूलं कटुतिक्तमिष्टमधुरं चारं कषायान्वितम्
 वातघ्नं कफनाशनं हृमिचरं दुर्मेभिः × नाशनम् ।
 × × × × × कामाग्रिसन्दीपनं
 ताम्बूलस्य चयोदश गुणा स्वर्गोऽपि ते दुर्लभाः ॥ (?)
 × × × × ×
 त्यक्त्वा सुदुस्त्यजसुरेक्षितराज्यलक्ष्मीम्
 धर्म्मिष्ठं अर्थवचसा यदगादरक्षम् ।
 मायाद्वयं ह्ययितयेषितमन्वधावन्
 वन्दे महापुरुषं ते चरणारविन्दम् ॥

Colophon. इति श्रीसुभाषितम् सम्पूर्णम् । श्रीमते रामानुजाय नमः । रामः ।

विषयः । नानाविषयकस्तोत्रसङ्ग्रहः ।

No. 249. सुभाषितसारसङ्ग्रहः. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent, 576 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सुभाषितसारसंग्रहारम् । तत्रादौ मङ्गलम् ।
 चक्षुर्कर्णान्छ्रोत्रं तसिन्दूरारणिताम्बरः ।
 जयत्यकाले विद्वजन् सन्ध्यामिव गजाननः ॥
 बामाङ्गीकृतवामाङ्गः कृष्णलीलतङ्गुल्लिखितः ।

- आविरस्तु पुरोवास्तु भूतिभृत्यम्बराम्बरम् । इत्यादि ।
- End.** दशमद्वारमार्गेण लक्ष्यं प्राप्य ततः परम् ।
द्वाविंशत्तत्त्वसंयुक्तः परमात्मनि लीयते ।
- Colophon.** इति सुभाषितसारसंग्रहः समाप्तः ।
- विषयः ।** प्रसङ्गोपमानलक्ष्योक्तानां सारसंग्रहः ॥
-

No. 250. सूक्तप्रतीकम् . Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 15 on a page. Extent, 1,640 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, fresh. Prose. Correct.

- Beginning.** श्रीगणेशाय नमः ।
अग्निमीड इति नवर्षस्य ऋतस्य वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः ॥ अग्निर्देवता
गायत्रीच्छन्दः ॥ इत्यादि ।
- End.** तृतीयायास्त्रिष्टुप् शिष्टानां तिसृणामनुष्टुप् ।
- Colophon.** इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥ इति दशमं सप्तलम् ।
- विषयः ।** ऋग्वेदोक्त ऋचां प्रतीकादिनिरूपणम् ।
-

No. 251. सूर्य्यपञ्चाङ्गम् . Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 5 on a page. Extent, 700 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mahārāja's Library, Hātuā. Appearance, new. Verse. Correct.

- Beginning.** ॐ श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ श्रीशैलशिखरासीमं भैरवीपतिमीश्वरम् ।
भैरवं चन्द्रसुकुटं गणगन्धर्वसेवितम् ॥
पद्मगाभरणोपेतं जटासुकुटमण्डितम् ।
भस्माङ्गरागधवलं सूर्य्यं + + + + ॥
+ + + + +
गङ्गाधरं प्रसन्नास्यं चक्षिताननपङ्कजम् ।
मन्दिराङ्गार्चितं शम्भुं हृष्टा प्रोवाच भैरवी ॥

श्रीदेवुवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानामभयप्रद ।

त्वं शिवः परमेशानस्त्वं विष्णुस्त्वं प्रजापतिः ॥

+ + + +

वद शीघ्रं दशदिग्भ्यो पञ्चाङ्गं पूर्वस्मृतम् ।

देवदेवस्य सूर्यस्य + + + + + ॥ इत्यादि ।

End. अदातयमभक्ताय दातव्यञ्च महासुनिम् ।

गुह्यातिगुह्यगोपनीयं सूर्यपञ्चाङ्गसुतम् ॥

सर्वदा सर्वथा गोप्यं गोपनीयं स्वयोनिवत् ॥

Colophon. इति श्री वदयामले तन्त्रे देवीरहस्ये परमादीपिकायां श्रीभगवत्सूर्यपञ्चाङ्गं समाप्तम् ॥

विषयः । वदयामालतन्त्रीय-देवीरहस्याङ्गम् श्रीसूर्यदेवस्य पटल-पूजापद्धति-सहस्र-नाम-कवच-स्तवराजात्मकपञ्चाङ्गम् ।

No. 252. सूर्याधर्वशीर्षम् . Substance, country-made paper, 4 × 2 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 35 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose. : Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

सूर्याधर्वशीर्षं व्याख्यास्यामः ॥ ब्रह्मा ऋषिः । गायत्रीमन्त्रः । आदित्यो-
देवता चंदाद्यग्निनारायणयुक्तं बीजम् ॥ इत्यादि ।

End. ब्रिकालं जप्त्वा ऋतुशतफलं प्राप्नोति हस्त आदित्यो जपति । स महासूर्यं
तरति स महासूर्यं तरति य एवं वेद इत्युपनिषत् ॥

Colophon. श्रीसूर्याधर्वशीर्षं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीसूर्यनारायणस्तुतिः ॥

No. 253. सौरसूक्तम् . Substance, country-made paper, 5 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 88 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥

••

उद्युतमिति त्रयोदशर्चस्य स्तुतस्य कणः प्रकणः ऋषिः सूर्योद्देवता .
नवाद्या गायत्रीऽन्त्याश्वतथोऽनुष्टुभः ॥ इत्यादि ।

End.

सूर्यस्यैव सायुज्यं स्वरूपतां सलोकतामश्नुते । नमः श्रीनकाय । नमः
श्रीनकाय । सौरः समाप्तः ।

विषयः । भगवत्सूर्यनारायणस्तुतिविषयकं स्तुतम् ।

No. 254. स्त्वामृतलहरी . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 12 x 6 inches. Folia, 37. Lines, 12 on a page. Extent, 1,300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bardhamāna Seyāḍasol. Ūri Candrānanda Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।•

संसारदावानललौढलोक-
बाणाय कारुण्यघनाघनत्वम् ।
प्राप्तस्य कल्याणगुणार्णवस्य
वन्दे गुरोः श्रीचरणारविन्दम् ॥
महाप्रभोः कीर्तन-मृत्यु गीत-
वादित्रमाद्यम्भनसो रसेन ।
रोमाञ्च-कम्पाश्रुतरङ्ग-भाजी
वन्दे गुरोः श्रीचरणारविन्दम् । इत्यादि ।

End.

मन्दसूक्तो कृष्ण गोविन्द दृश मयि दिश मयि ।
निजकृपया मां जीवय मन्दस्मितमुधया ॥
पीतवसन मम कल्लय मनो
नवनीलनलिनकमनीयतनो ।
वज्रवनगरावतंस विभो
वज्रभं मासुररीकुव भोः ॥ * ॥

Colophon. समाप्तं स्त्वामृतलहरी ।

विषयः । गुरुदेवाष्टकादिः । गुरुचरणारविण्डकम् । नरीतमप्रभोरष्टकम् । स्त्रीकनाथ
प्रभोरष्टकम् । शचीमन्दनविजयाष्टकम् । स्वरूपविद्यासाम्बतम् । मदनगोपीकृष्णदेवाष्टकम् ।

অনুরাগবল্লী । রাধিকাধ্যানাস্তম্ । রূপবিন্যাসাশিনি রূপণম্ । সঙ্কল্পকল্পদ্রুমকথনম্ ।
সুরতকথাস্তকথনম্ । লক্ষ্যস্বাদিষেতি ।

No. 255. স্নেহমালিকা . Substance, English paper, 16×4 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 750 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā Paṭuāṭuli, Bābu Yādavānanda Gupta. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. ॐ নমো গণেশায় ।

অথ ব্রহ্ম স্নেহমাহ ।

অগুৰ্ব্বল্লা হরিদ্রে হে সুখ্যা সুস্তকরণকম্ ।

কটুক মধুকং রাশা সন্দনং শতপুষ্পকম্ ॥ ইত্যাদি ।

End. অগ্নিঃ কুশতে দীপ্তিঃ স্ত্রীণাং স্নানবিশেষণম্ । ভদ্রোৎকটাসং ঘটম্ ॥

Colophon. ইতি স্নেহমালিকায়াং বালরোগাধিকারঃ ।

সমাপ্তেয়মাশুর্ঘ্যেদসংগৃহীতা স্নেহমালিকানাক্ষী পুস্তিকা ॥ * ॥

বিষয়ঃ । জানাবিধ ঘটনৈলাদিকরণপ্রকারাদিকথনম্ ॥

No. 256. স্মৃতিকল্পদ্রুমঃ রাধাবল্লভ কবিবাগীশঃ . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 1,000 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, District Bardhamāna, Post Office Ukhaḍā grāma Dakṣiṇākhaṇḍa, Çrī Gauraguṇānanda Thākura. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ শ্রীরামঃ ।

স্মৃতিকল্পদ্রুমাস্থানং দ্রুতং প্রাক্তনভাষয়া

কুশতে কবিবাগীশো রাধাবল্লভসংস্রকঃ ॥

মর্কত শুচি তৎকালজীবী পুরুষাদি কর্ম্মাধিকারী হয় । অতএব প্রথমে শুদ্ধি নির্ণয় করিতেছি ।

End. অপর অসমান জাতির তর্পণ না করিবেক । কিন্তু ভীষ্মের তর্পণ করিবেক ॥ * ॥

Colophon. ইতি শ্রীমুকুন্দমিশ্রনুজীব-কবিবাগীশ-দ্বীরাধাবল্লভকর্ম্মবিরচিত স্মৃতিকল্পে
আবলম্ব্যরী সমাপ্তা ॥ * ॥

द्वादशाब्दीशुद्धकाव्ये मिते भानो गते शुची ।

श्रीमद्द्विजो उमाकान्तशर्मा प्रालिखच्छ्राद्धमञ्जरी ॥

विषयः । प्रथमा शुद्धिमञ्जरी । तत्र शुद्ध्यादिव्यवस्था । द्वितीया प्रायश्चित्तमञ्जरी । तत्र प्रायश्चित्तादिव्यवस्था । तृतीया मिथिमञ्जरी । तत्र मिथ्यादिव्यवस्था । चतुर्थी श्राद्धमञ्जरी । तत्र श्राद्धव्यवस्थादिष्येति ।

No. 257. स्मृतिसंक्षेपः . By नरोत्तमदेवशर्मा . Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 140 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Royāil grāma, Bābū Yogīndramohana Rāya. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

अज्ञानतिमिरध्वंसि संसारुणैवसारकम् ।

सुक्तिप्रदं पदं यस्य ज्ञत्वा संगृह्यते मया ॥

चूर्णकेन सुबोधेन नरोत्तमद्विजेन वै ।

कथ्यते स्मृतिसंक्षेपो गृह्यन्तु द्विजसत्तमाः ॥ अथाशौचसंक्षेपः । इत्यादि ।

End. कुलटा षण्मासिरिक्तदुष्कृतकर्मणोऽपि अयाचितान्दुःखं पाप्मं ॥ * ॥

Colophon. इति स्मृतिसंक्षेपेऽशौचव्यवस्था समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । संक्षेपेऽशौचव्यवस्थादिकथनं ।

No. 258. स्मृतिसंक्षेपसारः . By रमाकान्तचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 17 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 375 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Āḍāihājār, Paṇḍita Candrakānta Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो मणेशाय ।

प्रथम्य कालौचरणारविन्दम्

ज्ञात्वाच तत्तस्य स्मृतेर्विशेषम् ।

वक्ष्यामि पुनस्तु सुबोधहेतुम्

संक्षेपसारं बहु बालबोधम् ॥

अथोद्देशस्तस्मिन्संक्षेपसारो निरूप्यते । अथोद्देशस्तस्मिन्संक्षेपसारो निरूप्यते ।

भार्यात्वसम्पादकग्रहणं विवाहः । तद्ग्रहणञ्च उत्तर्गान्तरं वरस्य ममेयमिति ज्ञानरूपम् । तस्य समवायविषयताभ्यां सम्बन्धाभ्यां वरकन्ययोः सत्त्वञ्च वरकन्ययोर्विवाह इति प्रतीतिरुपपद्यते । तस्य स्वीकाररूपज्ञानविशेषस्य समवायविषयतयोर्भेदाद्वरकन्ययोर्विवाहकर्तृत्वकर्मात्वे । अतएव कन्यापुत्र-विवाहेऽपि संगच्छते । इत्यादि ॥

End.

मातृवन्मुसन्निपातव्यवस्था । एकतो मातृ मातामहौ तत्पितृ पितामह-प्रपिता-महः । अन्यतोऽपुत्रा मातामहौ भगिनौ तदा तत्पुत्रयोग्यतामवलम्ब्य तन्मातामह-प्रमातामह इदं प्रमातामहानां प्रत्येकं सन्ततिः पञ्चमौ पर्यन्ता वन्मुकन्यादिकाः पञ्च बाधस्तना विगोचान्तरिता नोद्वाह्याः ।

... ..

यदा तु पितामहौ भ्रातापि नास्ति तदा तयोर्योग्यतामवलम्ब्य वन्मुपितामह-प्रपितामहानां प्रत्येकं सन्ततिः × × पर्यन्ता वन्मुभगिन्यादयः पञ्च वा विगोचान्तरिता नोद्वाह्याः ॥ *

Colophon.

इति मधुसूदनभट्टाचार्यात्मज श्रीरमाकान्तचक्रवर्त्ति-निरूपिते स्मृतिसंक्षेप-सारे सम्बन्धः पञ्चविध इत्यादि वन्मुसन्निपातान्तविवेचनं समाप्तम् ॥

विषयः । उद्वाहलक्षणम् । तत्र कन्यादानाधिकारिभक्तकथनम् । कन्याविवाहकालनिरूपणम् । गोचनिरूपणम् । कस्योत्सर्गवाक्ये प्रवराद्युल्लेखस्य कर्त्तव्यत्वकथनम् । यजुर्वेदिनां सामगेय-कन्यादानोत्सर्गपूर्वकमग्निस्थापनादिविवेचनम् । सपिण्ड-समानोदक-सगोत्र समानप्रवर-बान्धवभेदात् पञ्चविधसम्बन्धनिरूपणञ्च ।

No. 259. स्तवविचारः . Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent, 300 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Medinīpura, Post Office Khadāra-grāma Kurāṇa, Paṇḍita Ambikācaraṇa Vidyāsāgara. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीहरिः पातु ।

स्त्वं तावत् स्त्वमुत्पन्नं विनष्टं तवस्त्वं ममस्त्वं देवस्त्वं ब्रह्मस्त्वमित्यादि-प्रतीतिसिद्धं पदार्थान्तरम् । तच्च दृष्टिनियामकविशेषेण सुवर्णादिनिष्ठं स्वर्ण-स्त्वमिति प्रत्ययात् निरूपकत्वात्त्यविशेषणताविशेषेण च स्वामिनिष्ठम् । अत्रास्य पुरुषस्य स्त्वमिति प्रत्ययात् । नचैवमस्मिन् एतदुद्भवस्यामित्वमेतद्व्यपत्ति-त्वमिति कथं स्यात् निरूपकतासम्बन्धस्य दृष्टिनियामकत्वात् । निरूपकता

सम्बन्धस्यापि प्रकृतिवृत्तिनिधामकताभ्युपगमे अस्मिन् पुरुषे एतदव्यस्वामि-
त्वमिति प्रतीतेर्दुर्व्वारत्वादिति वाच्यं । इत्यादि ॥

End.

केचित्तु जलप्रेक्षेपप्रतिपत्तिरूपपिण्डपिण्डयज्ञवत् सर्व्वमेव आद्यं होमरूपमेव
अग्नौ करणहोमस्याग्नौत्युगादेश तदङ्गत्वादित्याह । तदसत् अग्नौत्सुर्गस्यैव
आद्यत्वस्य सकलतान्त्रिकसिद्धस्यासति धात्रे त्यागानौचित्यादिति दिक् ॥

Colophon.

इति त्यागस्वरूपनिरूपणम् । स्वत्वविचारः समाप्तः ।

हेरम्ब-सूर-कमलपति-शङ्करोमा-वाणी-रमाभयवरप्रदकालिकाणाम् ।

पादास्तुजानि सुरदानवसेवितानि कुर्व्वन् शं प्रणमतो मम दैन्यभाजः ॥

यास्यति जलधरसमयं सत्वापि च सन्दर्द्धिर्लघीयसी भविता ।

तटिनि तटद्रुमपातनपातकमकं चिरस्थायि ॥

सुरहर रत्नसमये मा रण सुरल्लोमहो मधुरास् ।

नौरसमेधे रसतनुतां कृततनुतां कृतानुरेति ॥

विषयः । स्वत्वस्य विचारः । पुनस्त्वकथनम् । दम्पत्योः पारस्परिकस्त्वकथनम् । विषया-
दौनाच्च स्वत्वकथनं त्यागस्वरूपकौत्तेन च ।

No. 260. स्वधर्म्मामृतसिन्धुः By श्रीशुकमुधौः . Substance, country-
made paper. 10×5 inches. Folia, 245. Lines, 10 on a page. Extent,
4,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm 1934 Place of deposit,
Hātūā, Koyeladeva Maṭha. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Beginning.

श्रीमन्निम्बार्काय नमः ।

श्रीनिम्बार्कं नमस्कृत्य सम्प्रदायानुसारतः ।

स्वधर्म्मावृतसिन्धुर्वै क्रियते शास्त्रमानतः ॥

शब्दानुमानोपमानप्रत्यक्षेति चार्यापत्त्याख्यानि षट् प्रमाणानि । तचार्यापत्त्युप-
मानयोरनुमाने ऐतिह्यवाक्यस्य चाप्रवचनत्वाच्छब्देऽन्तर्भावः । प्रत्यक्षानुमानयोः
क्वचिद्व्यभिचारदर्शनेन स्वतन्त्रप्रमाणत्वाभावाच्छब्दानुसारित्वांशेन प्रमाणत्वेऽपि
सुख्यं प्रमाणं शब्दः । अतएव भाष्यकारेण वेदान्तकौस्तुभे वेदैकप्रमाणकं ब्रह्मेति
सुदृढं स्थापितम् । ब्रह्मप्राप्तापायभूतस्वधर्म्मानिश्चयोऽपि वेदात् तदर्थप्रति-
पादकाच्च शास्त्रात् कर्त्तव्यः ।

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।

ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्त्तुमिहार्हसीति भगवद्ब्रह्मनात् ।

मृल्लभमया वेदा पञ्चरात्रं यत्परं ।

अन्यस यत्परं पाद्यं शास्त्रं नान्यदुद्वेगं पुनरिति भारद्वाजसंहितोक्तेः ॥२॥

अग्यजुःसामाथर्व्यणिश्च भारतं पञ्चराधकं ।

मूलरामायणस्यैव शास्त्रमित्यभिधीयते ॥ इत्यादि ।

इति प्रमाणनिर्णयः । इति स्वधर्मावृतसिन्धौ प्रथमस्तरङ्गः ॥

End.

एवं धम्ममनुष्याणामु ... चात्मनिवेदिनाम् ।

मयि संजायते भक्तिः कोऽन्योऽर्थोऽस्यावशिष्यते ॥ इति

अर्चितो बन्धितो ध्यातः कीर्तितो वा श्रुतोऽपि वा ।

विशिष्टैरविशिष्टैश्च सर्वैः प्राप्यो मया युतः ॥

मामपि मङ्गलां तेषां रक्षस्ये संनियोजय ।

गतिर्भव दयासिन्धो दासोऽस्मि तव केशव ॥

श्रीराधां वक्षिणीं सत्यां गुरुं, गुरुपरम्पराम् ।

सद्वृत्तिदास्यलाभाय भूयो भूयो नमाम्यहम् ॥

Colophon.

श्रीमत्परमहंसवाचार्थ श्रीमद्भगवत्कृष्णमहाराजस्य प्रतिप्रवर्तक-श्रीमद्भगवत्सिखाङ्क.

परमचिन्तक श्रीशुकसुधीसंगृहीते स्वधर्माभ्युत्थितसिन्धौ पञ्चविंशस्तरङ्गः ॥

तत्र भाद्रपक्षा ९ रविवासरे संवत् १८१४ शुभं भवतु श्रीहरिगुरुवरण
कमलेभ्यो नमः ॥

विषयः । पञ्चविंशतरत्नात्मकं प्रधानतः श्रीकृष्णस्यैव पूजाप्रवर्तकं वैष्णवं शास्त्रमिदम्

तत्र प्रथमे शब्दानुमानोपमानप्रत्यक्षैतिह्याद्योपात्त्याख्यावटप्रमाणेषु शब्दात्मकं शास्त्रमेव मुख्यं प्रमाण-
मिति कथयन् । द्वितीये वेदनिदिध्यासनोपासनलक्षणवृत्तानामात् सव्युद्भूतनिवृत्तिर्भवती-
त्यस्य प्रमाणकथनं गुरुभक्तिनिर्णयस्य । तृतीये दीक्षाया पाश्चात्कौर्त्तनं । शिखायाः परीक्षायाश्च
कालकथनं । अष्टाष्टरादिमन्त्रकथनं । ललाटादिद्वादशस्थानेषु शङ्खचक्राद्यवयवकतिलकधारण-
विधिश्च । चतुर्थे षट्साधननिरूपणं । वैराग्यस्य लक्षणकथनं प्रकारकथनञ्च । उपाध्यायशिष्य-
योः पाठ्यान्वयलेन भक्तिमाहात्म्यकथनञ्च । पञ्चमे भगवद्भजने अधिकारिनिर्णयः । षष्ठे सप्तमे
च बाह्याभ्यन्तरशुचित्वप्रकारकथनम् । अष्टमे नवमे सुप्रान्यासादिप्रकारनिरूपणम् । पौठादि-
पूजाविधानञ्च । दशमे वैष्णवस्य कर्त्तव्यनिरूपणम् । एकादशे वैष्णवस्य लक्षणकथनम् ।
द्वादशे सदाचारविधेयकथनम् । त्रयोदशे चतुर्दशे च एकादश्यादिव्रतविधिः । एकादशीमा-
हात्म्यकौर्त्तनं । एकादश्यादिव्रतानां कालनिर्णयश्च । पञ्चदशे षोडशे च मासकृत्यनिरूपणं
अधिकारिनिरूपणञ्च । सप्तदशान् पञ्चविंशपर्यन्ते वैशाखादि-चैत्रपर्यन्त-द्वादशमासेषु श्रीराम-
नवमी-जन्माष्टमीप्रभतिव्रतनिरूपणम् । व्रतानां कालनिरूपणञ्च । तत्र दमोदराष्टकम्

- अमावस्याकृत्यम् । गोपूजासन्तः । यमद्वितीयाकृत्यम् । श्रीकृष्णप्रबोधनादिपूजनविधिः । श्री-
 • राधिकोपाख्यानादिकौर्मनचेति ।

No. 261. स्वर्गवादः . Substance, country-made paper, 17×4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 50 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Gāḍuriā, District Barisāla, Paṇḍita Durgācarāṇa Nyāyaratna. Appearance tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
 अथ दुःखासंभिन्नादिसुखं स्वर्गं इत्यादि ।

End. प्रेतत्वविसृतिं प्रति हेतुलमित्येक एव कार्यकारणभावो वाच्य इति नयाः ॥
 इति ॥

विषयः । अत्र यद्यो वादार्थाः सन्ति । स्वर्गवादः प्रतिष्ठावादः सपिण्डीकरणवादश्चेति ।
 एषु च स्वर्गनिरूपणं । प्रतिष्ठाविध्यादिकथनं । सपिण्डीकरणविध्यादिकथनञ्च ।

No. 262. चंसदूतटीका . By श्रीरामशङ्करवन्द्यः . Substance, country-made paper, 12½×3½ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Hugli, Khānākula, Kṛṣṇanagara, Paṇḍita Brahma Nārāyaṇa Vidyāluṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ श्रीगुरुभ्यो नमः ।
 श्रीराम-गुरु-ताताङ्घ्रिनतः श्रीरामशङ्करः ।
 तनोति चंसदूतस्य टीकां श्रीरामसम्युदे ॥
 तत्र धीरपरम्परापरिप्राप्तं महलमाचरति । दुकूलमित्यादि । दक्षितचरि-
 ताक्षयुतिचरं दक्षितं मर्द्दितं च तत् चरिताक्षं चेति दक्षितचरिताक्षं तस्य युतिं
 शोभां चरतीति वाक्ये हृजोऽवचने इत्यङ् गुणज्ञात् दुकूलं पट्टवस्त्रं विधातो
 धृतः । भूयः धृतिपुष्टोः कर्त्तव्यं क्रियाफलं शानः । इत्यादि ॥

End. सुरारातिश्रीज्ञानिविदुषट्पट्टमारूपसहितः सुरारातेः श्रीकृष्णस्य धत् श्रीज्ञा-
 निविदुषं श्रीज्ञानिशयः तस्य पट्टमारूपेण प्रकाशकरूपेण सहितः पूजितः

अयं प्रबन्धः अर्थात् मत्कृतः प्रबन्धः अखिलजगतां वन्द्यः । हितकारिणस्तस्य
शौक्यस्य प्रभोः स्वामिनः अन्तःसाम्ना अन्तःकरणे निविष्टां प्रमोदलहरिं
सन्तोषलहरिं श्रवयतु वर्धयतु । १४२ ।

Colophon. श्रीरामगुणताताङ्घ्रिस्मृता श्रीरामशङ्करः ।
वन्द्यो व्याख्यातवान् हंसदूताख्यं रामसम्बुदे ॥
गोस्वामि श्रीरूपनामा तत्कृतिः प्रेमभक्तिदा ।
सा कृष्णनगरस्थस्य गिरा मया सुबोधिका ॥

विषयः । श्रीरूपगोस्वामिकृतस्य हंसदूताख्यभक्तिरसामककाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 263. हनुमत्सहस्रनामस्तोत्रम् . (ब्रह्माण्डपुराणोत्तरखण्डौयम्) Sub-
stance, country-made paper, $3\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page.
Extent, 200 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SM. 1818. Place of
deposit, District Medinipurā, Candrakona, Mahānta Bharata Rāmānuja
Dāsa. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
पृथय जयः ।
पृथयभुक्तं गिरिं पृथय सीताविरहकानरः ।
भगवन् किं + + रामस्तत्सर्वं वृद्धिं विस्तरम् ॥
श्रीबाल्मीकिरवाच ।
मायामनुष्यदेहोऽयं ददर्शयि कपीश्वरं ।
हनुमन्तं जगत्स्वामी बालार्कसमतेजसं ॥
सत्वरश्च समागम्य साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा हनुमान् राममब्रवीत् ॥
हनुमानुवाच ।
धन्योऽस्मि कृतकृत्योऽस्मि + + + ।
योगिनामप्यगम्यश्च संसारभयनाशनम् ॥ इत्यादि
End. ब्राह्मे सुहृत्ते चोत्थाय प्रत्यहं यः पठेन्नरः ।
ऐहिकामुष्मिकं सोऽपि जायते नाशसंशयः ॥
स्वाराज्य + + सम्यग्निदायकं जपतां नृणां ॥

य इदं पठते मित्यं पाठयेद्वा समाहितः ।

सर्वान् कामानवाप्नोति वायुपुत्रप्रसादतः ।

Colophon.

इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे उत्तरखण्डे श्रीरामचन्द्रप्रोक्तं हनुमत्सहस्रनामस्तोत्रं
सम्पूर्णम् ॥

माचाहीनं पदभ्रष्टं यदक्षरसमन्वितम् ।

तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥

संवत् १८१८ शकाब्द १६८३ ।

विषयः । देवस्य हनुमतः सहस्रनामकीर्तनम् ।

No. 264 हनुमद्गुर्गः . Substance, country-made paper, 80×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 60 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1697. Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । हनुमद्गुर्गे लिख्यते ॥

अस्य श्री अनन्तघोरप्रलयज्वालाग्निरौद्रस्य वीरहनुमतो असाध्यसाधन-
अघोरास्त्रसूक्ष्मन्त्रस्य ॥ इत्यादि ।

End. ह्रीं ह्रीं सर्वमन्त्रार्थसिद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ॥

Colophon. इत्यथर्ववेदोक्तं हनुमद्गुर्गं समाप्तम् ॥ गोदातटविलसत्पुष्पक्षत्तपुरे तुला-
पुरकारोपनामक-विनायकस्यात्मज-पण्डुरङ्गेण लिखितम् ॥ १६९७ शके ॥

विषयः । वीरलसाधनं हनुमतो मन्त्रादिकथनम् ।

No. 265. हरिभक्तिसुधोदयः . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Royāil, Raghunāthapura grāma, Babu Gouramohana Rāya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ।

एकं यज्जनयत्यनेकतनुभृत् शस्यान्यजस्रं मिथो ।

भिन्नाकारगुणानि कैश्चिदपि वा नोत्र न सिक्तं जनैः ॥ इत्यादि

End. य इमं शृणुयाद्भक्त्या हरिभक्तिसुधोदयं ।

कथयेत् सर्वपापौघान्मुक्तो मोक्षं स गच्छति ॥

Colophon. इति श्रीनारदीयपुराणे हरिभक्तिसुधोदये विंशतितमोऽध्यायः ॥ समाप्त-
स्वायं हरिभक्तिसुधोदयः ॥

विषयः । हरिभक्तिमाहात्म्यम् हरिकथाश्रवणादिफलकथनञ्च ।

No. 266. हेमाद्रिटीका . Substance, country-made paper, 10×3 inches. Folia, 253. Lines, 10 on a page. Extent, 4,554 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sk. 1704. Place of deposit, Benares City, Govinda Bhaṭṭa Solāpurkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमद्भवान्यै नमः ।

प्रष्टे कूर्मंतया चतुर्भुजतया दोर्मण्डले मन्दरं
बद्धा क्षीरसमुद्रमोषधिभृतं निर्मोक्ष्य निष्पादितैः ।
आनीतैरष्टनैर्भिषक्तमतया योषितया पायितैः
देवानामजरामरत्वमकरोत्तस्मै नमो विष्णवे ॥

हेमाद्रिणा चतुर्वर्गचिन्तामणिविधायिना ॥ इत्यादि

End. स्नेहेति । भगवन्तरसत्यर्थं । तुल्यशब्दं केवलं भगवन्तरसत्त्वं प्रलीपादि किञ्च
पूर्वोक्तमपि यथा योजयेत् ॥ सूत्रस्थानमुपसंहरति समाप्य इति ॥

Colophon. इति हेमाद्रिटीकायामायुर्वेदरसायने चाराग्रप्रकरणं समाप्तम् ।
न निरूपितम् । शकाब्दाः १७०४ ॥

विषयः । हेमाद्रिकृतस्य आयुर्वेदरसायनाख्य वैद्यपन्यस्य व्याख्यानं ॥

INDEX OF AUTHORS.

नामानि ।	पन्ने ।
अनन्तदेवः (आपदेवसुतः)	१३६
अनन्तभट्टः	५१
अनन्तभट्टः (काश्मीरिकेशवभट्टानुजः)	१७६
आनन्दज्ञानः (अच्युतानन्दस्य शिष्यः)	११७
उवटः (वसुटपुत्रः)	११४
कमलाकरभट्टः (नारायणभट्टस्य पौत्रः, रामकृष्ण- भट्टस्य पुत्रः)	४५
कलदिवेङ्कटाश्रितनायकः	१६०
कविकर्णपूरः	४६
कालीचरणः	८२
कालिदासचक्रवर्ती	८७
काशीनाथः	११०
काशीनाथभट्टाचार्यः	२०२
काशीरामवाचस्पतिः	७१, २०३
कृपारामः	६२
कृष्णचन्द्रतर्कालङ्कारः (गोपीकान्तभट्टाचार्यस्य पुत्रः)	५०
कृष्णदेवस्मार्त्तवागीशः (महामहोपाध्यायः)	५८, १६६
कृष्णमोहनः	३१
कृष्णानन्दाचलः (कैलासाचलस्य शिष्यः)	३२
केशवकाश्मीरीभट्टः	१२२, १७२
तर्कपञ्चाननः	५८
क्षेमराजः	१६४
खड्गोरायपण्डितः (काशीराजधर्माधिकारि- नारायणपण्डितात्मजः, नीलकण्ठस्यानुजश्च)	१०

नामानि ।	पत्रे ।
गदाधरभट्टाचार्यः	६, १३
गर्गाचार्यः	३७
गोपालचक्रवर्ती	६०, २०७
गोपालभट्टः	२०६
गोविन्दः (नीलकण्ठतनयः)	१७५
गोविन्दपण्डितः	२४
गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः	८३
चन्द्रशेखरशर्मा	२८, १०५, १३८
चेतन्यदासगोस्वामी	४३
जगदीशप्रज्ञानभट्टाचार्यः	१४२
जनार्दनशर्मा	१८४
जानकीरामसार्वभौमः	२१०
ताजकाचार्यः	११२
दयालुशर्मा (भुदेवशर्माशिष्यः)	४७
दामोदरः	१५७
दैवकीनन्दनः	८५
धनञ्जयः	३३, ४६
धर्मसंख्यावान् (वाराणसीवंशीत्यम्नस्य पर्वनाथस्य सूनुः)	२१६
नरहरिठक्कुरः	१२६
नरहरिशर्मा	१०३
नरोत्तमशर्मा	२०४, २२५
नानादीक्षितः (प्रकाशानन्दस्य शिष्यः)	१७८
नारायणः	६५
नारायणमुनिः	१२१
नारायणवन्द्योपाध्यायः	१६५, २१७
नाह्निदत्तः	११५
नित्यनाथसिद्धः	२१६

नामानि ।	पृष्ठे ।
नौलकण्ठः	१५६
परमानन्दवेदान्तवाचस्पतिः (महामहोपाध्यायः)	८१
पुरुषोत्तमपण्डितः	११८
प्रकाशानन्दः (ज्ञानानन्दस्य शिष्यः)	१७६
प्रबोधानन्दसरस्वतीगोस्वामी	५३
भगवदानन्दः (शुद्धानन्दस्य शिष्यः)	१८८
भगवदानन्दसरस्वती (स्वयंप्रकाशानन्दसरस्वती-शिष्यः)	६३
भगवद्गोस्वामी	६४
भरतसेनः (गौराङ्गमल्लिकात्मजः)	२१, ३४, १५२
भवानीशङ्करवन्द्योपाध्यायः	६७
भीमः (महामहोपाध्यायः)	२०१
भीमसेनाचार्यः	८७
मधुरानाथतर्कवागीशः	८
मधुसूदनवाचस्पतिः	८१, १८१, २०३
महादेवतीर्थस्वामी	१६५
महादेवानन्दसरस्वती (स्वयंप्रकाशानन्द- सरस्वतीशिष्यः)	६२
महेशपञ्चाननः	६०
महेशपञ्चाननः (विद्यार्णवात्मजः)	२०७
माधवकविचन्द्रः	१५४
माधवसिद्धान्तः (महामहोपाध्यायः)	१८३
मोहनागन्दाचार्यः	१५४
यामुनाचार्यः	१३
रघुनन्दनभट्टाचार्यः	७७, २००
रघुनन्दनवैद्यः	१४६
रघुनाथचक्रवर्ती	८४
रघुवीरवन्द्योपाध्यायः	२६

नामानि ।	पन्ने ।
रघूत्तमतर्कशिरोमणिः	७५
रङ्गनाथः	१८०
रङ्गराजभट्टकविः	४४
रत्नभूषणवैद्यः	२७
रत्नेश्वरवन्द्योपाध्यायः (रमानाथस्य पुत्रः)	५
रमाकान्तचक्रवर्ती (मधुसूदनभट्टाचार्यस्य पुत्रः)	२२५
राजेन्द्रशर्मा (वेदगर्भवंशीय-महामहोपाध्याय- किशोरात्मजः)	६६
राधामोहनः	७६
राधावल्लभकविवागीशः	२२४
रामकान्तः	१७३, १८५
रामकृष्णतर्कपञ्चाननः	२०५
रामकृष्णतर्कवित्तंभट्टाचार्यः	६७
रामकृष्णशर्मा	५
रामगोपालशर्मा	६५
रामगोविन्दचक्रवर्ती	२०८
रामचन्द्रः (अन्निगोत्रजः)	२०६
रामचन्द्रेन्द्रः	७
रामचरणविद्यावाचस्पतिः	७२
रामनाथविद्यावाचस्पतिः	१५८
रामनारायणमिश्रः	२१३
रामभद्रन्यायालङ्कारः	१६७
रामसायिकविश्वकविः	२६
रामशङ्करचूड़ामणिः	१४
रामशङ्करवन्द्योपाध्यायः	१२४, २२६
रामालुजाचार्यः	४५
रामेश्वरसेनः	१५६

नामानि ।	पृष्ठ ।
क्षेत्रन्यायवाचस्पतिः	१०४, १३३
लक्ष्मणमाणिक्यदेवः	१६०
वंशीवदनः	३०, ६५, २१२
वाचस्पतिमिश्रः	८८
वामनमिश्रः	२३
विजयरामाचार्यः	१५६
विज्ञानभिच्छुः	११८
विद्यार्णवः	५५, ८६
विद्यासागरः	२३
विश्वेश्वरतर्काचार्यः (महामहोपाध्यायः)	६
विश्वनाथचक्रवर्ती	२२३
विश्वामित्रः	४२
विश्वेश्वरभट्टः (चेदिभट्टात्मजः)	१३६
वेङ्कटनाथवेदान्ताचार्यः	३, ६६, १५३
शङ्कराचार्यः	७६, १०७, १७४
शिवरामशर्मा	२०६
शुकसुधौः (निम्बार्कशिष्यः)	२२७
श्रृङ्गपाणिः (महामहोपाध्यायः)	७२
शौनकाचार्यः	२२
श्रीकान्तभट्टः	१७
श्रीकृष्णचक्रवर्ती (नरसिंहात्मजः)	१६७
श्रीनाथाचार्यचूडामणिः (महामहोपाध्याय श्रीकराचार्यस्य पुत्रः)	७३
श्रीनिवासदासः	१८४
श्रीरामशर्मा	११२
शङ्कृषिष्यः	२१६
शिबिदानन्दमहान्ताकुरः	६४

नामानि ।	पाने ।
सच्चिदानन्दयोगी	७८
सदाशिवभट्टः (नारायणभट्टस्य पौत्रः, माणिकभट्टस्य पुत्रः)	२३
सनातनतर्काचार्यः	६७
सिद्धान्तपञ्चाननभट्टाचार्यः	१६०
हरिनारायणभूष्मी	१६, ११५
हरिप्रभुवरद्विजः	४३
हर्य्याचार्यः	५६
हेमाद्रिः	२३२
